

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושישים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ד' בכסליו התשנ"ה (7 בנובמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
חילופי גברי בוועדות הכנסת
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לגברת סימון וייל
הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
שאלות ותשובות
מכרז להפעלת שירותי אלחוט לאוניות
ציפורים על מסלול ההמראה של "אל על"
פעילות מעבר הגבול עם ירדן בשבתות
חיוב משאיות לבצע כיוול טכוגרף
תנאי פרישה של חברי "אגד" ושכיריו
הקמת רכבת פרברים
פיטורי בוחנים של משרד הרישוי
רישום יתר של נוסעים בטיסות "אל על"
מכרז בין-לאומי להובלת פחם
העברת אשפה משטחי האוטונומיה למטמנות בישראל
מטמנת פסולת באתר דודאים
מטמנת פסולת באתר דודאים
זיהום נחל הקישון
הצעה לסדר-היום
דברי השרה שולמית אלוני על היהדות הדתית
הצעות לסדר-היום
המצב החמור בעיירה שלומי
הצעה לסדר-היום
תופעת הסמים בספורט הישראלי
הצעה לסדר-היום
העברת מטה כי"ל לנגב
שאלות בעל-פה
מחיקת חוב לעיתון "דבר" על-ידי בנק הפועלים
שאלות ותשובות
קיפוח נשים בהסכם ההבראה של תע"ש
הנחה בתשלום ביטוח רכב בגין אי-נהיגה בימי שבת וחג
הסכם למעטפת מכס אחידה עם האוטונומיה
העברת משרדי כי"ל לרמת-גן
תוספת שכר לעובדי מינהל במס הכנסה
הפרשות לקרן השתלמות

ביטוח חובה לטרקטורון
אמנה למניעת כפל מס בין ארצות-הברית לישראל
יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים
פעילות מרכז התקשורת והתעמולה הפלשתיני
ניכוי מס לעובדות בחופשת לידה
יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים
יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים
פיצוי עובדי מדינה על הפרשות חלקיות לקרן השתלמות
גביית "עמלת מרווח סיכון" על-ידי הבנקים
שערי התשלום לחברות הובלה
השעיית עובד שהתריע על שחיתות
אפליה במינויו של מנהל אגף מס רכוש בנצרת
הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הסדרת העיסוק ב"עוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות, התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, ד' בכסליו התשנ"ה, 7 בנובמבר 1994.

חברנו חבר הכנסת אברהם הירשזון יושב שבעה על אשתו. אני רוצה להעביר לו את תנחומי הכנסת ולהשתתף באבלו הכבד.

חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה – 1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק המקרקעין (תיקון מס' 19) (שינוי הרוב הדרוש לשינויים ברכוש משותף), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת גדעון שגיא; הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (קיצור המועד לכפות מתן גט במאסר), התשנ"ה–1994, מאת קבוצת חברי הכנסת.

לדין מוקדם – הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (רשיון להפעלת מונית), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון – קצבת זיקנה), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – אי-תחולת החוק על עבודות סיעוד וטיפול בחולים ובקשישים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק ייבוא בשר קפוא, התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – ביטול הפטור על קרקע חקלאית), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – סייג לזכות בחירה של עולים חדשים), מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מועדי הכנסת ופגרת הכנסת), מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק מועד לתחילת חיפוש נעדרים, התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת ד' איציק וע' מאור; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון – ביטול סעיף 20), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 100), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת א' ויינשטיין, מ' שטרית, ד' תיקון וס' שלום; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – מס רכישה בגין דירת מגורים נוספת), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק המפלגות (תיקון – הגדרת מפלגה), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש במידע), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – קיום פרוטוקול), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – חתימת קיום), מאת חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – מעצר בגין הפרת צו הגנה), התשנ"ה–1994, מאת חברות הכנסת ע' מאור וד' איציק; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס'), מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק הערבות (תיקון – הגבלה על ערבות), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (כשרותם של ילדים להעיד ומשקל עדותם), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק העונשין (תיקון – אי-הפעלת מאסר על תנאי למשתמש בסמים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת ר' איתן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מענק עקב פרישה), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת יוסי כץ; הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994, מאת חברת הכנסת יעל דיין; הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – סמכות הוועדה לבדיקת מינויים), התשנ"ה–1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – מעצר בגין הפרת צו הגנה), התשנ"ה–1994, מאת חברת הכנסת יעל דיין; הצעת חוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם (תיקון – ארגון "חמאס"), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994, מאת חברות הכנסת ד' איציק וע' מאור; הצעת חוק היועץ המשפטי למדינה, התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי (ביטול סעיף 11), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון – הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רפאל איתן; הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חזרה מהתפלגות), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק שוויון זכויות בחינוך (פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – זכאות לגמלה), התשנ"ה–1994,

מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטול הפגיעה בקצבאות ילדים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק התנאות נסיגת כוחות צבא-הגנה לישראל מלבנון, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת סאלח טריף; הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – ייצוג הולם), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת דוד צוקר; הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה-1994, מאת חברי הכנסת ש' בניזרי, ר' פנחסי, א' גמליאל, א' דרעי ומ' מאיה; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (אי-התרת ניכוי הוצאות פרסום בכלי תקשורת הפועל שלא כחוק), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – ביטול הערבות האמריקנית), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק חינוך מיוחד (הרחבה לגבי מוסדות שאינם מוכרים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רפאל פנחסי; הצעת חוק דירות עממיות (הוזלת מחירים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק פטור ממסים לזוגות צעירים, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חופשת לידה לאב), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק מתן שירות לציבור על-ידי איש ציבור, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם רביץ; הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי שלטון ומשפט (סיוג ויתור על שטחים), התשנ"ה-1994, מאת חברי הכנסת א' קהלני, ע' זיסמן, י' לם ו' שפי; הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (דמי הרשמה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת יעקב שפי; הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (חופשה מיוחדת מטעמי דת), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק בדבר סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת משה גפני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר הכנסת.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה קצרה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדות – מטעם סיעת ש"ס:

בוועדת החוקה, חוק ומשפט – במקום חבר הכנסת יוסף עזרן יכהן חבר הכנסת משה מאיה.

בוועדה לענייני ביקורת המדינה – במקום חבר הכנסת יוסף עזרן יכהן חבר הכנסת אריה גמליאל.

אני עושה את זה בתוקף תפקידי על-פי התקנון – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

ובאיזו ועדה יכהן חבר הכנסת עזרן?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

– – וכפי שאני מחויב לפעול כיושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לגברת סימון וייל

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מכבדת אותנו בנוכחותה כאן ביציע האורחים, סגן ראש ממשלת צרפת ושרת העבודה והבריאות, הגברת סימון וייל. אני רוצה לברך אותה בשם הכנסת.

סימון וייל, אישיות חשובה באירופה ובעולם כולו, מנהיגה חשובה בצרפת, בין יתר תפקידיה בעבר היתה נשיאת הפרלמנט האירופי.

בחודש ינואר ייצגתי את הכנסת, יחד עם חברי סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, בכנס שהתקיים באושוויץ, ושם, בין היתר, בהשראתה של סימון וייל נחתמה הצהרת אושוויץ נגד גזענות, שנאת זרים ואנטישמיות. היינו שם יחד עם סימון וייל, אשר באותה הזדמנות ביקרה גם בצריף שבו היא שהתה במחנה הריכוז של אושוויץ. אני חושב שזה מסמל הכול.

אני מברך אותה מקרב לב כאן בבית הזה.

הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-יומנו: הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה.

הדיון התקיים, כזכור לכם, ונשארו תשובות שר המשפטים והצבעה.

אדוני שר המשפטים, הדוכן שלך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, נדונה כאן בקריאה ראשונה, ואנחנו עוברים להצבעה.

הסכם עזה-יריחו הוא עובדה, ואנו מיישמים אותו. הכנו חוק כדי שהיישום יהיה על-פי חוק המדינה, ואנו זקוקים לחוק ליישום ההסכם, ובהקדם האפשרי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה היא העובדה, אדוני שר המשפטים? האם אש"ף מקיים את ההסכם? האם אש"ף ביטל את האמנה הפלשתינית? מה העובדה בהסכם הזה? אש"ף מקיים את ההסכם בדבר ירושלים? ואתה אומר שההסכם הוא עובדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ההסכם הוא עובדה, ובעקבות ההסכם נחתם הסכם שלום עם ירדן והאקלים במזרח התיכון ישתנה, על אפם ועל חמתם של הקיצוניים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, אין זה סוד שאנחנו רואים, חברי הליכוד, חשיבות רבה לפרק שעניינו ירושלים בירת ישראל
השלמה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, למה אתה לא מצביע בנפרד עבור חוק נפרד שיש לי בנושא אש"ף? למה אתה מתחמק? למה
אתה מחבר את זה עם הסכם עזה ויריחו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ההצבעה תתקיים, חבר הכנסת מצא, וכל צד יחליט באיזה צד הוא לגבי ירושלים.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להצביע.

היו"ר ש' וייס:

נא לשבת, חברים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – חוק בעניין ירושלים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, עכשיו הצבעה.

הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994 – – –

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, שאלה אני יכול לאפשר כששר רוצה להשיב. הוא לא רוצה להשיב. שאלתי אותו. שאלתי. בינתיים חבר הכנסת בני בגין שאל את זה.

הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. נא לשבת. שבו, שלא תהיינה טענות אחר כך. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 48

נגד – 40

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, לוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, לאיזו ועדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, לוועדת הכנסת לשם החלטה. אושר בקריאה ראשונה. תודה, חברי הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמין עכשיו את שר התחבורה. אדוני שר התחבורה, הבמה שלך. חברים, תירגעו. אדוני שר התחבורה, אתה מוזמן להשיב על שאלות רגילות. כבודו. רשום אצלי.

חברי הסדרנים, נא לסגור את הדלתות. השר ישיב על שאלתא מס' 3659, של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, אדוני. תירגעו, חברים. חברי הכנסת רון נחמן, צחי הנגבי, דוד מנע, אלי דיין. רבותי. אני מבקש לסגור את הדלתות, להירגע. ביקשתי לסגור את הדלתות; כאילו שאני מדבר אל הקירות.

מכרז להפעלת שירותי אלחוט לאוניות

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ב-3 באוגוסט 1994 פרסם משרד התחבורה מכרז להפעלת שירותי אלחוט לאוניות במצוקה. ישראל צריכה להעניק את השירות הנ"ל מכוח אמנה בין-לאומית שעליה אנו חתומים.

ברצוני לשאול:

1. האם העבירה חברת "בזק" את האחריות לעניין בנוהל מסודר?

2. מה הם עיקרי הדרישות שפורטו במכרז?

3. מי זכה במכרז ובאילו תנאים?

שר התחבורה י' קיסר:

1-3. השאלתא נוגעת לשירותי אלחוט לאוניות. ברצוני להשיב לך, חבר הכנסת דוד מגן, ולכנסת, כי לאחרונה הושג הסכם עם חברת "בזק" להפעיל זמנית את תחנת החוף לתקופה של שישה חודשים, ובאותו זמן יצאנו למכרז כדי להפעיל את התחנה על בסיס של מכרז. ההסכם שחתמנו עם "בזק" – שבמקום עלות ההפעלה, שהיתה בעבר בין 6 ל-7 מיליוני שקלים לשנה, ההפעלה תהיה על בסיס של 2 מיליוני שקל לשנה, דהיינו במחצית השנה כמיליון שקל בלבד. המכרז יהיה פתוח לכל חברה המעוניינת בהפעלת תחנת החוף. דיברנו עם "בזק" – אם הם רוצים להשתתף צריך לרכוש ציוד

חדיש ולבנות אותו אחרת, על בסיס של יעילות מרבית, ואם תבוא חברה אחרת ותזכה במכרז, נפעיל את התחנה בעזרת כל חברה שתזכה במכרז.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

חברים, חבר הכנסת אלי דיין, תעזרו לי. לבירור יש כורסאות כל כך נוחות מאחורי הקלעים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר התחבורה, מדוע הסיכום הזה, שהוא סיכום בהחלט סביר, לא הושג בטרם המשבר – וכשאני מצביע על משבר כוונתי כש"בזק" מאיימת או נוטשת את המשמרת הקשורה בשמירת ערוץ מיוחד לאוניות במצוקה. ואני שואל זאת משום שלאחרונה אנחנו נתקלים בכמה תופעות: בכל מקום שבו יש ויכוח מי הוא הגוף האחראי לעניין מסוים, קודם כול אותו גוף עושה דין לעצמו – ראה משטרת ישראל, רשות שדות התעופה, בביקורת על דרכונים. ראה המקרה הזה, ומי יודע, אולי יש עוד כמה מקרים.

מה אתה עושה, לאור הלקחים הללו, כדי למנוע תופעות של קביעת עובדות או קביעת תקדימים על-ידי גופים שאינם מגיעים אתכם, או עם גופים הקשורים אליכם, לידי הסכמה?

שר התחבורה י' קיסר:

בעבר הופעלו שירותי האלחוט לאוניות על-ידי "בזק", באחריותה ובחלק מתקציבה. לימים גילתה מועצת המנהלים, כנראה, שהיא נותנת שירות שעלה לה כסף, בעיקר הגירעון, ולכן היא חשבה שמשדד התחבורה הוא הצד המעוניין, והודיעה לנו – ואצלנו לא היה גרוש מתוקצב לנושא הזה – שהיא הולכת להפסיק את השירותים. כמובן, עשינו סקנדל וניהלנו משא-ומתן, והם לא היססו וסגרו את התחנה, והעמידו את שירותי האוניות ללא קשר אלחוט. הזדרזנו והוצאנו בתוך שבוע מכרז. משעה שהם ראו שאנחנו מתכוונים לעזוב אותם וללכת למכרז ולא לשלם את הסכומים שהיו בעבר וההוצאות על-פי מה שהודיעה לנו חברת "בזק", הם חזרו והסכימו להפעיל את התחנה על בסיס זמני ולהשתתף במכרז, בהנחה שאם הם ירצו להפעיל אותה, הם ירכשו ציוד, רכוש חדיש, כדי לשכלל את התחנה ולייעל אותה.

ציפורים על מסלול ההמראה של "אל על"

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

פורסם כי מטוס "בואינג 747" של "אל על" ובו 420 נוסעים המריא בשבוע שעבר לניו-יורק, התנגש בלהקת חוגלות, מנועיו נפגעו וכמעט נגרם אסון תעופתי מחריד.

ברצוני לשאול:

1. כיצד קרה שהסיוור למניעת מטרדי הציפורים של רשות שדות התעופה לא גילה את להקת הציפורים על המסלול?

2. מה ייעשה כדי שלא תישנה כמעט-תאונה כזאת?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מסלולי נמל התעופה בן-גוריון פרוסים על שטח של כ-11,000 דונם.

בסיוור לילי שבוצע לפני ההמראה לא נמצאו ציפורים על המסלול.

אין דרך מעשית לאתר בשעות הלילה להקות של חוגלות בתוך התלמים בשטח נרחב כל כך, ומטרת הסיוורם לוודא אי-הימצאותם של בעלי כנף במסלול ובשוליו.

צמצום אוכלוסיית החוגלות נעשה באמצעות ציד מוסדר.

רשות שדות התעופה נוקטת את כל האמצעים הידועים בעולם כדי למזער, ככל האפשר, את הסכנה לכלי טיס מבעלי כנף.

פעילות מעבר הגבול עם ירדן בשבתות

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

ברצוני לשאול:

1. האם מסופי הגבול עם ירדן אכן פתוחים בשבת?

2. אם כן – האם קיימים טעמים של פיקוח נפש, שלפיהם מופעלים המסופים בשבת?

3. מה יעשה לגבי פעילות זו בשבת?

שר התחבורה י' קיסר:

3-1. לגבי השאילתא של חבר הכנסת יגאל ביבי בעניין פעילות מעבר הגבול עם ירדן בשבתות, אני רוצה להשיב: מסופי הגבול החדשים עם ירדן אינם פועלים בשלב זה בשבת. ואני מדגיש: בשלב זה, כי אינני רוצה להתחייב שהם לא יהיו פתוחים. שהרי שדה התעופה בן-גוריון פתוח כל ימות השנה, להוציא יום כיפור, כל ימות השבוע, ויכול להיות שהמסופים גם הם יצטרכו להיות פתוחים, כיוון שמדובר בתיירים ובאנשים אחרים, ולא דווקא בישראלים ויהודים.

עניין שעות וימי הפעילות של המסופים החדשים עם ירדן נדון בימים אלה במסגרת הוועדה הישראלית-הירדנית. אם תרצה, אעביר את המסקנות לכנסת או לך אישית.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יגאל ביבי. אני מזכיר שזו לא חובה אלא רשות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ברצוני לשאול, האם מסופי המעבר בינינו לבין מצרים פתוחים בשבתות, ואם אכן הם פתוחים, האם התקדים הזה יהיה תקדים גם לגבי ירדן? ואם כן, האם זו איננה הפרה של הסטטוס-קוו?

שר התחבורה י' קיסר:

קודם כול, אין שום הפרת סטטוס-קוו. אתה צריך להביא בחשבון, שמדובר במעברים בין-לאומיים ולא ישראלים. אין הדבר דומה לחברת "אל על", שהיא חברה ישראלית מלאה, ואפשר להטיל עליה כל מגבלה שהכנסת מעוניינת בה. כאן מדובר על הפעלת מסוף גם לאלה שאינם ישראלים, ירדנים, פלשתינים או מצרים, בוודאי תיירים. אין אנחנו יכולים לקבוע להם את סדרי חייהם, ומדינה צריכה להיות ערוכה כדי לתת שירות טוב למי שבאים בשעריה. זה קיים בכל מקום, זה קיים אצלנו, אין שום סיבה שלא לקיים זאת גם אם נגיע להסכם עם ירדן.

חיוב משאיות לבצע כיול טכוגרף

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר התחבורה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

פנה אלי קצין בטיחות במפעל גדול בדרום וסיפר לי, כי לפני כשלושה חודשים שאל את בוחן הרכב במשרד הרישוי בבאר-שבע אם קיימת חובה להמציא אישור בדיקת טכוגרף ונענה בשלילה. יום לאחר מכן התברר לו, כי יש תקנה שכזו, וכי החלו לאכוף אותה ולהטיל קנסות בגובה של כ-270 שקל על אי-המצאת אישור בדיקת טכוגרף.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן קיימת תקנה המחייבת משאיות לבצע כיול טכוגרף?
2. אם כן – כיצד ייתכן שבוחנים במשרד הרישוי אינם יודעים על התקנה הנ"ל?
3. האם פורסמה התקנה כדין?
4. מדוע נאכפת תקנה זו עוד לפני שהובא דבר קיומה לידיעת הציבור הרחב?

שר התחבורה י' קיסר:

4-1. התקנה המחייבת משאיות בכיול הטכוגרף פורסמה בקובץ התקנות מס' 5581, ביום 22 בפברואר 1994.

תעודת המכיל המוסמך ניתנת לתקופה של שנתיים, כאשר האכיפה נעשית בידי המשטרה ולא על-ידי בוחני משרד הרישוי. כל נושאי האכיפה מוטלים בדרך כלל על המשטרה.

בחודש אוגוסט שנה זו, שישה חודשים לאחר פרסום התקנה, ניתנה התראה נוספת על הצורך בתעודת המכיל הנוסף בעיתונות היומית, ורק בסמוך למועד זה החלה המשטרה באכיפה ובהגשת תביעות משפטיות.

תנאי פרישה של חברי "אגד" ושכיריו

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התחבורה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

קואופרטיב "אגד" הינו מקום עבודה מסובסד על-ידי הממשלה.

בשנת 1980 הושג הסכם בין העובדים להנהלה, ובהסכמת הממשלה, ולפיו חברי "אגד" יוצאים לפנסיה בגיל 55, או לאחר 25 שנות ותק, ואילו עובדים שאינם חברים יוצאים לפנסיה בגיל 65, או לאחר 35 שנות ותק.

הפנסיה של החברים מנוהלת על-ידי קרן פנימית ב"אגד", ואילו העובדים מבוטחים ב"מבטחים".

ברצוני לשאול:

1. איך תפעל הממשלה בעניין זה?

2. מתי יושוו תנאי השכר לכל העובדים ב"אגד"?

שר התחבורה י' קיסר:

חברי "אגד" אינם יוצאים לפנסיה בגיל 55. רבים מהם עובדים עד גיל 65, ואז הם מחויבים לפרוש.

קיים הסדר המאפשר להם לפרוש מוקדם יותר עם פנסיה מוקטנת, וגם זה לאחר שהשתתפו ברכישת הזכות לפנסיה המוקדמת. הסדר זה נועד להקטין את מספר החברים, גם על-פי תביעת האוצר, כדי להקטין עלויות ולהגדיל את מספר השכירים ב"אגד". כתוצאה מכך קטן מספר החברים בהדרגה מ-6,000 ל-4,000 חברים היום, קטנו עלויות העבודה ונמנעו העלאות תעריפים גדולות יותר מאלו שהיו עד כה.

אשר לשכירים, אין כל צורך לדחוק בהם לצאת לפרישה מוקדמת. ככלל, המדינה לא מתערבת ביחסי עובד-מעביד אלא במקרים קיצוניים. "אגד" הוא אחד ממקומות העבודה המסודרים, ועובדיו אינם מקופחים לעומת עובדים אחרים במשק. יש שכירים ותיקים שמשתכרים אף יותר מחברי "אגד". אלה שתי מערכות שכר שונות במהותן, ואין מקום לכפות השוואה ביניהן, בעיקר שהמגמה היא לצמצם את מספר חברים כדי להוריד עלויות ולהגדיל את מספר השכירים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, הוועד של העובדים השכירים ב"אגד" פנה אלי, אני מניח שגם לחברי כנסת אחרים, וקבל על כך שחברים בקואופרטיב יכולים לצאת לפנסיה, כפי שהסברת, בתנאים שונים, אבל בגיל 55, אחרי 25 שנות ותק, בעוד השכירים יכולים לפרוש רק בגיל פרישה, 65, ואחרי 35 שנות ותק.

העבודה הזאת שוחקת. חברים שיוצאים מוקדם לפנסיה מקבלים מה שאמרת, אבל עובדים שכירים, שלא יכולים לצאת מוקדם יותר, בדרך כלל הם נשחקים ועייפים. העבודה הזאת בגיל מבוגר עלולה להיות מסוכנת לציבור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, זו שאילתא, זאת לא הצעה לסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני השר, מה מתכוון המשרד לעשות כדי לאפשר לאנשים שנשחקו והתעייפו לקבל פנסיה מוקדמת יותר, בשווה לחברים ב"אגד"?

שר התחבורה י' קיסר:

אילו שאלת אותי בתוקף תפקידי כמזכיר ההסתדרות, אני מכיר את המאטריה לפני ולפנים, יש מאבק תמידי בין השכירים לבין החברים להשוואת תנאים. אבל חברי "אגד", מכוח היותם בעלי המניות, וכפי שאמרת, הם גם מפרישים עבור זכויות היתר, היתה להם אפשרות יציאה לפנסיה מוקדמת, כשלעובד שכיר אין הזכות הזאת. אלא אם כן הנהלת החברה כדאי לה, כפי שכדאי במקומות אחרים, להוציא אדם לפנסיה מוקדמת במקום להמשיך להעסיק אותו באין עבודה או מפני שמוגבלותו בעבודה כבר אינה מאפשרת להגיע לתפוקה הרצויה.

לכן, הכתובת לכל השאלות הללו היא הנציגות שלהם באיגוד המקצועי, שהוא צריך לטפל בהם. לנו כממשלה אין זכות לכפות ביחסי עובד ומעביד. האוצר מעוניין היה לצמצם את מספר החברים ולעודד אותם שיצאו אפילו לפנסיה מוקדמת, כדי להוריד עלויות ולא להעלות יותר מדי את התעריפים.

הקמת רכבת פרברים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התחבורה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

זה שנים יש תוכניות להקמת רכבת פרברים שתחבר את פתח-תקווה לתל-אביב ותעבור בראש-העין ובכפר-סבא.

הבעיה העיקרית היא מימון. מדובר בכ-3 מיליארדי שקלים, כחצי עשוי להיות ממומן על-ידי רשות הנמלים והרכבות והשאר מתקציב המדינה במשך כחמש שנים.

ברצוני לשאול:

1. האם יאיץ משרדך את תהליך קבלת אישור הממשלה לתוכנית?

2. אם לא – מדוע?

3. כיצד יפתור משרדך את בעיית פקקי התנועה ונחשולי התחבורה הנכנסים לתל-אביב ויוצאים ממנה מדי בוקר וערב, מאזור פתח-תקווה?

שר התחבורה י' קיסר:

משרד התחבורה אימץ תוכנית של רשות הנמלים והרכבות לפיתוח הרשת הרכבתית, שאנחנו רואים בה מרכיב חיוני לפתרון בעיות התחבורה באזורים הצפופים של המדינה.

אנחנו גם הגענו להחלטה, שאני רואה בה החלטה היסטורית, בכך שלראשונה מאז עברה הרכבת לרשות הנמלים והרכבות הבאנו לכך שהאוצר יראה בהשקעה בתשתית השקעה כמו זו שבכבישים. עד עכשיו זרקו את זה לרשות, הרשות לא רואה את עצמה אחראית לממן את גירעונות הרכבת וגם את פיתוח הרכבת מהתעריפים של הנמלים. בצדק אמרו, מה אתה רוצה ממני, על המשלוח לייצוא אתה רוצה להטיל 100 מיליון שקל גירעון שוטף של הרכבת ועוד לפחות 300-400 מיליון שקל השקעות? האוצר קיבל את העמדה שלנו, שמכאן ואילך השקעות בהנחת מסילה הן על המדינה. בדיוק כמו שהיא בונה כביש, תבנה מסילה. את ההפעלה תעשה רשות הנמלים והרכבות תוך רכישת הציוד הנייד.

ההחלטה האסטרטגית הזאת מאפשרת לנו ללכת מהר יותר לקידום הרכבת, במיוחד באזורים הבעייתיים מבחינת צפיפות האוכלוסייה: המטרופולין של תל-אביב והמטרופולין של חיפה. אנחנו ניגשנו לתכנון של בניית רכבת מסביב לאזור הצפוף של תל-אביב בואכה רעננה, פתח-תקווה, כפר-סבא, ראש-העין, לוד, ובמקביל הקריות בחיפה. אני מקווה שבהחלטה הזאת, אם רק יהיה לנו כוח להתקדם, אנחנו בהחלט נקדם את נושא הרכבת כחלק מפתרון בעיית צפיפות התחבורה באזורים הצפופים במרכז הארץ, בתל-אביב ובירושלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

שמעתי בקשב רב את השר. מבחינת לוח הזמנים ופקקי התנועה, אני חושב שבשעות העומס היום זה לוקח שעה ורבע לגמוא 14 קילומטר מפתח-תקווה עד תל-אביב. אני לא רוצה לדבר על התחבורה הציבורית, כמה האוטובוסים זקוקים לכך ואיזה פקק תנועה נורא נוצר.

השאלה הנשאלת היא, האם אפשר לקבוע לוח זמנים, האם אי-אפשר לשתף הון פרטי, כי מדובר על מסילה עם תחנות וקניונים וכל מה שקשור בזה, וזה לא במישור הקשה ביותר, זו לא רכבת תחתית בתל-אביב, זה בכל אופן בשטח שהוא היום פנוי ואפשר לנצל אותו בצורה הרבה יותר קלה מאשר שטח עירוני רווי לגמרי. השאלה היא, האם אי-אפשר לקבוע לוח זמנים כזה, שיראה שיש אור בקצה המסילה, לא רק בקצה המנהרה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבוד השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

בדרך כלל אינני נוהג לזקוף דברים לחובת ממשלות קודמות, כי אני רואה את תפקידי בהסתכלות קדימה, לראות מה אני עושה ולא מה לא עשו. אבל, כידוע לך, לצערי היה פיגור נורא בכל נושא הפיתוח, בעיקר בנושא התשתיות. אני אומר את זה לא כדי לעשות חשבון עם מישהו.

אנחנו מוצאים את עצמנו במצב, שבעת ובעונה אחת אנחנו צריכים לפתח נמלים, לפתח טרמינל חדש, לפתח מסילה מקבילה נוספת חיפה-תל-אביב ולסלול כבישים. אם הזכרת את פתח-תקווה-תל-אביב, אנחנו הולכים לבנות נתיב מיוחד לתחבורה הציבורית. קיבלנו מהאוצר אישור כמעט ללא הגבלה להרבות בנתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית; להוסיף עוד נתיב ולהעיד אותו לתחבורה הציבורית.

לצערי, כשהגעתי למשרד לא היתה שום תוכנית מגירה לנושאים הללו. סוף מעשה במחשבה תחילה. עובדים היום למעלה מ-25 משרדי תכנון ברשות הנמלים והרכבות כדי לתכנן נמלים, רכבות. אנחנו עמוסים עבודה. אני יודע מה היא הבעיה: ככל שאנחנו מוסיפים כבישים, למחרת היום הם מתמלאים, ונשארו באותה בעיה בגלל גידול מספר כלי הרכב.

ניגשנו לעבודת תכנון. ב-1994 הקציב לנו האוצר כ-5 מיליוני שקל לתכנון, ב-1995 יש לנו גם התחלת תקציב להנחת מסילה. אני מקווה שנהיה ערוכים להניח את המסילה. מי כמוני רוצה לקדם את העבודה, ראשית בגלל הבעיה, ושנית כדי להראות תוצאות.

פיטורי בוחנים של משרד הרישוי

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר התחבורה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

הגיע לידי מידע שלפיו פוטרו לאחרונה בוחני משרד הרישוי בעלי ותק של חמש שנים. הבוחנים פוטרו אף שהוכשרו בקורס בוחנים מיוחד, בעלות של אלפי שקלים שמומנה על-ידי המדינה, ועל אף תפקודם התקין והמלצות טובות להמשך העסקתם. במקומם התקבלו בוחנים חדשים, אשר הוכשרו לתפקיד בתוך חודש ימים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות שבידי?

2. אם כן – מה היא הסיבה לפיטורי הבוחנים?

3. האם מדובר במגמה של משרד התחבורה לפטר עובדים המגיעים לוותק מסוים ולהחליפם בבוחנים פחות מנוסים?

שר התחבורה י' קיסר:

בתשובה על שאילתא של חבר הכנסת מאיר שטרית – אני רואה שחבר הכנסת שטרית התקרב, הם רוצים כולם את קרבתו של חבר הכנסת דוד לוי – העסקת בוחנים למשך 60 חודש נקבעה על-ידי נציבות שירות המדינה, והיא נסמכת על הסכם עבודה שנחתם בזמנו עם נציבות העובדים, קרי הסתדרות עובדי המדינה.

מעבר ל-60 חודש, לא הצלחנו אז לשנות את העובדה שאפשר – אמרתי להם: אנחנו מכשירים אנשים שבאים בשיא פריחתם והופכים להיות בוחנים מצוינים. אנחנו אומרים להם ללכת הביתה כי נגמר החוזה. אמרו לי: לך תריב עם חבריך לשעבר, עם הסתדרות עובדי המדינה. הצלחתי לפתוח צוהר קטן, ולפחות בשלב ראשון העברנו עוד 12 איש מאותה קבוצה, שהנציבות הסכימה לאפשר לנו להמשיך להעסיק אותם מעבר ל-60 חודש. אני חושב שזה דבר לא נכון. אני מצאתי עובדה קיימת. אני חושב שעובד טוב ומצליח שעבר את המבחן והוא בשיא יכולתו, צריך לאפשר לו להמשיך לעבוד. אני ממשיך להיאבק כדי שאותם בוחנים ימשיכו לעבוד. בשלב זה הצלחנו לתת הארכה עוד ל-12 עובדים מהקטגוריה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, התשובה שלך אולי מסבירה את מה שמתרחש, אבל לא עונה על השאלה שלי. במצב הקיים היום זה באמת נשמע מטופש, שבוחנים שמוכשרים בהשקעה של עשרות אלפי שקלים, מתקבלים לעבודה כבוחני רכב, ולמרות הלחץ הגדול שיש, עובדים חמש שנים ואתם מפטרים אותם ומכניסים בוחנים חדשים, שמוכשרים מחדש. אני לא מבין את העניין של נציבות שירות המדינה. מה זה עניינם? אם הוא עובד על חוזה, הוא יכול להמשיך לעבוד על חוזה עוד עשר שנים. אם לא על חוזה, תכניס אותו לקביעות. ואם לא, תפריט את כל העסק הזה של הבחינות כדי שאנשים יעבדו בצורה נורמלית. זה נשמע לי לא נורמלי.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת מאיר שטרית, לא הייתי משתמש במלה "מטופש". אני לא אזכיר לך מי חתם את ההסכם המטופש הזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מבולבל.

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא אגיד לך מי חתם את ההסכם המבולבל, המטופש. לא אני. אילו הייתי שם, לא הייתי נותן לעשות זאת, ולו מתוך המסורת של הגנה על עובדים. אבל, כפי שאמרתי, אתה צודק בעניין. זה לא חוזה עם כל עובד. זה חוזה קולקטיבי. כאן הקושי. הם חתמו עם הסתדרות עובדי המדינה על הסכם קולקטיבי לגבי עובדי משרד הרישוי ובוחני משרד הרישוי. אני מנסה לפרק את הקשר הזה. חלקית כבר השגנו – 12. ההמשך יבוא. אנחנו נמשיך את הלחץ. החוזה נחתם על-ידי משהו אחר, מאלה שיושבים על יד חבר הכנסת דוד לוי מהצד השני.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב על שאלתא מס' 3815 של חבר הכנסת דוד מנע. אדוני השר, כל כך המתינו לך כאן, כל בעלי השאלות הם כאן.

שר התחבורה י' קיסר:

זה מכוח האינרציה.

היו"ר ש' וייס:

זה מכוח הגעגועים אליך.

רישום יתר של נוסעים בטיסות "אל על"

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

לאחרונה התפרסמו ידיעות על רישום יתר של נוסעים ב"אל על". הדברים הגיעו לתקיפה פיסית של מנהל הסניף בווינה.

ברצוני לשאול:

1. הייתכן שחברת התעופה הבין-לאומית תרשום רישום יתר של נוסעים?

2. האם ניתן למנוע את התופעה?

3. האם הוסקו מסקנות לגבי הפרשה בווינה?

שר התחבורה י' קיסר:

3-1. חבר הכנסת דוד מנע שאל על רישום יתר ב"אל על". הקשר בין הנוסע לבין חברת התעופה הינו חד-צדדי. עם רכישת כרטיס הטיסה מתחייבת חברת התעופה, כל חברת תעופה, להטיס את הנוסע, אך הנוסע אינו מתחייב לטוס במועד שהוזמן ונכלל באותה טיסה. כתוצאה מכך, רבים המקרים שבהם נוסעים מזמינים מקום טיסה ביותר מחברה אחת ולא מופיעים לטיסה שהוזמנה עבורם, וזה בלי שהודיעו על כך מראש לחברת התעופה, כדי שתוכל למכור את המקום הזה למישהו אחר.

לחברות התעופה נגרמים נזקים כבדים כתוצאה מכך. כדי להגן על עצמן, נוקטות כל חברות התעופה, ולא רק "אל על", מדיניות של רישום יתר לטיסותיהן. ברוב המקרים לא נוצר עודף נוסעים בטיסה

כתוצאה מקיזוז רישום היתר מצד אחד באי-הופעת נוסעים מצד שני. אך במיעוט המקרים אכן נוצר עודף קטן של נוסעים.

במקרה זה ועל-פי התקנות הקיימות בישראל ובמדינות רבות בעולם, נקבע פיצוי קבוע לנוסע שנדחתה טיסתו מסיבה של רישום יתר. ככלל, אי-אפשר למנוע את התופעה הזאת.

באירוע שמוזכר בשאלתא נדחו כ-14 נוסעים ישראלים, והם טופלו על-ידי מנהל התחנה בסידורי טיסות חלופיות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מנע. אני רואה שלא כל כך רצית ואני מאלץ אותך.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, התשובה הזאת לא מספקת. ציינת חברות תעופה בכל העולם. מעולם לא שמעתי שחברת תעופה מטיסה נוסעים ומגיעים 20 איש מעל המכסה. כלומר, מכרו 20 כרטיסים נוספים. זו לא רשימת המתנה, הנהוגה בחברות התעופה, ואם נוסע מבטל את טיסתו, מישוהו אחר נכנס במקומו. במקרה הזה מכרו בפועל 14 כרטיסים נוספים מעבר לקיבולת המטוס. אנשים באו לטיסה ומצאו 14 נוסעים יותר. זו בעיה שחבל ש"נמרח" את עצמנו בדברים שמכינים לנו ב"אל על".

אני מגיש את השאלתא הזאת כדי למנוע הפסדים כספיים ל"אל על" בעתיד. שיהיו חברה ככל החברות בעולם וימכרו כרטיסים בדיוק לפי המכסה, ושלא יהיו מקרים מהסוג הזה בעתיד.

שר התחבורה י' קיסר:

אין לי אלא להשיב לך מה שאמרתי קודם. זה הנוהל הקיים. יכול להיות שלפעמים זה בולט, כשיש מספר כה גדול של עודף נוסעים. מובן שהחברה לא מעוניינת שיווצר מצב כזה, שפוגע במוניטין שלה. היא צד המעוניין לצמצם את המקרים הללו. אבל, כפי שאמרתי, לו היה זה חוזה דו-סטרי, אפשר היה למנוע עד האיש האחרון. כיוון שזו התחייבות חד-סטריית, אין דרך אחרת אלא לנהוג כפי שנהגים. אם במקרה זה קרה משהו מיוחד, אינני יודע. אני לא רוצה לשלוף מהמותן, אבל בסך הכול כל חברת תעופה, ו"אל על" בכלל זה, מעוניינת שהקליינטים שלה יהיו מרוצים. ככל שהם יהיו נרגנים ובלתי מרוצים, ייסעו אתה פחות.

היו"ר ש' וייס:

אני מרוצה.

מכרז בין-לאומי להובלת פחם

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

למיטב ידיעתי, פרסמה לאחרונה חברת הפחם מכרז בין-לאומי בתנאים שמנעו מראש השתתפות של חברות ישראליות במכרז. משזכתה במכרז חברה צרפתית, הוסכם שהיא תקבל 600,000 דולר נוספים בשנה תמורת העסקת תשעה ימאים ישראלים.

ברצוני לשאול:

1. מה ידוע לך על עסקה זו?

2. האם הוצעה עסקת 600,000 הדולר גם לחברות ספנות ישראליות?

שר התחבורה י' קיסר:

2-1. לגבי השאילתא של חבר הכנסת גדעון שגיא בעניין מכרז בין-לאומי להובלת פחם, ברצוני להשיב: אין מדובר בסבסוד חברה זרה שזכתה במכרז. המכרז היה על חוזה הובלת פחם בתנאים שווים לישראלים ולזרים, כאשר חברת הפחם חייבת לכסות את תוספת העלות הנובעת מהעסקת ימאים ישראלים. אנחנו רוצים שיעסיקו ימאים ישראלים, זה עולה יותר. מתחייבים לשלם את ההפרש בין ימאי זר, רגיל, ובין ימאי ישראלי.

הזוכה במכרז היתה החברה הצרפתית "דרייפוס". האונייה שהוצבה לביצוע ההובלה הינה האונייה "לה פמפה". החברה שנבחרה במכרז לצוות את הצוות הישראלי הינה חברת "ארדו", הרשומה בישראל, שהיא המעסיקה את הימאים הישראליים המשרתים באונייה זאת. גם חברות ישראליות השתתפו במכרז, ולצערי הן לא זכו בו.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

האם פורסם במסמכי המכרז מראש כי החברה הזוכה תקבל 600,000 דולר תמורת העסקת תשעה ימאים ישראלים? ואם לא, האם לדעת השר לא היה בכך כדי למנוע בכוונה תחילה מתן העבודה לחברה ישראלית והעדפתה של החברה הצרפתית?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת גדעון שגיא, אתה מכיר את השר המדבר אליך ואת יחסו לעבודה ישראלית ועברית. עצם העובדה שהוא מקבל ממשרד האנרגיה, מחברת הפחם ומהאוצר התחייבות כדי לממן – אני לא יכול להגיד לך בדיוק מה פורסם במכרז, כי לא הבאתי אותו אתי ואינני יודע ואני לא רוצה להגיד דבר שאני לא משוכנע בו במאה אחוז. אבל המאבק שעשינו – – –

גדעון שגיא (העבודה):

— — —

שר התחבורה י' קיסר:

יכול להיות. אני הייתי מאושר לו היתה חברה ישראלית זוכה בכול, ולא רק שיעבדו ימאים ישראלים. לצערי, כפי שאמרתי, על-פי מה שדיווחו לי ממשרד האנרגיה, לא זכתה חברה ישראלית.

לכן, מכיוון שאנחנו מחייבים שמינימום עובדים ישראלים יהיו "מנת ברזל" להובלת פחם, קיימנו דיונים ארוכים מאוד בין משרד האנרגיה, משרד התחבורה ומשרד האוצר, שיסכימו להקציב סכום של עד 700,000 דולר, זה לא סכום קטן, כדי שיעסיקו ישראלים. הכסף הזה הוא ההפרש, כפי שאמרתי, בין העסקת ימאי רגיל לבין העסקת ימאי ישראלי. אם אינני טועה, מדובר על 11, כמחצית מהצוות הם ישראלים וזה ההפרש בעלות.

הייתי מאושר לו היתה חברה ישראלית זוכה במכרז.

גדעון שגיא (העבודה):

האם כבוד השר מוכן לבדוק?

שר התחבורה י' קיסר:

אני אבדוק, בהחלט, אין לי בעיה. אני אבדוק את זה, כי בעניין זה יש לי רגישות גדולה, וכפי שאתה קורא בעיתונים, אני מנהל מאבקים, לא רק בתפקידי הקודם אלא גם בתפקיד הזה, כי אני חושב

שבכמה דברים בסיסיים צריך לתת הזדמנות קודם כול לאזרח הישראלי ליהנות מתעסוקה, בוודאי במקומות חיוניים כמו הובלת פחם, דלק ודברים דומים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, יש לי משאלה. יש כמה שאילתות מעונת הקיץ שאדוני לא השיב עליהן. יש עם זה איזו אי-הבנה. הייתי מבקש שראש לשכתך ייקח את העניינים לידיים ויבוא בדברים עם סגנית מזכיר הכנסת כדי שנסיים גם את הפרשה הזאת.

שר התחבורה י' קיסר:

אין לי בעיה. כל אשר תבקש אותו אעשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר התחבורה. אני מזמין עכשיו את השר לאיכות הסביבה כדי להשיב על שאילתות רגילות.

העברת אשפה משטחי האוטונומיה למטמנות בישראל

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

בעיתון "טלגרף" פורסם, כי במשרד לאיכות הסביבה בוחנים את האפשרות שתושבי האוטונומיה הפלשתינית יעבירו את האשפה שלהם לישראל וישתמשו במטמנות האשפה של מדינת ישראל. עם ההתפתחות המואצת באוטונומיה תגדל גם כמות הפסולת שתייצר האוטונומיה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. אם כן – האם בעיות הפסולת של מדינת ישראל כבר נפתרו, והיא יכולה לקבל אליה את הפסולת של האוטונומיה?

3. מה ייעשה בנדון?

4. מי יבדוק שלא תיכנס גם פסולת רעילה לשטחי ישראל?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

4-1. למשרד לאיכות הסביבה לא ידוע על כוונה לטמון פסולת מהאטונמיה בתחומי מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בדש.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, במסגרת ביקורך בדרום, אם אתה זוכר את הפגישה בנושא אתר דודאים, הובטח שיהיה תסקיר סביבה לנושא אתר הפסולת דודאים. האם הוכן תסקיר כזה? האם נוכל לעיין בו?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תסקיר השפעה על הסביבה הוא חלק בלתי נפרד מהקמת כל פרויקט שיש בו השלכות סביבתיות, לא כל שכן מטמנה. הרי לא תקום מטמנה בלי שיהיה תסקיר השפעה על הסביבה. תסקיר השפעה על הסביבה איננו סוד, ובוודאי איננו סוד כאשר מדובר בחבר כנסת מכובד.

אני מבטיחך נאמנה, שבאותו יום שאני אקבל את תסקיר ההשפעה על הסביבה, גם אתה תקבל אותו, רק אם תזכיר לי.

מטמנת פסולת באתר דודאים

חבר הכנסת מ' קצב שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

נוכח החלטתכם להפוך את אתר דודאים לאתר פסולת ארצי, ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובת השר על טענות התושבים באזור באר-שבע, כי האתר יהיה סיכון בריאותי, עם ריחות רעים וגזים רעילים?

2. מדוע לא יוקם אתר פסולת במישור אורון במקום באתר דודאים?

3. מה היא עלות הטמנת הפסולת באתר דודאים?

4. איך מתכוונים להוביל את האשפה ממרכז הארץ לאתר דודאים?

5. איזו כמות אשפה תיטמן באתר דודאים מדי יום?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המטמנה המרכזית באתר דודאים תופעל בסטנדרדים גבוהים בהרבה מאלה הנדרשים בהפעלת האתר הנוכחי. ריחות רעים אינם מורגשים בבאר-שבע מהאתר הנוכחי ובוודאי לא יורגשו מאתר פסולת שיופעל ברמה גבוהה יותר. הגזים העיקריים הנוצרים בכל אתר אשפה, פחמן דו-חמצני ומתאן, אינם רעילים. הגז הבעייתי, מתאן, שעלול לגרום לפיצוץ או לדלקות, ייאסף באמצעות צנרת מיוחדת וינטרל.

2. אתר אורון אינו אתר זמין בטווח הזמן הקצר. הוא מיועד לשמש כמטמנה בעתיד.

3. עלות המטמנה לרשויות תהיה 19.94 שקל לטונה, כפי שנקבע במכרז. עלות זו כוללת 2 שקלים לטונה המיועדים למימון פרויקטים סביבתיים לטובת תושבי האזור ולשיקום המטמנה לאחר סגירתה.

4. הובלת האשפה לאתר תתבצע באמצעות משאיות או רכבת. בשני האמצעים תובל הפסולת במכולות בעלות קיבולת עד 40 טונות. לפיכך, בחלופה של משאיות, מספר התנועות שתיתוספנה בכבישים יהיה עד 100 ביום.

5. הכמות המוערכת של הפסולת היומית הצפויה להגיע למטמנת דודאים היא עד 3,500 טונות ביום.

מטמנת פסולת באתר דודאים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

פורסם כי בכוונת המשרד לאיכות הסביבה להקים אתר פסולת ארצי בדודאים, המרוחק כ-3 ק"מ מבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן קיימת החלטה להקים את האתר כאמור?
2. אם כן – האם שותפו בהחלטה עיריית באר-שבע ויתר המועצות באזור?
3. האם הובא בחשבון שהכמות האדירה של האשפה שתיאגר באתר תיצור גזים רעילים ואולי אף מסרטנים, העלולים לסכן את בריאותם של תושבי האזור?
4. האם נשקלו אפשרויות אחרות לטיפול בפסולת, הנהוגות היום במדינות מתקדמות שאין בהן מרחבים גדולים להטמנת אשפה – אפשרויות של מיון אשפה, שרפה ומיחזור?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן. בהחלטת ממשלה מס' 1349 נקבעו הרחבת אתר הפסולת הקיים ושינוי מעמדו לאתר מרכזי.
2. לעיריית באר-שבע וליתר המועצות באזור ניתנה הזדמנות להביא את הערותיהן והשגותיהן לפני המועצה הארצית לתכנון ולבנייה, במסגרת הוועדה המחוזית, וזאת בכפוף לחוק התכנון והבנייה.
3. הגזים שנוצרים בתהליך טבעי של התפרקות החומר האורגני באשפה, דו-תחמוצת הפחמן ומתאן, ייאספו ויטופלו בהתאם להנחיות המשרד לאיכות הסביבה, במהלך ההטמנה וגם לאחר סגירת האתר עד להתייצבות הביוכימית של גוף הפסולת, כ-30 שנה לאחר סגירת האתר.
4. כן. הפחתה במקור, מיחזור ושרפת פסולת נבחנו בעבר ובהווה כשיטות נוספות לטיפול בפסולת ביתית. המשרד לאיכות הסביבה פעל ופועל לקידום שיטות טיפול אלה. כך, למשל, כ-10% מהפסולת מופנים כיום למיחזור. עד היום אין בארץ שרפת פסולת ביתית משיקולים כלכליים. הפעלת אתרי ההטמנה המרכזיים תגרום לכניסתן של שיטות הטיפול בפסולת שהוזכרו – הפחתה במקור, מיחזור ושרפה.

זיהום נחל הקישון

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

כתבה שהעתקה מצ"ב מתארת את זיהומו הקבוע של נחל הקישון בחומצה זרחתית ובחומצת מלח שמקורן במפעל "חיפה כימיקלים". מהכתבה עולה, כי "עוד נכונה דרך" עד להקמת צינור אשר יפחית את הזיהום.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הכמויות של חומצת מלח וחומצה זרחתית המוזרמות מדי שנה לקישון על-ידי המפעל "חיפה כימיקלים"?

2. מתי יושלם תכנון הצינור להפחתת הזיהום, ומתי צפויה תחילת השימוש בו?

3. האם התעכב התכנון בשל הגשת תוכניות אשר לא תאמו מלכתחילה את דרישת איגוד ערים לאיכות הסביבה באזור?

4. כיצד יפעל משרדך להפחתת כמויות הזיהום עד להפעלת הצינור המתוכנן?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. כמות חומצת המלח בשופכי המפעל "חיפה כימיקלים" המוזרמת לנחל הקישון היא 11,000 טונות בשנה. כמו-כן מוזרמות 7,500 טונות מוצקים מרחפים וכ-12,000 טונות מתכות כבדות – קדמיום וכרום.

2. תכנון הצינור להזרמת שופכי המפעל לעומק הים היה אמור להסתיים בחודש הבא והתחלת השימוש בו – באוגוסט 1995. כעת נראה שהדבר יידחה בכ-10 חודשים.

3. המשרד לאיכות הסביבה אישר הקמת צינור מוצא ימי בתנאי שהזרמת השפכים תשפיע על הסביבה ברדיוס 200 מטר סביב מוצא הצינור.

מבדיקת תסקיר ההשפעה על הסביבה שהוגש לתוכנית עולה, כי השפעות הצינור תבואנה לידי ביטוי ברדיוס גדול יותר, והתוכנית הוחזרה ליזם לתיקונים כדי שתעמוד בתנאי המשרד.

4. במהלך השנים האחרונות השקיע המפעל זמן וכסף בניסיונות לטפל בשופכי המפעל, אולם בשל ייחודם – כמויות וחומציות ניכרות – נכשלו כל הניסיונות והוחלט על פתרון צינור המוצא הימי.

לא ניתן לספק פתרון ביניים לשופכי המפעל עד להשלמת צינור המוצא הימי, אולם פניתי אל מנהלי המפעל וביקשתי כי יעשו כל שבידם לעשות כדי לזרז את התכנון בהתאם לדרישות המשרד לאיכות הסביבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מודה לשר על תשובתו. ידוע כי המשרד לאיכות הסביבה יזם תוכנית לשיקום נחל הקישון. באיזו מידה משפיע העיכוב בצינור המתוכנן על התוכנית הזאת, והאם זה נכון שלמעשה ללא אותו צינור, ללא הפעלתו, אי-אפשר להתחיל לשקם את נחל הקישון, לפחות באותם קטעים של הנחל?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, משפיע גם משפיע, זה מקור זיהום חמור. לומר שכל עוד המקור הזה מזרים את שפכיו לקישון אי-אפשר להתחיל – ודאי שלא. יש בקישון התחלות מאוד יפות ומאוד מעודדות. מה שאפשר לומר הוא, שלא יהיה אפשר לסיים. זה בוודאי נכון, כל עוד המפעל הזה, שהוא אולי בעייתי במיוחד, יש שם עדיין שלושה מקורות זיהום עיקריים, הוא אחד מבין השלושה ואולי העיקרי שבהם – לסיים בוודאי אי-אפשר.

מינהלת הקישון קמה. היא עובדת. יש התחלות מאוד יפות בקישון. חבל שתוכנית המוצא הימי צריכה להידחות. לצורך זה נועד תסקיר השפעה על הסביבה. דיברנו קודם על תסקיר השפעה על הסביבה לעניין מטמנה. מסתבר, על-פי תסקיר השפעה על הסביבה, שהפתרון כפי שגובש יגרום לזיהום בים, זיהום גדול יותר מכפי שהיינו מוכנים לו, ולכן צריך להכניס תיקונים לתוכנית וזה ייקח עוד כמה חודשים. התחלה והמשך לניקוי הקישון יהיו גם יהיו, אלא שלסיים לא נוכל בלי שנפתור את הבעיה של מפעל "חיפה כימיקלים".

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר לאיכות הסביבה על תשובתו.

הצעה לסדר-היום

דברי השרה שולמית אלוני על היהדות הדתית

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום. חבר הכנסת אברהם ורדיגר יעלה ויבוא ויביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 3052, הנושאת את השם: דברי השרה שולמית אלוני על היהדות הדתית.

שר החינוך והתרבות, השר רובינשטיין, ישיב.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעת שהתחוללה הדרמה הנוראית והעם היושב בציון ובעולם כולו עצר את נשימתו ועמד בתפילה וחרדה למען החייל היהודי השבוי, נחשון מרדכי בן יהודה ואסתר גיטל, בשעה שרבבות בית ישראל זרמו בכיוון הכותל המערבי לעורר רחמי שמים למען הצלתו משביו, מידי מרצחים אכזריים, בשעה שהוריו של נחשון, השם ייקום דמו, בעמידתם, בגבורתם ובאמונתם העמוקה, קידשו שם שמים, עמדה שרה בממשלת ישראל, שולמית אלוני, על במת התנועה הרפורמית, המייצגת יהדות מזויפת ומסוכנת, שם הוענק לה תואר דוקטור לשם כבוד, ויצאה במתקפה בלתי מרוסנת נגד תורתנו, תורת אמת המקודשת לנו מאז ניתנה בסיני, נגד נושאי דגלה ומקימי מצוותיה, נגד הציבור הדתי על כל גווניו, נגד המתנחלים על אדמת ארץ הקודש, אשר על-פי אמונתה גזלו אדמת הערבים ונישלו אותם מנכסיהם, וכל זאת בנוסח ובסגנון של שנאה והתנשאות.

חברת הממשלה היהודית, אשר לאורך כל דרכה הפוליטית בועטת, מעליבה ומשפילה את הזולת, מוכיחה את שנאתה העיוורת לכל דבר הקשור עם האמונה באלוקי ישראל, וללא מעצורים, ולא אחת גם כלפי חבריה בתנועתה, שכחה כנראה את העובדה, שעקב התנהגותה והתפרצויותיה ללא רסן נאלצה לנטוש את אהבת נפשה, משרד החינוך והתרבות, שממנו הועפה בבושת פנים.

בהיותה חברת הכנסת, המכונה "המחוקק", עשתה מעשים אשר לא ייעשו, ובניגוד לחוקי הכנסת, בחוצפה ובשחצנות, ערכה הסכמי נישואין בין בני זוג במשרדה, כדי להוכיח קבל עם ועדה שהיא מצפצפת על תורת משה וכן על חוקי הכנסת, מבלי להתחשב ברגשותיו של רוב הציבור בישראל, והכול כדי לפגוע בתורתנו הקדושה ובמצוותיה המקודשות מדור דור.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אי-אפשר להציג את הנושא – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אל תלמד אותי, אני מבקש ממך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אל תלמד אותי. אל תלמד אותי איך ואת הסגנון. זהו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

באותו מעמד, ב"היברו יוניון קולג'", אמרה החברה בממשלת ישראל, בין השאר: "הממסד הדתי צבר כוח שלטוני ונכסים וטיפח בורות, פולחן ואמונות טפלות. ככל שגדולה שרירותם ושררתם" – כך היא אמרה – "כן הרחיקו את הציבור לא רק מבית-הכנסת אלא מכלל ידע היהדות. לעומתם, הרפורמים" – אמרה – "יותר מכל זרם אחר ביהדות, נושאים ברבים את מסורת אהבת הגר והשוויון לגר ומהווים תריס בפני התבוללות וניכור מחד גיסא, ואבן שואבת למבקשי יהדות מאידך גיסא". צחוק הגורל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

חברי הכנסת, התנועה הרפורמית – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — ארצות-הברית — — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — — אשר לפני הקמת המדינה היהודית — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גם אתה מקבל כסף מהרפורמים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מקבל — — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אז בבקשה אל תתערב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אל תתערב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, לך יש הצעה אחרת, אז תתבטא באופן מרוכז.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

התנועה הרפורמית, אשר לפני הקמת המדינה היהודית – ואני מזכיר את העובדה לתנועות הציוניות המיוצגות בבית הזה – הכריזה: "אנו שוללים בתכלית כל ניסיון להקמת מדינה יהודית"; הרפורמים, אשר הוציאו מסידור תפילותיהם לא רק את הלשון העברית אלא כל סממן של ארץ-ישראל וירושלים; הרפורמים, אשר העתיקו את "תפילותיהם", כביכול, מיום שבת לימי ראשון; התנועה המטפחת נישואי תערובת והתבוללות; תנועה אשר חרתה על דגלה לקעקע ולסלף את אמונתנו בתורת משה מן השמים; הגורמת נזק חמור לעתידה של יהדות ארצות-הברית, שם, לצערנו, היא די חזקה; תנועה אשר הוציאה עצמה מכלל הדת שלנו ויצרה דת חדשה, שאין לה דמיון וקרבה לדת ישראל המקודשת מדורי דורות, היא מהווה "תריס בפני התבוללות ואבן שואבת למבקשי יהדות" – כדבריה של השרה בממשלת ישראל. והיהדות שומרת המצוות, השומרת על הגחלת, על ההמשכיות, ובזכותה הגענו עד היום – אנו יצורים פנאטיים, שפיתחו בורות, פולחן, אמונות טפלות, קופאים על השמרים, אנו עדיין על העצים, מנסים לכפות על אזרחיה של מדינת ישראל הנאורה, המתקדמת, החילונית, חוקים, משפטים ואמונות טפלות ומנהגים שאבד עליהם כלח. בוודאי.

הממסד החילוני, כידוע, לא צבר כוח שלטוני, חלילה, לא צבר נכסים; השרה המייצגת את השוליים שבציבור הישראלי המתקדם, את פולחן העגילים על תנוך האוזן, את הפסטיבלים של הוללות ושיכון

--

אלי גולדשמידט (העבודה):

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

-- את פולחן האלילים המיובאים מכל קצווי תבל וכאן מתקבלים בהתלהבות --

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — בצבא — — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — על-ידי רבבות — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — את העגיל באוזן; הם מורידים אותו קודם והולכים לצבא. — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מי לא הולך לצבא? מי לא הולך לצבא? מה אתה מספר לי סיפורים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה אתה מספר סיפורים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, רק שנייה. חבר הכנסת גולדשמידט – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מי לא הולך לצבא?

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, תן לי להרגיע אותו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

את מי אתה מייצג?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני מייצג גם את אלה שהולכים לצבא – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני לא יכול — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, זהו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אלה הם העגילים באוזן — — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אז טוב, תדאג לילדים שלך עם העגילים, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

גמרנו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני מצטרף לקרוא אותך לסדר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — — וכאן מתקבלים בהתלהבות על-ידי רבבות בני נוער, ולא אחת בחגי ישראל המקודשים. זוהי היהדות אשר רוב הציבור בישראל רואה בה את היהדות האמיתית. זה שקר, זה סילוף.

חברי הכנסת, במאמרה של אורית שוחט בעיתון "הארץ", "המזוזה ולא אבטיח" – זה לא עיתון דתי, והיא, כנראה, גם כן לא דתית – קראתי, כי רוב היהודים בישראל הם בכל צורה שהיא דתיים במידה זו או אחרת. גם אם ייתנו להם להינשא באקט אזרחי, לא ירצו בו. 2,400 יהודים רואיינו על יחסם ליהדות אחרי 100 שנות ציונות חילונית, כך היא כותבת, אחרי שנדמה היה שהאתוס הצברי, החילוני, שולט בתרבות הישראלית והדתיים הם רק מיעוט קטן וצעקני. מתברר, כותבת שוחט, שגזיזת הפיאות לא הצליחה. יהודי ישראל מרגישים, שהמסורת היהודית היא גורם מאחד, גורם שהם חיים דווקא כאן, בישראל. אי-אפשר לדבר על החילוניות הישראלית, ואני מצטט אותה: דווקא החילונים בהכרה הם מיעוט קטן. החילונים בהכרה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת רון נחמן, אתה משוחח אתו, אבל כל האולם שומע.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גם המחקר האחרון של מכון גוטמן מגלה נתונים דומים. 87% מהציבור היהודי בישראל רואים בבר-מצווה עניין חשוב מאוד; 95% רואים בברית-מילה עניין חיוני ו-90% רוצים קבורה יהודית ולא חילונית; רוצים שבעה אחרי נפטר ו"קדיש" אחרי נפטר.

חברי הכנסת, על מי לא התנפלה ואת מי לא העליבה השרה בממשלת ישראל בקריירה הארוכה שלה? – את גולדה מאיר, את רבין על שבוורשה סיים את נאומו ב"שמע ישראל", על שהזכיר את ירושלים המאוחדת עכשיו בוועידת קזבלנקה; הרבנים הראשיים, שהם שני אפיפיורים; התנ"ך אינו ספר דתי. בחג הפסח, כשרה בממשלת ישראל, בריש גלי, בנצרת, אכלה פיתות בפסח; קבר יוסף זה קברו של השיח' יוסוף; קבר רחל וקבר רחב הזונה בנשימה אחת; משרד החינוך והתרבות – שם מלמדים טקסיות ופולחן על חשבון הדעת; החרדים סחטנים מיליונרים; יוסי שריד, חלק גדול מחייו

היה דובר העבודה, היה דוברו של ספיר, יוסי שריד עובד שעות נוספות כדי להרוס את ר"צ; הגולן כולו אדמה סורית; להפסיק את הציד שלנו אחר אנשי "חמאס" בשטחים שבהם חיים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ורדיגר, אתה אומנם עושה שירות נפלא לשרה שולמית אלוני, כי ריכוז כזה של כל תולדותיה עוד לא שמע העם, אבל אתה צריך לסיים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני מסיים. אני מקווה, היא אמרה, שתהיינה שתי מדינות, ישראל ופלשתיין, עם השפעה הדדית. מערת-המכפלה אינה בית-כנסת, זה בית-קברות. הווקף צודק, אמרה עכשיו בנושא זכותם על מערת-המכפלה, וכן הלאה וכן הלאה.

אלה הן פנינים מובחרות ממילונה העשיר של השרה שולמית אלוני. הסלחנות כלפיה בלתי מובנת; היא גורמת נזק לממשלת ישראל ומביישת את תנועתה. אני רוצה לציין, אני שנים בכנסת ולא שמעתי לא מחברי מפ"ם ולא מחברי ר"צ ולא מחברי מרצ, חוץ מהשרה שולמית אלוני, התנפלויות כה גסות והטחת עלבונות כאלה נגד מסורת ישראל ונגד יהודים דתיים, מאיש מהם. זה לא בתורת מפ"ם, בשום פנים ואופן, ולא בתורת מרצ.

אנו לא נסלח על המתקפות הבלתי-מרוסנות, הבלתי-תרבותיות של מי שמתיימרת לייצג תרבות, אבל לא את תרבותנו. לא נסלח על ההתבטאויות כלפי שמיא וכלפי המורשת המקודשת. כפי שסולקה ממוסד החינוך והתרבות – ואני שמח שיושב כאן פרופסור רובינשטיין, שהוא עכשיו שר החינוך והתרבות – –

היו"ר ש' וייס:

אתה מסבך יותר מדי אנשים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– אני מקווה שהיא תסולק גם מהממשלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת ורדיגר. השר רובינשטיין, בבקשה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

סיבכת פה שמונה אנשים, חבר הכנסת ורדיגר, דווקא במחמאות שלך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתבקשתי על-ידי השרה שולמית אלוני, שנמצאת באירועים חשובים הקשורים בוועידת ירושלים לעסקים, לענות במקומה.

חבר הכנסת ורדיגר, אתה האשמת את השרה אלוני בהתקפה בלתי תרבותית; תרשה לי לומר לך, שהדברים שאתה אמרת, כן, על התנועה הרפורמית, לוקים באותו חיסרון שייחסת לשרה אלוני.

אני רוצה לומר לך, נניח שאתה צודק לגבי עברה של התנועה הרפורמית – יש עוד תנועות בבית הזה שאמרו דברים שאנחנו עוברים עליהם לסדר-היום. מכיוון שמודה ועוזב ירוחם, והתנועה הרפורמית היום משתתפת בבניין הארץ, משתתפת בשמירת הזיקה ליהדות, מקיימת מוסדות יהודיים חשובים ביותר ותורמת תרומה עצומה ליחס העמוק והאוהד והמסור של יהדות צפון-אמריקה לישראל.

הדברים שאתה התייחסת אליהם, הדברים שאמרת פשוט לא נכונים. גם הדברים שאמרת על אלה ששמים עגילים באוזן – עם כל הכבוד, ייחסת להם דברים, מה אומר לך, כמה מחברי הטובים ביותר יש להם עגילים באוזן. אני לא רואה בזה שום פסול, שום פגם. יש צורת התבטאות – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה מסמן משהו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, זה לא מסמן שום דבר זולת אופנה. וזאת אופנת נעורים, והיא תחלוף ותבוא אופנה אחרת. לכם יש אורחות החיים שלכם, ולציבור החילוני או החופשי יש אורחות החיים שלו, וצריך להתייחס איש לרעהו בכבוד ולא לתקוף זה את זה.

כעת לעניין תשובתה של השרה אלוני שרציתי לקרוא אותה. אבל לפני כן אני מוכרח לומר לך, אני קראתי את הנאום שלה לקראת הכנת התשובה. ומה אני קורא כאן – אקרא רק שני קטעים מדבריה של השרה אלוני באותו מעמד ב"היברו יוניון קולג".

"וכך גם אפיקורסים כמוני מחדשים את הברית ורואים עצמם כמי שיצאו ממצרים וכמי שהיו במעמד הר-סיני. כידוע היו שם נשים וגברים, לתשומת לב רבניה של מדינת ישראל, הרי בלי זה אי-אפשר, והחירות והחוק והמשפט הם לנו צורך מופעם" – כנראה צריך להיות "מופנם".

ועוד היא אומרת: "צריכים אנו אפוא בחידוש הברית בינינו לבין מקורותינו, בינינו לבין ספר הספרים, בינינו לבין חכמי המשנה והתלמוד, שידעו לשאול ולדרוש ולאפשר ספק ופקפוק ודיון מחדש. אנחנו חייבים ויכולים לעשות זאת".

זה נאום של שטנה נגד היהדות הדתית?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כן.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא. זה לא נאום שטנה. נאום שכולל את הפסקאות האלה אינו נאום של שטנה נגד ציבור שומרי המצוות שלומי אמוני ישראל במדינת ישראל. בשום פנים ואופן לא. ואם כדי להסיר ספק – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני רוצה להגיד, שבוודאי השרה שולמית אלוני יודעת הרבה יותר יהדות מאשר הרפורמים. בזה אין ספק.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

למה לך? יש לך ספרים – – –

בנימין טמקין (מרצ):

יש רפורמים שיודעים ויש רפורמים שלא יודעים. רוב האורתודוקסים יודעים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

האמן לי, יש משכילים ויש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, השר משיב, ואני מבקשת שלא להפריע.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת ורדיגר, בזכות הרפורמים מצאת קו זכות לשרה אלוני, גם זה משהו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני לעולם לא אכחיש שהיא יודעת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני לא מדבר כאן על ידע. אני מדבר על הצהרתה בדבר חידוש הברית בינינו לבין מקורותינו ובדבר היחס שלה לא רק לספר הספרים אלא לחכמי התלמוד והמשנה. אין כאן הסתה נגד תורת ישראל.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היא מסלפת את הגמרא, היא מסלפת את התורה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בסדר. תשמע, חבר הכנסת ורדיגר, עם כל הכבוד, לאיש מאתנו אין מונופול על פרשנות המקורות שלנו ומה זאת יהדות.

בנימין טמקין (מרצ):

יש כל מיני צורות של סילוף של היהדות. כל מיני דברים נעשים בשם היהדות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כן. חבר הכנסת ורדיגר, אתה חזקת במידה רבה מאוד את ההשקפה שהשרה אלוני וגם אני מייצגים בבית הזה. מה אמרת, חבר הכנסת ורדיגר? אמרת: 95% רוצים לבוא לקבר ישראל. מעל 80% רוצים חופה כדת משה וישראל. זה נכון. גם אם יהיה חופש נישואין, כפי שאנחנו רוצים, אין לנו כל ספק – כפי שרוב הציבור היהודי בארץ בוחר בברית-המילה מרצונו החופשי, וטקס בר-מצווה ועלייה לתורה וקבורה בקבר ישראל – כך יהיה דין הנישואין. ואם כך, מה לך להלין עלינו? הרי אנחנו אומרים: אם זה המצב, אל תכפו זאת בחוק, משום שהכפייה מרחיקה אותנו, את בנינו ואת בני בנינו מאותם מקורות שאנחנו רוצים שיהיו לנו כור היתוך וכור זיכרון משותפים. וזה הוויכוח.

הוויכוח הוא, שאתם לא צריכים להשתמש בכוח שיש לכם כאן בכנסת הזו כדי לכפות עלינו דברים שרובנו מרצוננו החופשי רוצים בו. אני רוצה לתת לך דוגמה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

למה כל כך רצים בכנסת אחרי הדתיים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת ורדיגר, תן לי לתת לך דוגמה, ואני משוכנע שאחריה תשתכנע ולא יהיה ספק ספיקא בלבך. והדוגמה היא זו, שאותם אלמנטים של שמירת מסורת יהודית ודינים ומצוות שאין בצדם היבט חוקי, אין לגביהם פולמוס – שמעת מישהו מתפלמס על עניין ברית-המילה, אף שלכאורה זה צריך היה להיות אחד הדברים הפרובלמטיים ביותר. טקס של הכנסת בן זכר בבריתו של אברהם אבינו על כל מה שמתלווה לכך, לא שנוי במחלוקת ציבורית. מה שנוי במחלוקת ציבורית? – רק אותם דברים שעולים כאן בבית הזה מכוח החוק ומכוח הכפייה ומכוח המשטרה. רק הם.

אני, כמי שרוצה, ואני אומר לך: גם נוהג כך, לא רק לכבד את מסורת ישראל ולא רק להשתתף בה ולו רק באופן סמלי, אלא גם רוצה לקרב רחוקים זה לזה, אני אומר לכם, זו שגיאה איומה מבחינתה של היהדות הדתית והחרדית לנקוט את הטקטיקה הזו של היזקקות לשיט החוק ולקואליציה ולאופוזיציה ולמניפולציה כדי להביא את דברכם אל העם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אוי ואבוי היה לנו ולמדינה אם לא היינו הולכים בדרך הזאת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בדיוק להיפך.

אני רוצה להביא לך עוד ראייה, חבר הכנסת ורדיגר, לצדקתם של אותם חברי מרצ, ואני בתוכם, שמתנגדים לכפייה הדתית. הרי אנחנו אנשי העולם, נוסעים, באים, ואנחנו רואים מה קורה לילדים שלנו כאשר הם בארץ, במציאות הפוליטית של פוליטיקה דתית, ומה קורה להם כאשר מישהו מאתנו נוסע, למשל, לחופשה ארוכה או לשנת שבתון למדינות הים. אני אומר לך, בדידי הווא עובדא, למה אני צריך להביא דוגמאות מאחרים. כשאני הייתי בשנת שבתון בארצות-הברית, בעת היותי מרצה צעיר באוניברסיטה, לא היתה לי שום בעיה להביא את ילדי לבית-הכנסת. לא היתה לי שום בעיה, ולרבים מחברי כך. ואילו במציאות הישראלית, כאשר כל דבר הופך להיות עניין של מניפולציה ושל חוק של הכנסת, אנחנו מרחיקים את אלה שלא צריכים להיות רחוקים וגם לא רוצים להיות רחוקים.

לדעתי, יש כמיהה קודם כול להכיר ולדעת. אנחנו מפעילים כעת בבתי-הספר את הרפורמה הגדולה בעניין לימודי היהדות. ואני מתפלא לראות איזו תגובה יש לציבור המורים. רוצים להחזיר עטרה ליושנה. רוצים שלא תהיה עם-ארצות, שלא תהיה בורות; רוצים. הרוב הגדול רוצה, אולי מיעוט קטן לא רוצה. אבל אתם לא נותנים להם. אתם פשוט לא נותנים להם.

כעת, לאחר שאמרתי את דברי, אני רוצה לקרוא את דבריה של השרה אלוני. קודם כול, השרה אלוני אומרת שהיא העבירה את נאומה, נושא ההצעה, לעיון כל חברי הכנסת, המוזמנים לקרוא אותה.

"כל מי שרוצה שתרבות ישראל תהא נחלת כלל הציבור ולא רק הציבור האורתודוקסי, ימצא בדברי עידוד רב ופנייה לחידוש הברית והכרת המקורות ומתן טעם עכשווי למסורות העתיקות.

"לדאבוני הרב" – כאן בא קטע שלא תאהב – "הממסד הדתי, כפי שהוא מתייחס לציבור החילוני, אינו מקרב את הציבור למקורות. אנו יודעים מה קורה בבתי-הדין הרבניים. אנו יודעים מה קורה בענייני כשרות. אנו שומעים את הביקורת הגורפת והפוגעת נגד הציבור החילוני, ולמרבה הצער השיח הציבורי שהיה קיים בעבר, ושהיו בו תורה ודרך ארץ, הלך ונעלם.

"אני בהחלט אשמח אם ועדת החינוך תדון בנושא במלואו, וייתכן שהיא תפתח מחדש את השיח הציבורי בין הציבור הדתי והציבור החילוני.

"מכל מקום, הביקורת שלי התייחסה לממסד ולממסד בלבד; מעולם לא עלה בדעתי לדבר באופן גורף על הציבור הדתי."

היא מציעה – ואני מצטרף אליה – להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ורדיגר, אני אומר לך, דווקא כמי שמכבד מאוד את מסורת ישראל, הצטערתי מאוד לשמוע את הדברים שלך. אתה נקטת לשון בוטה. התייחסת וירדת לרמה מאוד מאוד אישית. אינני מכיר אותך הרבה זמן, אבל שמעתי עליך קודם. לא ציפיתי שדברים ברמה כל כך קשה וכל כך אישית יישמעו מפי חבר כנסת.

אני רוצה להגיד לך דבר נוסף. החיבור שעשית, עם כל הביקורת הקשה שיש לך, והיא לגיטימית אולי מבחינתך, בין מה שאמרה השרה שולמית אלוני לבין האירוע הטרגי של נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה, כשאמרת שזה נעשה באותו שבוע וקישרת את הדברים – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

באותו יום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אומר לך שזה היה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

את ההצעה הזאת הורדת לפני שבועיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ורדיגר, יש דברים שלא אומרים אותם, ויש דברים שהם כמעט בבחינת חילול הקודש. לדעתי, זה מה שעשית כשחיברת את הנושא של נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה, להתבטאות של השרה שולמית אלוני בנושא שנוי במחלוקת.

אני רוצה לומר לך דבר שני. חבר הכנסת ורדיגר, אתה טענת שהתנועה הרפורמית לא היתה תנועה ציונית. שוב, יכולה להיות מחלוקת בינך לבינם, הם באמת מצילים את מרבית העם היהודי בארצות-הברית, אף שזה לא לטעמך.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הם מצילים? ריבוננו של עולם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הם מצילים, כי אחרת היה ניתוק מוחלט מהיהדות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה סילוף של היהדות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ועוד דבר. חבר הכנסת ורדיגר, אני לא רוצה להזכיר לך, אבל אתה אמרת שהתנועה הרפורמית לא היתה ציונית לפני 100 ו-150 שנה. יש עוד תנועה או כמה תנועות דתיות אורתודוקסיות שלא היו בדיוק ציוניות. אז בוא לא נתחיל לחטט בעבר, אדוני חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

דיברתי על התנועות הציוניות שיושבות פה בבית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת ורדיגר, האם אתה מסכים להצעת כבוד השר רובינשטיין להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצעות לסדר-היום

המצב החמור בעיירה שלומי

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 5119, 5120 ו-5134, בנושא: המצב החמור בעיירה שלומי. יש כמה מציעים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חבר הכנסת דוד לוי.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שלפחות נמצא כאן יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ, שיש לו קצת רגישות לנושא החברתי.

יוסי כץ (העבודה):

יש לו הרבה רגישות.

חיים דיין (צומת):

הרבה מאוד. אני יכול להעיד שיש לו הרבה מאוד. אם בחרו בכך להיות יושב-ראש הוועדה, כנראה אתה ראוי לכך.

המועצה המקומית שלומי, המונה 5,000 תושבים, שובתת מ-13 באוקטובר. זו שביתת מחאה על רקע המצב החמור שבו היא שרויה זה כמה שנים. יישוב זה אמור לתפקד כמועצה מכובדת בקו העימות. הבידוד הכלכלי, העדר תשתית, העדר שטחי שיפוט, אי-הרחבת מערכת החינוך הפורמלית והבלתי-פורמלית, אי-פיתוח תעשייה, הביאו את המועצה ואת תושבי שלומי לזעוק: עד כאן.

רוב האוכלוסייה בשלומי מתפרנס מחוץ ליישוב. לבנים שגומרים את השירות הצבאי אין לאן לחזור. לא תעשייה, לא מגורים, לא תעסוקה במקום. אני רוצה לציין, שהסיכויים של מובטל בעיר פיתוח למצוא מקום עבודה קטנים ב-50% מסיכויי של תושב שגר בעיר גדולה.

לא מזמן נגמרה השביתה של ראשי המועצות. הם ישבו כאן מול משרד ראש הממשלה. ואני כל הזמן שואל אותה שאלה: האם צריכים היישובים להגיע, כמו בני-ברק, עם האשפה עד לצוואר, כדי שהממשלה הזאת תעזור להם? הרי בסדר העדיפויות שלכם קבעתם שהטיפול בנושא הפרט יהיה בעדיפות גבוהה. ולא כך הדבר.

עולים חדשים גרים שתי משפחות בדירה אחת. 30 משפחות ללא חדרי ביטחון. משרד הביטחון טוען שיש להם גגות רעפים. אז מה?

בשלומי כ-30% נזקקים לשירותי הרווחה; כ-20% – אוכלוסייה בוגרת; כ-22% מהם עולים חדשים. האבטלה מגיעה ל-12%-14%.

הארנונה שנקבעה לגבייה היא כ-70%, אך היא אינה מעשית, מכיוון שההכנסה לנפש היא נמוכה ביותר. יש שם קשישים, משפחות מרובות ילדים.

היום התחילו לדבר על קו העוני. אין נאום אחד שלי בכנסת הזאת שלא דיברתי בו, שוב ושוב, על קו העוני. הממשלה קבעה לעצמה סדר עדיפויות, לטפל בפרט, בעיר הפיתוח. אנחנו מודעים לכך. אבל הממשלה הזאת לא עושה שום דבר, מלבד המאמץ הזה של שרת העבודה והרווחה, להגביר את המלחמה בעוני. אז העלו ב-100-120 שקל. אבל 8% זו רק העלייה של המדד. אז עם מה הם יתמודדו?

אתן לכם דוגמה פשוטה. נכה שמשלם את דמי הביטוח הלאומי שלו, כשהוא עובד ומשתכר 3,000 או 4,000 שקלים, משלם 400 שקלים, בהתאם לגובה ההכנסה שלו. אם חס וחלילה הוא נפגע בתאונת עבודה, המוסד לביטוח לאומי משלם לו 1,300 שקלים, ולא את גובה ההכנסה שהוא הצהיר עליה ועל-פיה הוא שילם את דמי הביטוח הלאומי. אדוני יושב-ראש הוועדה, אנחנו צריכים לטפל בזה כמה שיותר מהר.

התקציב השנתי של המועצה המקומית הוא 15 מיליון ש"ח. על-פי מחקר של משרד הפנים ומשרד השיכון, ההכנסה לנפש שם היא הנמוכה ביותר במגזר היהודי. תקציב החינוך, אדוני סגן שר החינוך, הוא 2.5 מיליון שקלים. ובשלומי קרוב ל-1,000 תלמידים. אם אני טועה, אשמח אם תתקן אותי. אזור התעשייה קטן מאוד. תחום השיפוט הוא 1,300 דונם בלבד.

בשנת 1992 הבטיח לנו ראש הממשלה: "אחד היעדים המרכזיים שלנו יהיה חיזוק עיירות הפיתוח. נעניק עדיפות לביסוסן על-ידי תמריצים, הבטחת סל שירותים שכונתי שיענה על צרכי החינוך, הבריאות והרווחה". לא דובים ולא זבובים, כך אומר ראש הממשלה. צר לי מאוד, אדוני ראש הממשלה – והוא איננו כאן – אתם אכזבתם את העם ולא עמדתם בציפיות המינימליות מכאן. אתם גרמתם למצב שאליו נקלעה העיירה שלומי, יישוב תקוע, עם פער סוציו-אקונומי ההולך ומחריף.

ראש מועצת שלומי יודע וחש מה עובר על תושביו, והוא רוצה לעזור להם. אבל אין לו הכלים הדרושים. ואני שואל: האם שר בממשלה, האם ראש הממשלה, יכול היה לתפקד ללא תקציב? איך אתם רוצים לבוא אל ראש מועצת שלומי ואל ראשי ערי הפיתוח ולדרוש מהם לעמוד בתקציבים, כאשר אנחנו יודעים במפורש, שהאוכלוסייה בערי הפיתוח גדלה, ואילו התקנים בהן לא הוגדלו? היתה שם קליטת עלייה יוצאת מן הכלל, ולאנשים אין תעסוקה. אנשים מסתככים בחובות, ולאף אחד לא אכפת.

לכן יש לשנות את סדרי העדיפויות הלאומיים לטובת העם והמדינה. שלומי זקוקה לחילוץ מיידי מהמצב הבלתי-הפיך שבו היא שרויה.

שר השיכון שלנו אמר בשנת 1992: "הממשלה החליטה להשקיע את מרבית תקציביה לפיתוח השכונות, לחיזוק אזורים חלשים, לחיזוק השכונות ולמתן תשובות לנקודות החלשות". אדוני שר השיכון, אני רוצה להזכיר לך, יש לך נקודה חלשה, קוראים לה שלומי.

תפסיקו עם הבזבזים שלכם, עם הנסיעות לחוץ-לארץ, עם החגיגות הבומבסטיות על חשבון משלם המסים. הממשלה צריכה להשקיע בפיתוח תשתית, ואז ייווצרו אלפי מקומות עבודה.

ואני מבין את שרת העבודה. מה עשו עם כספי הערבויות, במקום לבוא ולהשקיע אותם במפעלים? לא אחת באתי וביקשתי את הנתונים. אמרתי: רבותי חברי הממשלה, כחבר כנסת מהאופוזיציה אני רוצה לדעת: כמה מפעלים נפתחו בשנת 1994? כמה עובדים חדשים נקלטו בתוכם? כמה עובדים נפלטו למגזר האזרחי לאבטלה?

אתם יודעים מה עושים היום? – מבצע חדש: הולכים לסגור את לשכות התעסוקה בהוד-השרון, במקומות כאלה, שיש שם קרוב ל-50,000 תושבים, כדי שבשנה הבאה יבואו ויגידו שלא היתה שם

אבטלה. למה הם צריכים לנסוע 10 ו-15 קילומטרים כדי לחתום על טופס אבטלה? ואנחנו יודעים שגם כסף לאוטובוס לא יהיה להם. אז אתם תובילו אותם למצב של עוני הרבה יותר חמור מזה שהגיעו אליו היום. הממשלה צריכה להשקיע בפיתוח התשתית, אשר תיצור אלפי מקומות עבודה.

החברה שלנו חולה. השימוש בסמים גובר. קניית דירה הפכה היום חלום. אבטלה, נשים מוכות, בעיית רווחה וכלכלה. עם כל הכבוד לשלום, וכולנו רוצים שלום, אולי כדאי שנדאג קצת לרווחת הפרט. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין.

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד לוי, אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ.

דוד לוי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אפשר רק לומר: אכן חיים חדשים באו גם אל הכנסת. תחת הממשלה הזאת יש אדישות לנושאים חברתיים, יש צפצוף על סבלם של האנשים, יש חוסר אכפתיות לגורלם של אותם אנשים הגרים בערי פיתוח, שתמול שלשום אמרנו שהם הסמל של הציונות.

מה קורה, גברתי היושבת-ראש, בימים אלה, כאשר אף לא שר אחד נמצא כאן ליד שולחן הממשלה?

דן תיכון (הליכוד):

באמת, גברתי, אולי אפשר לקרוא להם?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אתה הרי היית סגן היושב-ראש ואתה יודע ששייכות מתנהלות גם ללא שרים. אתה יודע שהתקנון לא מחייב אותם לשבת כאן.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בהיותי סגן היושב-ראש הייתי מפסיק תמיד את הישיבה. כל זמן שלא מגיע שר לישיבת הכנסת – ישיבת הכנסת נעולה.

דוד לוי (הליכוד):

אבל אין זה משנה, גם כשהם נמצאים כאן הם לא נמצאים בעצם, משום שהם לא מקשיבים. הם מנותקים מהעם, הם אינם יודעים מה מתרחש. זו ממשלה מרחפת באוויר. היא מדברת, גברתי היושבת-ראש, על המזרח התיכון החדש, על כלכלה בת זמננו, על קזינו שצריכים להקים כאן. השרים שלנו מגלים מומחיות בלתי רגילה בבעיות של אחרים, ובנהירה שלהם לקזבלנקה, לאותה ועידה כלכלית – ראש הממשלה, שר החוץ, שר האוצר, שר הכלכלה, שר התחבורה ועוד, נגיד בנק ישראל, עם כל שמנה וסולתה של הכלכלה הישראלית – רק שלומי זאת לא זכתה לתשומת לב. אלה היודעים לפתור את בעיות העמים והמדינות מצפון אפריקה עד המפרץ הפרסי אינם יודעים לרדת אל העם, לשאול בשלומה של שלומי זאת.

900 משפחות נמצאות בבעיות קשות ללא תשובה. מתוך ה-900, כ-200 משפחות של עולים חדשים. ההכנסה לנפש היא הנמוכה ביותר במדינה; בעיה קשה של דיור, בעיה של תעסוקה, אבטלה, המגיעה ל-14%; מועצה שאינה יכולה לתפקד והיא נמצאת במין מיטת סדום, גברתי היושבת-ראש. מהאנשים האלה היא נתבעת על-ידי הממשלה לגבות מסים, ארנונה, שהשיעור שלה דומה לזה שבמרכז הארץ באזורים מסוימים. אם היא לא תגבה ולא תתאכזר לאנשים שאינם יכולים לשלם, היא תוכה על-ידי הממשלה כמועצה לא מצליחה, לא מתפקדת; לגירעון שלה לא יהיה כיסוי. כתוצאה מזה היא הולכת בצעד, שאני קובע שהוא בלתי חוקי, אבל אין לה מנוס: היא סוגרת מים למשפחות, כדי שהמשפחות האלה תבאנה לשלם את המס, שאין ביכולתן לשלמו. איזה מעגל קסמים אכזרי.

וראש הממשלה מבטיח: אני אתמודד עם הסוגיה הזאת ואתן תשובה. אין תשובה, אין קול, אין עונה. בעבר מועצה היתה מתחשבת במקומות אלה בבעיותיהם של אנשים במצוקה, במשפחות ברוכות ילדים, בקשישים, ובארנונה היתה נוהגת בטבלה של הנחות מסוימות, צודקות, בהיבט סוציאלי. היום אסור לה, והיא יכולה רק להתבונן במצוקה הזאת ולראות אותה, להתאכזר ויתאכזרו לה. ואין קול ואין עונה ואין מי שיבוא ואין מי שיבשר ואין מי שיענה.

אני חושב שזו חרפה. ממשלה שכזו, אשר דיברה גבוהה על סדרי עדיפויות, על תנופה לערי הפיתוח, על תשובה לבעיותיהם של זוגות צעירים ומשפחות ברוכות ילדים, ממשלה זו מתכחשת אף להבטחתה. ולכן, עם מי אנחנו מדברים? ממי תבוא הישועה? האם עשן הצמיגים ששרפו אנשים אלה במר להם הזיז משהו? הוא יכול היה להתחרות עם ההמולה הגדולה של קזבלנקה, עם כל הכבוד? הבקאות שמגלים שרינו בנושאים ובפרויקטים בין-לאומיים – חזון גדול – בקיאות זו הופכת, כאשר מדובר בשלומי ובאחיותיה, לחומת אטימות.

ולכן, גברתי היושבת-ראש, ביום כזה ממשלה רגישה, אפילו מחשש פן יאמרו, היתה באה ומתייצבת, משיבה, מרגיעה. שום דבר. לא מזיזים לי – זו התשובה, זה הסלנג של ימינו אלה בנושאים לאומיים ובנושאים חברתיים. עוד לא היה כדבר הזה.

מה מבקשת מועצה כזאת, שתלאותיה רבות? ואני יודע שסגן השר מיכה גולדמן היה שם. נו, אז יש לנו עכשיו על מי להפיל? מדוע אותם מנכ"לים, אשר רצו ללוות בנהירה הגדולה את שריהם עם יועציהם ודובריהם, לא יבואו אל העיירה הזאת? בסך הכול זו נקודה קטנה, אבל היא עולם ומלואו לגבי האוכלוסייה הזאת. והמועצה מבקשת, גברתי היושבת-ראש, היא יודעת כי אין ביכולתה של הממשלה הזאת לשנות סדרי עדיפויות. אבל יש במשרד ראש הממשלה יחידה, והיחידה הזאת,

בראשותו של מר שמעון שבס, מטפלת בארגון; כפי שאנחנו רואים, עם האוטובוס המפורסם שהולך ממקום למקום. היא מארגנת את המנכ"לים לבוא ולטפל טיפול נקודתי, כך זה נקרא. בקשתה של המועצה הזאת – –

היו"ר א' סלמוביץ:

שיושבת על הגבול.

דוד לוי (הליכוד):

– – שיכללו את שלומי ביחידה הזאת. מדוע זה קשה? מדוע האטימות הזאת? מדוע לא מגיע לשלומי, שנמצאת בתחתית הסולם מבחינת המצוקה? ואז יבואו אותם מנכ"לים אל העיירה הזאת ויראו. האם את יודעת, גברתי היושבת-ראש, ששלומי זו נמצאת במצב שהיא לא יכולה לשלם אפילו עבור השאלת ספרים לילדי שלומי? האם את יודעת שטרקטור היא לא יכולה לקנות? רכב ביטחון היא לא יכולה לרכוש. ואפשר להתעלם. אפשר לא לדעת. יש דברים שלפעמים אתה מתווכח אתם, צודקים, לא צודקים. פה לא רוצים לדעת.

מדובר באנשים הממלאים את חובותיהם, אנשים אשר באו אל המקומות האלה ולא שאלו במה יעבדו, היכן יגורו, מה יהיה מצבם. הם לא נהרו לעזוב, למרות מצוקתם. על נאמנות אזרחית, ציונית זו, הממשלה בעצם יורקת בפניהם. זה השבוע הרביעי שהם זועקים חמס. אם היא לא פותרת את הבעיה הקטנה הזאת של העיירה הקטנה הזאת, של האנשים הקטנים האלה – הרי זאת ממשלה שמועלת בתפקידה. היא נוהגת בהפקרות לשמה, באטימות ובהתאכזרות.

לכן, בעניין זה אני קורא לחברי, לא רק מהספסלים האלה, אלא גם מכאן, להתאחד, להשמיע קול, לתמוך בהיחלצות כללית, לפני שיהיה מאוחר.

ידענו ימים קשים. ידענו ימים של זעזועים חברתיים אשר איימו בכלל על אחדותו של העם, בין אלה החיים את הדולצ'ה-ויטה שלהם ובין אלה הנדחקים אל שולי החברה, אלה אשר ילדיהם מגיל רך, בגלל התנאים האלה, מטפחים את הסלידה מן המסודרים. מדוע מגיע להם זאת?

לכן, על הכנסת להתאחד סביב התביעה הצודקת הזאת להיחלצות מיידית, כדי שהעיירה הזאת ותושביה ימצאו נתיב, פתח לתקווה מחודשת, כי הם עלולים לעבור את השער שמאחוריו אובדת כל תקווה. נמעל בתפקידנו אם אנחנו לא נעשה, ומייד, כדי להוציאה מעוניה ומעינוייה.

יש אנשים גאים שם. יש דור צעיר הרוצה להמשיך. יש מפקד שיצא משם, אלוף. יש שגריר שיצא מעיירה זו. אנחנו נסתכל ונאמר: כן, אלה הם התשובה לכם, ראו זאת ומהכבוד הזה תחיו? דברי הבל.

לכן, גברתי היושבת-ראש, צריך לא רק להעביר את הנושא לוועדה. אני יודע שסגן השר מיכה גולדמן עשה מאמצים. אבל הוא לא יכול, הוא לא יוכל. אני מכיר את המערכת. אני מכיר את גלגלי השיניים, עם כל הכוונות הטובות. יש לעמוד בתוקף על כך ששלומי תיכלל באותה רשימה ידועה. אגב, אין שום הסבר והיגיון מדוע היא לא תיכלל בה, כדי שתזכה אף היא לטיפול נקודתי ותראה סוף סוף התמודדות עם הבעיות הקשות שבהן היא נתונה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד לוי. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ.

רפאל אלול (העבודה):

ישר כוח.

דן תיכון (הליכוד):

מי משיב?

דוד מנע (הליכוד):

מי משיב?

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן שר החינוך.

דן תיכון (הליכוד):

סגן שר החקלאות?

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן שר החינוך.

דן תיכון (הליכוד):

מה לחינוך ולשלומי? רוצים לחנך אותה מחדש?

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההערה האחרונה של חבר הכנסת דן תיכון מחייבת אותי לומר, שבמקרה הרגיל הייתי מביע ביקורת, כפי שעשיתי לא אחת בעבר, על כך שליד שולחן הממשלה אין שר שמשיב על הנושא.

עם זאת, ניתוח המרכיבים של דורשי העבודה בשלומי – והנתונים הם לפני – מלמד, שהמצוקה בנושא ההשכלה היא מצוקה קשה מאוד, שמשרד החינוך יצטרך וצריך להתמודד אתה.

דן תיכון (הליכוד):

כל הממשלה.

יוסי כץ (העבודה):

מתוך 116 דורשי עבודה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

יוסי כץ, חבר הכנסת, הנושא הוא לא רק חינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

זה נכון, יהושע.

יוסי כץ (העבודה):

116 דורשי עבודה. אחד בלבד הוא אקדמאי. אני יודע בדיוק אילו מאמצים עושה גם הרשות המקומית בשלומי, ואני משוכנע שגם משרד החינוך ער לזה. עם הנושא הזה צריך להתמודד.

אמסור כמה נתונים כדי לסבר את האוזן, כי צופים בנו לא רק תושבי שלומי אלא גם תושבי אזורים אחרים. בשלומי כ-3,600 תושבים, מתוכם כ-1,000 אנשים שהם במסגרת מה שנקרא כוח עבודה, אנשים שכשירים לעבודה. מתוכם קצת יותר מ-11% נמנים עם דורשי העבודה. מעניין לציין, שבשלומי יש לשכת תעסוקה שמשרתת את היישובים שבסביבה. סך כל האוכלוסייה שאותה משרתת לשכת התעסוקה בשלומי הוא למעלה מ-12,000 תושבים, ואצלם שיעור האבטלה הוא בסך הכול 3.6%.

יהושע מצא (הליכוד):

14%.

יוסי כץ (העבודה):

4%.

יהושע מצא (הליכוד):

14%.

יוסי כץ (העבודה):

אני מדבר על לשכת התעסוקה, לא על שלומי.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מדבר על שלומי. 14%.

יוסי כץ (העבודה):

אני מחזיק נתונים שקיבלתי משירות התעסוקה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מחזיק נייר, לא נתונים.

יוסי כץ (העבודה):

תקשיב לי טוב. הנתונים האלה מצביעים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

זה רק נייר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע לדובר. באמת.

יוסי כץ (העבודה):

תרשה לי, הנתונים האלה מצביעים על כך שהמצוקה היא ביישוב שלומי עצמו.

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

יוסי כץ (העבודה):

תקשיב למה שאני אומר. אני מתבסס על נתונים. זאת אומרת, המצוקה היא מצוקה נקודתית של העיירה שלומי. זה דבר ראשון.

דבר שני, כפי שהצבעתי על כך, צריך להשקיע עוד משאבים בכל מה שקשור בחינוך בכלל ובחינוך טכנולוגי בפרט, כדי שהאנשים שגרים בשלומי יועסקו במקצועות מכניסים ולא רק בתעשייה זולה. צריך לעשות הכול כדי לשפר גם את טיב התעסוקה.

אני מוכרח להתוודות ולומר: אני בא מאזור חיפה. בעבר דגלתי בגישה שאסור לעודד מעבר מפעלים לגליל, שמא זה יפגע באזור שבו אני גר. יש לי כמה דוגמאות לכך שמפעלים שעברו סמוך לאזור שלנו, לגליל, כגון "פניציה", הם לא רק מפעלים פורחים, אלא הם מפעלים שהתושבים שגרים באזור שלנו נוסעים אליהם ומגיעים יותר מהר אליהם. לכן, אני מפנה מעל הבמה הזאת קריאה לממשלה לעודד הקמת מפעלים באזור הגליל.

יש שני מוקדים שעולים בשיעור האבטלה שלהם על מקומות אחרים, והם מאופיינים בתעשייה, בתעסוקה שאיננה מכניסה – ואלה הגליל והנגב. הממשלה צריכה להמשיך לפתח מפעלים במאמצים שלה. אני יודע שהיו כמה בקשות להקצאות קרקע ולעידוד על-ידי המרכז להשקעות. זה לא מספיק. נכון, בכל רשות מקומית – ואני אומר, זה לא שייך לפוליטיקה, זה לא למפלגה זו ולא למפלגה אחרת; ראינו אילו נסים ונפלאות נעשו בעיירה השכנה שלי, מגדל-העמק. מגדל-העמק היא היום עיירה פורחת. מכהן שם ראש רשות שאיננו נמנה עם חברי מפלגתי, אבל זה איננו רלבנטי. היכולת של ראש הרשות להביא את משרדי הממשלה, את מרכז ההשקעות ואת המשקיעים – ופה אומר מלה אחת על ההשתלחות של חבר הכנסת דוד לוי בממשלה על הפסטיבלים ועל קזבלנקה. עם כל הכבוד, היום כבר אפשר לקבוע בצורה הברורה ביותר, ואתה תיווכח מהנתונים, שוועידת קזבלנקה היתה כרטיס הכניסה הטוב ביותר לוועידת ירושלים ולפיתוח עסקים במדינת ישראל.

דוד לוי (הליכוד):

כולם נוסעים לשם ואת שלומי – – יש קזבלנקה ויש קזה שחורה.

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, בוא לא נסתכל על הדברים הקיצוניים. הוועידה הזו היתה סיפור הצלחה. אל תבחן כמה אנשים היו במטוס. תבחן מה זה הביא למדינת ישראל.

דוד לוי (הליכוד):

על מה אתה מדבר? יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה? – אטימות.

יוסי כץ (העבודה):

למדינת ישראל זה יביא בסך הכול השקעות, מפעלים, פיתוח תעשייה ושיפור במצבם של האזרחים. אני מקווה שגם ראש הרשות המקומית בשלומי ידע לנצל את המשאבים שהמדינה מעניקה ולמשוך מפעלים עתירי ידע לשלומי, כי גם תושבי שלומי ראויים לכך.

מלה אחרונה. תושבי העיירה שלומי יכולים להתייצב בפני כל עם ישראל בראש מורם. אני גדלתי ביישוב הרבה יותר מבוסס. אלוף לא זכינו לגדל. אני שמח שיש אלוף גאה בשלומי, גאה בכור מחצבתו, ואני משוכנע שעוד הרבה אלופים, פרופסורים ושגרירים יגדלו בשלומי.

דוד לוי (הליכוד):

על זה נאמר: תאכלו לוף. יש לכם אלוף, לא לוף.

יוסי כץ (העבודה):

אני מציע לא לזלזל בעניין. עוד הרבה אלופים ופרופסורים יגדלו בשלומי אם נדע לתת להם את המשאבים.

דוד לוי (הליכוד):

אני מבין שאתה צריך להגן. זאת התשובה כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה? באמת.

דן תיכון (הליכוד):

לא מתאים לך לשאת נאום כזה.

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד – – –

דוד לוי (הליכוד):

מדוע לא יפתרו שם את הבעיות? מדוע יזלזלו? מדוע אין תשובה? מדוע הם צריכים לשרוף צמיגים?

יוסי כץ (העבודה):

זה לא נכון. ראשית, תדייק. השביתה בשלומי הסתיימה זה כבר.

דוד לוי (הליכוד):

לולא סגן השר, אותם ילדים לא היו לומדים. אני יודע איזה מאמץ הוא עשה, אבל אל תפילו עליו את העניין. זאת לא בעיה של חינוך בלבד. יש בעיה של תעסוקה, של שיכון. אלופ יש לכם.

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, הייתי מציע לך שלא לנצל מחאה אמיתית של תושבי העיירה לקידום המטרות הפוליטיות שלך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת כץ. אני מזמינה את סגן שר החינוך, התרבות והספורט להתייחס להצעות.

דוד לוי (הליכוד):

אטימות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, ישבתי והקשבתי לשלושת חברי הכנסת, חיים דיין, דוד לוי ויוסי כץ.

אני אתייחס בהצעה לסדר-היום על העיירה שלומי לא רק לתחום החינוך. חבר הכנסת דוד לוי וגם חברי הכנסת האחרים שקראו קריאות ביניים אמרו דבר נכון – אנחנו צריכים לראות את שלומי בכל התחומים שלה, ואני לא רוצה לנהוג כאן כעונה לחברי כנסת מהאופוזיציה שהעלו הצעה דחופה לסדר-היום, אלא אני רוצה לומר איך אני רואה את שלומי ב-1996 ואיך מתמודדים עם הבעיות האמיתיות של שלומי ב-1994, כדי שנוכל לראות את שלומי פורחת, משגשגת, קולטת עלייה, מחזירה את בניה ומרחיבה את מספר תושביה, ושלומי צריכה טיפול מיוחד.

שמעתי את חבר הכנסת דוד לוי, שבא לחזק את הפנייה והבקשה של המועצה המקומית שלומי לטיפול נקודתי. חבר הכנסת דוד לוי, טיפול נקודתי מטרתו לתת תשובה טיפולית ליישובים שאין בהם העדפות מיוחדות, לא במסגרת אזור פיתוח מועדף, לא במסגרת יישובי קו עימות. ביום שישי האחרון, בעקבות הפגישה שקיימתי עם חברי המועצה בראשות ראש המועצה, הסברתי מדוע ולמה אני בעד טיפול מועדף לשלומי ולא בעד המושג טיפול נקודתי. כל היישובים שמקבלים טיפול נקודתי לא זכאים להנחה במס הכנסה, לא זכאים לקבל תמריצים בחינוך, לא זכאים לקבל העדפות של אזור פיתוח א' מועדף או יישובי קו עימות, והבעיה של שלומי היא לשנות את היישוב הזה מיישוב סגור שלא מסוגל להרחיב את שטח השיפוט שלו, שלא מסוגל להרחיב את הבנייה שבו, שלא מסוגל להתמודד בנתונים הקיימים ובמציאות הקשה.

לא אתווכח עם חבר הכנסת מצא אם האבטלה היא 14% או 13%. בשבילי, כשמישהו לא עובד, צריך לטפל בו כדי שלמשפחה יהיה פתרון כלכלי.

יהושע מצא (הליכוד):

אם האחד הזה מגיע ל-14%, וזה עשרות רבות, כל שכן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כל שכן.

יהושע מצא (הליכוד):

כי אני הייתי בשלומי אחר כך, ביום ראשון לפני שבוע – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני יודע.

יהושע מצא (הליכוד):

– – וראיתי את האי-יכולת לשלם משכורת לעובדת סוציאלית שעוסקת בנושא סמים. אז הוא מדבר אתי על אלוף.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת מצא, ממשלת ישראל – ואני אומר את זה כאן בשם ממשלת ישראל, נפגשתי היום במיוחד עם ראש הממשלה לשעה שלמה וקיימתי אותו דיון על שלומי.

יהושע מצא (הליכוד):

ראש הממשלה כשר הפנים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כראש הממשלה וכשר הפנים, אבל קודם כול כראש הממשלה. משום שהממשלה הזאת רוצה להביא פתרון אמיתי לשלומי. יכולתי לעמוד כאן מול קהל חברי הכנסת ומול הצופים ולשאול את חבר הכנסת דוד לוי ואת חבר הכנסת דן תיכון – –

דוד לוי (הליכוד):

תשאל, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

– – ואת חבר הכנסת יהושע מצא: מה אתם עשיתם בשנים שהייתם אחראים?

דוד לוי (הליכוד):

שמעת את שלומי זועקת? 200 משפחות היא קלטה בשנתיים. בשלומי הכיתם, ואתה שואל מה היה? הם הסכימו לקבל עולים באצבעותיהם, ועל זה מכים בהם?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ומה עשיתם לשלומי בשנים שהם קלטו את העולים – ב-1990, ב-1991 וב-1992?

דוד לוי (הליכוד):

הם היו בסדר לפני שבאו העולים, ואתם מכים בהם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת דוד לוי אומר זאת מתוך כאב אמיתי.

דן תיכון (הליכוד):

אתה פשוט לא מדייק. הבעיה של שלומי הפכה בעיה חמורה רק בשנה האחרונה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה שנבהיר. אני קבעתי לעצמי שאני עולה לכאן, לא כדי להתחשבן פוליטית, חלילה וחס.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אתה עושה את זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת דן תיכון, מאחר שאני תושב הצפון, ואני רואה כל יישוב בצפון, אם זו עיר פיתוח, ואם זה מושב, ואם זה כפר ערבי, ואם זה יישוב דרוזי, ואם זה יישוב צ'רקסי, ועיר פיתוח בדרום, ועיר פיתוח בצפון – אני חושב שמה שאנחנו צריכים לעשות לגבי שלומי זה טיפול שורש. אני אעלה פה את הנקודות שאותן אנחנו הולכים ליישם.

יהושע מצא (הליכוד):

טיפול שורש זה טיפול נקודתי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת מצא, תסלח לי, אני לא מחפש כותרת בעיתון, אני מחפש לראות את שלומי, בשונה ממה שאתה לא הצלחת לעשות.

יהושע מצא (הליכוד):

היית שם לפני שבועיים. מה קרה מאז? לא זז מאומה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מה שעשינו, ואומר לכם בצורה מסודרת – קבענו לעצמנו תוכנית; תוכנית שתהיה במעקב ובליזוי של סגן שר החינוך, ולא רק בתוקף תפקידו כסגן שר החינוך. בתוקף תפקידו הוא ילווה בצורה צמודה. תהיה ועדה בין-משרדית, שבה ישתתפו כל משרדי הממשלה: השיכון, הפנים, העבודה והרווחה, התיירות – – –

דן תיכון (הליכוד):

שבס יכשיל אותך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו עובדים בתיאום. זאת ממשלה שעובדת מתוך מטרה לעשות את הכול.

חיים דיין (צומת):

איזה תקציב מידי הזרמת לשלומי?

יהושע מצא (הליכוד):

עם יד על הלב, האם היה משבר כזה עמוק בערי פיתוח כמו שקורה בשנה האחרונה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אצטט ממכתב ששלח ראש מועצת שלומי בתאריך 6 בנובמבר 1994. הוא כותב כך: "שלום רב. אבקש להודות על הטיפול הטוב של משרד ראש הממשלה, שהגיע לשלומי ב-12 בספטמבר 1994" – לא בימי השביתה, עוד קודם לשביתה – "עם מנכ"ל המשרדים בראשותו של שמעון שבס, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יושב-ראש ועדת המנכ"לים. בימים קשים אלו בשלומי השביתה היתה בלתי נעימה. ב-4 בנובמבר 1994 שמעתי את דברי מנכ"ל משרד ראש הממשלה ב'גלי צה"ל". בנוסף לכך אוסיף על היענותו של סגן שר החינוך מר מיכה גולדמן להיות מעורב ומתערב לקידומה של שלומי,

לבקשת ראש הממשלה. מצאנו בו ידיד טוב לשלומי, הגם שהוא מצוי בהווה המוניציפלית. חרף הדיאלוג הקשה חזרנו ותבענו בפני סגן שר החינוך להיכלל בטיפול נקודתי – – "

דן תיכון (הליכוד):

כשל נקודתי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

" – – אולם סגן השר שכנע את מליאת המועצה בדבר עדיפות ועדה ממשלתית בין-משרדית, אשר תבחן תוכניות כדי לקדם את שלומי. בכך תמה השביתה ונחזור לעבודה במסלול מוניציפלי תקין".

דן תיכון (הליכוד):

ניתן להציע לך הצעה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מאפשר לך בסוף דברי. בכוונה ציטטתי את הדברים.

דוד לוי (הליכוד):

ואחרי זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני ממשיך.

עכשיו לגופם של דברים, דרך הפעולה – המועצה המקומית שלומי תקבל וייעשו לגביה הדברים האלה: א. סוכם על דעתו של ראש הממשלה היום, גם בתוקף תפקידו כשר הפנים, ששטח השיפוט של שלומי יורחב. משרד השיכון ייכנס לבנייה בהתאם לשטח השיפוט החדש, כדי להצטרף את היישוב, כדי להרחיב את היישוב. יש לראות בשלומי יישוב שעומד למנות בשנים הקרובות 20,000 נפש, כדי שיוכל לתת שירותים רחבים, כדי שנוכל לחזק את מערכת החינוך, כדי שנוכל לנצל את אתרי התיירות ביישוב, כדי שנוכל ליצור אזור תעשייה שאליו אפשר יהיה להפנות אזורי תעשייה, כדי ששלומי תהפוך להיות יישוב מבוקש בגליל המערבי ובצפון.

חברי הכנסת, לא באתי כאן כדי לקרוא את התשובה מן הנייר.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, סגן השר. אני לא מסכימה לזה. חבר הכנסת דיין, רכזת סיעת העבודה, אני מבקשת להפסיק את זה. תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לא באתי לכאן כדי לקרוא מן הנייר. אני חושב שהדברים שנאמרו כאן נאמרו מן הלב. הם נאמרו מתוך דאגה, מתוך רצון שבקריאה הזאת נגיע לשינוי ונראה את שלומי אחרת.

לכן הסכמתי, מתוך רצון וחובה, גם כתושב הצפון, גם כסגן שר בממשלת ישראל, לבוא לכאן. יכולתי לבוא ולהציג כאן נתונים על מה שעשתה הממשלה בערי הפיתוח בשנתיים האלה; מה קורה בקליטת העלייה, איזו אבטלה היתה לפני שנתיים ואיזו אבטלה יש כאן היום.

דן תיכון (הליכוד):

באזורי הפיתוח?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

באזורי הפיתוח. יכולתי להציג אילו פתרונות שלא ניתנו בעבר הרחוק ניתנו על-ידינו, אבל אני חושב שאם אנחנו רוצים לתת ולהתייחס לשלומי כשלומי, כיישוב במדינת ישראל – – –

דוד לוי (הליכוד):

אני חושב שאתם תלושים מהמציאות. הממשלה הזאת בערי פיתוח לא אהודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לכן אני אומר לכם, יום הלימודים, ההישגים בשנתיים האחרונות – – –

דוד לוי (הליכוד):

היום קיבל ראש הממשלה החלטה. איפה הוא היה עד היום?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ההישגים במערכת החינוך בערי הפיתוח בשנתיים האחרונות – נסתכל על הנתונים ומבחני הבגרות, נסתכל על יום לימודים יותר ארוך – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני סגן השר, בשלומי למדתי לדעת לפני שבוע, שכדי להכניס מחשב לכיתה הוא צריך matching. מאין תביא שלומי matching? אתה סגן שר החינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אומר לכם, חברי הכנסת, ליישובים דוגמת שלומי אנחנו נותנים מחשבים.

יהושע מצא (הליכוד):

matching אתה תובע.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

יישוב כמו שלומי יהיה לו מקדם, מאחר שהמצב הכלכלי של הרשות הוא קשה, ושם לא יהיה matching.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל אתה תובע ממנו היום matching או לא? תן לי תשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה תובע ממנו matching? תתביישו לכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, אני מבקשת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מאחר שלא באתי להתווכח עם שאלות ועם הערות היפותטיות – –

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מתחמק.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני לא מתחמק.

יהושע מצא (הליכוד):

תספר כמה נתת לקיבוצים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת מצא, התקליט הזה כבר משופשף.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם שודדים את קופת המדינה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

התקליט הזה משופשף.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הכסף – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

האבטלה שהיתה במדינת ישראל ב-1992 – אני לא מאחל למדינת ישראל לחזור למצב הכלכלי בראשות הליכוד. מצב ערי הפיתוח היה בושה לעם ישראל. בושה לכל מדינות העולם שבמדינת ישראל היתה אבטלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

שמעת על ישיבת הממשלה אתמול?

דוד לוי (הליכוד):

תראה את היישוב שלך, שהליכוד קידם, לפני שאתה מדבר.

דן תיכון (הליכוד):

בנו קאונטרי-קלאב.

דוד לוי (הליכוד):

ולא – היישוב שלך היה נשאר מעברה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מודיע באחריות, שכל היישובים החלשים שבהם אין תקציבים מקבילים לסיוע הממשלה, אם זה במערכת החינוך, ואם זה בנושאים האחרים, לרבות שלומי, ושלומי בראש ובראשונה, נעמיד להם את הסיוע במינימום השתתפות.

חיים דיין (צומת):

לאנשים האלה אין מה לאכול בבית, ואתה מדבר על חינוך? אנחנו מדברים על זה, ואתה מדבר על חינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני חושב שעשו עוול לשלומי בתוכנית הטלוויזיה שהיתה לפני כמה שבועות, כשהציגו אותה כיישוב נחשל. יש בה גם אור, יש בה גם הישגים, ואסור שנתעלם גם מאותם הישגים. צריך להציג גם את הדברים החיוביים שבשלומי.

דוד לוי (הליכוד):

אנחנו זועקים – – – עדיין יש אור.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לשלומי מגיע, יקבלו, וב-1996 אנחנו נראה את שלומי כיישוב שעומדים בתור כדי לעבור לגור בו.

יהושע מצא (הליכוד):

מה מחר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

החל מאתמול, לא ממחר, שלומי היא שלומי הפורחת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

דן תיכון (הליכוד):

אנו מציעים ועדת מעקב.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר, מה אתה מציע?

יהושע מצא (הליכוד):

דיון במליאה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

— אני אומר דבר נוסף: מדי חודשיים אני אביא לידיעת חברי הכנסת את השלבים שנעשים בשלומי — —

יהושע מצא (הליכוד):

במליאה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כדי שנוכל כל חודשיים להעביר דיווח לידיעת חברי הכנסת מה התקדם ומה אנחנו עומדים לעשות בחודשים הבאים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל מה אתה מציע לגבי הנושא?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע להסתפק בהודעת סגן השר.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה – להסתפק.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא יכול לבקש.

דן תיכון (הליכוד):

ועדת מעקב.

דוד לוי (הליכוד):

ברשותך, אדוני סגן השר, יכולתי לתבוע – – –

קריאה:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

מה קרה, אין כבר ועדת פנים בכנסת?

דוד לוי (הליכוד):

יכולתי לדרוש שהכנסת תקיים דיון, על מנת שכל הסיעות יביעו דעתן על הבעיה הזאת. אבל מאחר שסגן השר אמר שהוא ידווח מדי חודש או חודשיים, אני אומר שיש רק פורום אחד שבו יוכל לדווח וחברי הכנסת יוכלו לעקוב אחר הנעשה – וזו ועדת הפנים. אני מציע לו, אם הוא רוצה בכנות להתמודד עם הבעיה, כפי ששמענו כאן – ידווח לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן השר, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לאחר ששמעתי את חבר הכנסת דוד לוי, שאני רוחש לו כבוד רב, אני יכול לומר, שכחבר כנסת וגם כשר הוא היה לויאלי ולא התחשבן בפוליטיקה של קואליציה ואופוזיציה. מה שמגיע לו – מגיע לו.

קריאה:

— — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו עושים את זה לא רק לגבי שלומי אלא בכמה מקרים נוספים.

אני מסכים לקבל את ההצעה של חבר הכנסת דוד לוי להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן השר. חבר הכנסת יוסף בא-גד מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת חיים דיין.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד סגן השר, האם תהיה הממשלה מוכנה לתת עדיפות ליישובים לפי מספר התלמידים? בעיית בני-ברק ובעיית שלומי היא אחת: אתם לא מתחשבים במשפחות ברוכות ילדים. ההתנהגות של הממשלה בנויה לצפון-תל-אביב ולערים מבוססות. יש להתחשב במקומות ברוכים, שיש בהם משפחות ברוכות ילדים. האם תהיו מוכנים לקבל את הקריטריון הזה כקריטריון קובע בקביעת התקציבים? הייתי מבקש תשובה על שאלה זו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת דן תיכון מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד לוי. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מטעמים פרוצדורליים אני מבקש להסיר את ההצעה.

חבר הכנסת יוסי כץ, אני שמעתי אותך ואני ער לעובדה שהכנת את ההצעה הזאת, ליקטת נתונים, פנית למשרדים. אבל בסוף קיבלתי רושם, שמה שאתה צריך לעשות זה לבקר בשלומי היום ולא אתמול.

יוסי כץ (העבודה):

יש לי חדשות בשבילך, ביקרתי בשלומי ובכל יישוב בגליל, אני לוקח גם את המשפחה לשם.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת כץ, לאחר שהיללת ושיבחת את ועידת קזבלנקה – –

אלי דיין (העבודה):

אף שהוא לא היה שם.

דן תיכון (הליכוד):

– ואמרת שיש שם הישגים גדולים, נחתמו עסקאות ויש יזמים – אצלך הכול נעשה כהרף עין, מייד – אני מציע שהיזם הראשון שיגיע למדינת ישראל בעקבות ועידת קזבלנקה וועידת ירושלים, הממשלה תפנה אותו לשלומי. רק באמצעות היזמים הללו יחול שיפור.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין זמן.

דן תיכון (הליכוד):

הרי ראש הממשלה ושר החוץ חזרו עם אווירון מלא משקיעים, עסקאות חדשות, כל החברות הרב-לאומיות באות לכאן. אני מציע ש-IBM תקים מייד מפעל בשלומי.

זה לא היה רציני, חבר הכנסת יוסי כץ. אני מקבל את דברי סגן השר, שאמר שהוא יבוא לכאן כל חודשיים וידווח למליאה ולוועדת הפנים על הנעשה בשלומי. האתגר הוא קשה מאוד, ואין חכם כבעל ניסיון. אני טיפלתי הרבה שנים בשלומי, אל יקל העניין בעיניך. שלומי באמת ראויה להתייחסות, ולא נקודתית, כי טיפול נקודתי מוליד כשל נקודתי. היום אסור להשתמש עוד במה שנקרא טיפול נקודתי, כשל נקודתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת יוסי כץ.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שיש אבסורד מסוים בכל מה שקורה, משום שמצד אחד יש ירידה משמעותית מאוד בסדרי הגודל של האבטלה במדינת ישראל, ואלה נתונים סטטיסטיים – –

דן תיכון (הליכוד):

לא בערי הפיתוח.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מגיע לזה. יש ירידה משמעותית באבטלה. מצד שני, אנחנו יודעים שעדיין יש מוקדי אבטלה קשים בחלק מעיירות הפיתוח. שמענו דיווחים מאוד מעודדים בנושא האבטלה, בעיקר בחלק מהעיירות הדרומיות בנגב, אם זה בדימונה, אם זה בירוחם, שמעתי אפילו מראש מועצת אופקים. אין לי צל של ספק, שבגליל, ובמיוחד עיירה כמו שלומי, אבל לא רק שלומי, יש עוד עיירות בגליל, גם קריית-שמונה – לדעתי, גם חיפה עצמה – יישובים שבהם שיעורי האבטלה עדיין לא טופלו ולא הוקטנו. אני חושב שהזעקה שהושמעה כאן היא זעקה אמיתית ונכונה. אנחנו צריכים לעשות הכול כדי לפתור את הבעיה; אם לא נצליח לעשות זאת, לא תהיה גאוותנו על כך.

אני יכול להגיד לך, חבר הכנסת דוד לוי, שמעתי היום את ראש הממשלה בסיעה. אני לא יודע בתוך כמה זמן יסתיים הדבר, אבל אין לי צל של ספק שהוא נחוש בדעתו לטפל בבעיה של שלומי. אני חושב שמה שעשה סגן השר מיכה גולדמן, שגם אתה שיבחת אותו, ובצדק, אומנם זו היתה פעולת חירום, אבל היום הוא יושב עם ראש הממשלה, הוא עשה את הפעולה בסוף השבוע שעבר. אני יודע דבר אחד לגביך, חבר הכנסת דוד לוי – – –

דוד לוי (הליכוד):

אתה יודע, יש אטימות, בצד הדברים היפים והטובים ששמעת מראש הממשלה. לו היה בא ואומר את הדברים האלה בכנסת, אתה יודע מה זה היה נותן?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה ראית כבר ראש ממשלה שמתעסק בכל כך הרבה נושאים ויורד לפרטים כאלה? ראש הממשלה הקודם עשה זאת? יש לך מלה כזאת על ראש הממשלה הקודם בנושא של ירידה לפרטים?

דן תיכון (הליכוד):

הוא בא במיוחד לדיון הזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא בא כחבר כנסת. למיטב זיכרוני, בהיותו ראש ממשלה, בעניינים כלכליים הוא השאיר את דוד לוי לבדו. אבל לא ניכנס לזה, בואו לא נתחשבן. ראש הממשלה הנוכחי עוסק בפרטים הקטנים. אם הוא יכול להגיד לנו היום בישיבת הסיעה שבמפעל "וישי" שבדימונה דרושים 200 עובדים ולא מצליחים להשיג אותם, מתחילים להביא עובדים מבאר-שבע – זאת רמת הפירוט שהוא יורד אליה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גולדשמידט, להזכירך, זה לא נאום, זאת הצעה אחרת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

את יודעת שאנחנו מנצלים את ההצעה האחרת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל יש גבול עד כמה אני יכולה למתוח את הזמן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בטוח, שאם נהיה בסדר, חבר הכנסת דוד לוי ישבח את הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

חבר הכנסת חיים דיין, האם אתה מסכים להצעת סגן השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים?
– מסכים. חבר הכנסת דוד לוי? – מסכים. חבר הכנסת יוסי כץ? – מסכים.

אם כן, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעה לסדר-היום

תופעת הסמים בספורט הישראלי

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5088, בנושא: תופעת הסמים בספורט הישראלי – של חבר הכנסת יעקב שפי.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להעלות על סדר-יומה של הכנסת את תופעת הסמים בספורט הישראלי מתוך תחושה שהנושא, הצובר בשנים האחרונות תאוצה, אינו זוכה לתשומת לב מספקת.

חברי הכנסת, אף שמדינת ישראל אינה נמנית עם אריות הספורט בעולם, נראה שבתחום השימוש בסמים הספורטיביים הולכת ישראל ומצמצמת את הפער בינה לבין המעצמות הספורטיביות.

אומרים שאת תופעת הסמים הביאו לארץ הכדורסלנים הזרים מארצות-הברית. לפרסום הנרחב ביותר זכה המקרה של אולסי פרי, שלא הופיע למשחק חשוב של קבוצתו "מכבי תל-אביב". באופן רשמי נמסר, שפרי שכב במיטה קודח מחום.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני לא יודעת מה קורה באגף. אני מבקשת מהסדרנים בכל לשון של בקשה שישמרו על השקט. זה מפריע לדוברים. אני לא מוכנה להסכים עם המצב הזה. תודה.

יעקב שפי (העבודה):

באופן רשמי נמסר שפרי שכב במיטה קודח מחום, אך כידוע ההזיות של אולסי פרי באותו ערב נבעו מסיבות אחרות. מאמנו של אולסי פרי באותה תקופה, מר ראלף קליין, הודה לאחר מכן, שנוח היה להתעלם מהתופעה ולטאטא אותה אל מתחת לשטיח.

עד עתה נתפסו שישה ספורטאים לאחר שימוש בסטרואידים – ורק בתחילת ספטמבר נתגלו עקבות של סטרואידים אנבוליים בדגימות שתן שנלקחו משני משקולנים. אחד מהשניים, ויטלי קפוסטין, השתמש אף בחומר ששמו פרוסמיד, שנועד להעלים את עקבות הסם בגוף. שני אתלטים נוספים, אלכסיי בזרוב וודים בביקין, ועוד שני משקולנים, האחים יורי ואיגור דנדיק, נתפסו משתמשים בסמים.

גברתי היושבת-ראש, נראה לי שלא במקרה חמישה מתוך ששת האתלטים שנתפסו הם מברית-המועצות לשעבר, שם השימוש בסמים היה חלק בלתי נפרד מהאימון. סביר להניח, שהמצב הסוציו-אקונומי הקשה שבו הם מצויים דוחף אתלטים מחבר המדינות להשתמש בסמים.

עיקר הפיקוח בארץ בנושא הסמים קיים על ענפי האתלטיקה, השחייה והרמת המשקולות, היות שהשימוש בסמים בענפים אלה מושרש יותר, וגם הישגי האתלטים בענפים אלה משתפרים הרבה יותר עקב השימוש בסמים.

לכאורה נראים הענפים הפופולריים בארץ, כדורגל וכדורסל, נקיים לחלוטין מהתופעה, והראיה לכך היא שעד היום מעולם לא נתפס כדורגלן או כדורסלן ישראלי משתמש בסמים. לדאבוני, אין הדברים כה ברורים.

דן תיכון (הליכוד):

זה, אגב, לא נכון.

יעקב שפי (העבודה):

תפסו מישהו?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

יעקב שפי (העבודה):

אני לא יודע, תגיד לי.

דן תיכון (הליכוד):

העדיפו לשלח אותם לחוץ-לארץ מייד.

יעקב שפי (העבודה):

אתה מדבר על מקרה קלדרון לפני הרבה שנים? זו לא התופעה של היום. אני מתכוון לסמים בתחום הספורט.

דן תיכון (הליכוד):

אני מדבר על שחקני כדורסל.

יעקב שפי (העבודה):

לא ידוע לי, חוץ מאולסי פרי.

לדאבוני, אין הדברים כה ברורים. היום, בניגוד לעבר, חשופים הספורטאים בענפים אלה לתופעה, מכיוון שכל קבוצה בליגה הלאומית בכדורגל רשאית לחזק את עצמה בשלושה שחקנים זרים. המחיר האטרקטיבי, היכולת הגבוהה ומוסר העבודה הגבוה גורמים לכך, שמרבית הספורטאים הזרים בכדורגל הם מברית-המועצות לשעבר. שם, כאמור, תופעות הסמים היו מקובלות.

אני רוצה במאמר מוסגר להדגיש, שקבלת הכדורגל הישראלי לאירופה גרמה לריבוי המפגשים הן של הנבחרת והן של הקבוצות מול נבחרות וקבוצות מאירופה.

למרות זאת, גברתי, למרות זאת, אדוני סגן השר, אינני שומע על מגמות שינוי במדיניות ההתאחדויות, במיוחד בכדורגל או בכדורסל, לגבי הנושא. חשוב שקובעי המדיניות יתעוררו לפני שכדורגלן מקבוצה ישראלית, ישראלי או זר, ייתפס בבדיקות סמים.

העובדה שבספורט ההישגי הפרסים הם כה גדולים והתהילה כה סוחפת, גורמת לכך שאנשים מוכנים לסכן את בריאותם על מנת לזכות בתהילה.

העובדה שרבים מהספורטאים הם צעירים מאוד בשנים ואינם בוגרים מבחינה פסיכולוגית ומנטלית, עלולה למשוך אותם לצורך סמים כאמצעי להגיע לקריירה מפוארת יותר, לקבל כסף רב יותר ופרסום נרחב יותר.

חברי הכנסת, אינני רוצה לומר שלא נעשה דבר. זה כשנתיים פועלת בארץ הוועדה למניעת סמים אסורים בספורט. הודות לוועדה נלקחו השנה למעלה מ-100 דגימות שתן מהספורטאים. אלא שנראה לי שלוועדה אין די כוח לאכוף את מדיניותה על ספורטאים, והראיה לכך היתה, שכאשר פנו לשמונה משקולנים בכירים לערוך בדיקת סמים, הופיעו לבדיקה רק שניים. העונש לגבי יתר השישה היה הרחקה על תנאי לשלושה חודשים למשך שנתיים, וזה בפירוש לא עונש שירתיע. מדיניות הענישה בארץ היא סטנדרטית. אתלט שנתפס על שימוש בסטרואידים אנבוליים מורחק לשנתיים, ועל שימוש בסם אפדרין הוא מורחק לשלושה חודשים.

אדוני סגן השר, אינני רוצה לומר דברים בעלמא. אני יודע שמחירה של התקנת מעבדה לבדיקת סמים מתקרב למיליון דולר. נוסף על כך, גם התחזוקה של מעבדה כזו יקרה מאוד.

בעולם מוכרות כיום 33 מעבדות לבדיקת סמים. הדגימות הנלקחות בארץ נשלחות למעבדה בקלן, ועלותה של כל בדיקה יקרה מאוד – מתקרבת ל-300 דולר.

חברי הכנסת, תופעת הלוואי העיקרית של השימוש בסמים היא מחלות כבד, שלעתים מתפרצות עוד לפני שהספורטאי מגיע לגיל 30. שימוש בסמים משפר יותר את הביצועים הספורטיביים אצל נשים, אך מצד שני הנזק שנגרם להן הוא גדול יותר בהתאמה.

אדוני סגן השר, העליתי את נושא הסמים בספורט על סדר-היום הציבורי הן מתוך כוונה להגביר את המודעות לתופעה והן בשל הרצון לראות את הרשויות עושות מעשה כדי לבלום את התופעה המסוכנת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, תחילה אני רוצה להודות לחבר הכנסת יעקב שפי, אשר הביא למודעות הציבור, למודעות חברי הכנסת, את המאמץ במאבק נגד שימוש בסמים כדי לסייע לספורט הישראלי.

שימוש בתכשירים ממריצים על-ידי ספורטאים במגמה לשפר את הישגיהם נהיה לתופעה מאיימת בעולם הרחב, שכן ספורטאים אלה משלמים מחיר יקר בבריאותם.

מוסדות הספורט הבין-לאומי עושים מאמצים להילחם בתופעה זו, וקיבלו לצורך עניין זה שורה של החלטות, בהן הצורך בבדיקות פתע של ספורטאים לאיתור השימוש בחומרים אלה והטלת עונשים חמורים על אלה שנמצא כי השתמשו בחומרים אלה.

בישראל יזם משרדנו חקיקה בנושא, ובחוק הספורט, התשמ"ח-1988, בסעיף 6, נקבע חד-משמעית איסור השימוש בתכשירים ממריצים, וכן עריכת בדיקות מדגמיות לאיתור ספורטאי שעבר על הוראות החוק.

הוועד האולימפי בישראל, ההתאחדות לספורט בישראל ומשרדנו מינו ועדת מומחים אשר עורכת בדיקות מדגמיות לספורטאים בענפים שונים, וכתוצאה מבדיקות אלה נמצאו בשלוש השנים האחרונות שישה ספורטאים אשר השתמשו בחומרים האסורים. כל אלה שנתפסו השתמשו בסטרואידים אנבוליים, שהם חומרים בוני חלבון ומאסות שרירים בגוף. הספורטאים שנתפסו נענשו, כפי שנקבע בתקנונים הבין-לאומיים בענפי הספורט השונים.

ניתן לומר, שתופעת השימוש בתכשירים אסורים בספורט הגיעה לישראל עם הספורטאים מברית-המועצות לשעבר, ששם שימוש זה מקובל.

נוסף על בדיקות הפתע, עורכת הוועדה פעולות הסברה וחינוך בקרב הספורטאים ובקרב בני נוער למניעת השימוש בחומרים ממריצים.

גם אני, בפגישות שאני מקיים מדי תקופה עם סגל הספורטאים לקראת אטלנטה, עם נבחרות, עם קבוצות, עם תלמידים, אני חוזר ומדגיש את האיסור המוחלט להשתמש בכל החומרים שעלולים לפגוע בפעילות ספורטיבית ולהגיע להישגים בצורה בלתי חוקית.

ניתן להכליל ולומר, שבישראל נעשים מאמצים ללחום בתופעה שלילית זו, ועדיין יש התאחדויות ספורט שלא התגייסו די הצורך למלחמה בתופעה. אנו נעשה להצטרפות המיידית.

עם זאת, מן הראוי להדגיש, שלפי המידע שברשותנו ותוצאות הבדיקות שנערכו עד כה, המידה שבה משתמשים ספורטאים בישראל בחומרים אסורים מצומצמת יחסית.

אני גם קיימתי פגישה עם אלכס גלעדי – וחברי הכנסת אולי קראו בעיתון, שמר אלכס גלעדי נבחר להיות חבר הוועד האולימפי העולמי. אחד הנושאים המרכזיים שהוועד האולימפי העולמי עוסק בהם היום הוא המאבק הגדול נגד שימוש בסמים על-ידי ספורטאים.

אני מקווה, שבעקבות ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שפי, התגייסותו של משרד החינוך ותרומתם של כל גורמי הספורט בישראל, נהפוך את מדינת ישראל לאלופה במלחמה בשימוש בסמים בספורט.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום – בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש פורמלית להסיר את ההצעה, כדי להבהיר שהנושא הזה של שימוש בסמים ממריצים אנבוליים בספורט מביא לשיא, אולי הקיצוני ביותר, את החשיבות שמייחסים לספורט הייצוגי, כאשר הלחץ החברתי – בציבור – הוא לנצח בכל מחיר.

מול החשיבות הזאת שאנחנו מייחסים לספורט הייצוגי, גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהגיע הזמן לתת הרבה יותר משקל לספורט העממי, לספורט שנוגע לכל אדם, לספורט שיכול לחזק את הבריאות שלו, שם אין סמים, שם אין לחץ להיות טוב בכל מחיר, אלא רק להיות בריא יותר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

חבר הכנסת שפי, האם אתה מסכים להצעת סגן השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

יעקב שפי (העבודה):

היתה בקשה להעביר אותו לוועדת הסמים. אני לא מתנגד שהוא יועבר לוועדת הסמים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא מתנגד שהנושא יועבר לוועדת הסמים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מסכים לדיון בוועדת הסמים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הסמים. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את ההצעה בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה למלחמה בנגע הסמים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדה למלחמה בנגע הסמים.

הצעה לסדר-היום

העברת מטה כי"ל לנגב

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5252, בנושא: העברת מטה כי"ל לנגב – של חבר הכנסת שמואל אביטל. בבקשה.

מכיוון שהמציע מבקש, אני מבקשת לזמן לכאן את כבוד שר התעשייה והמסחר, השר מיכה חריש, כדי שישמע את ההצעה.

שמואל אביטל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה מאוד שהוא יהיה נוכח באולם, כי דווקא אליו אין לי כל כך הרבה טענות.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר חריש הגיע. בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

הסתכלתי מה סדר-היום של הכנסת וראיתי לתדהמתי, בשאלות ששר האוצר אמור להשיב עליהן, שאלתא שלי, נדמה לי מראשית חודש פברואר 1994, בדיוק בנושא הזה. הוא בוודאי ישיב היום. מעניין אותי לדעת אם מה ששר התעשייה והמסחר ישיב פה זה גם מה ששר האוצר ישיב.

אכן, גברתי היושבת-ראש, כשקראת את נושא ההצעה לסדר-היום אמרת: מטה כי"ל. אנחנו יודעים מה זה KILL באנגלית. אני לא מתפלא שחלק מהציבור אפילו מתקשה להבין במה מדובר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני פשוט הייתי נאמנה לכללי הדקדוק העברי.

שמואל אביטל (העבודה):

בג"ד-כפ"ת בראש מלה, אלא אם כן, אמר מי שאמר – ודאי גברתי יודעת את ההמשך; אלא אם כן נגיע לאיזה סיכום בלי שנגיד את זה למיקרופון, כדי שזה לא ירד מזמני. כידוע לך, אני עוסק בנושא.

אני רוצה בכמה משפטים להסביר. מטה כי"ל, שאנחנו מדברים עליו, הוא ההנהלה המרכזית של "כימיקלים לישראל" – המפעלים שהם, כפי שידוע לכולנו, חלק מאוצרות המדינה והם נמצאים בנגב.

מדובר במאבק ציבורי, שבעצם כל פרנסי הנגב עוסקים בו עשור שלם. הראשון שניסה בזמנו לעשות פעולה בעניין היה השר אריק שרון. מאז הוא עשה כמה פעולות; דווקא מרגע שהממשלה הזאת קמה, אחרי ששר האוצר שכאיש הנגב ניהל בזמנו מאבק להעביר את הנהלת כי"ל לנגב, מרגע שהתיישב על כיסא שר האוצר, הוא שכח את כל מה שאמר, ובעצם, אף שהוא מצהיר הצהרות, הוא הגורם שבולם היום את העברת מטה כי"ל לנגב.

למה אנחנו, כאנשי ציבור בנגב, כל כך מתמקדים בהעברה של הנהלת מטה של מפעל שיושב בגנבה, בחושך, שלפני חודשיים-וחצי נכנסו לאיזה משרדים בבניין הבורסה ברמת-גן? משום שהעניין הזה הוא לא רק העברה של 65 איש, שישבו וינהלו את עסקי החברה הזאת במקום שבו היא פועלת, בנגב. לא זו הבעיה. העסק הזה הפך להיות בעצם מוקד ומבחן לממשלה הזאת, ובראשה לראש הממשלה, האם כשהיא מדברת על שינוי סדר העדיפויות, היא מתכוונת באמת לתת לעניין הזה ביטוי. זה הפך היום להיות עניין סמלי.

הזעם בנגב היום גדול מאוד. יהיו לזה השלכות, ומתוכננות פעולות שאני מקווה שלא נזדקק להן.

אני יכול להבין, שהממשלה הזאת רוצה לשכלל ולשפר בנושא הרעלים ברמת-חובב, את אתר דודאים, עם כל הזבל של המדינה, להביא לנגב, אבל היא צריכה לעשות מינימום סמלי, וזה בנושא של כ"ל.

לצערי הרב, גם השר שטרית, שיש לו נגיעה לעניין, תומך; גם שר האוצר נואם על זה נאומים – ומי שעושה פעולות אמיתיות זה דווקא שר התעשייה והמסחר. נכון, הוא ממונה על החברה כמיניסטר. דווקא אל מיכה חריש אין לי שום טענה. אם צריך להצדיע למישהו בעניין הזה – מיכה חריש הפך להיות שר של הנגב.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר חריש.

שמואל אביטל (העבודה):

הוא הפך, בנושאים האלה, להיות שר של הנגב, ואני כמעט מתפתה לומר, שמאז ימי אהרן אוזן הוא השר הראשון שאכן, במסגרת שינוי סדר העדיפויות, הפנה את מבטו דרומה.

מה בעצם טוענים היום? הנהלת החברה טוענת היום, שהיא איננה יכולה, מהנגב המפגר, אשכרה, ככה, מהנגב המפגר, היא לא יכולה לשבת שם ולנהל את העסקים הבין-לאומיים והמקומיים של החברה. זה לא ייאמן. השר שוחט טען לפני ארבע שנים, שהפקס כבר עובד במדינת ישראל; עכשיו הוא לא בטוח אם הוא עובד או לא. זה לא ייאמן. בעצם הם מכריזים שהנגב אין בו שום כוחות, והם מונים אותם אחד לאחד. אין יכולת להשתמש במשרדי עורכי-דין. אני מכיר, במקרה – במוסד ציבורי מסוים יש לי עורך-דין, אם אני אגיד את שמו כולם ייפלו פה מהכיסאות, שנוסע לבאר-שבע כמעט אחת לשבוע לטפל בעניינים באמת שוליים. זאת המצאה שהיא עלבון.

השר מיכה חריש הקים צוות בראשותו של אמיר חייק, רואה-חשבון, על מנת שייתן לו חוות דעת מקצועית קודם שהשר הולך לנקוט פעולה של שכנוע והסברה מול דירקטוריון החברה. הדוח הזה מראה, בצורה נחרצת, בצורה הכי מקצועית שאפשר – והיו בצוות הזה אנשים מוכרים בציבור הרחב

– לדוח הזה יש מסקנה אחת, שהיא גם הבסיס למה שהשר מיכה חריש עושה היום במגמה לשכנע את ההנהלה הנוכחית, בראשותו של אדון ויקטור מדינה, לרדת לנגב.

אני מבין שקשה להם; אין לנו בבאר-שבע, בנגב, מלונות מהסוג שיש בתל-אביב, ואני מבין את זה. כאשר אני רואה גברת נכבדה מאוד, שבמקרה עסקתי בחינוך של הילדים שלה, אומרת: אני לא יכולה לרדת לנגב; אני מעדיפה, אני לא אגיד לאיזו עיירת פיתוח בצפון, אבל היא מוכנה ללכת לשם ולא לבאר-שבע – במרכאות בעצם המשתמע: החצי מפגרת הזאת.

זה דבר שאם הכנסת לא תשבור אותו ברמה הציבורית, זה יישבר בתוך הנגב. זה שחבר הכנסת טלב אלסאנע ואני עוד מעט נחטוף את הזבל שהשר יוסי שריד רוצה להביא לנו – נראה לאן נגיע אתו. זה שרמת-חובב נראית כפי שהיא נראית, בסדר. זה שעיריית באר-שבע, כבסיס של הנגב, מתמוטטת, והממשלה לא מעבירה לה את מה שהיא צריכה, מילא. העניין הזה הוא המעט שהממשלה הזאת יכולה, ממשלה בראשותו של אותו יצחק רבין שאמר: סדר עדיפויות חדש.

את, גברתי היושבת-ראש, יודעת שאחד הדברים היפים שקרו לי מאז אני בכנסת זה ההסכם עם הפלשתינים והעתקת המשאבים מהשטחים לתוך מדינת ישראל. מה זה התלהבתי? – עד היום אני מחכה, איפה זה בא לידי ביטוי בנגב? העניין הזה הוא סמלי, וצוות מקצועי הכריז, אחרי בדיקה ממצה, שיש לו גם ערכים כלכליים.

תבינו, פה מדובר בעצם בחיזוק התיאוריה הידועה ההיא, שלגבי הנגב צריכה להיות שיטה – כשהיה יכוח על הכבישים: אנחנו נעשה כבישים מהירים מאזור באר-שבע צפונה, וניתן לכולם לעבוד בתל-אביב. זאת היתה התיאוריה. נאבקנו ואמרנו: אתם יודעים מה? – תבנו מאיזה כיוון לאיזה כיוון שאתם רוצים, אבל אם, למשל, כמו ששר התעשייה והמסחר עשה בשנה האחרונה, תעתיקו מפעלים לנגב, זה כבר לא מעניין אותי אם בנו אותם כדי להוביל מבאר-שבע צפונה. אני בטוח שיבואו ויתיישבו שם.

אם מישהו חושב שהעניין הזה הוא עניין לפקידים, ושהנהלת החברה מסתכלת על כל מה שקורה בנגב כאילו יושבים שם ילידים, ואנשים שאי-אפשר בלעדיהם – בוויכוח עם ידידי ויקטור מדינה בשבוע שעבר הוא אמר לי, ובאמת אני מעריך מאוד את האיש, יש בינינו מערכת יחסים טובה, נאבקנו פה על נושא שהוא עמד בראשו, והוא אמר לי: תשמע, שמואליק, אם אתה תבוא עם כל פרנסי הנגב למקום מושבנו ברמת-גן, אני ארד אליך מתוך הערכה ואתן לך מכתב התפטרות. זה יהיה אסון לחברה אם הוא יתפטר. באמת, איש בעל שיעור קומה.

אני רוצה להבין, מי מנהל את העניינים, הפקידים או הממשלה הזאת? שר האוצר שוחט לא יכול לבוא ולנאום נאום, ואני יודע, הם יבואו ויטענו טענות שזה עלול לפגוע בעסקים של החברה, בחובת הדירקטורים. קשקוש. כמו שאמר האיש שאמר על שינוי סדר העדיפויות בקשר לנושא הזה, זה קשקוש, אין לזה לא ידיים ולא רגליים, ואני אומר לך, אדוני שר התעשייה והמסחר, אתה מכיר את כל הנימוקים וחבל שאתה יושב פה, תאמין לי. היה יושב פה ידידנו מהנגב, לשעבר, שר האוצר שוחט, הייתי מדבר בעברית שהוא מכיר מהנגב. אם אתה לא תעביר את המסר הזה לראש הממשלה ולממשלה, זה לא יעבור לכם בשתיקה. זה לא יעבור לכם בשתיקה, כי יש פה כל המרכיבים שמשניאים ממשלה על אזרחיה.

איפה נשמע דבר כזה? מעבר לטיעונים או לפלפולים כלכליים כאלה ואחרים, שאפשר להתעמת אתם, איפה נשמע שבשורה התחתונה אתם אומרים, שאנחנו מפגרים, שאין שם שום גורם שמסוגל לתת לכם טלפון, מזכירה, עורך-דין ורואה-חשבון כמו בני-אדם? מה, אתם לא מתביישים? אתם לא מתביישים? עם זה אתם רוצים לבוא מול הציבור?

ב-9 בחודש אנחנו נעשה לראש הממשלה טקס גדול, גדול מאוד, באוניברסיטה. מה אתם רוצים בדיוק שנעשה בטקס הזה חוץ מאשר לתת לו כבוד? אם אתם לא תכריעו הכרעה ולא תתנהגו כמו ממשלה וכמו ראש ממשלה וכמו שרים ותכופו את הפקידים – אז אתם לא מסוגלים לקחת מדיניות שכולכם מצהירים עליה וליישם אותה. אם המחיר הוא שכמה אנשים מאיימים עליכם שהם לא יעבדו בכ"ל, אם באמת אין במדינת ישראל או בנגב אנשים שיחליפו אותם – אז יש לי הצעה, שאילו לא ישבת פה אתה, שעשית הרבה גם בנושא הזה גם בנושא הנגב, אתה יכול לנחש מה הייתי מציע. אבל מאחר שאתה פה ולא מישוהו אחר, אני לא מציע את ההצעה המתבקשת.

גברתי היושבת-ראש היתה סבלנית אלי אחרי הצלצול ואני מודה לה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל אביטל על דבריו שיצאו מן הלב.

אני מזמינה את כבוד שר התעשייה והמסחר להתייחס להצעה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין לי ספק שהשיקולים העסקיים של חברת "כימיקלים לישראל" מחייבים את העברת מטה "כימיקלים לישראל" לנגב, ואני פועל כדי להביא את דירקטוריון החברה למודעות לאחריותו בנושא זה.

כפי שידוע, דירקטוריון החברה הוא בעל הסמכות הפורמלית לקבל החלטות בכל ענייני החברה, ומוטלות מגבלות על שר ממונה לגבי הזכות להורות הוראות מבצעיות לחברה. אך כמי שרואה עצמו מחויב לתת תמיכה גדולה מאוד להצלחת החברה בכל התחומים שבהם היא נזקקת לעזרת הממשלה והכנסת, אני רואה זאת כחובתי להזהיר את חברי הנהלת החברה וחברי הדירקטוריון, שהתעקשות על אי-העברת מטה כי"ל לנגב מביאה את החברה להתנגשות חזיתית עם אוכלוסיית הנגב, וכתוצאה מכך להתנגשות עם הכנסת, תוך יצירת אווירה שתלך ותהיה קשה יותר ויותר כלפי החברה גם בממשלה עצמה.

אני מוכרח לומר כאן, ש"כימיקלים לישראל" היא חברה אשר בפעילותה בשנים האחרונות תורמת רבות לצמיחה של המשק בכלל במדינת ישראל, ובמיוחד להתפתחות של הנגב. יש שם פעילות שאני באמת בשמחה מעודד אותה, מחזק אותה, פועל למענה, ונלחם כאשר צריך להילחם למענה, בכלל זה כאשר בתוך הכנסת, משיקולים שצריך בהחלט להביא אותם בחשבון, של איכות הסביבה ושל

דברים אחרים, לעתים מגיעים לבעיות שבין האינטרס של החברה לבין אינטרסים אחרים. התייצבתי יחד עם חברי הכנסת מהנגב כדי לסייע לחברה כאשר צריך היה לתת לה את הדחיפה.

אבל דווקא משום אחריותי ומשום החשיבות שאני מייחס לחברה הזאת, אני רואה את הנקודה הזאת כחשובה כל כך להצלחה העסקית של החברה. וכאן אני מוכרח לעמוד על הרקע להקמתי את הוועדה לבחינת שאלת העברת מטה כי"ל לנגב, בראשותו של רואה-חשבון אמיר חייק.

הראשון שבאמת קרא להעברת מטה כי"ל לנגב היה שר האוצר בייגה שוחט, חודש-חודש וחצי אחרי הקמת הממשלה הזאת.

אני שמעתי אז טענות מטעם החברה, שההעברה יכולה לפגוע באינטרסים העסקיים של החברה, ומאחר שהונפקו מניות של החברה לציבור, הדירקטוריון מחויב לעמוד על משמר האינטרסים העסקיים של החברה, והיא איננה יכולה לקבל החלטה המנוגדת לאינטרסים העסקיים.

אני לקחתי ברצינות את הטענה הזאת והחלטתי לבחון אותה על-פי הקריטריונים האלה של אחריות הדירקטוריון. התפקיד שהטלתי על הוועדה – שבהרכבה היו גם פרופסור נסים ארניה מאוניברסיטת תל-אביב, רואה-חשבון דורון קופמן, הגברת דפנה ברק ומר יוחאי שוחט. ביקשתי מהוועדה לבחון בדיוק את הנקודה הזאת: האומנם עלולים האינטרסים של החברה להיפגע כתוצאה מהעברת המטה.

לא אלאה את הכנסת, גברתי היושבת-ראש, בכל פרטי המסקנות, אבל יש סיכום של הוועדה הזאת. הסיכום אומר כך: "לאחר דיונים מעמיקים ובחינת הנושא מכיוונים רבים ומגוונים, הגיעה הוועדה למסקנה כי העברת מטה 'כימיקלים לישראל' אל הנגב לא תפגע בפעילות העסקית של כי"ל, ולפיכך ולאור האמור בפירוט מסקנות הוועדה, יש להעביר את מטה כי"ל לנגב. הוועדה הגיעה למסקנה זו פה-אחד".

אני גם נפגשתי עם חברי הוועדה, ואני מוכרח לומר, שמעבר לזה, ההתרשמות של חברי הוועדה היא, שדווקא אי-העברת מטה כי"ל לנגב פוגעת עסקית בחברה. עלו טענות מטעם מנהלים בדרום על כך שמטרתם אותם לצפון לישיבות כאשר הם אחראים לניהול של החברה שם ועושים את הרווחים של החברה.

ארבע מהחברות המובילות של "כימיקלים לישראל" הן חברות שעובדות בנגב. מפעלי ים-המלח, פוספטים בנגב, תרכובות ברום, "פריקלס" – חברות מצליחות עם עסקים חובקי עולם; עסקים בין-לאומיים שמנוהלים מהנגב, מבאר-שבע ומסדום בהצלחה גדולה. ולכן הטענה שאי-אפשר לנהל עסקים מהנגב איננה תופסת.

מה עוד שאנחנו כממשלה ואני כשר התעשייה והמסחר ועמיתי שר האוצר כשר האוצר, אנחנו פונים לאנשי עסקים פרטיים בעולם לבוא ולהשקיע בנגב, לבוא להשקיע בגליל, ומצליחים לשכנע אותם לבוא ולהשקיע שם ולהעביר את מפעליהם ואת הנהלותיהם לאותם מקומות.

הועלתה טענה, שהנה עומדים לעשות את השלב הבא של ההפרטה של החברה על-פי החלטת הממשלה, ואי-אפשר להעמיד את הפונים הפוטנציאליים בפני העובדה לפני ההפרטה. על כך יש לי שני דברים לומר. קודם כול, במציאות הנוכחית של התביעות מהנגב, מהכנסת ובממשלה, של התביעה להעביר את מטה כי"ל לנגב, מתחייב שהחברה תודיע לקראת ההנפקה, ורשות החברות הממשלתיות תודיע לקראת ההנפקה, שעומדת תביעה כזאת, כדי שהפונים הפוטנציאליים יהיו ערים לעובדה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר לדעת מי פונה בעניין הזה? יש מועצת מנהלים. מדוע לא תשאיר את זה למועצת המנהלים?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לא היית פה מהתחלה, ואתה מדבר על דברים שלא שמעת אותם.

דן תיכון (הליכוד):

שמעתי אותך פעמים מספר בעניין הזה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אתה לא שמעת, ולכן אתה אומר דברים שהם פשוט לא רלבנטיים. תיכף אגיע לעניין מועצת המנהלים, כי הודעתי שהיא המחליטה. אבל אני השר הממונה, שנתבע על-ידך הרבה פעמים לאחריות לחברה הזאת.

לכן אני אומר דבר אחד פשוט, על-פי חוות דעת מקצועית. מי שהולך להנפיק – וזו ממשלת ישראל – היא חייבת להודיע בהנפקה בגילוי נאות את העובדה שיש תביעה להעברת מטה כי"ל לנגב ושיש מסלול התנגשות בעניין הזה. אני מוכרח לומר, הודעתי זאת לרשות החברות הממשלתיות וליושב-ראש החברה, ושניהם הסכימו שהם צריכים להודיע את ההודעה הזאת.

דבר שני, אני נפגשתי עם חלק מהאנשים שרוצים להתמודד על הקנייה ועל ההפרטה, מגורמים פרטיים, ובדרך כלל התשובה היתה, שהתביעה הזאת נראית להם הגיונית לצורכי ניהול יעיל של חברה.

גברתי היושבת-ראש, ב-29 בדצמבר, כשר הממונה הוזמנתי למועצת המנהלים של החברה, לדירקטוריון, כדי להסביר את השקפתי, כאשר כל הזמן הבהרתי שאחריות ההפרטה היא בידי הדירקטוריון.

אני חוזר על מה שאמרתי בהתחלה, שיש לשר הממונה מגבלות של התערבות ישירה ושל הוראה ישירה. אבל, אני רואה בהחלט את אחריותי להבהיר לדירקטוריון החברה את דעתי, שיש אינטרס עסקי לחברה לעבור לנגב על-פי כל הממצאים שמצאנו. יותר מזה, אני רואה את חובתי להודיע לחברה ולדירקטוריון, שאי-היענות לפנייה זו תגרום נזק עסקי לחברה, לדעתי, ומי שיתנגד להעברה ייקח על עצמו אחריות כלפי בעלי המניות וכלפי החברה לנזקים העסקיים שייגרמו, ואני חושב שחובתי להתריע שחובתם כדירקטוריון להביא בחשבון את הנקודה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, אני מחייב דיון בוועדת הכלכלה של הכנסת כדי שהכנסת תוכל לבחון את כל האספקטים, שהחברה תוכל להופיע כאן, לטעון את טענותיה, שיישמעו הדעות השונות, ושהכנסת תוכל לחוות את דעתה בנושא שהוא מאוד מרכזי, לפי דעתי, לפיתוח של הנגב ולצמיחה הכלכלית של מדינת ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התעשייה והמסחר. אדוני השר, אני רוצה להודות לך בשמי ובשם הכנסת על העברת מסקנות הוועדה לכל חברי הכנסת. תודה רבה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום; במסגרת של דקה – בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לברך את שר התעשייה והמסחר על היוזמה, ואת חבר הכנסת שמואל אביטל על שהעלה את ההצעה.

אני רוצה לציין, שאם רוצים לפתח את הנגב, צריך לא רק להעביר אליו את הפסולת הכימית הרעילה, אלא צריך להעביר אליו את המפעלים הכימיים, לרבות המשרדים שלהם, על מנת לאפשר תעשייה.

בהזדמנות זו אני נזכר באמרה של אליהו נאווי, שאמר כשהיה ראש עיריית באר-שבע, אדוני שר האוצר: בנגב כנראה אין ממשלה ואין אלוהים. שאלו אותו: למה אין ממשלה? הוא אמר: כי הממשלה לא עושה שום דבר בנגב. אבל למה אין אלוהים? אמר: אין גשם. היום אנחנו רואים, ברוך השם, שיש גשם, ולכן אין ספק שהוא טעה. יש אלוהים ויש גשם. מה שנשאר להוכיח, שיש ממשלה בישראל לגבי הנגב.

נוסף על כך, גברתי, בהזדמנות זו אני מברך את היזמים ואנשי העסקים המצרים שהגיעו לכאן. ברשותך, אומר שני משפטים בערבית.

(מברך את חברי המשלחת בשפה הערבית; להלן תרגום הדברים.)

אני מברך את אנשי העסקים המצרים שבאו לכאן, ואני אומר לכם: אהלן וסהלן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

אני מצטרפת לברכות ליזמים המצרים בשם הכנסת.

חבר הכנסת שמואל אביטל, האם אתה מסכים להצעת השר להעברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה?

שמואל אביטל (העבודה):

מסכים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כיוון שזה קשור בעניין כלכלי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, זה לא מקובל, אני פה באמצע ההליך. אם תרצה, אתן לך אחר כך.

חבר הכנסת שמואל אביטל מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה. אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכלכלה.

חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האורחים שלנו הם קבוצה מיוחדת, ראשונה מסוגה, 40 אנשי עסקים מצרים שהשתתפו בוועידה הכלכלית בירושלים, לשיתוף פעולה כלכלי ישראלי-מצרי וכלל-אזורי. אם ניתן, אני מבקש לומר שני משפטים בערבית.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. זה לא מקובל, אבל אני אתן לך.

שר האוצר א' שוחט:

גם אני רוצה לומר שני משפטים. אני אדבר אנגלית. האם מותר לדבר פה אנגלית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

(מברך את חברי המשלחת בשפה הערבית; להלן תרגום הדברים לעברית.)

אורחים יקרים מהרפובליקה הערבית של מצרים, הרשו לי לברך אתכם בברכת אהבה וכבוד. אנו מקבלים אתכם בכנסת, ואנו מברכים אתכם בתקווה שביקור זה שלכם בישראל, בכנסת, והשתתפותכם בוועידת ירושלים לעסקים יהיו צעד חיובי בחיזוק הקשרים הכלכליים בין ישראל ומצרים והאזור כולו, וכי צעד זה יהיה פתיחה טובה לשיתוף פעולה כלכלי מניב פירות לעמי האזור כולו, כיוון שכולנו תקווה ששיתוף הפעולה הכלכלי יחזק את תהליך השלום שאנו כולנו תומכים בו.

אני אכן מאמין כי עמי האזור מצפים לחיזוק תהליך השלום ולחיזוק שיתוף הפעולה הכלכלי, הבנוי על כבוד הדדי ועל אינטרסים הדדיים. יושב עמנו שר האוצר, מר אברהם שוחט, בייגה, שידבר גם הוא – הבנתי ממנו שידבר באנגלית – וגם שר המסחר והתעשייה, שלהם קשר בעניינים אלה. בכל אופן, אני מברך אתכם ומקווה כי תעבירו את ברכותינו לעם במצרים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה, אתה יודע שעשיתי את זה לפני משורת הדין. על-פי התקנון אינני יכולה לאפשר את זה, אבל התחשבתי בכך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת טריף, אני מאפשרת גם לך. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה לברך בשפה הערבית כדי שאורחינו היקרים יבינו, ואנחנו מאוד מכבדים אותם.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

(מברך את חברי המשלחת בשפה הערבית; להלן תרגום הדברים לעברית.)

אחי, אנשי העסקים מהרפובליקה הערבית של מצרים, שוב, בשם הפרלמנט הישראלי אנו מברכים אתכם כאן. במיוחד אתם מייצגים את המדינה האחות שלנו, מצרים, שהיתה הראשונה שחתמה על הסכם שלום עם ישראל. נמצאים כאן שר האוצר ושר התעשייה והמסחר, ועל בסיס זה אני מאחל

ומקווה כי ביקור זה יהיה התחלה טובה ליחסים עתידיים טובים יותר, לא רק בין הממשלות אלא גם בין העמים, ובמיוחד שני העמים, המצרי והישראלי.

תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף. אדוני השר, גם אתה ביקשת. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

The economic conference of Jerusalem, I believe that economic connections and relations are the basis for a true and a real peace. Let us hope that we shall sign peace agreement with the rest of the countries in the Middle East, and let us hope the development of this region will be a benefit to each one of the peoples who live here and to each one of the countries in this region, who are taking part in the peace process. Welcome.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום להציג שאלתא בעל-פה מס' 368, בנושא: מחיקת חוב לעיתון "דבר" על-ידי בנק הפועלים. בבקשה.

מחיקת חוב לעיתון "דבר" על-ידי בנק הפועלים

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, מדוח מבקר ההסתדרות נראה כי בנק הפועלים מחל לעיתון "דבר" על חוב בסך 23 מיליון ש"ח.

רצוני לשאול:

1. האם אושרה מחיקת החוב על-ידי בנק ישראל?

2. מאחר שרוב מניות הבנק בידי המדינה, האם אושרה המחיקה על-ידך, והאם אין בכך סבסוד ממשלתי של "דבר" וההסתדרות על-ידי הממשלה? והאם יש בכלל קריטריונים למחיקת חובות על-ידי בנקים שרוב מניותיהם נמצאות בידי הממשלה?

3. אם לא – אילו צעדים ינקטו?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, 1. מחיקת חוב על-ידי תאגיד בנקאי אינה מחייבת אישור של בנק ישראל והיא צריכה להיעשות על-פי שיקולים עסקיים ובאישור הגורמים המוסמכים בתאגיד הבנקאי עצמו – ההנהלה, הדירקטוריון וכו'.

2-3. מבירור שערכנו עם בנק הפועלים עולה כי יתרת חוב של "דבר" בסך 23 מיליון ש"ח נמחקה בשנת 1992. באותה עת היו מניות הבנקים מוחזקות בידי חברות הבטוחות, וטרם נחקק חוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד–1993, שהעביר את הבעלות במניות לממשלה.

מחיקת החוב נעשתה באישור ועדות הדירקטוריון הנוגעות לעניין, שהן ועדת אשראי וועדת בעלי עניין, ובהן משתתפים גם דירקטורים מקרב הציבור, ולאחר שנסקרו מצב החובות של "דבר" לאחר מימוש הביטחונות שהיו בידי הבנק ומצבו הכללי של הלווה.

באופן כללי אציין, כי מחיקת חובות על-ידי הבנקים שבהסדר צריכה להיעשות משיקולים עסקיים ועל-פי הנהלים התקינים הקבועים בדין ובהוראות הפיקוח על הבנקים. ואולם מחיקת חוב זה או אחר אינה טעונה, כאמור, אישור של בנק ישראל או של שר האוצר.

מדיניותה המוצהרת של הממשלה, הן לפני חקיקת חוק המניות הבנקאיות והן כיום, הינה שלא להתערב בניהול העסקי השוטף של הבנקים. הפיקוח על הבנקים אחראי לערוך ביקורות ולוודא שהבנק שומר על נהלים בנקאיים תקינים.

אני רוצה להוסיף, שאינני יודע באיזה חלק של שנת 1992 נעשתה הפעולה, האם בחצי השני או בחצי הראשון, שכן אני מכהן כשר האוצר רק מ-17 ביולי, אם אינני טועה, כך שיכול להיות שבכלל כל העניין היה קודם לכן. אבל כפי שנאמר, אנחנו לא מתערבים בשיקול של המערכת הבנקאית. גם היום, כשהמניות בידינו, אנחנו מינינו – – –

חיים קופמן (הליכוד):

בלאו הכי האוצר יכסה את הגירעונות של הבנקאים.

שר האוצר א' שוחט:

תסלח לי, אנחנו לא מנהלים את הבנקים.

חיים קופמן (הליכוד):

כשזה קשור לבנק הפועלים ול"דבר" – – –

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היקר, הרי אתה טוען שהממשלה – – –

חיים קופמן (הליכוד):

אם זו היתה חברה אחרת, היית מתערב, היית אומר לנגיד – – –

שר האוצר א' שוחט:

חיים קופמן, אני לא צריך לקבל ממך מוסר. אני לא התערבתי אף בהחלטה אחת של הבנקים. העברנו חוק בעניין. לא האמנת שנעביר את החוק. חשבת שנחזיק את הבנקים ביד. נתנו לגוף חיצוני למנות מועצת מנהלים, קבענו כללים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר האוצר. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, באמת אני פונה אליך היום כאל שר האוצר, וזה לא משנה באיזו ממשלה זה נעשה, אף-על-פי שמן הראוי היה שהתאריך המדויק ייבדק לקראת התשובה. אבל באמת, ללא שום קשר לעניין, הרי מניותיו של בנק הפועלים הן בידי ההסתדרות הכללית וחברת העובדים.

שר האוצר א' שוחט:

שאול יהלום (מפד"ל):

לא היום. היום זה יותר גרוע, מניותיו בידי הממשלה. בתקופה שהשר מדבר עליה, רוב מניותיו של בנק הפועלים הן מניות שליטה של ההסתדרות הכללית או חברת העובדים הנשלטת על-ידי ההסתדרות הכללית.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת יהלום, זה היה בחברת הבטוחות.

חיים קופמן (הליכוד):

שאול יהלום (מפד"ל):

ברור. באחריות הבנק או כל חברה שהיא. בבקשה, אם אתה יכול לדייק. אבל כל חברת הבטוחות הם אנשי ההסתדרות וחברת העובדים. הם מחזיקים את המניות, באופן אישי או ציבורי, ולשם כך הם התמנו. ואותו דבר "דבר". המניות בידי ההסתדרות. העברה מיד זו ליד זו, יש בה טעם לפגם. ומן הראוי היה שלפחות, עם כל התאריכים וכל התירוצים, היה השר מבקש מבנק ישראל, מהמפקח על הבנקים, אחרי שדבר כזה התגלה בדוח של מבקר ההסתדרות, לפחות לבדוק את העניין, לחקור את

העניין. ייתכן שהכול כשר וראוי. אני אינני רואה את זה כך. אבל לפחות, האם השר אינו חושב שאת הדבר הזה הוא צריך להעביר למפקח על הבנקים?

עוד היום פורסם, לדוגמה, שההסתדרות דורשת מכל קרנות הפנסיה ההסתדרותיות 700,000 שקל להחזקת המרכז לביטחון סוציאלי. הרי אתה יודע שאתה מתכוון לכסות את כל הגירעונות של קרנות הפנסיה בעקבות דוח ועדת-פוגל. יוצא מזה שאתה תכסה את 700,000 השקלים האלה – בשנתיים זה מיליון וחצי שקל – להסתדרות. בדרך עקיפה זו העברה מהממשלה להסתדרות. האם השר נותן לדברים האלה לקרות ואומר: אני לא מתערב, זה לא מעניין בכלל, ולא מעיר לממונה על שוק ההון לעצור את העניין הזה? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת יהלום. שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אם בנק הפועלים החליט למחוק חוב של "דבר", אני חושב שזכותו לעשות זאת כל עוד מדובר בכסף שלו. אבל אני רוצה לשאול אותך בהזדמנות הזאת – – –

חיים קופמן (הליכוד):

כסף של מי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הכסף הוא של בנק הפועלים.

חיים קופמן (הליכוד):

אין לו, זה כסף של המדינה, של עם ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה כסף של בנק הפועלים, ואני לא חושב שזה העסק שלנו להתערב בעניינים של בנק הפועלים.

חיים קופמן (הליכוד):

זה לא כסף של בנק הפועלים, תוציא לך את זה מהראש. זה מ.י. – ממשלת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כך אני הבנתי גם מתשובתו של שר האוצר. אני חושב ששר האוצר השיב בצורה מדויקת. אין לי סיבות לחשוד בדיוק התשובה הזאת.

אבל, כבוד השר, אני רוצה לשאול: בישיבה שהיתה אתך לפני כמה ימים אמרת, שמשרד האוצר התחיל לבוא במגע עם ראשי המועצות המקומיות הערביות כדי להסדיר את עניין הגירעונות.

שר האוצר א' שוחט:

לא משרד האוצר, משרד הפנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משרד הפנים, כן.

אני שומע שאת מרבית ראשי המועצות המקומיות הערביות לא שאלו ועדיין לא באו אתם במגע. מה אתה יכול לחדש לנו בנושא הזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. חבר הכנסת קופמן – שאלה נוספת.

חיים קופמן (הליכוד):

אין לי ספק, כבוד שר האוצר, שאילו היה מדובר בעיתון אחר ואילו היה מדובר בקונצרן אחר, לא היית ממהר לתת את התשובה על העצמאות המופלגת של בנק הפועלים. אין עצמאות לבנקים. זה שאנחנו רוצים לעבוד על העולם? הנה חבר הכנסת דראושה, חבר כנסת ותיק, חושב שזה כסף של בנק הפועלים, הוא לא מבין שהמנהלים של בנק הפועלים זו מדינת ישראל, מ.י. בע"מ, עם כל מיני קומבינציות, שלא יבואו בטענות שאין עצמאות לבנקים הישראליים וכל מה שקשור בזה – אבל תקועים אתם, עם ההפרטה, עם כל מיני בעיות.

לתת 20 וכמה מיליון דולר לעיתון כושל, שבקושי מוציא 2,000-3,000 עיתונים, שגם הם היו מסובסדים – בתעשייה האווירית ב-50%, בכל מיני מקומות, במתנות, בכל הדברים האלה – זה אבסורד שלא עולה על הדעת.

אבל, כמו שעשו בנושאים אחרים ערב הבחירות להסתדרות, גם בנושאים האלה. המפלגה עדיין עומדת מעל לכול, והממשלה משלמת הון עתק למפלגה שבעצם התמוטטה, גם אם הוא יכיר בזאת או לא יכיר בזאת. אין לו היום מס ארגון. לליכוד יש פי שניים מס ארגון מאשר למפלגת העבודה. היא נפלה בתחום המוניציפלי, נפלה בהסתדרות, עכשיו באים לחיימק'ה: בוא תקבל מקום שלישי, אבל תסדר לנו מס ארגון. מוכרים 1,000 דונם של מינהל מקרקעי ישראל בבית-ברל. עשו בזמנה עסקה – אני לא רוצה להגיד למי אמרתי, לרבינוביץ – עכשיו חוזרים לסיפור הזה: 1,000 דונם של בית-ברל, שזו אדמה של מינהל מקרקעי ישראל. וזו רק ההתחלה. הוא יגיד: אני? איזה קשר יש לי לזה? הוא לא מינהל, כשהוא לא רוצה; הוא לא מ.י. כשהוא לא רוצה – הוא לא. אז נא לשאת באחריות, ולא להתחמק ולומר שזה עניין של עצמאות בנק הפועלים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת קופמן. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת קופמן, לא רק שאני מענה כפי שאני ענתי, אלא אני חושב שבמידה מסוימת אתה חי 40 שנה אחורנית. אני שומע את הנאומים שלך לאחרונה – – –

חיים קופמן (הליכוד):

אתה חי היום והורס את המדינה.

שר האוצר א' שוחט:

אני אחראי למה שאני אומר. לא פניתי לבנק – לא לבנק הפועלים, לא לבנק לאומי, לא לבנק דיסקונט, לא לבנק המזרחי – באיזו החלטה שנוגעת לפעילות של הבנק. אם נעשה שם דבר שלא כשורה, לדברי חבר הכנסת יהלום, ומועצת המנהלים חטאה וקיבלה החלטה בלתי סבירה, ויש שם דירקטורים מטעם הציבור שבשנה הזאת ישבו שם, אפשר לתבוע אותם כדירקטורים מטעם הציבור על החלטות שפגעו בחברה. אני לא התערבתי בשום שיקול בשום בנק, ואני לא רוצה להיכנס לרשימה של פושטי רגל, שהם קצת מקורבים אליך פוליטית, שבנק לאומי מחק להם חובות.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי – פוליטית.

חיים קופמן (הליכוד):

הם מקורבים אליך, כי הם מקבלים מענקים כאלה – — —

שר האוצר א' שוחט:

סלח לי, הרי אתה יודע בדיוק למי אני מתכוון. לא התערבתי בעניין, לא נכנסתי לעניין, ואני אומר לך: זה יהיה אסון אם שר האוצר יתערב בפעילויות בנקאיות כלשהן, הן במתן הלוואות, הן במחיקת חוב אבוד. יש מועצת מנהלים של בנק, היא אחראית לעניין.

אני שמעתי את שאלתך, חבר הכנסת יהלום, מדוע שלא אפנה לנגיד בנק ישראל. אני מציע לך, מכיוון שמבקרת המדינה הוציאה את העניין – כך הבינתי מהשאלתא שלך – — —

שאול יהלום (מפד"ל):

מבקר ההסתדרות.

שר האוצר א' שוחט:

מבקר ההסתדרות? אנא פנה למפקח על הבנקים ותאיר את עיניו בעניין.

אשר לשאלתך, חבר הכנסת דראושה: אני אבדוק את העניין. לי נמסר על-ידי מנכ"ל משרד הפנים כאילו ישבו עם רוב רובן של הרשויות. אני יודע שהוקמה ועדה שהיינו צריכים להקים בעקבות העניין, אבל אני מוכן לבדוק את זה עם מנכ"ל משרד הפנים, ואני אודיע לך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה התשובה על קרנות הפנסיה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את כבוד שר האוצר לדון להשיב על שאלות רגילות.

קיפוח נשים בהסכם ההבראה של תע"ש

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

על-פי תוכנית ההבראה של תע"ש, ממרס 1993, יפוטרו עובדים לפי סעיף "גיל". מחישוב הפנסיה שלהם עולה, כי הנשים המפוטרות סובלות מקיפוח של לפחות 200 ש"ח בהשוואה לגברים. אפילו נוספות יש בסעיפים נוספים בהסכם הקיבוצי – כמו גיל הפרישה.

לאחרונה התפרסם המקרה של המפוטרת ראיסה ברואדר, אשר יגיע לבית-הדין לעבודה.

ברצוני לשאול:

1. האם אשר נובע מהסכם העבודה של תע"ש קיפוח של הנשים שנוגד את החוק?

2. מה ייעשה במקרים הספציפיים של מפוטרת תע"ש?

3. אילו הנחיות נותן המשרד לגבי השוואת תנאי העבודה של נשים באותן חברות הנמצאות בתחום אחריותו?

חבר הכנסת ג' שגב שאל את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

הסכם ההבראה של תע"ש מפלה לרעה את אוכלוסיית הנשים המפוטרות ומקפח אותן.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימים הסכמים דומים נוספים?

2. לאחר החלטת בית-הדין לעבודה, שהשווה את תנאי העותרת לתנאי הגברים, האם ישנה משרדך את ההסכם ויחיל את ההחלטה גם על שאר הנשים שפוטרו לפי אותו הסכם?

3. האם ומה ייעשה כדי למנוע הסכמים דומים בעתיד – עם הפרטת החברות הממשלתיות?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראו, נמסרו לפרוטוקול)

הסכם ההבראה בתע"ש נחתם בין הנהלת החברה לנציגות הנבחרת של העובדים (הוועד הארצי של עובדי התע"ש וההסתדרות) כאשר נציגי משרד האוצר משקיפים ומאשרים את ההסכמים בהתאם להחלטות הממשלה.

בכל משא-ומתן שבו נציגות העובדים היא צד להסכם, רואים אותה כמי שכוחה יפה לייצג את האינטרסים של קבוצות העובדים השונות שהיא מייצגת. חזקה על נציגות העובדים שתייצג נאמנה ובאופן שוויוני את כלל העובדים והעובדות המאוגדים, תוך התעלמות משיקולים זרים שאינם רלבנטיים, כפי שקובע החוק.

בעקבות החלטת בית-הדין ופניות בעניין קיפוח נשים מפוטרות בתע"ש, הועלה הנושא על סדר-היום בין נציגי האוצר וראשי חברת התע"ש. בסיכום שהושג, הושוו התנאים של עובדות התע"ש המפוטרות לתנאי הגברים.

משרד האוצר ישתדל להקפיד על כך שבהסכמים שייחתמו בעתיד לא יישנו מקרים של קידום או אפליה על רקע של מין או על כל רקע אחר.

הנחה בתשלום ביטוח רכב בגין אי-נהיגה בימי שבת וחג

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר האוצר ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

בישראל יש ציבור שלא משתמש ברכב בשבתות ובחגים.

ברצוני לשאול:

מדוע לא תינתן הנחה בתשלום ביטוח רכב לנהגים אשר אינם משתמשים ברכבם בשבתות ובחגים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הציבור "שלא משתמש ברכב בשבתות ובחגים" אינו מוגדר. יש המגדירים עצמם מסורתיים, שלעתים נוהגים ברכבם, יש בעלי רכב דתיים, שכן משפחה אחר נוהג ברכבם, ויש כלי רכב רבים הרשומים על שם חברות שמנהליהן דתיים, אך אין להם שליטה על השימוש ברכב. לכן קביעת הנחה לאנשים המצהירים כי לא ייסעו בשבתות ובחגים תגרום לכך שרבים ייסעו ללא ביטוח תקף, דבר שיפגע בכל השיטה שלפיה פועל ביטוח החובה.

רכב יוצר סיכון גם כאשר הוא מושבת. לדוגמה, אם רוכב אופניים מתנגש ברכב חונה, הוא יזכה לפיצוי מהמבטח של הרכב החונה.

לא הוכח שעלות ביטוחם של המשביתים את רכבם נמוכה יותר. בביטוח מקיף, שבו התעריפים נקבעים בתנאי שוק, לא ניתנת הנחה לציבור זה, משום שחברות רבות מצאו שאין לכך הצדקה כלכלית.

הסכם למעטפת מכס אחידה עם האוטונומיה

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר האוצר ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

באמצעי התקשורת התפרסמו ידיעות, כי הושגה הסכמה פלשתינית למעטפת מכס אחידה ומוסכמת בין ישראל לבין שטחי האוטונומיה, אם וכאשר תוקם.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות בדבר הסכם כזה?

2. האם הושגה הסכמה גם בכל הקשור למדיניות המונטרית?

3. אילו שינויים עיקריים מתחייבים במשק הישראלי כתוצאה מהסכמות אלו ומקידום תוכנית האוטונומיה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ישראל והפלשתינים הסכימו בעיקרון על מעטפת מכס אחידה ביניהם לבין העולם, כאשר בדרך כלל שיעורי המס, התקינה, הנהלים ורישוי הייבוא יהיו אחידים לנו ולפלשתינים. ישראל הסכימה, עם זאת, כי בקבוצת מוצרים מוגדרת ובהגבלות כמותיות יותר ייבוא פלשתיני מארצות ערב ומארצות מוסלמיות. בקבוצה זו ייכללו מוצרי מזון שונים וכן מוצרים מייצור מקומי, ירדני ומצרי, לרבות מוצרים בני-קיימא, מלט, ברזל ודשנים.

במוצרים הירדניים והמצריים יתאפשר מיסוי ייבוא השונה מזה הקיים בייבוא לישראל.

2. ההסכם עם הפלשתינים, לרבות הסכמות על מדיניות מטבע ומדיניות מונטרית – אשר בעיקרה העובדה שהשקל ימשיך להיות מטבע עובר לסוחר בשטחי האוטונומיה.

3. ישראל מתארגנת חוקית ליישום ההסכם. כלכלית אין צורך בהתארגנות מיוחדת, להוציא תהליך ההתאמה של ענף החקלאות לתחזית הקניות של ישראל מהשוק הפלשתיני והתאמת החקלאות הישראלית לשינויים הצפויים.

העברת משרדי כי"ל לרמת-גן

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שר האוצר ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

בימים אלו פורסם, כי משרדי כי"ל עוברים לרמת-גן, בניגוד להתחייבותו של שר התעשייה והמסחר ובניגוד להתחייבותך כי משרדים אלו יעברו לבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. האם יש אמת בפרסומים אלו?

2. אם כן – מה ייעשה נוכח ההתחייבות?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בהחלטת ועדת השרים לענייני הפרטה מיום 1 בספטמבר 1991 (מח/6 סעיף 5) נקבע, כי הממשלה לא תכתיב לכ"ל שיקולי פעולה שאינם עסקיים. קביעת מיקום משרדי כ"ל על-ידי הממשלה תהיה מנוגדת להחלטה זו.

על אף החשיבות הרבה של פיתוח הנגב ולמרות תמיכתי האישית בהעברת המשרדים לנגב, אין זה מן הראוי כי הממשלה תחייב את הנהלת כ"ל להעביר את משרדיה לשם. החלטה זו צריכה להתקבל על-ידי מועצת המנהלים של כ"ל.

תוספת שכר לעובדי מינהל במס הכנסה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר האוצר ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

בעיתון "קול החברה" נכתב ב-23 בפברואר 1994, כי עובדי מינהל בכירים במס הכנסה השתתפו בקורס מקצועי המבטיח תוספת שכר של 30% אף שעבודתם אינה מצדיקה תוספת זו.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם התוספת הנדונה בכתבה אכן מיועדת גם לעובדים שבפועל אינם עוסקים בחלק המקצועי-הייחודי של עבודת האגף?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מנהלי מחלקות בדרג התיכון הניהולי באגף מס הכנסה השתתפו בקורס מקצועי, והוענקה להם תוספת הבוררות בשיעור של 30%.

ההחלטה העקרונית לקיים קורס זה לקבוצת מנהלי המחלקות התקבלה על-ידי הממונה על השכר במשרד האוצר, נציבות שירות המדינה, הנהלת האוצר ואגף מס הכנסה ומס רכוש.

2. לא.

הפרשות לקרן השתלמות

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר האוצר ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

במשך שנים היו משכורות עובדות ועובדי המדינה נמוכות, והמדינה נאלצה לשלם להם השלמת הכנסה.

הפרשי המעביד (משרד האוצר) לקרן ההשתלמות התבססו רק על השכר המשולב, ולא הביאו בחשבון את השלמת ההכנסה. הפער מתבטא באלפי שקלים לכל שנת עבודה.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. אם כן – האם יפוצו העובדים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. בכוונת משרד האוצר לבצע את האמור בחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, שלפיה יש לכלול את רכיב השכר הידוע כ"השלמת הכנסה" בבסיס חישוב הפרשות לקרן ההשתלמות.

נוכח הקשיים המעשיים ביישום חוות הדעת האמורה, הוריתי לממונה על השכר להכין, מוקדם ככל האפשר, תוכנית לביצוע השלמת הפרשות והניכויים מאז חקיקת חוק שכר מינימום (1 באפריל 1987).

מאז חתימת הסכמי השכר החדשים לשנים 1993-1996 במגזר הציבורי – לפני כשנה, בהתאם לדירוגים השונים – בוטל רכיב "השלמת הכנסה" והוא נכלל היום בתוך טבלאות השכר החדשות.

ביטוח חובה לטרקטורון

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

הטרקטורון הינו כלי רכב הדומה לאופנוע הרים, בעל נפח מנוע של 250-400 סמ"ק. הוא הוגדר, על-ידי משרד התחבורה, ככלי חקלאי, ורק בעלי רשיון נהיגה על טרקטור, מעל גיל 18, רשאים לנהוג בו, ולא ניתן לנוע בו על דרכים סלולות (בניגוד לטרקטור).

בעל טרקטורון נאלץ לשלם ביטוח חובה בגובה של 1,700 ש"ח לשנה.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיה זו?
2. האם אין אפשרות להוזיל את דמי ביטוח החובה על כלי רכב מוגבל?
3. כיצד יטפל משרדך בבעייתם של בעלי הטרקטורונים?
4. מדוע לא ניתן לאחד את ביטוח החובה לאדם בעל שני רכבים על שמו?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התעריף לביטוחו של טרקטור קטן (עד 6 כ"ס) המשמש לחקלאות הינו כ-230 ש"ח בלבד. הרכב הנקרא טרקטורון ותעריף ביטוחו גבוה אינו משמש לחקלאות. הוא נוסע בשטחים סלעיים לא-סלולים ונהוג בידי אנשים ללא הכשרה לנסיעות כאלה.

על-פי הניסיון שהצטבר עד כה, הנהיגה בטרקטורונים מסוכנת ואין הצדקה להוזיל את התעריף לביטוחו.

3. השימוש בטרקטורונים עדיין חדש יחסית, ועל כן יש מקום לצבור ניסיון נוסף בדבר עלות ביטוחם. המפקח על הביטוח עוקב אחר הניסיון הנרכש, ואם הנתונים יצדיקו זאת, יופחת התעריף.

4. על-פי החוק, חייב כל רכב להיות מבוטח. היותו של אדם בעל שני כלי רכב ורישום ביטוחם בתעודה אחת אינם מפחיתים את העלות הכוללת.

אמנה למניעת כפל מס בין ארצות-הברית לישראל

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר האוצר ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

פורסם כי ישראל התחייבה להעביר לשלטונות המס האמריקניים מידע על חשבונות בנקים של תושבי חוץ, במסגרת אמנה למניעת כפל מס שעומדת להיחתם בין שתי המדינות.

ברצוני לשאול:

1. האם אין סכנה לבריחת פיקדונות של יהודים מארצות-הברית בישראל בעקבות ההסכם?

2. האם התקבלה ההחלטה על דעת בנק ישראל, המודע להיקף ההפסדים שעלולים להיווצר לבנקים?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. באמנה לקביעת כפל מס שנחתמה בין שתי המדינות, קיים סעיף חילופי ידיעות. סעיף זה הינו סעיף סטנדרטי, המופיע ברוב האמנות למניעת כפל מס בין מדינות שונות. סעיף דומה קיים, למשל, באמנה שנחתמה עם בריטניה לפני שנים רבות.

עלתה שאלה של פרשנות. כלום חובה היא מצד מדינה כלשהי להעביר מידע שלא נמצא בידי רשויות המס שלה למדינה אחרת? ואכן, כל המשפטנים תמימי דעים, שחובה היא להעביר מידע לפי כל אמנה, גם באותם מקרים שבהם המידע אומנם לא נמצא בידי רשויות המס אך ניתן להשיגו בדרך עבודה שגרתית מהמערכת הבנקאית.

להערכתו, אין מדובר בסכנה ממשית של בריחת פיקדונות של תושבים אמריקנים בישראל, משום שדרישת המידע תהיה מוגבלת ביותר ורק במקרים בודדים שבהם שלטונות ארצות-הברית רואים מקום לבדיקה ספציפית.

ברצוני להוסיף, שהתלבטנו רבות בעניין – וזה 23 שנה נעשה מאמץ להגיע לאמנת כפל מס עם האמריקנים. הופיעו בפנינו משלחות ממשלחות שונות והנושא של חתימת האמנה בעצם היה כבר ידוע לפני שמונה חודשים. אבל הוא היה צריך לעבור את התהליך הפורמלי.

ככל שאני יודע, למרות האמנה של כפל מס – ואני מאוד שמח שהגענו אליה – לא היתה בריחה של פיקדונות במטבע-חוץ של תושבים זרים מהבנקים הישראליים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

חיים קופמן (הליכוד):

אפשר לרשום שאני מעדיף שלא לשאול?

שר האוצר א' שוחט:

אל תשאל.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, ראשית כול, לפני שנים היה הסכם כלשהו, אולי לא רשמי, והאוצר ובנק ישראל הגיעו למסקנה שהדבר לא כדאי – מבחינות מסוימות לא כדאי לדבר כאן על כך. אבל רציתי לדעת, האם זה מקובל לגבי מדינות אחרות כמו קנדה, אוסטרליה, מדינות אירופה המערבית – אנחנו יודעים שיש יהודים אשר מעוניינים להפקיד כספים בפת"ם או בדברים אחרים כאן בישראל – או רק בארצות-הברית? האם ההסכם הזה הוא רק עם ארצות-הברית, או גם עם מדינות שבהן יש קהילות יהודיות והיהודים משקיעים כספים בבנקים ישראליים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יכול לתת לך תשובה מפורטת, אבל אני רוצה בכל אופן להעיר, שלמיטב זיכרוני, כאשר התקיים הדיון, נאמר, למשל, שבהסכם שלנו עם צרפת יש חובת גילוי דומה והדבר לא גרם לשום נזק שיכולנו להביאו בחשבון כתוצאה מאמנת המס. אני אומר את הדברים מתוך הזיכרון, לא בידיעה, שכן בזמן הדיון הכולל, כאשר שקלנו את העניין, צרפת ניתנה כדוגמה מבחינת השקעת כסף בבנקים בישראל, כאשר האזרח הוא אזרח צרפתי, וברמה מסוימת יבקשו מידע.

אני רוצה להגיד, שניסחנו את הדברים כך שמדובר לא במספרים גדולים מאוד, אלא בדרישות מסוימות, ספציפיות. אני חושב שהיתרון שבחתימה על אמנת המס עולה לאין ערוך על החשש שאתה הצגת.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו ממשיכים.

יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר האוצר ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

זה זמן רב נמסר על מסכת הצקות לנכים נפגעי הנאצים על-ידי האחראי במשרד האוצר דוד צור.

ברצוני לשאול:

1. כמה נכים נפגעי הנאצים נזקקים לתמיכת האוצר?

2. האם מודע המשרד לתלונות הרבות על היחס ועל הפגיעה הכספית?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר נכי רדיפות הנאצים המטופלים בלשכה לשיקום נכים – 21,118, נכון להיום.

3-2. משרד האוצר מודע לתלונות הרבות שהיו כלפי הלשכה לשיקום נכים, ובפרט כלפי מי שעמד בראשה.

הלשכה ובראשה מנהלה החדש עושים כיום כמיטב יכולתם לתת לנכים את השירות הטוב ביותר שהם זכאים לו. מנהל הלשכה החדש בוחן את התלונות באופן פרטני ומעמיק.

פעילות מרכז התקשורת והתעמולה הפלשתיני

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר האוצר ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

לפי מידע שנמסר לי, פועל מרכז התקשורת והתעמולה הפלשתיני ומגלגל מחזור בסך 250,000 דולר בלי שינהל ספרי חשבונות, בלי שפתח תיק במס הכנסה ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד האוצר?

2. מה ייעשה להחלת חוקי מס הכנסה ומע"מ על המרכז הנ"ל?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. המרכז שמדובר בו עוסק במתן שירותי תקשורת, לרבות עיתונות כתובה, צילום הפקות ומחקרים במזרח-ירושלים.

המרכז נרשם כתאגיד ברשם החברות בינואר 1994, והוא נמצא ברישומי אגף מס הכנסה ומע"מ.

המרכז מנהל ספרים כחוק.

ניכוי מס לעובדות בחופשת לידה

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר האוצר ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

פורסם כי האוצר גובה מס של 25% במקור מתשלום הביטוח הלאומי לנשים עובדות בחופשת לידה, לרבות אלה ששכרן נמוך מסף החיוב במס, עובדות במשרה חלקית ובעלות שכר הנמוך משכר המינימום.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. האם יופסק ניכוי המס לאלה שאינן חייבות במס?

3. אם אין הדבר אפשרי, האם יוחזר הכסף ביוזמת האוצר, מבלי שכל אחת מהן תצטרך לתבוע זאת בנפרד?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. משרד האוצר והמוסד לביטוח לאומי החליטו, כי החל מ-1 בנובמבר 1994 יועלה שיעור דמי הלידה המשולמים לנשים עובדות היוצאות לחופשת לידה מ-75% ל-100% – ממוצע שלוש המשכורות האחרונות שלפני הלידה, במקביל לניכוי מס במקור בשיעור 25%.

לכל אם עובדת יש האפשרות לבצע תיאום משכורות באמצעות המעביד הקבוע שלה או באמצעות פקיד השומה, ללא צורך בהגשת דוח.

3. אין כל אפשרות לבצע החזר אוטומטי, משום שאין בידינו מידע על הכנסות הנשים מכל המקורות, ומידע זה יוכל להתקבל רק באמצעות דרישת דוח הכנסות כולל.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ורדיגר, שאלה נוספות?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר האוצר ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

רצ"ב מכתבה של הגברת חנה תמיר בנושא טיפול הלשכה לשיקום נכים במשרד האוצר בנכי רדיפות הנאצים.

ברצוני לשאול:

מה יעשה האוצר בנדון?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תלונה זו, כתלונות רבות אחרות, התייחסה לתקופה שבה פעלה הלשכה לשיקום נכים תחת מנהלה הקודם.

עקב התלונות, פיטרתי את מנהל הלשכה לשיקום נכים, ואני מקווה כי בעקבות זאת ישובו הדברים למסלולם הרגיל.

אשר לפרטי המקרה הספציפי – העניין נבדק ונמצא כי הוועדות הרפואיות פעלו כנדרש על-פי החוק. לפני זימונה של הנכה לוועדות נעשתה עבודת הכנה ובה נלמדו פרטי תיקה של הנכה. ההחלטה בעניינה של הנכה התקבלה על-ידי רופאים מומחים מתוך שיקולים רפואיים מקצועיים.

יחס משרד האוצר לנכים נרדפי הנאצים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

אני מודה שלאחר שהוחלף מנהל המחלקה המטפלת בנכי רדיפות הנאצים בתל-אביב הוטב המצב בהרבה, אך יש עדיין שאריות שטרם תוקנו. למשל: נכים אלה אינם מקבלים את התרופות בתחילת החודש כמקובל בכל קופות-החולים, אלא לקראת סוף החודש, ועל-ידי כך ניתנות לחולים תרופות 11 חודש בשנה.

ברצוני לשאול:

1. האם יפנה השר את תשומת לב המשרד בתל-אביב לכך שבשנה יש 12 חודשים?
2. לרוב הנכים יש אחוזי נכות גדולים יותר במוסד לביטוח לאומי מאשר באוצר, מה היא הסיבה לכך?
3. ערעור על אחוזי נכות שקבע האוצר אפשר להגיש רק כעבור שלוש שנים – מדוע?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנכים מקבלים תרופות אחת לחודש בהתאם למועדי פנייתם לרופאים המחוזיים, סך הכול 12 פעמים בשנה.
2. הלשכה לשיקום נכים קובעת אחוזי נכות רק בפגימות הנובעות מרדיפות הנאצים ובזיקה אליהן. אין מקום לערוך השוואות בין קביעות המוסד לביטוח לאומי לקביעות הלשכה, שכן אף בביטוח הלאומי יש הבדלים בקביעת אחוזי נכות בהתאם לסוגי הנכויות (כדוגמת נכות כללית מול פגיעות בעבודה).
3. לנכה הזכות להגיש ערר על אחוזי נכות בתוך 30 יום מיום קבלת ההחלטה של הוועדה הרפואית. התקופה של שלוש שנים, שקבע המחוקק, מתייחסת לבקשה לעדכון אחוזי נכות ולא לערעור.

פיצוי עובדי מדינה על הפרשות חלקיות לקרן השתלמות

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

לפי פרסומים, עלול פיצוי עובדי המדינה שקופחו באי-הפרשה מלאה לקרן השתלמות להימשך שש-שבע שנים.

ברצוני לשאול:

1. מה נעשה עד כה ליישום מהיר של ההחלטה לפצות את רבבות העובדים שקופחו?
2. מה יעשה כדי שעל הקיפוח הנובע מההפרשה החלקית לקרן ההשתלמות לא ייתוסף העוול של פיצוי העובדים רק בעוד שש-שבע שנים?
3. מתי יקבלו הנפגעים את הפיצוי המגיע להם?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. בכוונת משרד האוצר לבצע את האמור בחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, שלפיה יש לכלול את רכיב השכר הידוע כ"השלמת הכנסה" בבסיס חישוב ההפרשות לקרן ההשתלמות.

לאור הקשיים המעשיים ביישום חוות הדעת האמורה, הוריתי לממונה על השכר להכין, מוקדם ככל האפשר, תוכנית לביצוע השלמת ההפרשות והניכויים מאז חקיקת חוק שכר מינימום, ב-1 באפריל 1987.

בימים אלה הוציא הממונה על השכר הנחיות לחשב הכללי, ולפיהן יש לחשב החל מ-1 באוקטובר 1994 את ההפרשות והניכויים השוטפים של כל עובד מדינה לטובת קרן ההשתלמות שהוא חבר בה, בהתאם לאמור בחוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה.

3. אני מקווה כי עד סוף השנה יסתיימו הפעולות הטכניות והחשובים הנדרשים לביצוע השלמת הניכויים האמורים.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני שר האוצר, שמחתי לשמוע, שבמקום שש-שבע שנים שעליהן נכתב, אתה מבשר לעובדי המדינה שהם יקבלו את ההפרשות שנגזלו מהם מאז 1987 עד סוף השנה הזאת. זה דבר חשוב מאוד.

רציתי לשאול, אילו לקחים הפקת אתה והפיק משרדך מהנוהג הבלתי תקין הזה ששרר שבע שנים והיועץ המשפטי הגדיר אותו כפעולה בלתי כנה?

שר האוצר א' שוחט:

קודם כול, אני שמח שאת שמחה שהעניין סודר. כפי שידוע לך, הכרעת היועץ המשפטי היתה בניגוד לחוות הדעת המשפטית ביחידת השכר של האוצר. המסקנה שצריך להגיע אליה היא, שכאשר יש נושאים כאלה, ששנויים במחלוקת, צריך האוצר, כמו שהוא עושה בהרבה מאוד מקרים, לקבל גיבוי משפטי מהיועץ המשפטי לממשלה בנושא השנוי במחלוקת. הייעוץ המשפטי של האוצר היה שלא צריך לשלם זאת. הדבר הועבר מוועדת העבודה לחוות דעת של היועץ המשפטי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היועץ המשפטי של הכנסת טען שכן צריך לשלם.

שר האוצר א' שוחט:

יכול להיות. המסקנה היא, שבנושאים ששנויים במחלוקת, אם אין דעה ברורה בעניין, נקבל חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה.

גביית "עמלת מרווח סיכון" על-ידי הבנקים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

בבירור שעשיתי בכל הבנקים התברר לי, שהם גובים עמלה המכונה "עמלת מרווח סיכון" בגובה 2.5% מסכום ההלוואה כאשר: א. אין הבדל בגובה העמלה בין בנק אחד למשנהו – נושא קרטלי; ב. אין ללקוח יכולת להתמקח על מנת להפחית את גובה העמלה, אף שהוא מציג ביטחונות ממדרגה ראשונה, לדוגמה – מטבע-חוץ בסכום העולה על האשראי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על עמלה אחידה זו?

2. מדוע אין שיקול דעת לגבי מצב הביטחונות של הלווה?

3. לחלופין, הישקול בנק ישראל תוספת אחוז סיכון למפקידים כספים בבנקים, כי אם, חס וחלילה, יפשוט הבנק את הרגל יוטל על בנק ישראל לכסות את ההפסדים של האזרחים?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. "עמלת מרווח סיכון" אינה עמלה אלא פרמיית סיכון הבאה לשקף את שיקוליו העסקיים של הבנק באשר לסיכון שהוא נוטל על עצמו בהעניקו אשראי, בהתאם למצב ביטחונות הלקוח או העסקה. תוספת זו היא חלק חשוב מהשיקולים הפיננסיים של הבנק בעת קביעת מחיר האשראי הבנקאי.

על-פי הנתונים של שבעת הבנקים הגדולים, הפרמיה בין הבנקים אינה אחידה והיא נעה בחודשים האחרונים מכ-0.5% עד ליותר מ-4%.

3. הנושא נשקל בעבר ונמצא בימים אלה בבחינה מחודשת ביחידת המפקח על הבנקים.

חיים קופמן (הליכוד):

יש לי שאלה נוספת.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

אדוני, שר האוצר, זאת לא המציאות. אני לא יודע מי דיווח לך. יכול להיות שאם חברת "כלל", או "כור", או גורמים אחרים, יש להם עודף כספים, הם מקבלים ב-0.5%. מה שאני הסברתי בשאילתא הוא זה: נניח שאתה תשקיע 150% במטבע-חוץ שלך, בבנק, כביטחונות. עדיין תשלם 2.5% בכל בנק, בכל מצב. יכול להיות שהקונצרנים הגדולים, שמנהלים בנקים בעצמם, אפשר להגיד, עם כל הממסרים ועם כל מה שהם עצמם עושים בינם לבין עצמם ועם החברות-הבנות, אזי לבנקים אין ברירה, מה עוד שהם בעלי מניות שלהם והם מוכנים לתת להם ב-0.5%. תרים טלפונים, תן להן "מרקטינג" כזה. תבדוק אצל כל מי שאתה מכיר בעסקים ותמצא שאוטומטית זה 2.5%. אי-אפשר לנהל משא-ומתן בכלל. אומרים לך את זה בכל הבנקים. אני טוען שיש בזה בכלל בעיה קרטלית. האבסורד הוא, שאין כלל קשר לסיכון.

אגב, שאלתי אותך שאלה שלא רצית לענות עליה. המצב של הבנקים הוא כזה, שיכול להיות שכשאני מפקיד – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת קופמן, שאלה נוספת.

חיים קופמן (הליכוד):

אבל זה קשור. הוא לא ענה על זה.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. זה לא נאום.

חיים קופמן (הליכוד):

רגע אחד. אני אמרתי שבנקים שמצבם לא כל כך טוב, עד כמה שידוע לי, אולי יצטרכו לשלם לי גם כן איזו עמלת סיכון?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת קופמן, אני באמת מסתמך על תשובה שהוכנה לי על-ידי אנשי המקצוע. תרשה לי להגיד – ואני לא אומר בביטחון – שנראה לי שבנק, שמלווה כסף למאן דהוא, ואותו אדם מפקיד 150,000 דולר כביטחונות להלוואה, זה פשוט לא עולה על דעתי שמעבר לביטחון, שהוא במזומן, משועבד לבנק, הוא נדרש לשלם עוד 2.5%. אבל אני רוצה להגיד, שאם בנק עושה זאת, ואין תחרות בין הבנקים בעניין הזה, אני חושב שזה לא בסדר. כי רמת הסיכון של ההלוואה כרוכה כמובן בביטחונות, ואם המצב שאתה מתאר הוא – מזומן בבנק, משועבד לטובת הבנק כדי להבטיח את ההלוואה שניתנה, לפי הערכתי – – –

חיים קופמן (הליכוד):

2.5% זה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני קיבלתי את התשובה הזאת. חבר הכנסת קופמן, אני אבקש מאנשי בנק ישראל לבדוק את העניין שוב, כדי לראות אם אני יכול לתת תשובה יותר מוסמכת. התשובה שניתנה פה היא מוסמכת, והיא הוכנה בתיאום עם הפיקוח על הבנקים, אבל שמעתי את ההערכה ואני אבדוק שנית.

אשר לשאלה 3, עניתי בעניין פרמיית הסיכון למפקיד לנוכח מצבם המעורער של הבנקים, אף שלא נראה לי שהבנקים במצב מעורער. הבנקים מרוויחים לא מעט כסף. בשנים האחרונות אין להם הפסדים, התשואה להון היא יפה מאוד.

חיים קופמן (הליכוד):

הם יצטרכו להוריד לקיבוצים, לעיתון "דבר".

שר האוצר א' שוחט:

הם הורידו, הם כבר עשו את ההפרשות. אני מקווה שהם עשו את כל ההפרשות. מצבם של הבנקים איתן, ולא הייתי מציע לתאר את התמונה כאילו אנחנו נמצאים במערכת מעורערת, וזאת התשובה.

שערי התשלום לחברות הובלה

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ממידע שנמסר לי עולה, שחברות להובלה ימית, הובלה אווירית, חברות השגרה וכאלה העוסקות בתחום התיירות, מחייבות את לקוחותיהן על-פי שער של בנקוטים, שהוא כמובן גבוה מהשער של המחאות והעברות. זאת אף שחברות אלה אינן משתמשות בפועל בתשלום באמצעות בנקוטים. יוצא, שהמשתמשים בשירותיהן: יצואנים, יבואנים ותיירים ישראלים משלמים בפועל יותר מהנדרש.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ינהג משרדך לתיקון נוהג זה?

2. האם אין משום קרטל בצורת חיוב זו, על-ידי כל הגורמים העוסקים בענף?

שר האוצר א' שוחט:

1. ב-29 באפריל 1993 תוקן היתר הפיקוח על מטבע-חוץ והוספו לו סעיפים 2(10)(א) ו-4(ג), שלפיהם מותר לתושב ישראל, יחיד או תאגיד, לקנות מטבע-חוץ מסוחר מוסמך לשם העברה לפיקדון מטבע-חוץ (פמ"ח) של חברת ספנות או חברת תעופה כתשלום עבור שירותי הובלה. בהתאם לכך יכול מי שמשתמש בשירותיהן של חברות ההובלה לשלם להן בדרך של רכישת המט"ח מהבנק – בשער "העברות והמחאות", הנמוך משער המזומנים – והעברתו לחשבון הפמ"ח של החברה. תיקון זה להיתר נועד לפתור את הבעיה שהועלתה בשאלתא.

2. הטיפול בשאלה זו הינו בתחום אחריותו של הממונה על ההגבלים העסקיים במשרד התעשייה והמסחר, ואבקשך להפנות את השאלה אל השר האחראי.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן; בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד השר, כמעט שאין ענף בארץ, גם לא מקובל בעולם שלוקחים לפי בנקוטים, שזה כסף מזומן. לא נשמע דבר כזה. הם לא מקבלים כך. בפועל הם מקבלים בהמחאה בנקאית. זה קרטל שכולם נוהגים בו באותה צורה; כל החברות להובלה אווירית, ימית וכו', לוקחים לפי שער של בנקוטים. זה אבסורד שלא קיים בשום מקום במשק. זאת אומרת, ממש קרטל, הסכמה של כולם, אין אחד יוצא דופן. אולי ימצאו עכשיו מישהו שיעשה את התרגיל הזה.

אחר כך אתה שואל על העלויות של עבודה, של ייבוא, של ייצוא, וכנ"ל ב-2.5% על עלויות של ריבית וכל מה שקשור בזה. אלה טריקים מוזרים ביותר, ובמציאות הישראלית אין לך בכלל אלטרנטיבה, אין לך חברות שעושות זאת אחרת.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת קופמן, התשובה הוכנה לי על-ידי אנשי מקצוע. לך יש ניסיון, היית סגן שר האוצר, ובוודאי הופנו אליך שאלות וענית עליהן בכנסת, ואם אנשי המקצוע היו בודקים, היו אומרים שהבעיה שהצגת נפתרה ואפשר להעביר את זה בשער הלוואות והמחאות, הנמוך משער המזומנים, והעברות לסגור את חשבון הפמ"ח של החברה – – –

חיים קופמן (הליכוד):

מי הכין את זה? בנק ישראל? אני לא בא בטענות.

שר האוצר א' שוחט:

כן, הפיקוח על מטבע-חוץ הוא בבנק ישראל, וזה אושר ב-29 באפריל 1993.

חיים קופמן (הליכוד):

זאת אומרת שאפשר כן לשלם?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

חיים קופמן (הליכוד):

מה יהיה אם הוא יסרב לקבל?

שר האוצר א' שוחט:

אני מציע לך בכל אופן לבדוק בבנק ישראל. אני יכול להעביר לך את החומר, עם התקנה שקשורה לעניין הזה.

השעיית עובד שהתריע על שחיתות

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר האוצר ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

מר ראובן אדלר, המשנה למנכ"ל בנק המזרחי, נחשד בנטילת כספי אשראי גבוהים מהבנק, בניגוד להוראות בנק ישראל. חשדות אלו הועלו בעקבות ממצאים שחשף עובד הבנק, מר נחמיה בר. מר בר הושעה מתפקידו בעקבות השתלשלות העניינים בפרשה זו.

ברצוני לשאול:

1. האם בדק האוצר את הנתונים, והאם הם נכונים?

2. אם כן – האם אין פגם במהלך העניינים הנוכחי, שלפיו המתריע על שחיתות מושעה מתפקידו בעוד האדם שלגביו הועלו החשדות נותר בתפקידו הבכיר?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המפקח על הבנקים ערך בדיקה בעניינו של מר ראובן אדלר, המשנה למנכ"ל בנק המזרחי, ולמעט עניינים לא מהותיים, בעלי אופי טכני, לא נמצאו חריגות בפעולותיו של מר אדלר.

2. לגבי השעייתו של מר בר, עולה מן הבדיקה כי בעצם העברת הפרטים לכלי התקשורת עבר מר בר לכאורה על חובת הסודיות הבנקאית, ולכן לא מצא לנכון הפיקוח על הבנקים להתערב בהחלטת הנהלת בנק המזרחי לנקוט נגדו אמצעים. ההיבטים הפליליים של פרשה זו אמורים להיבדק על-ידי משטרת ישראל, ולמיטב ידיעתנו אכן הוגשה תלונה למשטרה, ועל-פי ממצאיה ייפול דבר בעניינו של מר בר.

אפליה במינויו של מנהל אגף מס רכוש בנצרת

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר האוצר ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

ביום 5 באוקטובר 1994 הכריזו עובדי אגף מס רכוש בנצרת על סכסוך עבודה, וזאת בשל מינויו של מנהל חדש לאגף, שהובא מבחוץ, במקומו של המנהל הקודם, אף שניתן היה למנות את סגן המנהל הערבי לתפקיד זה. הדבר יצר תחושה של אפליה על רקע לאומי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לכבודו פרטי המקרה?

2. מדוע לא מונה האיש ששימש סגן מנהל לתפקיד המנהל?

3. נוכח המצב שנוצר, האם יישקל מחדש המינוי הנ"ל?

שר האוצר א' שוחט:

1. עודכנתי בנושא על-ידי נציב מס הכנסה.

2-3. על בסיס שיקולים מקצועיים ובהתאם להוראות פרק 18.2 של התקשי"ר, מונה בפועל – מינוי זמני – לתפקיד זה עובד האגף ממשרד פקיד שומה עפולה, ולא עובד מבחוץ.

בדעת נציבות מס הכנסה לפרסם מכרז על משרה זו כנדרש בהוראות התקשי"ר. כל עובד אשר עונה על הדרישות הפורמליות של המשרה יהיה רשאי להגיש מועמדותו. ועדת הבחירה תחליט על המועמד הכשיר למילוי המשרה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח סלים; בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני השר, לא הבנתי אם זה בטוח במאה אחוז – לפרסם מכרז לעובדי משרד מס רכוש בנצרת ובאזור ששייך לו, או ארצי.

שנית, הם חושבים ומרגישים שהסגן הוא בעל מקצוע מוכשר, ובגלל היותו ערבי הוא לא מונה לתפקיד, אלא הביאו אדם מבחוץ.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת סלים, יש כללי מכרזים במדינת ישראל. יש מינוי זמני שהוא טרום-מכרז. במכרז יכולים להשתתף עובדי מדינה אשר כישוריהם מתאימים למשרה המוצעת, וועדת בחירה בוחרת את המועמד.

אם לא מונה הסגן כמינוי זמני, יש לכך בוודאי סיבה מקצועית ולא כל סיבה אחרת. הסגן יוכל לעמוד לבחירה בוועדת מכרזים כפי שנהוג ומקובל. מעולם לא נאמר שסגן חייב לקבל אוטומטית את תפקיד המנהל, ואני לא מתייחס למקרה הספציפי. לפעמים סגן יכול להיות טוב מאוד כסגן ולא להתאים לעבודות המנהל. לפעמים סגן מתאים להיות מנהל.

אני לא נכנס לבעיה הזאת. יהיה מכרז. כנראה מצאו לנכון להביא מישהו מבחוץ מסיבות של הנהלת מס הכנסה. אתה הרי יודע שבעניין המגזר הערבי אנחנו עושים פעולה גדולה מאוד של מכרזים מיוחדים בתקציב מיוחד. בשנה שעברה הוספנו 80 עובדים. השנה אנחנו מרחיבים עוד ב-40 עובדים, מתוך מגמה לשלב ערבים בעלי השכלה ובעלי יכולת מקצועית טובה בשירות המדינה. במקרה הספציפי הזה החליטו שלטונות מס הכנסה כפי שהחליטו, וכנראה הסיבות לבחירתם מוצדקות. יהיה מכרז, והסגן יוכל לגשת אליו.

היו"ר ס' טריף:

אדוני שר האוצר, אני רוצה להודות לך. אבל בהמשך לשאלתו של חבר הכנסת סלים אני רוצה להעיר. היות שאני מכיר את העניין, אני מבקש מאדוני, מעבר לפרוטוקול, לבדוק את הנושא, משום שלפי עניות דעתי תשובתך טובה, אבל לא נשקלו כל השיקולים. אני מבקש מאדוני שיבדוק את העניין ויראה איך אפשר לקדם גם אנשים שצומחים במערכת, שלא יחשבו שהם מגיעים לתקרה מסוימת ומעבר לה הם לא יכולים להתקדם בגלל מוצאם.

אני מודה לאדוני.

הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מזמין את שר האוצר פעם נוספת, להציג לפני חברי הבית את הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994. הצעת החוק הזאת עולה כמובן בקריאה ראשונה, וועדת הכנסת החליטה שהדיון בה יתקיים ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

אני מזמין את שר האוצר להציג את הצעת החוק.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רק רוצה להעיר הערה בשני נושאים טרם כניסתי להצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994. לפני כן, בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שמואל אביטל, הוא תקף בשצף-קצף את הממשלה על אי-העברת משרדי כי"ל לנגב, ובמידה מסוימת הוא תקף גם אותי ואמר ששכחתי איפה גרתי ושעמדתי לא קבילה.

עמדתי זהה לחלוטין לעמדתו של שר התעשייה והמסחר, ויש לי עמדה בעניין עוד מהתקופה שבה העליתי את נושא העברת משרדי כי"ל לנגב, בהיותי ראש מועצה בערד, בהיותי יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת וגם בתפקידי כשר האוצר. אני חושב אכן, שמשרדי כי"ל, מן הראוי שיהיו בנגב. אומנם הדבר הזה לא ייצור מהפכה מבחינת התעסוקה, שכן מדובר במטה מצומצם, אבל כיוון שרוב רובם של המפעלים נמצאים בנגב, וכיוון שאמצעי הקומוניקציה הקיימים היום מאפשרים בהחלט ניהול מטה כי"ל בבאר-שבע, אני חושב שטוב יעשו הנהלת החברה ומועצת המנהלים של כי"ל, אם יחליטו על העברת המשרדים לבאר-שבע.

עם זאת, אני מצטרף במלוא האחריות לדבריו של שר התעשייה והמסחר, שההחלטה היא בידי הנהלת כי"ל. כי"ל היא חברה נסחרת בשוק, הופרטו 25% מהמניות שלה. אם דעת הדירקטורים היא

שלא צריך לרדת לנגב, צריך לקבל את דעתם. דיברתי גם עם יושב-ראש הנהלת כ"ל, גם עם הנהלת החברה, גם עם כמה דירקטורים, ואני מפעיל את מיטב השפעתי כדי שהחלטה תהיה על ידיה לנגב, לבאר-שבע, שכן אני חושב שמקומה הטבעי של הנהלת כ"ל צריך להיות בבאר-שבע.

קצת תמהתי על דבריו של חבר הכנסת אביטל. בעצם לא תמהתי, הייתי מופתע לו הוא היה מציג זאת אחרת, על דברים שאינם נעשים בנגב. לנגב יש בעיה ספציפית, אבל בנגב מושקעים היום סכומים של מאות מיליוני דולרים, כאשר המדינה לוקחת חלק בזה – אם זה 400 מיליון במפעל המגנזיום; אם זה מפעל "חיפה כימיקלים", שעומד להיות מופעל עוד בחודש הזה; אם זה בעובדה שב"רותם" מכפילים את המפעל ב-140 מיליון דולר; אם זה בעובדה שמגדילים את ההשקעות ב"פריקלס"; אם זה בעובדה שאזור הסחר החופשי, שהכנסת אישרה אותו בחקיקה, יעבור ויהיה ליד באר-שבע; אם זה בעובדה שבבאר-שבע משקיעים הון עתק בתשתיות לתעשייה, שכן יש זרימה של מפעלים; אם זה בעובדה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

בייגה, באר-שבע מתמוטטת.

שר האוצר א' שוחט:

אולי העירייה. – – – אם זה בעובדה שמשקיעים בכבישים בהיקף רחב מאוד: באר-שבע-יד-מרדכי, 350 מיליון. מי שנסע עד לנתיבות ולאופקים כבר רואה כביש ארבעה-מסלולי חלק וטוב, וימשיך מערבה עד אשקלון; כביש באר-שבע-תל-שוקת הופכים אותו לארבעה-מסלולי, חלקו עשוי; כביש מצפה-רמון-ציחור, כביש שפותח את הר-הנגב להשקעות; המלון שבונה "הייאט" בחוף ים-המלח הוא המלון הגדול ביותר בארץ, 650 חדר. מלון נוסף מתחיל להיבנות עכשיו. השקענו בסכרים כדי שהדבר יצא לפועל. ולכן, עם כל המצוקה ועם כל הקשיים, אני יכול להגיד באחריות מלאה שאין מזניחים את הנגב.

אני יכול גם להגיד, שכדי שאוניברסיטת באר-שבע, שהיא בעלת משקל סגולי מיוחד בנגב, תוכל להתפתח, הגענו להסכמה עם הנהלת האוניברסיטה על השקעה של 50 מיליון דולר בהרחבת בינוי בית-הספר לרפואה, בית-הספר למדעי החיים, אדמיניסטרציה, מערכות שלמות וחדשות בתוך כמה שנים, כאשר חצי על-ידי הממשלה באמצעות ות"ת, והחצי השני יגויס על-ידי אנשי האוניברסיטה, שעושים לילות כימים לגיוס הכספים, ואכן כך הדברים.

מכאן אני רוצה להעיר הערה שנייה. היום פורסם הדוח השנתי של המוסד לביטוח לאומי על ממדי העוני. אכן, יש גידול מסוים, בהחלט הרבה יותר קטן מהקצב שהיה במעבר משנה לשנה. מדברים על 5%, ואנחנו יודעים שזה 0.3% גידול לעומת השנה שעברה. יש התמתנות דרמטית בגידול במספר העניים. גם המספר הקיים הוא גדול ורב, ואני לא מתעלם ממנו.

הביטוח הלאומי אמר בסקירה שלו, שלדבר כמה סיבות, ובעיקר – הירידה באבטלה; שכן חלק גדול מאלה שמצויים מתחת לקו העוני הם ראשי משפחות שהיו מובטלים. אני צופה, אינני מתחייב, שהדוח על שנת 1994 יהיה עוד יותר טוב, ויסמל גם שינוי כיוון, בגלל שלושה דברים: א. אנחנו כבר יודעים

שב-1994 היתה הירידה בשיעור האבטלה הרבה יותר גדולה מאשר ב-1993. אם ירדנו ממוצע של 11.2% ב-1992 ל-10% ב-1993, ממוצע שנתי, כלומר ירידה של 1.2%, אני מניח שהירידה השנה תהיה לפחות 2.5%; כלומר, כפול. יש ירידה באבטלה, יש יותר עולים מועסקים, יש יותר אנשים שיש להם הכנסה סבירה, והדברים ישפיעו.

ב. התוכנית למלחמה בעוני שיזמה שרת העבודה והרווחה עברה בממשלה בהסכמתי והגיעה לכנסת. זו תוכנית שמסיטה משאבים של הביטוח הלאומי מהאוכלוסיות היותר-חזקות אל האוכלוסיות היותר-חלשות. למשל, אנחנו יודעים שקשיש יקבל 70 שקל נוספים. אפשר לחשוב שזה מעט כסף, אבל יחסית להכנסה זה הרבה כסף.

ג. קצבאות ילדים לאוכלוסייה הערבית. הגדלת הסכומים האלה תשנה את המצב.

לכן, למרות המחשבה שחס וחלילה אנחנו עומדים בפני גידול כפי שהיה בשלוש השנים הקודמות, לשמחתי הרבה, קצב הגידול הוא מאוד קטן.

מכאן להצעת התקציב. כאשר הצגתי את תקציב המדינה לשנת 1995, אמרתי שאנחנו נבוא עם תקציב נוסף. התקציב הנוסף יש בו כמה מרכיבים, הם מופיעים בספר התקציב, והתקציב הזה למעשה משרת כמה מטרות. הוא משרת את העניין של ההתייקרויות ועלויות השכר בהיקף של כ-2 מיליארדי שקל. הוא משרת פתרון של בעיות משבריות בעיקר במערכת הביטחון. אנחנו חייבים לתת פתרון לתעשיות הצבאיות, אם אנחנו לא רוצים להחמיר את המשבר ולגרום לכך שתהיה התמוטטות של תעשיות אלה. דבר שלישי – הסכמי השלום דרשו היערכות גם מבחינת ההגנה על היישובים וגם מבחינת היקף יציאת צה"ל, בהיקף של כ-574 מיליון ש"ח.

יש תוספות שהן תוצאה של הצמיחה במשק. אנחנו מדברים על יותר כסף למחקר ופיתוח ועל יותר כסף להקצאות במסגרת חוק עידוד השקעות הון. הפעילות בעניין הזה היא פעילות גדולה, וחוק עידוד השקעות הון מיצה את מה שיש בתקציב, ולכן אנחנו באים בהגדלה של דברים אלה. דברים קצת יותר קטנים הם השקעות בתיירות בסך 35 מיליון ש"ח, ובחקלאות – 20 מיליון ש"ח.

תוספות הנובעות מחקיקה: חוק חיילים משוחררים שהכנסת אישרה, אם אינני טועה, פה-אחד – 100 מיליון ש"ח; קצבאות יוצאי צבא – 120 מיליון ש"ח.

דבר אחרון: מע"צ, תוספת של 75 מיליון ש"ח. אנחנו רוצים לזרז את השלמת הכבישים.

אני רוצה להוסיף ולומר, שהתקציב הנוסף הזה הוא תקציב שממומן כולו ממסים ואינו מגדיל את הגירעון. אנחנו נמצאים עד סוף חודש אוקטובר כמעט בגירעון אפס. הנחנו גירעון של 3% בערך בשנת 1994, סכום של 6.5-7 מיליארדי שקל. בגלל עודף הגבייה יש לנו אפשרות לממן את הדברים האלה, שכפי שאמרתי, מחולקים לכמה וכמה סעיפים.

אני רוצה לומר, שהמשק הישראלי יכול היה להכניס את ההכנסות האלה מעבר להנחות, שכן אנחנו יצרנו חקיקה שהורידה את המיסוי בהרבה מאוד דברים, הורידה את שיעורי המס, אבל בגלל

הפעילות הגדולה-מאוד במשק נוצר מצב שיש לנו תקבולים נוספים. נכון, אולי אפשר היה לבוא ולהגיד: אל תבוא עם תקציב נוסף, תהיה באפס גירעון, וכך ייראו הדברים יותר טוב. אני רוצה לומר, שיש נושאים שאין אנחנו יכולים לוותר עליהם. איננו יכולים לוותר על ההסדר עם הרשויות המקומיות, שמופיע פה בחלקו. אנחנו חייבים להתמודד עם התעשיות הביטחוניות, עם שלושתן. הממשלה החליטה ביום ראשון החלטה בעניין רפא"ל, וגם היא תעלה כסף. אנחנו חייבים לתת תשובה לתוספת בחוק עידוד השקעות הון, בחוק המו"פ – מחקר ופיתוח – בהשקעות במלונאות ובהשקעות בחקלאות.

אני פונה לכנסת לאשר את תקציב מס' 2 ולהעבירו לוועדת הכספים להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני רוצה לסיים בדבר שאינו קשור לעניין. אני פונה מעל במה זאת לעובדי קופת-חולים, אחיות, רופאים, עובדי המינהל, לקבל את מה שנאמר להם בדיונים עם ההסתדרות ועם קופת-החולים בעניין תרומתם להסכם ההבראה.

עמלנו קשות על הסכם הבראה, שלפי דעתי ולפי דעת מי שעסקו בו, יש סיכוי רב שיביא לכך שהקופה תוכל להיכנס ב-1 בינואר למצב של תחרות עם קופות אחרות, עם יכולת ניהול כפי שצריך. אבל היו התניות שהעובדים ייתנו את חלקם. אני אומר, לא דובר בסכומים מי יודע מה, לא דובר בדבר שאי-אפשר לעמוד בו.

אני פונה לעובדי קופת-חולים, כפי אמרתי, רופאים, אחיות ועובדי מינהל, ואני אומר להם: אתם חייבים להביא בחשבון, שבתהליך הבראתה של הקופה נדרש מכם מעט מאוד, ואתם צריכים לתת את ידכם לכך שלא תהיו מנותקים מתהליך ההבראה.

אני חושב שאנחנו מצויים ברגע קריטי. לקופה אין יכולת לשלם משכורת. היכולת היחידה לשלם משכורת תלויה בהסדר הבראה שיועבר לוועדת הכספים ויאושר שם. לפיכך, אני פונה אליכם ואומר לכם מעל במה זו: קחו את הדברים ברצינות, תנו כתף לפתרון בעיית קופת-חולים. זה מקום העבודה שלכם, ואתם משרתים 65% מאוכלוסיית המדינה. אל תקצינו את הדברים, הסתכלו קדימה, תסתכלו במאמץ שאנחנו עושים בעניין הזה. אני חושב, שאם תתנהגו בתבונה ובאורך רוח, יחד נוכל להבריא את הקופה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר האוצר. חברי הכנסת, אנחנו מתחילים את הדיון על הצעת חוק התקציב (מס' 2). הוקצו שעותיים לדיון הזה. הראשון בדיון – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני מבקש להדגיש, לכל אחד הוקצו כמה דקות. לך, חבר הכנסת ויינשטיין, הוקצו שבע דקות. אני מבקש להקפיד על מסגרת הזמן. יש לנו רשימה ארוכה של דוברים. בבקשה, אדוני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האינפלציה הגואה, ששיעורה מעפיל השנה לכ-100% מעל לתחזיותיו של משרד האוצר, נחשבת לאחד מתחלואיו העיקריים של המשק. התקציב הנוסף, המוגש היום בחופזה לאישור הבית, מצביע על חוסר יכולתה, ואם תרצו על חוסר נכונותה של הממשלה לרפא את המחלה הזאת; מחלה שפגיעתה הרסנית למקבלי השכר וההכנסות הקבועות ולפנסיונרים, שכן הכנסותיהם של אלה תמיד מפגרות לעומת האינפלציה ואמצעי המחיה שבידיהם מתמעטים.

הנתונים על התעצמות העוני אשתקד הם תוצאה ישירה של מדיניות הממשלה, שהעצמת האינפלציה היא בבואה מרכזית בתוכה. מדוע מבטא התקציב הנוסף כישלון ברור במאבק באינפלציה? הכול יודעים, שצמצום הוצאותיה של הממשלה הוא תרופה שיש לנקוט בכלל, ובמציאות דומה, ובמשק הישראלי בפרט. אבל מה שמוצע לנו איננו קיצוץ בתקציב, אלא תוספת בו, תוספת בהוצאה. אומר האוצר, מול ההוצאות יש לי הכנסות בסכום דומה, ולכן יש איזון. היא הנותנת. אדוני שר האוצר, אילו לקחת את תוספת ההכנסות, חלק ניכר ממנה, והקפאת אותה, היית תורם לסבסוד הגירעון הממשלתי, להתמתנות בעליית המחירים. בכך שאתה לוקח את כל ההכנסות ומוציא אותן כולן, הרי אתה משאיר את האינפלציה במצבה ואינך מצמצם את גירעונות הממשלה.

בא ראש הממשלה ומכריז, שההוצאות בתקציב נעשות לפי החלטות ממשלה. מי שוב הטעה אותך, אדוני ראש הממשלה? 1.9 מיליארד שקל מ-5.6 מיליארדים הן תוספות שכר ששר האוצר הודה שהוא לא היה ער דיו כאשר הם ניתנו. אלה הן החלטות ממשלה?

שר האוצר א' שוחט:

לא אמרתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הכול נאמר, מצוטט. אביא ציטוט ואפיץ אותו.

שר האוצר א' שוחט:

לא אמרתי. חברי כנסת, לרבות חברי מפלגתך, עמדו על הדוכן ושאלו למה לא משלמים למרצים, למה לא משלמים לעובדים הסוציאליים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא על חשבון זמני.

היו"ר ס' טריף:

לא על חשבון זמן. אבקש משר האוצר לא להפריע לדובר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני שר האוצר הודה שלא היה ער מספיק כשהתוספות ניתנו. ואני חוזר על כך. כשפורסמו הדברים האלה, הם לא הוכחו. היום זה לא נוח. הכול יודעים, שתוספות אלה, שהגדילו את ההוצאה הריאלית בשכר בשיעור ניכר, ניתנו כדי להבטיח את שלטונה של מפלגת העבודה בהסתדרות, להציל את הברפלד. לכן העלמת עין. עכשיו משלם המסים נתבע לשלם את התוספות האלה של השכר בשירות הציבורי.

התקציב הזה מוגש כאשר תוצאותיה של המדיניות הכלכלית לשנת 1994 מתבהרות יותר ויותר. כמות הכסף גדלה השנה ב-45.3%, לעומת גידול של 30.1% שנה לפני כן. גביית מסים מן הציבור מגיעה השנה ל-33.6% מהתוצר, לעומת תחזית לגידול של 31.9%. ובשנה הבאה יגדל שיעור גביית המסים, כאחוז מן התוצר. מה משמעות העובדה ששיעור המס עולה ועולה? מסים גבוהים הם בלם להגברת הפעילות במשק. מסים גבוהים מצמצמים את התחרותיות של המשק הישראלי בהשוואה למשקי חוץ שאנחנו צריכים להתחרות בהם בשוקי חוץ. זוהי בשורתה של המדיניות הכלכלית.

שלא לדבר על הפרטה שאיננה מתבצעת. ציפית, שר האוצר, להכנסה של 4.6 מיליארדי שקל מהפרטה, וההכנסה עד כה מגעת ל-500 מיליון שקל בלבד.

הממשלה מציפה אפוא את המשק בכסף, יוצרת אינפלציה הפוגעת בציבור ובתחרותיות. הממשלה הזאת נהגה ונוהגת הפקרות במדיניות השכר. היא מגדילה את שיעורי המסים, ועתה מנחיתה על הבורסה מכות פטיש, הגורמות לכך שמפעלים אינם מסוגלים לגייס הון לרכישת מכונות וציוד שעליהם יעבדו חיילים המשתחררים מהצבא, עולים ואחרים הרוצים להצטרף לכוחות העבודה.

הכרחי לאשר את התקציב מהר – אמר שר האוצר הבוקר בוועדת הכנסת – אחרת יקשה לבצע תשלומים. יש בתקציב הנוסף כמה סעיפים המצריכים הוצאה, כמו הסכמי השלום. אך מה, לא צפיתם את השלום? לא ידעתם זאת בשעת הכנת התקציב? לא הכינתם רזרבות? איזה סיפורים הם אלה.

חלק ניכר מהתקציב הנוסף מוקדש, רבותי חברי הכנסת, לקופת-חולים כללית של ההסתדרות – כ-430 מיליון שקל בתקציב הנוסף. אנחנו יודעים מה עשינו בעבר ומה עוד נעשה בעתיד.

חברי הכנסת, עליכם לדעת, לקופת-חולים היו נכסים בהיקפים גדולים מאוד, במיליארדי שקלים. קופת-חולים העבירה את הנכסים האלה להסתדרות, היא הבריחה אותם אליה. ועכשיו בא שר האוצר ואומר למשלם המסים: אתה תישא בהתחייבויות של קופת-חולים כללית; לא הנכסים. מה עושה חברה רגילה במשק שיש לה נכסים והתחייבויות? אם יש לה התחייבויות, היא מממשת נכסים. עכשיו אומרים לנו: ההסתדרות תישאר עם הנכסים, ואתם, משלמי המסים, עם החולים.

סילבן שלום (הליכוד):

מה עם החוב של חברת העובדים לקרנות הפנסיה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הנכסים – – – דיברנו על זה לילה שלם.

היו"ר ס' טריף:

אני מוסיף לך דקה לסיכום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אומרים: קופת-חולים הכללית, ההסתדרות, זו אותה ישות, תהיה אופציה לממשלה לרכוש את הנכסים. אופציה. בהתחלה אמרו: נחכיר את הנכסים האלה; אחר כך אמרו: נשעבד אותם. היום אמרו: תמורת זה שמשלם המסים נותן מאות מיליונים, מיליארדים, לקופת-חולים, הנכסים שבידי ההסתדרות יהיו אופציה לרכישה בידי הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אילו זכויות? עוד דקה. איזה שטויות אלה. אני אומר לכם, זו היתה מניפולציה של הנהגת ההסתדרות הקודמת, שמגובה על-ידי הנהגת ההסתדרות הנוכחית ועל-ידי הממשלה. כל מטרתם לקחת כסף ממשלם המסים למשק המפלגתי שלהם, להעשיר אותו. זה דבר שאי-אפשר לתת. הרוב הדורסני בכנסת ממש גוזל את כספי משלם המסים. זו משמעות התקציב הנוסף.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אברהם פורז, אתה הבא בתור. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום. 12 דקות לחבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדרך כלל, הבאת תקציב נוסף לכנסת איננה סימן טוב. אני אומר "בדרך כלל", משום שיש גם יוצאים מן הכלל.

סילבן שלום (הליכוד):

למה בדרך כלל?

אברהם פורז (מרצ):

משום שיש גם יוצאים מן הכלל. אני רוצה לומר לחברי הטובים באופוזיציה, שכאשר המדינה נמצאת בצמיחה כלכלית וכתוצאה מכך ההכנסות ממסים גדלות לעומת האומדן ואפשר לממן תקציב נוסף לא על-ידי הגדלת הגירעון ולא על-ידי הטלת מסים נוספים, ושר האוצר לא מציע לנו לא הגדלת הגירעון ולא מסים חדשים, יש בזה מן החיוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו הכנסות? הלוואות מחוץ-לארץ. אילו הכנסות?

אברהם פורז (מרצ):

אל תהיו מודאגים, יש לי גם ביקורת.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

אני מקווה שאני אשמע מכם אותה רמה של שבח כפי שתשמעו ממני ביקורת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו הכנסות?

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שכאשר אני רואה שהממשלה מציעה לכנסת להוסיף 574 מיליון בשל הוצאות הנובעות מהסכמי השלום, יש לי נחת וסיפוק. הלוואי שיהיו הסכמי שלום נוספים ויהיו הסתייגויות נוספות – – –

סילבן שלום (הליכוד):

– – – זו פשוט גנבה.

אברהם פורז (מרצ):

– – – ויהיו הסכמים נוספים ושיהיו תקציבים נוספים לנושאים האלה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה רשום.

מיכאל איתן (הליכוד):

ספסרי השלום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מלחמת לבנון היתה הוצאה מוצדקת – – –

אברהם פורז (מרצ):

ולכן, כל מה שנובע מאישור הסכמי השלום – –

סילבן שלום (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

-- לרבות מערכת הביטחון, המינהל האזרחי, המשטרה --

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להפריע לנואם.

אברהם פורז (מרצ):

-- ואפילו אגפי המסים של משרד האוצר במסופי הגבול, אני מקבל בחדווה, באהבה ובשמחה.

סילבן שלום (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, אנחנו מפריעים לך? חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני לא ארשה לכם לדבר אם תמשיכו כך.

אברהם פורז (מרצ):

אני יכול לומר לחברי הכנסת – – – מפחיתים הוצאות מדינה משום שהסכמי השלום מאפשרים להקדיש פחות לביטחון, וגם לזכותו של הליכוד אני אומר, שלאחר הסכם השלום עם מצרים חלה ירידה בהוצאות הביטחון, משום שהחזית הזאת היתה חזית שלא היינו צריכים לדאוג לה.

לכן, בתחום הזה אני מרוצה. כפי שאמרתי, אם נגזר עלינו תקציב נוסף, עדיף שיהיה ממומן לא, חלילה, על-ידי הגדלת מסים ולא על-ידי הגדלת גירעון. במובן זה בתקציב הזה לא כלולים, ולא מציעים לנו לא הגדלת מסים ולא הגדלת גירעון. כמובן, הייתי שמח אילו היתה הפחתת מסים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה לא הגדלת הגירעון?

אברהם פורז (מרצ):

הגירעון שנקבע בתחילת השנה אינו משונה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך. תן לו להיות מאושר בדרכו שלו. אתה תגיע לדוכן ותגיד למה אתה לא מאושר.

אברהם פורז (מרצ):

הבטחתי לכם שלא אהיה רק מהלל ומשבח. חלק מההוצאות הנוספות – – –

סילבן שלום (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני רוצה להגיד לך משהו בעניין הזה. עד לפני חצי שנה היתה קופת-חולים סוס נהדר לרכוב עליו כל הזמן, ובצדק רכבו עליו. ההסתדרות הכללית גבתה חלק מהכסף שהיה אמור ללכת לבריאות ולמטרות אחרות, וכל יום אנחנו קוראים בעיתונות עוד על איזה בור, עוד על איזה חור, עוד על איזו קטסטרופה מבית-מדרשה של מפלגת העבודה. אבל בינתיים, מה לעשות, הבוחרים בהסתדרות רצו להצביע לרשימת "רם" ולרמון. את הליכוד הם הורידו בשליש מכוחו בהסתדרות, והיום עושים שם סדר.

סילבן שלום (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

הסוס הזה של כסף לקופת-חולים מת.

סילבן שלום (הליכוד):

מה סוס? מה עם ערי הפיתוח? מה עם העוני?

אברהם פורז (מרצ):

מת. גם אתה לא רוצה שיותר מ-3% מהאזרחים יישארו בלי ביטוח בריאות. עזוב את קופת-חולים. אני אומר לך, זה סוס מת. אתה רוצה לרכוב עליו? תרכב עליו. תאמין לי, זה סוס מת.

סילבן שלום (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, נא לשבת.

אברהם פורז (מרצ):

סוס מת לחלוטין.

סילבן שלום (הליכוד):

טוב מאוד שאתה חושב כך.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, היום אתה עם הרבה אנרגיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבעיה היא שזה לא סוס אלא פגר.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת סילבן שלום הוא איש מאוד אינטליגנטי ובעל יכולת רבה. אני מציע לו שיטפס על סולמות טובים. יש הרבה מה לעשות ויש הרבה מה לנגח. תאמין לי, קופת-חולים – זה מת. לך על משהו אחר. עוד מעט יהיו לכם קיבוצים, תוכלו לטפס על זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

העיקר שאתה – – – מהגירעון של 7 מיליארדי שקל.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל איתן, לשיטתי, הלוואי שהיינו יכולים בשל עודף ההכנסות להוריד מסים. הלוואי.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

אבל מה לעשות ובסופו של דבר אנחנו גרמנו לעליית שכר רצינית מאוד במגזר הציבורי. יש המוסדות להשכלה גבוהה, שתקציבם גדל ב-200 מיליון שקל, חלק בעקבות השביתה הגדולה שהיתה. אנחנו יודעים שיש תעשיות ביטחוניות השרויות במשבר גדול.

מיכאל איתן (הליכוד):

ישיבות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיקי איתן.

אברהם פורז (מרצ):

יש תעשיות ביטחוניות במשבר גדול. אינני נמנה עם המאושרים על מה שנעשה בתעשיות הביטחוניות. אני חושב שלא צריך לצמצם ולא צריך לפטר כדי להבריא את התעשיות האלה, ואני עדיין אינני בטוח שאכן מבריאם אותן. אבל, כשאני יודע – ואני יודע – שהסדר הפיצויים והפנסיה הנדיבים נעשה בצורה אחידה לגבי כולם, וגם עובדים ברמות שכר נמוכות יחסית וגם עובדים בדירוג מחקר קיבלו אותה רמת פיצויים מבחינת האחוזים, ולגבי חלק מעובדי המחקר מדובר בעלות למעסיק, דהיינו למדינה, בסכומים של מיליונים – אני מתקומם. אני חושב שפה היה כישלון של הממשלה.

עיני לא צרה בעובדי השירות הציבורי. אינני חושב, שכאשר כולנו עולים ברמת החיים ובמגזר הפרטי עולים ברמת החיים, עובדי השירות הציבורי צריכים להישאר בהכנסות קטנות מאוד, הייתי אומר במשכורות רעב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מסמן אותך פה.

אברהם פורז (מרצ):

אבל בין זה לבין התוספות היותר מדי גדולות שניתנו, עדיין המרחק גדול, ולדעתי פה היה כישלון.

אני רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, שכאשר מתקצבים השנה 120 מיליון שקל לקצבאות יוצאי צבא, אני שמח על התקצוב הזה. אני חושב שזו היתה חרפה לחברה הישראלית שביצענו אפליה למעשה, בעיקר של תושבי ישראל הערבים, ומצאנו את התירוץ שנקרא קצבאות יוצאי צבא, ובסוף זה היה טריק כדי להפלות בקצבאות הילדים את אלה שאינם יהודים. אני חושב שטוב שהחרפה הזאת הוסרה.

היו"ר ס' טריף:

אלה שאינם יהודים שלא משרתים בצה"ל.

אברהם פורז (מרצ):

ברור. הבעיה, אדוני היושב-ראש, היתה, שבמגזר היהודי מספיק שמצאו בת-דודה רחוקה ששירתה בצבא, כדי שכל המשפחה תקבל. אילו זה היה אך ורק למשרתים באופן ישיר, הייתי תומך בזה. אבל מאחר שזה היה בעצם תירוץ לקפח את הלא-יהודים, אלה שלא משרתים, כפי שאמרת בצדק, אני חושב שטוב שהחרפה הזאת הוסרה.

גם חוק חייילים משוחררים, אף שהוא לא חוק סוציאלי ולא עושה צדק סוציאלי, בסופו של דבר הוא חוק נכון. אחרי שביטלנו את קצבאות יוצאי הצבא, אנחנו בכל זאת צריכים לתגמל את מי שאכן משרת בצה"ל שירות אמיתי.

ואנחנו יודעים, בלי לגרום שום אפליה ביחס למי שאיננו משרת, שאדם שאיננו משרת, בתקופה הזאת שהוא פנוי משירות הוא יכול לעבוד ולהשתכר. ואכן, חלק גדול מאלה שאינם משרתים עובדים ומשתכרים. הפיצוי שאנחנו נותנים לחיילים הוא אכן פיצוי קטן. הוא יעלה השנה כ-100 מיליון שקל. הדבר הזה בעיני הוא בהחלט דבר חיובי.

שאול יהלום (מפד"ל):

במידה מסוימת זה כן חוק סוציאלי, כי הוא ניתן לפי מספר הילדים.

אברהם פורז (מרצ):

תמיד אפשר לומר שהמבחן של מספר הילדים הוא מבחן סוציאלי, אבל זה לא תמיד נכון, כי יכולים להיות הרבה ילדים במשפחות בעשירונים העליונים, ויכולה להיות משפחה מעוטת יכולת עם מעט ילדים, כך שלא תמיד הדבר הזה פועל.

ולעניין של קרקעות מדינה. אומנם יש צפי של עלייה, אם כי בעניין הזה לא נעשה די. אני נמנה עם אלה החושבים, שחוק-יסוד: מקרקעי ישראל, שלכאורה אוסר על המדינה למכור קרקע בכלל, עם פחד מפני השתלטות של כל מיני גורמים עוינים, הוא חוק שלמעשה עבר זמנו. הייתי מציע, בהחלט, ללכת למכירת קרקעות רבה יותר; הייתי רוצה לנתק חלק גדול מתושבי ישראל מהזיקה הזאת למנגנון הביורוקרטי של מינהל מקרקעי ישראל. אפילו כשאתה מרחיב דירה ורוצה היתר, אתה צריך ללכת ולשלם שם. כל הדברים האלה מיותרים. אני הייתי רוצה בהחלט לעשות סדר בעניין הזה.

אני יודע שהממשלה הזאת רוצה אכן להפריט ורוצה לצאת ממעורבות. יש בעיה רצינית מאוד בנושא הזה של ההפרטה, אבל אני לא מציע להתיימשך מהעניין הזה. ברור לגמרי שבמשק קטן כמו ישראל, מכירה של בנק גדול היא דבר מאוד פרובלמטי. אין לנו כמויות כאלה של כסף בידי גורמים פרטיים. ואני לא חושב שהרעיון לחלק מניות כאלה חינוך לציבור הוא רעיון נכון. בסופו של דבר גם חברה ממשלתית, ובעיקר בנק, צריכים להימכר כשגרעין השליטה נמצא בידי גורם אחד מרכזי ואחראי, משום שאחרת לא עשינו למעשה שום דבר.

אדוני היושב-ראש, יש לי עוד זמן, אבל בשום מקום לא כתוב שחייבים לנצל עד הדקה האחרונה. לכן אסיים בזה. אני מודה לך.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, חבר הכנסת פורז, על החיסכון המצוין בזמן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא יכול להעביר את זה.

היו"ר ס' טריף:

הוא יכול, אבל אנחנו לא נסכים. אנחנו נמשיך עם חבר הכנסת שאול יהלום, שיש לו זמן מספיק – עשר דקות. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה מאוד מרגיז ומאוד צורם, ששר האוצר לא נמצא כאן אתנו. זה לא סתם חוק שיש לו משמעות כלכלית. זה חוק תקציב נוסף שמובא חודש וחצי לפני סיום שנת

התקציב. אפילו נציגי הקואליציה ואפילו קודמי, חבר הכנסת אברהם פורז, אמרו שיש טעם לפגם בתקציב נוסף. והנה השר מגיש לנו תקציב נוסף ואפילו לא יושב לשמוע את ההערות. לדעתי, הוא מתבייש בהגשת החוק ולכן הוא יצא. אני חושב שהוא מתבייש. מביא הצעת חוק כזאת, לא נעים לו, יוצא החוצה. למה הוא צריך לשמוע?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר לומר על שר האוצר כל מיני דברים, אבל שהוא ביישן?

שאול יהלום (מפד"ל):

זה קשה, הא?

היו"ר ס' טריף:

הוא עוד מעט ייכנס ויסביר לנו אם הוא ביישן.

שאול יהלום (מפד"ל):

כנציג מפלגה אופוזיציונית, כשאני בא לכאן לדבר על התקציב הזה, אני מרגיש את עצמי במידה מסוימת מיותר. למה? אתמול הובא התקציב הזה לאישור הממשלה. כשאני קורא היום את הדיווחים מהממשלה אני שואל את עצמי, למה אני צריך לדבר? חבריו של שר האוצר עצמו ממפלגת העבודה שופכים קיתונות של ביקורת בעת הדיון על התקציב הנוסף הזה בממשלה. כתוב בעיתונות, בכל העיתונים, וזה קרוב לוודאי נכון – – –

אברהם פורז (מרצ):

תצא להגנתו.

שאול יהלום (מפד"ל):

ממש מתבקש לצאת להגנתו.

שרי מפלגת העבודה, מה הם אומרים? הם אומרים ששר האוצר נכשל כישלון חרוץ כמעט בכל תחום שהוא הבטיח בו. הנה לדוגמה, מה הם אומרים? ראש הממשלה מבקר. שר החקלאות יעקב צור

הוביל את המתקפה על שוחט ואמר כי הממשלה צריכה להשקיע בקליטת עלייה ובקידום אזורי פיתוח. הוא אומר: הממשלה הזאת לא משקיעה בקליטת עולים, דבר שהוא ברור, דבר שהוא נכון, דבר שהוא ידוע לכול, ולא משקיעה באזורי הפיתוח. שר האנרגיה והמשטרה, השר שמקשר בין הממשלה לכנסת, המסביר הגדול השר שחל, המסביר הגדול של הממשלה הזאת מתח ביקורת על פעילותו של שר האוצר בשורה ארוכה של נושאים. בין השאר תקף שחל את שוחט בנושא האינפלציה, ההרחבה המונטרית ושבירת מערכת הסכמי השכר במשק. לביקורת בנושאי השכר היו שותפים כל השרים, לרבות ראש הממשלה, אשר הגדירו זאת ככישלון של האוצר, והאוצר לבדו.

ריבונו של עולם, מה אני צריך לדבר, חבר הכנסת אברהם פורז, אני אולי אגיד כמה דברים להגנתו.

איזה ממשלה וראש ממשלה מבקרים את שר האוצר? שר התמ"ס, השר הכלכלי מיכה חריש טען, כי קיימת בעיה עם רווחיות היצוא לצד ריבית גבוהה מדי במשק.

ומי עוד מבקר? שימו לב, זה לא שר. מי מבקר את שר האוצר? מנכ"ל משרד ראש הממשלה, פקיד של הממשלה הזאת. בישיבת הממשלה אתמול, מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס הצטרף לביקורת. הוא טען, בין היתר, כי האוצר אינו מושיט סיוע נדרש ליישובי הפיתוח.

גם בנושא הדיור הושמעה ביקורת והועלתה טענה כי הממשלה נכשלה כישלון חרוץ. זה היה בישיבת הממשלה, לא בישיבת האופוזיציה, לא בכנסת, לא בבנק ישראל, רבותי, לא ברחוב, לא בעיתון, לא במאמרי ביקורת. בישיבת הממשלה נאמר כי הממשלה נכשלה כישלון חרוץ בנושא זה. עם זאת הובהר – וכאן באה נחמה, אני קורא – כי הכישלון הוא של הממשלה כולה ולא של שר האוצר. זאת אומרת, אני קורא את זה כדי לנחם את שר האוצר; הכישלון הוא של כל הממשלה, לא של האוצר, גם של ראש הממשלה.

נניח שהשרים, כל אחד, שר לשר זאב, אולי כולם מתרגזים, אולי לא מפרגנים, אינני יודע, אבל הנה יש לנו הגורם הכלכלי השני המאזן – גם בנק ישראל מתח ביקורת על הגשת בקשה לתקציב נוסף. לדעתו של בנק ישראל, היה מקום לנצל את עודף ההכנסות להפחתת המסים שגדלו באופן קבוע, ובעיקר רצוי היה לבצע את ההפחתה על-ידי הורדת מיסוי לסקטור העסקי.

עיקר הביקורת של בנק ישראל היתה בנוגע לחריגה הגדולה והמזיקה בתחום השכר ומצב כוח האדם בסקטור הציבורי. בבקשה, חבר הכנסת פורז, מה אומר בנק ישראל? בנק ישראל אומר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה בעד העלאת השכר או נגד? אני רוצה להבין.

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול, אני בעד העלאות שכר ריאליות. כאן לא יצא כלום. מה קורה כאן? הרי הממשלה הזאת הבטיחה עליית שכר ריאלית. היא אמרה, אני אוריד את המסים. כאשר מורידים את המסים, בדרך כלל יורדת גם האינפלציה, המחירים יורדים ויש גלגל חוזר של ירידה. אם כך, קודם כול האינפלציה לא עולה ואחר כך יש יותר כסף להוצאות של כל משפחה. אבל מה עושה כאן שר האוצר? מכפיל את האינפלציה בערך ל-20%, מעלה שכר באופן דמיוני, הממשלה מעלה את המחירים, היא בעצמה יוזמת העלאות מחירים, ואחר כך לוקחת את הכול במסים, ולכן לא יוצא שום דבר.

כל העלאות השכר שניתנות במשק נאכלות על-ידי האינפלציה, שלא לדבר על משפחה צעירה שרוצה לקנות דירה ומבזבזת כסף ריאלי משום שמחירי הדיור קופצים. אלף תוכניות של רבין, ושל שבס ושל שוחט, שום דבר לא עוזר. המחירים עולים ועולים ועולים, מחירי הדיור עולים ועולים.

אז תגידו, רבותי, אתם נציגי הממשלה, אם כל הממשלה נכשלה כישלון חרוץ, האם לא הגיע הזמן שתתפטרו? באמת, אני שואל אתכם בכנות: הממשלה אומרת, לא האופוזיציה, הממשלה אומרת, הנה כותרות – כישלון באינפלציה. אני מודה, חברי הכנסת דראושה, עבד אלסאנע, סליחה, מאותה סיעה, אני מודה שאתם לא שותפים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודה שאתם לא שותפים לעניין הזה, אתם רק מקבלים, זה נכון, אבל הממשלה נכשלה באינפלציה, בעיירות פיתוח, בהסכמי שכר, במה לא? אז תגידו לי, רבותי, על מה אתם יושבים ומחזיקים בכיסאות? על מה?

עכשיו, דבר חדש בכלל: חלק מהתקציב הנוסף, בערך 600 מיליון שקל, הוא להגדלת הוצאות הביטחון בגלל הסכמי השלום. תגידו לי אתם, אילו הסכמי שלום אלה שעולים עוד 600 מיליון שקל? הרי זה משגע. כל הזמן אומרים: הסכמי אוסלו יקטינו את הטרור. והנה נהרגים בלי סוף. מאז הסכמי אוסלו קיפחו 100 אנשים את חייהם בטרור. לפחות נניח את הדבר השני, אין כפרה לחיי אדם, אבל נניח יקטנו הוצאות הביטחון, נוכל להפנות את זה לסדר עדיפויות חדש, לחינוך, לרווחה. הנה, בכל אופן, כפי שהציג השר באופן מסולף את הדוח על ממדי העוני, אין שום ירידה בממדי העוני, שום שיפור. לפחות במשהו – לא. גם כסף צריך להסכמי השלום – עוד 600 מיליון שקל. אני עומד, כנציג האופוזיציה, ואומר, איזו ממשלה זאת? איזו הצדקה יש לכם להישאר יום אחד על כיסאכם?

אלא מה? אני אגיד לכם: מה שעושה הממשלה בראשות שר האוצר, כל היום היא חושבת איך להתחנף ולעשות עסקאות עם חיים רמון וההנהגה החדשה של ההסתדרות. לכן התקציב הזה מוגש, משום שיש בו גם כספים לקופת-חולים, וזה הקטליזטור העיקרי להגשת התקציב הנוסף.

קופת-חולים הולכת על הסכם שלפיו היא מקבלת מהמדינה 4.5 מיליארדי שקל, והיא נותנת למדינה תמורת זה אפס אחד גדול, בלוף של קרקעות של בתי-חולים. זאת אומרת, לא נוגעים בבית-החולים; בית-החולים נשאר על עומדו, אז מקבלים את הקרקעות. מה תעשה המדינה עם הקרקעות? שום דבר. לעולם יהיו שם בתי-חולים של קופת-חולים. בטח עוד מעט יהיה גם הסכם שמוכרים את בתי-החולים, מקבלים עוד 10 מיליארדי שקל. מה המדינה תעשה? – הכול. היא תיקח את הקרקעות ואת הבניינים, וקופת-חולים – מה אכפת לה. תקבל מיליארדים ותמשיך את העניין.

היום, בעיתון, יש בכלל דבר; יש גירעון – – השעון עבורי? טוב, אז אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש, רק מסיים את העניין הזה – –

היו"ר ס' טריף:

בבקשה. אני אתן לך דקה לסיכום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תודה רבה. קראתי היום בעיתון, שקרנות הפנסיה ההסתדרותיות שנמצאות בגירעון של 50 מיליארד שקל, במקום שיחשבו איך לשפר את הגירעון באה אליהם ההסתדרות ואומרת: אתם תיתנו 700 מיליון שקל להחזיק מחלקה בהסתדרות הכללית. מהיכן 700 מיליון שקל? – זה תקציב ממשלתי, משום שהממשלה החליטה, לפי ועדת-פוגל, שהיא מכסה בתוך כמה שנים את כל הגירעון של קרנות הפנסיה. זאת אומרת, לוקחים 700 מיליון שקל ומעבירים אותם להסתדרות, הגירעון גדל ב-700 מיליון שקל, הממשלה תכסה עוד 700 מיליון שקל השנה ובשנה הבאה, ובדרך מתוחכמת שוב מעבירים 700 מיליון שקל להסתדרות.

רבותי ואדוני היושב-ראש, אני חושב שמה שנעשה על-ידי התקציב הנוסף, מה שנעשה בהסכמים עם ההסתדרות, הכול מוכיח דבר אחד: אין לממשלה זאת הצדקה להמשיך לא בתחום הביטחוני, לא בתחום הכלכלי ולא בתחום המדיני.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מודה בהחלט בדבר אחד: מה שנאמר אתמול בממשלה – שהממשלה הזאת היא כישלון חרוץ בנושא הכלכלי, הוא אמת לאמיתה, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה גפני.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מדברים היום על עלייה בתקציב לפני אישור התקציב בסוף חודש זה, ואני רוצה להגיד לכם, חברי הכנסת, שאני פשוט מתבייש לבוא ולראות על אילו סעיפים הולכים להעלות את התקציב.

אני חוזר תמיד אל הנושא החברתי. חיפשתי שם, אולי יש איזה סעיף קטן שמדבר על הנכים במדינת ישראל, אולי לממשלה הזאת יש איזו רגישות לגבי הנכים במדינת ישראל. אולי, אולי הממשלה הזאת תבין ש-70% מהנכים במדינת ישראל לא עובדים. אולי הממשלה הזאת תבין שנכים מקבלים בסך הכול 800 שקל לחודש, ומזה הם אמורים להתקיים בשכר דירה, מזה הם אמורים להתקיים אם יש להם עוד ילדים; הוצאות הרכב אם יש להם, אם הם מסוגלים להחזיק רכב. אלה רק דברים בסיסיים ומינימליים שפשוט זועקים לשמים, איך הממשלה הזאת לא נותנת שום חשיבות לנושא החברתי. ואני מדבר על הנכים, רק על הנכים.

אם אנחנו לוקחים את הנכים של משרד הביטחון, יש להם אבא ויש להם אמא. אם אנחנו לוקחים את הנכים שהם נכים מלידה, אני לא הייתי רוצה להיות במקומם. זה רק דבר אחד.

הנושא של הדיור הממשלתי. חיפשתי את נושא הדיור הממשלתי, אולי בשנה השלישית לכהונתה של הממשלה הנוכחית יהיה איזה מענה של דיור ממשלתי, אולי זוגות צעירים יגשימו את החלום שהולך ומתרחק מהם. אין שום תקציב לנושא הזה.

בנושא הזה של הדיור, כשהממשלה הזאת באה ואומרת: אנחנו נילחם בנושא הדיור – שמחתי לשמוע את שר האוצר אומר, כי העולים החדשים יקבלו דיור כעדיפות ראשונה, לפני תושבי הארץ. מה אתה אומר בזה, אדוני שר הבינוי והשיכון, שכל מי שמסיים צבא, כל זוג צעיר, במקום שיחפש לו דירה בארץ ייסע לחוץ-לארץ? אולי הוא יקבל דירה כשיבוא כעולה חדש; אולי אז הוא יקבל עדיפות.

אני לא רוצה להשוות זה עם זה, אני אומר כי גם העולה החדש הוא חשוב, גם נושא החיילים המשוחררים הוא חשוב, גם נושא הזוגות הצעירים הוא חשוב. אבל מי יבוא, מי ישמע, ומי ינסה להתמודד עם הבעיה הזאת ללא אוזן קשבת?

אחד הדברים שהעליתי בתחילת השנה, לאחר שהעלינו, בוועדת החוקה, חוק ומשפט את נושא ההוצאה לפועל – את מוסר התשלומים במדינה, את הבעיה הקשה ביותר שבמשך שנה הוציאו קרוב למיליון וחצי פקודות הוצאה לפועל. ובמי מדובר? – בחתך אוכלוסייה מהשכבה הנמוכה, שלא מסוגלת לסיים את החודש ועקב כך מצטברים לה חובות. אתם תסכימו אתי, שמי שיש לו כסף לא יצבור חובות, אלא ישלם ארנונה, שכר דירה, מס הכנסה, אולי גם ביטוח מנהלים, אולי גם ביטוחים אחרים למיניהם; יש לו הכסף להחזיק רכב. משפחה מתחת לקו העוני לא תהיה מסוגלת להתמודד,

ופשוט הממשלה הזאת הולכת ומגדילה את הגירעון התקציבי שבסוף השנה יגיע, להערכתי, לקרוב ל-9 מיליארדי שקלים.

אני שמחתי; שמחתי מצד אחד שיש איזה סיוע לממשלה הזאת, אף שזה מעליב ביותר שאני צריך לקבל תמיכה ממדינות אחרות כשאני יודע שאני מסוגל להתמודד עם התקציבים כל שנה ושנה במדינה הזאת. אז סוף כל סוף מקבלים סיוע מארצות-הברית, אבל לאן זה הולך? – זה הולך לפיתוח ולא לאנושות.

דבר חמור יותר בנושא החברתי הוא נגע הסמים. דפדפתי בכל ספר התקציב וחיפשתי לראות מה הממשלה הזאת מתכוונת לעשות בנושא נפגעי הסמים. נכון, כולנו יודעים שיש 100,000 נרקומנים. אתמול פתחנו את העיתון וקראנו על עוד מסיבת אסיד של 120 בני נוער, וכל חודש אנחנו רואים את הנתונים.

יש דברים שפשוט מזעזעים אותי, כי אם היום אנחנו רוצים ללכת לתוכנית שיקומית לאותה אוכלוסייה שנמצאת בכל יישוב ויישוב, אין שום סיוע בתקציב, ואנחנו יודעים שהנזק השנתי לאותם אנשים שנגועים בסמים הוא כמעט כגודל תוספת התקציב, 5 מיליארדי שקלים.

אני קורא שם סעיף שאומר, שחלק מהתקציב הנוכחי שבעצם רוצים להוסיף אותו זה סבסוד למשקיעים – 280 מיליון שקל. אתם הולכים לסבסוד תעשיינים, הולכים לסבסוד מפעלים, אולי תחשבו אחת ולתמיד גם על השכירים? הרי אנחנו יודעים שמעסיק, כאשר הוא משלם את הביטוח הלאומי על פועל, הוא משלם עד גובה שכר מסוים, גם אם הוא עובד שעות נוספות. איך אתם הולכים לעודד? שכיר רוצה לקבל משכורת ואולי לעשות שעות נוספות כדי להרוויח שכר מסוים על מנת שיוכל לקיים את משפחתו קצת יותר בכבוד. אבל באים ולוקחים לו את כל המס, גם על השעות הנוספות, כי השכר שלו גדל. במקום שיבואו ויגידו: או. קיי, 48 שעות שבועיות, 192 עד 194 שעות חודשיות מעבר למה שאתה עושה – הגשתי הצעת חוק בנושא זה – מעבר למה שאתה משקיע, מעבר לשעות המקובלות, התוספת של השעות הנוספות תהיה פטורה ממס. לא, זה לא, חס וחלילה, צריך לקחת את זה מהפועל, להשאיר את הפועל במצוקה הרבה יותר קשה ולהעביר את זה למעסיק.

הגדלת תקציב הביטחון. הרי בתחילת השנה הזאת, לאחר שנחתם הסכם השלום עם אש"ף – ועד היום הוא לא מקובל עלי ואני לא יודע מה יצא מזה – באתם ואמרתם, שהשלום יפחית את הוצאות הביטחון, שלא נצטרך להשקיע בזה. אני רק רוצה להגיד לכם: חבל שהתקציב הזה הוא כזה מצומצם, כי פשוט הממשלה הזאת לא יודעת לאיזה מצב ביטחון חמור היא נכנסת. השנה הזאת היו פיגועים, כפי שלא היו בכל שנה של האינתיפאדה. אני מציע שאולי יסתכלו גם על הנושא של הביטחון, איך לבוא ולהשקיע את זה.

התמודדות עם ממדי העוני. אני תמיד חוזר לזה: התמודדות עם ערי הפיתוח. תסתכלו לעומק ותבינו, שערי הפיתוח קלטו עלייה מבורכת, ויש היום משפחות שלמות שעדיין גרות שתיים-שלוש משפחות בדירה אחת. תסתכלו מה קורה בנושא האבטלה. אני חוזר, אומנם שרת העבודה והרווחה בתוכניתה רוצה לבוא ולהוכיח ולהראות שהיא תצמצם את האבטלה, אבל איך הולכים לצמצם את האבטלה? אתם יודעים איך? הולכים לסגור לשכות תעסוקה במקומות מרכזיים של 50,000-60,000 איש, ואומרים להם: אתם יודעים מה, תרוצו עכשיו 20-30 קילומטרים כדי לחתום. אין לו הכסף כדי לרוץ לחתום. ובסוף השנה יבואו ויגידו: אתם רואים, האבטלה ירדה, וזו לא ההתמודדות האמיתית.

הולכים לתת 35 מיליון שקל ליזמים בתיירות. לאן הולך הכסף הזה? אני מסתכל לפעמים על שלטי החוצות, "תן שלום לתייר", שלטי חוצות היום עולים 120,000 דולר לחודש ימים – אותם שלטים עם מגן-דוד ויונה. אבל כמה כאלה בחודש?

באמת, אולי הגיע הזמן שהממשלה הזאת תקום ותחשוב איך להתמודד עם המצב החברתי. כל פעם כשאני שומע שהממשלה הזאת מזרימה תקציבים למדינה אחרת, דואגת לאחרים, אני אומר, עניי עירך קודמים. למה הממשלה הזאת לא מטפלת בדברים כמו שצריך לטפל בהם? נראה מישהו מאתנו, חברי הכנסת, שמסוגל לראות את בן-משפחתו במצוקה.

אדוני היושב-ראש, אני מדבר על נושאים שהם חוצים מפלגות. יש דברים שאסור לסטות מהם ואפילו לא במילימטר. הנושאים שאני אעמוד עליהם בשנה הבאה הם: קו העוני, נכים, סמים, כי אני חושב שנושאים אלה צריכים לקבל מענה ראשון, לפני כל דבר, לפני כל פיתוח. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה; עשר דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהייתי צריך לעלות ובעצם לרדת, כי אף שר משרי הממשלה אינו נוכח בדיון על תקציב נוסף. אני חושב שזה דבר חמור.

היו"ר ס' טריף:

יושב-ראש ועדת הכספים מייצג כאן את שר האוצר.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מברך את יושב-ראש ועדת הכספים על זה שהוא כאן. אני חושב שהביקורת או ההערות שאני רוצה להעירן או שחברי הכנסת רוצים להעירן נוגעות למשרדי הממשלה. אני לא הייתי חבר כנסת כאשר הוגש תקציב המדינה הקודם. נכנסתי באמצע שנת התקציב, אבל אני זוכר שנאמר שתקציב נוסף לא יוגש. יתקן אותי יושב-ראש ועדת הכספים אם אני טועה. נאמר שלא יוגש תקציב נוסף.

גדליה גל (העבודה):

לא העריכו שהתקציב הנוסף יהיה בהיקף כזה ובעוצמה כזאת, אבל היה ברור שיהיה משהו.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל נאמר שלא יוגש תקציב נוסף. אני סולח לממשלה על זה שהיא לא עומדת בדיבורה והיא מגישה תקציב נוסף. לו נוכחתי לדעת שבמהלך כל השנה נעשתה פעילות רצינית בכל משרדי הממשלה, כשאנשים עובדים, פועלים, עושים והכול מתפקד והכול עובד, באמת הפעילות גוברת ואז באים לכנסת ואומרים: עשינו עד עכשיו כך וכך, פתרנו כך וכך בעיות ועל כן אנחנו חייבים עכשיו תקציב נוסף – זה דבר מובן, דבר מתקבל על הדעת.

אני רוצה לומר במשפטים מספר לכנסת הריקה כמעט, מה הממשלה הזאת עשתה ועל מה היא מבקשת תקציב נוסף. אתחיל קודם כול בנושא החברתי, שזה הנושא החשוב ביותר, הרגיש ביותר. הרי מטבע הדברים, למי שצריך לעזור, למי שצריך לסייע זה לא לעשירים, למי שצריך לעזור, למי שצריך לסייע בתקציב משפחתי, שכונתי, עירוני, קל וחומר בתקציב מדינה – זה לחלשים.

קודם כול, ממדי העוני – שמענו היום. ממדי העוני השנה ובשנה שעברה לא קטנו. ממדי העוני המחרידים שעליהם אנחנו מדברים כבר כמה שנים לא קטנו. רבותי, זה דבר חמור, מזעזע. מדינה מערבית מתוקנת שלא מסוגלת לסייע לחלשים, לא תהיה מסוגלת להוציא אנשים ממעגל העוני. אני לא אתאר בפניכם מה פירוש משפחה שנמצאת מתחת לקו העוני, איך היא נותנת אוכל לילדים שלה, איך היא מספקת להם חינוך, איך היא נותנת להם בריאות, איך היא נותנת להם שירותים. הממדים לא קטנו.

באה הממשלה הזאת ומבקשת תקציב נוסף. היא דאגה מאוד לעניים במהלך כל השנה, הכסף לא הספיק, צריך עוד. בשביל מה אתם רוצים עוד כסף? הרי אתם לא מסוגלים להתמודד עם זה. אלה ממדי העוני.

נלך לערי הפיתוח – הרשויות המקומיות בערי הפיתוח, או הרשויות החלשות, מכיוון שהרשויות החזקות לא צריכות לא את הממשלה ולא אף אחד, הן דואגות לעצמן. הרשויות החלשות, ערי הפיתוח – שביתה אחרי שביתה אחרי שביתה – לא יכולות בשום פנים ואופן לספק שירותים מוניציפליים, לא יכולות לתת שירותים מקומיים, לא יכולות לתת שירותים אלמנטריים לתושבים שלהן, שעל-פי רוב נמצאים במצב סוציו-אקונומי קשה, והשביתות הולכות ומחריפות. אז על מה אתם מבקשים תקציב נוסף?

אני יודע למה יש הבעיה הזאת. פשוט במהלך כל השנה הנוכחית אין שר – ואני פונה אל מפלגת העבודה, חבר הכנסת גדליה גל, אתה היחיד שמייצג אותה; נמצאים עוד, חבר הכנסת רענן כהן – כמה צעקתם בקדנציה הקודמת על זה שאין שר במשרד העבודה והרווחה. ואמרתם שאין אפשרות לנהל משרד, ובוודאי לא משרד גדול, כבד, רגיש, כמו משרד העבודה והרווחה, בלי שר. והיה סגן שר במשרה מלאה שעבד במשרד, הכול היה. ארגנתם הפגנות, לפי דעתי מבחינת אופוזיציה הייתם "עשר". באמת, אין שר, ארגנתם עובדים סוציאליים – – –

רענן כהן (העבודה):

מה אתה רוצה עכשיו?

משה גפני (יהדות התורה):

רק רגע. אתם בסדר. מבחינת אופוזיציה אין לי טענות אליכם. הייתם מאה אחוז. יושב משרד הפנים שנה שלמה – אני מדבר על השנה הנוכחית, כמעט קדנציה – אין שר פנים מפני שלכם יש בעיות קואליציוניות. אז התושבים בערי הפיתוח צריכים לסבול. הערים החלשות – אני לא מדבר על מה שהיה בבני-ברק, שכולכם יודעים, מיותר אפילו שאדבר על זה.

היו"ר ס' טריף:

אבל יש מנכ"ל מצוין.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, המנכ"ל היה במשרד העבודה והרווחה כל הזמן. איך הם צעקו? איך אתם צעקתם?

רענן כהן (העבודה):

לפעמים מנכ"ל שווה הרבה. הוא אחד האנשים המבריקים ביותר.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת רענן כהן, תהיה כן אתי. אתה איש כן. מה היה קורה לו אנחנו היינו בשלטון? לליכוד היתה ראשות הממשלה, כמו שהיה בקדנציה הקודמת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היה אסון.

משה גפני (יהדות התורה):

היה אסון, אבל נשאר רגע את האסון בצד ונדבר עניינית. לא היה שר פנים תקופה כל כך ארוכה. אני מבקש, תהיו כנים. מה הייתם עושים כאן במקומי על הדוכן הזה? מה הייתם אומרים?

גדליה גל (העבודה):

מצטרפים לקואליציה. מה השאלה?

משה גפני (יהדות התורה):

הייתם מוציאים את ראשי הרשויות להפגנות, הייתם עושים את מה שצריך לעשות. הייתם מרעישים עולם ומלואו.

איך אתם יכולים היום בציניות, ואתם אנשים כנים, איך אתם יכולים לבוא היום עם תקציב נוסף במצח נחושה ולהגיד עבדנו, פעלנו, ואנחנו צריכים עוד כסף? הרי משרד הפנים משותק, אין לו שר. איך אתם רוצים להתמודד עם הבעיה של הרשויות? אני הייתי מעורב בנושא של בני-ברק. שר האוצר אומר, שזה לא נושא שלו אלא של משרד הפנים. משרד הפנים אומר שאין שר, צריך שיושב-ראש ועדת הכספים יטפל בזה. יושב-ראש ועדת הכספים בצדק אומר: אני לא יכול לפתור את הבעיה, אתה צריך ללכת לראש הממשלה. ראש הממשלה נמצא או בקזבלנקה, או בעקבה, או באיזה מקום אחר עם שר החוץ. אין לי טענות לגבי הנושא הזה, הוא עסוק בנושא המדיני מעל ראשו. וכך אתם רוצים לפתור את הבעיה של שלומי? ואתם לא מתביישים לבקש תקציב נוסף? לזרוק כסף לפח? עבור מי? זה לגבי משרד הפנים.

אני עמדת פה כשהובא התקציב לקריאה ראשונה ועשיתי השוואה בין מה שמקבל תלמיד ישיבה לבין מה שמקבל סטודנט. הקדמתי ואמרתי שאני בעד לימודים ואני בעד ההשכלה הגבוהה. אבל עשיתי השוואה תקציבית והראיתי בספר התקציב, כל אחד מכם יכול לראות את זה, שתלמיד ישיבה מקבל שמינית ממה שמקבל סטודנט; לא חצי, שמינית.

היו"ר ס' טריף:

האם זה יכול להיות?

משה גפני (יהדות התורה):

תקרא את ספר התקציב, תראה את התקציב פר-תלמיד.

היו"ר ס' טריף:

קראתי את העבודה ששר האוצר עשה לפני שנתיים. זה היה להיפך.

משה גפני (יהדות התורה):

אני התווכחתי אז עם שר האוצר – זה לא היה לפני שנתיים אלא לפני שלוש שנים. אני הייתי אז סגן שר הדתות. ואחרי שהוא עשה את עבודת המחקר שלו, הראיתי לו שחור על גבי לבן – גם נפגשתי אז עם נציגי הסטודנטים – שמדובר על מצב הפוך. עכשיו אני מראה לך שחור על גבי לבן בספר התקציב, שתלמיד ישיבה מקבל שמינית ממה שמקבל סטודנט. ואני רוצה להזכיר לכם, שאין גם שר דתות, כמו שאין שר פנים.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, למה באה הממשלה ומבקשת 10 מיליון שקלים תוספת למשרד לענייני דתות, שמתחלקת בין כל סעיפי התקציב? ולעומת זאת היא מבקשת 200 מיליון שקלים למוסדות להשכלה גבוהה, על-פי מספר התלמידים.

סתם עושים עוול בעוול בעוול, לא דואגים לערי הפיתוח, לא דואגים למשפחות העניות, לא דואגים לשכבות במצוקה, את מי שמקופח בלאו הכי מקפחים עוד יותר. ואתם עוד באים במצח נחושה ומבקשים תקציב נוסף. הלא תבושו? תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני רק רוצה להגיד לך, שכנראה רבנים עולים פחות מפרופסורים במוסדות להשכלה גבוהה.

משה גפני (יהדות התורה):

יכול להיות. אז ככה אנחנו צריכים לעודד אותם? שיקבלו עוד שכר?

היו"ר ס' טריף:

לא, לא מעודדים. אבל כנראה זאת עובדת חיים.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, שר האוצר הנעדר, הדיון על התקציב הנוסף הוא הזדמנות לעקוב מחדש אחר דרך פעולתה של הממשלה.

אני רוצה לצרף את ברכותי לסעיף בתקציב הנוסף שעניינו יישום הסכמי השלום. אני חושבת שטוב שהחיינו והגיענו לזמן שבו יש בתקציב סעיף שמיועד ליישם הסכמים של שלום עם המדינות השכנות.

אבל, אני תוהה מדוע גם בתקציב הנוסף הזה, וגם בתקציב הבא, אין תקציב לפינוי מתנחלים. אני חושבת, שהממשלה עושה שגיאה גדולה ביותר כאשר היא משאירה את נושא המתנחלים להתבשל על האש, יותר גדולה או יותר קטנה, אבל זאת אש תמידית, ולא עושה אפילו את הדבר המינימלי, להקצות תקציב לפינוי מתנחלים – –

רענן כהן (העבודה):

גם מהגליל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – ולהציע להם לפנות את היישובים שלהם תמורת פיצוי הולם. חבר הכנסת רענן כהן, כנראה לך יש רעיונות מוזרים ביותר בקשר לגליל. אני לא שמעתי איש שמדבר על נושא הגליל. מי שלא רוצה שלום מזכיר את הנושא הזה.

רענן כהן (העבודה):

המדיניות שלכם כתובה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

המדיניות שלנו ברורה וידועה, ואתה יודע אותה טוב מאוד. לכן הפרובוקציה שלך מיותרת, מזיקה ומוכיחה שאתה כנראה עדיין בתקופת הממשל הצבאי. אז יש לי חדשות בשבילך: אין ממשל צבאי.

רענן כהן (העבודה):

מה, באמת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כ.ן. אין. ותפסיק להתייחס לאוכלוסייה הערבית ולשוחרי השלום בארץ כאילו הם חיים בתקופה ההיא. כדאי שתשים לב למה שקורה בחברון. כדאי שתשים לב למה שקורה בעזה. זה מה שמטריד אותנו עכשיו. ואל תערבב מין בשאינו מינו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

רענ כהן (העבודה):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברי הכנסת, בתקציב לשנת 1994 היה גירעון מתוכנן של 3%, שהם 6 מיליארדי שקלים. שר האוצר הופיע היום והודיע, שהתקציב בפועל מאוזן ואין גירעון. אבל גם בתקציב של 1994 וגם בתקציב 1995, שהתחלנו את הדיון בו, בכל פעם שעולה הדרישה להעלות קצבאות לקשישים, לנכים, כאשר עולה הדרישה להפסיק את הקיצוץ בקצבאות ילדים, תמיד מזהירים אותנו, שהעלאה כזאת תגדיל את הגירעון ותגרום לאינפלציה. אני חושבת שדבריו של שר האוצר היום הוכיחו, שכל האיומים האלה הם איומי סרק, שאין להם שום קשר למציאות.

התקציב הנוסף כולל את הסכמי השכר במגזר הציבורי. עלו פה כמה חברי כנסת מהליכוד ובאופן דמגוגי תקפו את הסכמי השכר האלה, אף שכולנו זוכרים שכאשר ניהלו המרצים, העובדים הסוציאליים והאחיות את המאבקים שלהם, הם תמכו בדרישות השכר הצודקות של עובדי המגזרים האלה. אבל, אני רוצה להדגיש, שמי שמנסה לתלות את קולר האינפלציה בתוספות השכר שניתנו במגזר הציבורי, עושה מלאכת רמייה, שאין לה מקום במדינה מתוקנת.

במגזר הציבורי קיבלו השנה העלאות שכר. אבל, בל נשכח שבין 1988 ל-1994 גדל התוצר הלאומי ב-10%, ובאותה תקופה נשחק השכר הריאלי. בין 1989 ל-1993 נשחק השכר הריאלי ב-4%, ובמגזר הציבורי – הרבה יותר. ולכן גם היום, אחרי תוספות השכר, העובדים במגזר הציבורי החזירו לעצמם את מה שגזלו מהם במשך שנים של משאים-ומתנים, של סחבת, והם חזרו לשכר הריאלי של 1988.

לכן הניסיון לתלות את קולר האינפלציה בהסכמי שכר הוא ניסיון להרחיק את העדות מהמקורות האמיתיים לאינפלציה. המקורות האלה הם באותה גיאות, באותה ספסרות שהיתה בבורסה, באותם רווחים אדירים שהיו לבעלי ההון בבורסה ומחוצה לה. אני רוצה להזכיר, שרק חברות הביטוח דיווחו שבשנת 1993 הן הגדילו את הרווחים שלהן בחצי מיליארד שקל.

חברי הכנסת, התקציב הנוסף שהגיש שר האוצר, לפי שיטתו ולפי שיטתה של הממשלה הזאת, שלחלוטין לא מקובלת עלי, כולל חצי מיליארד שקל של תמיכות במעבידים, חצי מיליארד שקל: 320 מיליון שקל משלמים לביטוח הלאומי במקום המעבידים ועוד 150 מיליון שקל לעידוד המגזר העסקי, שזה עידוד המעבידים ועוד הקלות אחרות. וכך מגיעים לחצי מיליארד שקל. באותו זמן, כדי להשוות, אני אביא את הנתון הבא: הרשויות המקומיות הערביות הפגינו ושבתו מול משרד ראש הממשלה, הביאו נתונים מזעזעים על הפיגור שנצבר במשך שנים ארוכות ברמת השירותים שהן יכולות לתת בתשתיות, ודרשו כיסוי גירעון של 150 מיליון שקל. בתקציב הנוסף מקציבים לכך 35 מיליון שקל. ומדובר באוכלוסייה של 700,000 נפש, שסובלת ממצוקה בגלל המחסור הזה, בגלל הגירעונות האלה, בגלל חוסר השקעה בתשתיות במשך שנים. למעבידים נותנים חצי מיליארד שקל, אבל לרשויות המקומיות הערביות – רק 35 מיליון שקל.

אני רוצה להזכיר, שכאשר דנו בחוק להקטנת ממדי העוני קיצצו את קצבאות הילדים ב-70 מיליון שקל, והטענה היתה שהאוצר לא יכול, אין לו 70 מיליון שקלים. גם אין לו 35 מיליון שקל, כדי שההורים לא יצטרכו לשלם למעונות יום 700 ו-800 שקל בחודש. אבל לשלם למעבידים חצי מיליארד שקל – יש.

היום פורסם דוח הביטוח הלאומי בנושא ממדי העוני. הנושא יידון מחר בהרחבה, ואני רוצה רק להזכיר שני נושאים הקשורים לתקציב הנוסף. נושא אחד הוא השחיקה בשכר המינימום. עניין שכר המינימום הופך להיות שערורייה לאומית. דווקא אלה שמקבלים את השכר הכי נמוך במדינת ישראל, דווקא שכרם נשחק, ואם מדובר על כך שב-1993 השכר הריאלי הממוצע במשק עלה ב-1%, הרי שכר המינימום ירד ריאלית ב-3% במשך שנתיים, והוא ירד עד ל-41% מהשכר הממוצע. השחיקה בשכר המינימום היא תוצאה של מדיניות הממשלה; היא תוצאה של אי-פיצוי מקבלי שכר המינימום הקשורים וצמודים לשכר הממוצע, אבל התוצאה היא גם בגלל חוסר פיקוח, התוצאה היא גם בגלל חוסר תשומת לב למקבלי השכר הנמוך ביותר. אני רוצה להזכיר, שמבין המפרנסים 60% אינם משתכרים אפילו 2,000 שקל בחודש, שזה קרוב מאוד לשכר המינימום.

אני רוצה להדגיש בקשר לילדים: תקציב 1993 ו-1994 וגם התקציב הנוסף אין בהם שום סעיף מיוחד שבא לטפל בבעיית הילדים. אני רוצה להדגיש, שמבין אלה שחיים מתחת לקו העוני – לפי הנתונים שהובאו היום – ב-1993, כמעט מחציתם הם ילדים. אני רוצה להדגיש, שבקרב המשפחות שיש בהן ארבעה ילדים ויותר, שליש מהמשפחות הן מתחת לקו העוני. והדבר שאני רוצה במיוחד להדגיש הוא, שבזמן ששיעור העוני בכלל האוכלוסייה מקיף 17% מהמשפחות, בקרב האוכלוסייה הערבית – שלא כולה נסקרת – 35%. כלומר, שליש מהמשפחות חיות מתחת לקו העוני. בתקציב הנוסף שהוגש לנו אין תשובה לבעיות הקשות ביותר האלה, ובמיוחד של הילדים שחיים מתחת לקו העוני, ובמיוחד לאלה במשפחות מרובות הילדים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא החברתי הוא, לדעתי, נושא בעל חשיבות מכרעת, ולא אחת קרה, שמדינות שיש להן כוח צבאי אדיר, כמו ברית-המועצות, התפוררו והתפרקו בגלל המצב החברתי ובעצם בגלל הקיטוב החברתי. מה שהולך וקורה בתוך מדינת ישראל – שיש חברה של אדונים ויש חברה של עבדים, והקיטוב החברתי הולך ונעשה קשה יותר, קוטבי וקיצוני. לדעתי, תופעה זו היא קשה ויש לתת עליה את הדעת ויש לנסות להתמודד אתה ולמצוא לה את הפתרון.

אני רק רוצה לציין, שנוסף על הגורמים הפוליטיים והמדיניים שהאיצו את האינתיפאדה בתוך השטחים הכבושים, היו כמה גורמים נוספים, שהם חברתיים וכלכליים: מחנות הפליטים, העוני, מצוקת הדיור וגם המדיניות המפלה והמקפחת.

אני רוצה לשאול את יושב-ראש ועדת הכספים: לאחר 46 שנים מקום המדינה ועד היום, כשאנחנו מסתכלים על מצב האוכלוסייה הערבית בתוך מדינת ישראל, האם הוא יכול להסתכל ולהישיר מבט אל הילדים, אל הנערים במגזר הערבי, ולהגיד שכן, יש מדיניות שוויונית כלפי האזרחים הערבים והיהודים? מה ההסבר שלך, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, לגבי – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערה אחת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

לא עכשיו, ברשותך.

האם ניתן לומר, שבמגזר היהודי קיימת התופעה המבישה של יישובים לא-מוכרים, כאשר ברור לי שתופעה זו ידועה לך, שמשמעותה שאנשים קיימים פיסית, ומדובר בעשרות אלפים – אני עוד לא מדבר על קו העוני; לא מדובר על אנשים שיש להם השירותים הבסיסיים, אלא באותם אנשים שאין להם מי שתייה, אין להם כבישי גישה, אין להם קורת גג. אותם אנשים חיים בקור בחורף הסגרירי הזה. כשרבים יושבים בתוך הווילות שלהם, הם, עם ילדיהם ותינוקותיהם, מתמודדים עם קור בחורף הקשה שבו אנחנו נתונים. מה ניתן להגיד להם, שזה מקרי לחלוטין שהם חיים בתנאים האלה, שזאת קללה מן השמים, או שזו תוצאה של מדיניות כלשהי?

מה ניתן לומר לאותם יישובים, כפרים ערביים, שאין בהם אזורי תעשייה? יישוב כמו כפר-קאסם, שהוא ליד ראש-העין. בראש-העין יש אזור תעשייה א', ב', ואין אף לא אזור תעשייה אחד בכפר-קאסם. המצב קשה יותר בכפר-קרע, ואני יכול לומר גם מה המצב בטירה ובטייבה לגבי אזורי תעשייה. האם המצב הזה מקרי לחלוטין?

רענן כהן (העבודה):

טירה היא אחד היישובים המפותחים ביותר במשולש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה מקרי לחלוטין שאין מערכת ביוב מתוכננת בתוך שבע העיירות הבדואיות בנגב שרק לאחרונה הוקמו? אלה לא יישובים שקמו לפני עשרות שנים. זה מקרי לחלוטין שבכל היישוב לגיה שבנגב, שקם לפני ארבע שנים, אנשים שילמו דמי חיבור לרשת החשמל לפני יותר מארבע שנים ושום בית אינו מחובר לרשת החשמל? מה הסיבה לכך? מה ההסבר לזה?

מדוע זה קיים במגזר הערבי? למה מצפים? הרי אב שמבחין ומפלה בין בניו, זה שמופלה לרעה מתחיל לשנוא אותו. אין להגיד שבאופן אינסטינקטיבי ילדים אינם אוהבים את אביהם, אבל כשאבא מפלה, מקפח ומזלזל באחד הבנים, התגובה היא קשה.

חברי הכנסת שדיברו לפני דיברו על "עניי עירך קודמים". האם צריך שהתושבים הערבים, הבדואים בנגב, יצאו לאתיאופיה על מנת שיעלו אותם ויקלטו אותם? האם לא ניתן לקלוט אותם בתוך מדינת ישראל אחרי עשרות שנים שהם חיים כאן, כש"הסיירת הירוקה" ממשיכה לרדוף אותם, להגיש נגדם כתבי אישום? בקור הזה הוגשו צווי הריסה מינהליים. המשמעות שלהם היא, שאדם צריך להרוס את הבית שלו בתוך 72 שעות. למה? על מנת ליישם את החוק. והוא צריך לעבור לאוהל בחורף הזה. אז כולנו נרגיש טוב, כי החוק יושם, החוק מומש, ושלט שם החוק לגבי איזה בית בדואי בתוך יישוב שבו מתגוררים אלפים שאין להם פתרון של יישוב קבע; וכולם מתגוררים בבתים ללא היתר, כי המדינה לא הכירה ביישוב שלהם ולא ניתן לקבל היתרי בנייה. בוארים אחד, באופן שרירותי לחלוטין, ומגיישים נגדו כתב אישום. מדוע כל הבעיות האלה לא מוצאות את ביטויין בהצעת התקציב? מתי ימצא הדבר הזה את ביטויין?

מדברים על התלהבות של שלום, מדברים על עומאן, על בחריין, ורוצים לחבק את כל העולם הערבי. אבל את האנשים שנמצאים לידינו מנסים לרמוס, לדרוס.

למי מוסיפה המדיניות הזאת כבוד? את מי היא משרתת, המדיניות הזאת? מתי נקבל שכל ונדע שבתוצאה, אם יש שכר ממנה, ההפסד עולה הרבה על כל שכר שיכול להיות, ואני מסופק מאוד אם יש תועלת כלשהי.

במקום שנוסיף הטבות לעיירות קיימות, שהמצב שלהן טוב, צריך לתת תנאי קיום מינימליים לכפרים הערביים. איפה הבנייה הציבורית? יש מצוקת דיור ביישובים ובכפרים הערביים. בתוך פרדיס יש מצוקת דיור קשה מאוד. איפה הבנייה הציבורית? מדוע הבנייה הציבורית לא קיימת בתוך הכפרים הערביים? כפר ערבי, שהפך לעיר, החל בצורת כפר, היה מתוכנן ככפר; בגלל הריבוי הטבעי הוא הפך לעיר מבחינת גודל האוכלוסייה, אבל מבחינת מוסדות הציבור ומבחינת השירותים החברתיים הוא כפר עלוב.

מה ההסבר לכך ששיעור האבטלה ביישובים הערביים, במגזר הערבי, הוא הרבה יותר גבוה משיעור האבטלה במגזר היהודי? מדוע זה קיים? האם זה מקרי? האם זו גזירה משמים?

מדוע 50% מהמשפחות החיות מתחת לקו העוני, מתחת לקו הבושה, הן מן המגזר הערבי?

ביקרתי לא אחת בבתי-משפט, ובבית-המשפט בבאר-שבע. 25% מהאוכלוסייה באזור באר-שבע הם מהמגזר הבדואי. אין פקיד עזר – ואני לא מדבר על שופט – ערבי אחד שם. במשרד הפנים אין פקיד ערבי אחד. במשרד התעשייה והמסחר – אותו דבר. איפה שילוב האקדמאים? איפה שילוב המגזר הערבי במשרדי הממשלה, במוסדות המדינה? או שמא הססמה הזאת, שכולם אזרחים שווים, היא רק ססמה?

הרי אנשים נמצאים עכשיו בשלב של השלום. בתקופה הזאת הם רוצים להרגיש שייכים. הם רוצים להרגיש, שהם חלק מהמדינה, שזו המדינה שלהם. בתוך היישוב לוד, שהיא עיר במדינת ישראל, יש שכונות ערביות. יש שכונה ערבית בתוך העיר. יש ראש עיר אחד, שנבחר לשרת את כל האוכלוסייה. יש אנשים שגרים עד היום בפחונים ועד היום לא מצליחים למצוא להם פתרונות בנייה. עד היום לא מצליחים לעשות תוכנית מתאר כדי שאפשר יהיה להוציא היתרי בנייה לאנשים. ואומרים להם: תבנו על-פי החוק. מצד אחד, אין תוכנית מתאר ואין אפשרות לקבל רשיונות בנייה, ומצד שני, צריך ליישם את החוק. אנחנו מאמינים בחוק, בשלטון החוק. יפה. אבל צריך לתת לאנשים אלטרנטיבה, על מנת שהם יפעלו על-פי החוק ועל מנת שהם יקיימו אותו, שאם לא כן, החוק הופך להיות גזירה שהם לא יכולים לעמוד בה.

אי-אפשר להשתמש בחוק כתירוץ, או כעילה, כדי לתסכל ולדכא אנשים, כי גם ליכולת הספיגה ולסבלנות יש גבול.

לדעתי, המדיניות הקיימת צריכה להתחלף, לעבור מן העולם. יש להחליף אותה במדיניות שוויונית. זה הזמן, על-ידי הצעת מסגרת התקציב, להקצות תקציבים להכרה ביישובים נוספים, כדי לפתור את הבעיה של היישובים הלא-מוכרים. צריך להקצות תקציבים על מנת לתכנן את התשתית, הפיתוח, על מנת לתכנן רשת חשמל בתוך היישובים הקיימים וגם מקורות תעסוקה ופרנסה, כדי שהתושבים יוכלו להתקיים בכבוד.

זה המצב לגבי מערכת החינוך וזה המצב לגבי מערכת הרווחה.

לדעתי, ללא שינוי במדיניות לגבי המגזר הערבי, דווקא במקרה כזה לא ניתן לדבר על תהליך שלום, אלא בתור ססמה, כי שלום משמעותו גם דו-קיום בכבוד הדדי. אי-אפשר להגיד שנדבר על שלום עם כל העולם הערבי, כשאנחנו מקפחים את המיעוט הערבי שחי אצלנו ובקרבתנו. הם אזרחי המדינה. הם רוצים להשתלב בחיי המדינה. זו ההזדמנות וזה המבחן.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע העלה נושאים כבדי משקל, שהכנסת חייבת לתת להם תשומת לב, קל וחומר האוצר.

אני חושב שערבני ישראל, הדרוזים, הצ'רקסים, הם אזרחי המדינה, ויש לעשות הכול ולהכניסם לתוכניות הפיתוח של מדינת ישראל. אבל אני גם חושב, חברי טלב אלסאנע, ראשי הרשויות לפעמים לא יודעים לטפל בנושאים. אתה בא ואומר, שאין כבישים, אין מים, ביוב וחשמל. לפעמים אפילו לתוכניות מתאר לא דואגים. את הדברים האלה חייבים לבוא ולומר גם ראשי הרשויות. לא יכול להיות שרק ראשי רשויות מקומיות יהודיות דוחפים דברים ויודעים לדפוק על השולחנות. גם אתם צריכים לדעת לעשות את הדברים האלה ולקדם את הדברים.

האמת היא שהכנתי נאום בנושא התקציב. אבל כששמעתי כמה חברי כנסת שאומרים שהממשלה הזאת נכשלה ושהממשלה הזאת לא עשתה – אנחנו, לפחות, הלובי שנקרא הלובי החברתי, לא התנתקנו מהעם. אנחנו ממשיכים בדיונים בוועדת הכספים, בפגישות עם שר האוצר, בפגישות עם ראש הממשלה, להעלות נושאים חברתיים שמדאיגים את העם ואת המדינה דווקא בתקופת השלום. כאשר מדברים על שלום, חשוב שנושא חברתי יטופל כראוי. לבוא ולהגיד, נכשלנו? בכול נכשלנו? – זה בכלל לא נכון. נכון שהתפקיד של האופוזיציה הוא לבוא, לתקוף את הממשלה ולומר את שלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד לי, הביטוח הלאומי באופוזיציה? הם קבעו היום שמספר האנשים מתחת לקו העוני עלה ל-650,000. זה לא הליכוד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

תראה, נושא הביטוח הלאומי יקבל ביטוי ויתחיל לרדת החל מהשנה הבאה.

היו"ר ס' טריף:

העוני יתחיל לרדת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה יודע שהדוח האחרון, שפורסם אתמול, בנושא קו העוני, נותן ביטוי לשנה הקודמת. לכן, בוא נחכה. בכל זאת, הממשלה הזאת נתנה תקציבים אדירים לילד ראשון, לילד שני ולילד שלישי. בכל זאת, כבר מחודש אוגוסט העלו בצורה משמעותית את התמיכות לזקן, כשהביטוי של הדוח על ממדי העוני – אני בכל זאת מקווה שנתחיל לראות את הירידה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יודע שקצבת זיקנה עם הטבה סוציאלית מגיעה ל-950 שקל.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לזוג קשישים?

מיכאל איתן (הליכוד):

לבודד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לבודד 950? ולזוג – 1,200 שקל. אתה יודע שהיום שכר מינימום הוא 1,800 שקל. זאת אומרת שהיום דווקא הזוג הצעיר הוא במצב הרבה יותר קשה מאשר זוג קשישים. אני אומר מניסיוני כראש עיר, שזוג קשישים שמקבל 1,250 שקל, גר בדירה של "עמידר", יש לו הנחות, יש לו הנחה בארנונה, והוא יכול לחיות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מ-1,200 שקל?

שלמה בוחבוט (העבודה):

תראה, אני רוצה להגיד לך, שחלק לא קטן מהקשישים שאתה מדבר עליהם מקבלים דרך המחלקות הסוציאליות סיוע בנושא בריאות. אגב, זוג צעיר לא יכול לקבל זאת.

אני חושב שיש לחזק את הנושאים החברתיים. צריך להוריד את ממדי העוני. הנה, בבקשה, רק היום הודיע לי שר הבינוי והשיכון, שלאחר מאבק ותביעה עיקשת בנושא שכר הדירה של "עמידר", שהגיע לסכומים פנטסטיים, כשצריך לשלם 750 שקל מתוך 2,500 שקל, שכר הדירה הופך עכשיו לשכר דירה מדורג והוא ירד בצורה מאוד משמעותית.

לחזק את קליטת העלייה, לקלוט בכל מקום, כפי שאנחנו עושים בערי הפיתוח.

אני חושב שהנושא של קופת-חולים, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, ואני פונה גם אליך, יושב-ראש ועדת הכספים, אנחנו דנים היום בנושא קופת-חולים. אני מזהיר את קופת-חולים. לפני חודשים מספר אמרתי מעל דוכן הכנסת שלא יעזו לפגוע בבריאות בפריפריות. כי יותר קל לסגור שם מרפאות, לפגוע בשירותים. במרכז הארץ תמיד יותר פופולרי לתת עוד שירותים על מנת למשוך אנשים. כי אם נוסיף היום תקציב לקופת-חולים, אני רוצה לתבוע מעל במת הכנסת גם משר האוצר וגם משר הבריאות – להיפך, צריך לקחת סכום מסוים על מנת לחזק את הבריאות דווקא בפריפריות.

כפי שאמרתי, לא התנתקנו מהעם. להיפך, אנחנו ממשיכים להיאבק, כי יש נושאים שחייבים לקבל את הטיפול המסיבי. אבל לומר שהממשלה הזאת נכשלה בכול? צריך לזכור שבכל זאת הושקעו כספים, ואני נותן דוגמה מהשלטון המקומי. תקציבים אדירים הולכים היום לתשתיות. משרד החינוך מעביר היום מאות מיליוני שקלים לבניית כיתות נוספות, לשיפור מראה בתי-הספר, דבר שלא היה במערכת הזאת במשך שנים רבות. יש תוספת שעות למידה בבתי-הספר בערי הפיתוח. השנה סוף-סוף התחילו יום לימודים ארוך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אם היושב-ראש מסכים, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי זה לא כל כך טוב שבמקביל לכך שאתה אומר שכבר מוציאים לשיפור מראה בתי-הספר וכו', עדיין יש לנו בעיות קשות בתשלומים למערכת החינוך בגיל הרך, מעונות יום, גני-ילדים טרום-חובה. לא בכל מקום יש תנאים של עיירות פיתוח ומקבלים חינוך חובה מגיל שלוש. יש מקומות בערים, שאולי חלק מהכספים שהשקיעו בחינוך היסודי היו צריכים להשקיע בחינוך בגיל הרך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

התפקיד שלי, ולכן גם נבחרתי באזור הגליל, לדאוג לערי הפיתוח, לדאוג לפריפריות.

רענן כהן (העבודה):

גם סגן היושב-ראש נבחר באזור כזה. כדאי להדגיש את זה.

היו"ר ס' טריף:

הוא מייצג את דעתי.

גדליה גל (העבודה):

השאלה היא אם זה בסדר ששניכם נמצאים בו-זמנית שם למעלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבל שאי-אפשר לעשות מחטף. תאמין לי שהיינו מעבירים היום חלק מהתקציב לגליל ולנגב.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה לומר לחבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, שכשאני יושב פה אני מתנהג בדיוק כמוך בוועדת הכספים. אתה יודע שיש לי הערכה רבה אליך כיושב-ראש הוועדה. אני מקווה שיש הערכה הדדית כשאני יושב-ראש הישיבה פה. תודה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שבכל זאת הוגדלו תקציבים, אבל אני לא מסתפק בזה. אפילו היום בסיעת העבודה היה לי דין ודברים מאוד מכובד עם ראש הממשלה, ובמשך שעה שלמה דנו בנושאים חברתיים. זה לא אומר שהשגנו וכבר הגענו ליעדים. יש דגלים שהרמנו וצריך לעמוד בהם. זה פיתוח הכפר הערבי והדרוזי, זה סיוע למעוטי יכולת. את כל הדברים האלה אנחנו חייבים לעשות, וזה תפקידנו.

בדיון בוועדת הכספים על התקציב הנוסף – צריך לבדוק אותו ממש בפיצנטה. כי אם יש מושבים בקו העימות, שנמצאים יום ולילה במצב של קו עימות, עם ה"קטיושות", צריך לדאוג להם. אותו דבר גם בנגב. אסור לשכוח את האנשים האלה.

כפי שאמרתי, ובזאת אני מסיים, דווקא בעידן השלום, כשמדברים על שלום, ואנחנו באים לכל ארצות ערב, אנחנו חייבים לטפל בדבר הדחוף הזה שקוראים לו נושאים חברתיים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבל ששר האוצר לא נמצא כאן.

הערה ראשונה. שמעתי את חבר הכנסת אלסאנע מדבר על המגזר הערבי, וכמי שמכיר את הסוגיה של המגזר הערבי, נדמה לי שזה אחד הנושאים, למרות ההשקעה הגדולה ביותר של האוצר ושל מדינת ישראל באוכלוסייה הזאת – עדיין יש פער גדול מאוד, ואנחנו צריכים, בהחלט, לתת לה יתר תשומת לב והשקעות נוספות.

אני רוצה להעיר הערה מקדמית נוספת. אני חושב שהבאת תקציב נוסף היא דבר לא בריא מבחינת המערכת התקציבית. נדמה לי שאנחנו צריכים להתרגל לתקציב מסודר, בנוי על בסיס של אלטרנטיבות, עם אפשרות קיום של שנה אחת בלי לשגע את המערכת.

דבר שלישי, חשוב מאוד לבדוק כל סעיף וסעיף. אמרתי עשרות פעמים מעל במת הכנסת, שבתקציב יש מערכות בנויות רבות שאין להן זכות קיום היום, וחבל שאין יכולת – – –

ברשותכם, אני משתתף בצערו של היושב-ראש על מות אמו. כולנו יחד משתתפים בצער המשפחה. שלא תדע דאבה עוד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

רענן כהן (העבודה):

אני מעיר את ההערה הזאת לאוצר. כדאי לבדוק כל גוף בפני עצמו. כדאי להתחיל לבדוק כל סעיף וסעיף. ייתכן מאוד שאנחנו יכולים לחסוך יותר מ-10% מתקציב המדינה על דברים שאולי אין צורך בקיומם.

מאחר שיש כאן תקציב לקופת-חולים, אני רוצה לומר משהו על קופת-חולים. חברי הכנסת, נדמה לי שאנחנו תמכנו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. כולנו נצטער על הרגע הזה ועל ההצבעה הזאת ועל הלהט שהצבענו בו על החוק הזה. אני מרגיש, והלוואי שאטעה, שהחוק הזה יעלה למדינת ישראל יותר ממה שהוקדש לנושא הבריאות, עוד כמיליארד שקל, וההרגשה שלי היא שהציבור במדינת ישראל יקבל שירותי בריאות גרועים מאלה שהוא קיבל עד עכשיו.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? תסביר.

רענן כהן (העבודה):

משום שאני מעריך שהחיים עושים את שלהם והמציאות תביא רפואה אפורה. מי שתהיה לו אפשרות יקבל שירותי בריאות טובים יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם זה יעלה מיליארד שקל יותר, יהיה עוד מיליארד שקל לצורכי בריאות. מדוע הבריאות תהיה פחות טובה?

רענן כהן (העבודה):

היות שאני מוקיר ומעריך אותך אומר לך, למדתי בחיים שלי שכשאתה מתחיל בנקודה מסוימת, הכסף הוא פחות משמעותי, כיוון שהכסף כבר ימצא את דרכו, אני לא יודע, בצורה כלשהי. בשבילי התוצאה היא, איזו בריאות אתה נותן לחברה, ולא חשוב כרגע כמה כסף אתה מקדיש. ההרגשה שלי היא, שאותן קבוצות חלשות שבהן רצינו לטפל – והרי אנחנו נשלם יותר מס בריאות – התוצאה תהיה שאותה אוכלוסייה שאתה רצית לדאוג לה – אני יודע מה דעתך, אתה רצית לדאוג לאותה אוכלוסייה שאני ואתה יחד רצינו לדאוג לה – בסופו של דבר בתוך שנתיים תהיה המוכה ביותר ואנחנו נתכנס למצוא דרך. זאת ההרגשה שלי, ואני מתפלל שאטעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מקווה שאתה תיקח את האוכלוסייה הזאת כמו שדאגת לחיילים המשוחררים, ואז מצבם יהיה בהחלט שפיר.

רענן כהן (העבודה):

קודם כול, אני מודה לך על הקומפלימנט. אני רוצה לומר לך שאני ממשיך ואעשה הכול, כי אני חושב שבשביל זה נשלחתי לכנסת, לדאוג לאותן אוכלוסיות, שאני אהיה הקול שלהן, ואתה אתה נהיה הקול שלהן.

אני רוצה לומר דבר שני, על התעשיות הביטחוניות. מה לעשות שהעולם משתנה ואנחנו צריכים בהחלט לשנות גם את המבנה של המערכת הביטחונית. אנחנו מקדישים עכשיו קרוב למיליארד שקל,

אבל מה שכואב לי, אנחנו רואים את הפגיעה בתוך הצבא. כלומר, מה שנקרא אזרחים עובדי צה"ל. שם הפגיעה היא קריטית הרבה יותר כאשר קולם אינו נשמע כמו בתעשיות הביטחוניות.

אני חושב שאנחנו צריכים היום ללמוד מה שקרה בעניין השכר. 35% מכלל התוספת לתקציב המדינה מופנים לתוספת שכר, אדוני היושב-ראש. נדמה לי שלא עשו חשבון לגבי תוספת השכר, ומדובר ב-2 מיליארדי שקל, והשלכותיה לגבי האינפלציה ומה שקרה. אני מקווה שהממונה החדש על השכר, יוסי קוצ'יק – ואני מאחל לו מכאן הצלחה – ידע לעשות אולי בחשיבה אחרת גם לתוצאה טובה יותר מזו שהיתה עד עכשיו.

אני רוצה לברך גם על ההכנסה הנוספת של 4.75 מיליארדי שקל, שמכסה את כל התוספת שהוגשה כאן.

כשאנחנו רוצים חברה בריאה, עלינו להסתכל על נקודות מספר. ראשית – נטל המילואים, והשבוע נעסוק בזה. נושא זה קשור גם לתקציב. אפשר לחסוך כאן כמה מאות מיליוני שקלים, אם נדע לתת מה שצה"ל רוצה ואת כל הביטחון שצה"ל קובע, אך אפשר בהחלט להקטין את הנטל על 50% מאלה שמשרתים. נדמה לי שלא צריך לשרת יותר מ-21 יום בשנה בשירות מילואים. לא יכול להיות מצב ש-4.9% מכלל פוטנציאל המילואים עושים למעלה מ-30 יום. הדבר הזה פוגע בביטחון המדינה. האם המערכת בצה"ל אינה מבינה את שהתופעה הזאת היא נוראה?

אני רוצה לסיים בשתי הערות. אני מודה שבתקציב הזה יש היום תוספת של 100 מיליון שקל לחיילים משוחררים עבור מענקים. אני רוצה לבשר, שב-10 בדצמבר יקבלו כל החיילים שהשתחררו ולא קיבלו את המענק שלהם, שיק הביתה. חיילים יקבלו 4,000 שקל עם הצמדה מינואר 1994, וחיילות יקבלו 1,800 שקל. אני חוזר – ב-10 בדצמבר.

דבר אחרון שאני רוצה להתייחס אליו הוא תשתית עתידית במטרופולין תל-אביב. נדמה לי שכשאנחנו מדברים היום על הסעה המונית אנחנו חייבים ליצור שינוי במצב התחבורה בתל-אביב. אנחנו צריכים לבחור תשתית אחרת, של רכבת תחתית ורכבת עילית משולבות, על מנת שנוכל לפתור את בעיית התחבורה בעורק הראשי של מדינת ישראל – במרכז תל-אביב, עם שילוב של כ-1.3 מיליון תושבים בין היישוב תל-אביב ובין הפריפריה. אם לא נעשה זאת, יהיה קשה להתמודד בעשור הבא. לכן, לפני שהדבר יגיע לפיצוץ, אנחנו צריכים היום להתחיל לחפש את הכסף, להשקיע אותו ולבנות מערכת של הסעה המונית, שתביא בסופו של דבר טובה והקלה למדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רענן כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים קופמן. אחריו – חבר הכנסת שמואל אביטל. בבקשה, אדוני, חבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שידור חוזר? לא הופעת כבר היום?

חיים קופמן (הליכוד):

הופעתי בנושא שאילתות. רואים שאת יושבת כל הזמן ומה שקרה כבר מעורפל אצלך.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה להשתתף באבלו של היושב-ראש. שלא תדע צער עוד.

ברצוני גם להשתתף באבלו של חבר הכנסת אברהם הירשזון על פטירת רעייתו.

עכשיו לעצם הנושא. הגשת תקציב נוסף של 5.6 מיליארדי שקל, במצב המשק כיום, משמעותה שהמדיניות הכלכלית של הממשלה נכשלה. הביקורת נמצאת בפי כול, וציטטו רבות את שרי מפלגת העבודה, איך הם "שטפו" את שר האוצר ביום ראשון, בביקורת שכנראה ראש הממשלה נתן לה גיבוי, וגם הוא עצמו ביקר אותו. כי רואים שכמעט בכל התחומים שהממשלה עוסקת בהם היא נכשלה כישלון חרוץ, ואני אצטט הפעם, לא כמו שנוהג השר שחל לצטט מלפני 10-12 שנה, ואין לנו באותו רגע הדוקומנטציה לדעת באיזה הקשר הופיעו הדברים שהוא מצטט, אלא אני אצטט דברים דהיום, של היום, מה אומרים כלכלנים, מה אומרים אנשי משק, מה אומר בנק ישראל, מה אומרים חבריו בממשלה, לאיזה כישלון טוטלי הגענו.

אגב, אני לא מנקה את החברים בממשלה, מפני שהם למעשה אלה שמושכים מהקופה. הצרה היא שהוא נותן. אם עוד נלך לפי הבקשות שלהם, נגיע לאינפלציה של 40%-50%. קשה להתווכח, אולי רבים מכים לא יודעים את ההיסטוריה; אולי השר מיכה חריש יודע. כשקיבלנו את השלטון ב-1977, זה היה כבר אחרי שהקפיאו אינפלציה של 40%, שהיתה איומה. כי אחרי 50% אי-אפשר כבר להשתלט בכלל. ציננו באופן מלאכותי. אחר כך היתה באמת הליברליזציה במטבע-חוץ, שהיתה גרועה מאוד, בשיטה שנהגו בה. אבל אנחנו היום מתקרבים במהירות ל-20%. מי יודע לאיזה מיתון –

--

כבוד השר, הוא מפריע לי בלי סוף. זה אומנם פריימריס אצלכם, אבל – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

סליחה, אדוני, אנחנו מנתחים בדיוק את הדברים שאתה אומר.

חיים קופמן (הליכוד):

אני מבקש, קשה מאוד כשאתם מדברים.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

מיכאל איתן (הליכוד):

נצביע נגד ההעברה למסחר ותעשייה. יש כאן השקעות בהרבה כסף.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא על חשבונך, אדוני, זה בסדר. חברי הכנסת, אני מבין, היו הערות, נגמר, אנחנו נמשיך. אני מודה לכם.

חיים קופמן (הליכוד):

חוט המחשבה קצת ניתק, אבל בכל אופן – לא היתה ממשלה בישראל שקיבלה 10 מיליארד דולר ערבות. אתם יודעים מה המשמעות של זה? היתה יכולה להיות צמיחה כלכלית משוגעת. אגב, בציניות, את הערבות הזאת קיבלנו עבור יהודי ברית-המועצות, כדי לקלוט אותם. איפה הם ואיפה הערבות. בקושי מגיעים 70,000 בשנה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

נעשה עוול כשאומרים שלא קלטו את העולים. זה לא נכון, זה שקרי.

חיים קופמן (הליכוד):

אולי תיתן לי לדבר? לא אמרתי שלא קלטו את העולים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה לא נכון.

חיים קופמן (הליכוד):

לא אמרתי זאת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הלוואי שהיו קולטים את ההורים שלנו כך.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מודה לך על ההערה, עכשיו אני מבקש לאפשר – – –

חיים קופמן (הליכוד):

לא מדובר על קליטה. מדובר על כך שהיו צריכים לעלות כמיליון עולים לארץ. לכן נתנו את הערבות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הם לא עולים, הם יורדים לארצות-הברית.

חיים קופמן (הליכוד):

מה אתה עושה עם הכסף? משתמש בו למטרה אחרת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

יש צמיחה במשק.

חיים קופמן (הליכוד):

יאיר צבן ובייגה שוחט האשימו את ממשלת הליכוד: "אתם לא מעוניינים להביא יותר מ-60,000 50,000 איש", ועכשיו הם עושים זאת. הם עושים זאת גם עם המדענים. על-ידי זה שאתה אומר שאין לך כסף למדענים, אתה כבר מאותת למדענים בברית-המועצות לא לבוא. אתה, בכל מיני טריקים יכול לבלום זאת. ועובדה, לא באים די. אבל הקטע הזה לא משנה. 10 מיליארד דולר ישנם. הממשלה משתמשת בהם בבזבז. הכסף שלווים מבנקים בערבות ממשלתית נשפך כמים. הוא מכה את הארץ באינפלציה, בגידול ביבוא ללא תקדים, הגורם לגירעון הולך וגדל במאזן התשלומים.

חוסר היציבות של המשק – זאת הבעיה המרכזית, כי אינפלציה היא סימן לחוסר יציבות. מחירי הדירות עולים. אתה יכול למצוא דירה ברמת-אביב ב-650,000-700,000 דולר, ובניו-יורק אפשר לקנות טובה ממנה ב-300,000 דולר. לא ייאמן מה שקורה במדינה הזאת. ועוד מגדיל מנכ"ל משרד ראש הממשלה – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

חיים קופמן (הליכוד):

בושה וחרפה. בעיתון "מעריב" כתוב היה, שבמיליון דולר אתה לא משיג דירה ברמת-אביב. תקרא את "מעריב" של יום שישי שעבר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שילכו לפריפריה.

חיים קופמן (הליכוד):

הוא הלך עם מיליון דולר ולא השיג דירה. מצב אבסורדי. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, המנכ"ל הכול-יכול, מודיע שלא צריכים בתים צמודי קרקע באזור המרכז. זה הקפיץ ב-20% את מחירי הווילות. שיגעון מה שקורה כאן.

חוסר יציבות, חוסר ממלכתיות, חוסר הנהגה. בייגה, לדעתי, אינו כל כך טיפש. הוא קורבן של הממשלה הזאת, שהחליטה בעת שלטונה לשחד את כולם, לבזבז על ימין ועל שמאל. אין יום שלווועדת הכספים לא מגיעה חבילה עבה שלא משתלטים עליה – העברות תקציביות, העברות מהרזרבה, כל מיני קומבינציות.

שר האוצר גילה את אמריקה. הוא אומר, שרי אוצר אחרים לא הסתכלו, אבל יש עודפים במשרדים שלא מבצעים אותם, לא בונים בזמן, עיריית בני-ברק מסתכסת ולא בונה את הכיתות, את הכסף

הזה אני רוצה מייד להאיץ ולהפעיל אותו. אז הבייגה גרם לנו לבייגלה כזה של אינפלציה, שאנחנו לא יוצאים ממנה, למשק חסר יציבות ולמשבר מתמשך בשוק ההון. היה לרגע אחד גל, אבל המשבר מתמשך, אין אמון בשוק ההון. אז הכסף רץ עכשיו לבנייה. מה אני שומע, עכשיו כבר רוצים לעשות מיסוי על הדירה השנייה, אולי יבלמו שם. הכול כמו לסתום באצבע חור בסכר כדי למנוע זרם מים אדיר.

אני חושב שבמציאות הזאת רצוי שהממשלה הזאת תעבור מן הארץ כמה שיותר מהר.

אני רוצה לקרוא מאמר. הזכרתי קודם את השר שחל, שמצטט כל הזמן דברים לא רלבנטיים מתקופה לא רלבנטית. אני רוצה לצטט מה אומר אברהם טל, שאיש לא יחשוד בו, ולמי שלא יודע, אברהם טל היה עובד בכיר בבנק ישראל. במאמר ראשי ב"הארץ" של אתמול הוא כותב: מצבור הכישלונות של המדיניות הכלכלית וביצועיה נעשה כבד מחודש לחודש. והרשימה מתחילה להבהיל: התפרצות האינפלציה, מפולת השכר, משבר הבנייה, דשדוש הפרטה, הכבדת המסים, האטת הייצוא, העמקת הגירעון במאזן התשלומים, ועתה מאיימת על המשק – תשמע אותי היטב, השר מיכה חריש – סכנה של האטת פעילות ואולי אף מיתון ב-1996, ולדעת תחזיתנים יותר פסימיים כבר ב-1995. אם תחזית זאת תתגשם, יתבטל או יתמעט ההישג העיקרי של המדיניות הכלכלית, שעודו נשמר – הקטנת האבטלה. הוא אומר, שאחד הכישלונות הבולטים הוא התקציב הנוסף.

אנחנו עומדים במצב קשה, חמור, ועדיין הפסטיבלים של איתן הבר-את-קומפני כל יום, כל שבוע, כמו לחם ושעשועים מבלבלים את הציבור. אבל גם זה יבוא כהלם. מי שחושב שבאירופה המצב ישתפר לא קורא היטב את המצב. יש ענפים שלמים שעדיין במיתון חזק. המצב של מדינות ברית-המועצות לשעבר חמור מאוד, וכשהם יתחילו לזוז שם, בכל אירופה, עם 2.5% צמיחה, עלול לקרות אסון. אנחנו די תלויים באירופה ביצוא ובעסקים. בארצות-הברית המשטר עומד להשתנות, מבחינת הקונגרס ובית-הנבחרים. לא שיהיו אנטי-ישראלים, אבל הרפובליקנים הם אנטי סיוע חוץ, הם יקצצו בסיוע. מי שלא רואה את האותות האלה לא רואה לקראת מה הוא הולך.

הממשלה הזאת חייבת עד הבחירות, אני מקווה שיהיו בהקדם, לתקן את דרכיה במהירות. האחריות היא עכשיו על כל השרים. כמובן, יש ראש ממשלה דומיננטי, יש גם שר חוץ שמוכן לחלק כספים בכל העולם. טוב שבייגה עצר אותו בעניין הזה. האמריקנים לא נותנים כסף, האירופים עוד לא נותנים כסף, סעודיה לא נותנת כסף, כוויית לא נותנת כסף, אבל לשר האוצר שלנו יש כסף. הוא יפתור את הבעיה של המסכנים של ה"חמאס", הוא יפתור את הבעיה של עזה. לו יש. אבל זה כבר קטע אחר.

הקטע המרכזי – חייב לבוא שינוי במדיניות הכלכלית. מה שמביאים לנו זה אות מרכזי לכישלון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

גם על הדברים שלי?

היו"ר ר' אדרי:

בין היתר, אמרת גם דברים לעניין. אי-אפשר להתעלם מהכול.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שמואל אביטל. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה, אדוני.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להתמקד בדקות שהיושב-ראש יקצה לי נוסף על המתוכנן בשני דברים: האחד – הנגב, והשני – החקלאות, עם דגש על המושבים.

דיבר פה חבר הכנסת קופמן, ואולי במידה של צדק הציג תקציב נוסף ככישלון של הממשלה. יש ויכוח גדול אם זה כישלון, גם כשמודדים את זה מול מה שמוצג כמקורות לכיסוי. אני לתומי חשבתי, שיש איזה מינימום, אם מישהו מתחייב למשהו וקשה לו לקיים את ההבטחה, בעיקר אם הוא שר האוצר, אז כשרווח והוא מביא תקציב נוסף, הוא גומר כמה בעיות בדרך וכמה התחייבויות, בעיקר אם אלה התחייבויות שהבית הזה החליט עליהן.

אני מבין את ההנהון של חבר הכנסת מיקי איתן, כי הוא וחברים נוספים מימין, משמאל ומהמרכז היו שותפים למאבק של כל הבית הזה נגד שר האוצר וחברים נוספים בנושא שהיה כאוב מאוד, ובשבועיים האחרונים שמענו שהוא ממשיך להיות כאוב – ענף הלול הידוע לשמצה.

באה הממשלה, בסיוע של חברים מההתיישבות, והחליטה לעשות רפורמות. אך לפני שבוע-שבועיים כולנו הבנו. קורה לי דבר מוזר, גם כשהעליתי את הנושא לפני שבועיים היה היושב-ראש ידידי חבר הכנסת רפי אדרי, שהיה יושב-ראש לפני שנה בישיבה ההיא-ההיא. ושוב אנחנו נזכרים בעניין הביצים וכו' וכו'. ומה קרה? נשפכו עשרות מיליוני דולרים. הסכום כבר מגיע ליותר מ-120 מיליון שקל מתוך כ-240 מיליון מוקצים, ולא קרה שום דבר בענף הזה. חזרנו לאותו מצב.

בשעתה החליטה הכנסת, בניגוד לדעת כמה חברים, וקיבלה הסתייגות שהיתה לה כוונה אחת, אחרי שהממשלה קיבלה החלטה בחוק ההסדרים, הכנסת החליטה שאותם מושבניקים שהם קורבן של המדיניות יעופו הביתה; פרנסתם תישמט מידיהם, יחדלו לעסוק בענף, אבל ימצאו להם איזה מסלול ריכוך של יציאה מהענף. זה חוק.

בא שר האוצר, כמו בכמה נושאים נוספים שידידי חבר הכנסת בוחבוט ואני עסקנו בהם, בקשר לנגב והגליל, ולתומנו חשבנו שהוא יבוא וייתן תשובה לנושאים האלה. הוא מתכחש. הוא לא בא עם תשובות לעניין הזה. אני כהרגלי מעולם לא אימתי בדברים האלה, כי אני חייל נאמן בשירות הממשלה והקואליציה. אבל אני יודע מה יהיה.

חיים קופמן (הליכוד):

מפלגת העבודה – – –

שמואל אביטל (העבודה):

אני במפלגת העבודה כדת וכדין בבית הזה, ואני אפילו שמח על כך. מה אתה אומר על זה, חבר הכנסת קופמן?

כנראה הפתרון בעניין הזה, כששר האוצר לא מכבד חוק ויום בחדשים האחרונים עושה פעולות ונותן הנחיות לפקידים לטרפד, יש רק מבחן אחד – זה ילך לבג"ץ בשבוע הבא. אני רוצה לראות אותו נותן הסברים. טובי המשפטנים במדינת ישראל אומרים שיש סיבה ללכת לשם. זה נמאס. אנחנו מושבניקים, זו ממשלה שלנו. מי היה מאמין? אי-אפשר לשבת ולסגור את זה.

שר האוצר עשה כבר מהומה בפעם שעברה ואמר שזה יעלה לו 300 מיליון, צעק ומה לא אמר. יש לי בעיה. זה שר האוצר וזו הממשלה שהיתה הכי טובה לחקלאים. אני מצדיע לה. מעולם לא הוזרם כסף ולא הוזרמה תמיכה לחקלאים כמו על-ידי הממשלה הזאת. אבל כדי להשתמש בשורש השם – זה כסף שבחלקו הולך לשחיטת המושבניקים. יש ענפים שלמים שהכסף שהוזרם להם גרם לדבר אחד, לכך שמושבניקים התעופפו החוצה, ולצערי הרב אף אחד לא מנסה לתת תשובה לעניין הזה.

נכון, צודק ראש הממשלה שאומר בסיעת העבודה היום שהוא בסדר. נכון. צריך להצדיע לו על מה שאמר. זה מאה אחוז. אבל יש פה כישלון של המדיניות החקלאית של משרד האוצר. אם הדבר הזה לא יקבל תשובות, אני אומר לכם, חברות וחברים, אדוני היושב-ראש, שאף אחד לא יתפלא אם התופעות שראינו לפני פרק זמן לא ארוך יחזרו. זה לא איום. אם פעם חשבתי שהמדיניות הזאת היא רשלנות, שהיא אולי ראייה אחרת, שאולי אני טועה – הסתבר היום שכנראה אין לי ברירה אלא להגיד: יש כוונת זדון. אני אומר עוד הפעם: יש כוונת זדון; אני אומר עוד הפעם: יש כוונת זדון. זה כבר לא משחק. הדברים מתרחשים וקורים בקנה מידה כזה, שאתה לא יכול להגיד: טעות אנוש. זה נעשה בזדון.

אם מישהו חושב שתהיה שתיקה בעניין הזה, יש לו טעות גדולה. זה לא תקציב ראשון. תקציב המדינה, חוק ההסדרים, הם לא במה לאיומים בהצבעות כאלה או אחרות, אבל הם לא מבינים שבנושא הזה זה לא ילך, אז כנראה נעבור לשיטות אחרות.

חיים קופמן (הליכוד):

שמענו מהאוצר שיש 360 מיליון ביצים עודף. מה עושים אתן?

שמואל אביטל (העבודה):

משמידים. לפני שבוע הוחלט להחזיר על גב עקרת הבית עוד 2 אגורות, בהסדר שאתה, כחבר ועדת כספים, בוודאי התעמקת בו, כי הוא הולך וחוזר כל פעם. היום יש עודף של 1.1 מיליון ביצים.

חיים קופמן (הליכוד):

שמואל אביטל (העבודה):

יש לי רעיון למה נוצר העודף. אבל אין הסבר. הממשלה הקצתה כסף לפינוי העודפים ויש לה כסף לרכוש מכסות, והיא לא ביצעה את זה עד היום. הנה, ידידי חבר הכנסת גדליה גל פה, והוא אומר בצדק, אחרי כל מה שנעשה אי-אפשר לבוא אליו שוב לוועדת הכספים ושוב לומר שהחקלאים רוצים משהו. זו שאלה של ביצוע. ניתנו הכלים וזה לא בוצע. כשמקצים 45 מיליון שקל לפנות מהשוק ולהוריד חקלאים מהענף, וזה לא קורה, יש בעיה.

לקראת סיום אני חייב לוודא שהעניין הזה יהיה מובהר לשר האוצר. לא יכול להיות שלאחר ש-109 חברי כנסת עסקו בחקיקה, וחבר הכנסת גדליה גל באותו יום ריכז את מאמציו, בצדק, והכנסת החליטה מה שהחליטה, שר האוצר אומר לפקידיו לטרפד. לפי דעתי, הכנסת לא יכולה לעבור בשתיקה על העניין הזה.

אני רוצה לומר מלה על הנגב. שר האוצר הבטיח לי, כאיש הנגב, כהמשך של הדיון הקודם שבו העליתי את נושא העברת מטה כי"ל לנגב, שכדאי לי לבוא לפתיחה של הנאום שלו על התקציב, כי יש לו מה להגיד לי בנושא הקודם. אני לא יודע מה הוא אמר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שצריך להעביר.

שמואל אביטל (העבודה):

ברוך משיב אבדה לבעליה. אני מקווה שיגיד את זה גם לויקטור מדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה כתוב בפרוטוקול.

שמואל אביטל (העבודה):

הפרוטוקול הזה כמה דמעות המציא, כמה הוא ראה.

גדליה גל (העבודה):

הוא גם אמר שהוא לא יכול להורות.

שמואל אביטל (העבודה):

להורות. אמת. פה זה באמת מבחן בין חובת הדירקטורים, חובת השר, לבין האמונה שלו מהי המדיניות ומה הכלים שצריכים להיות נהוגים. למשל, שר התעשייה והמסחר מרכז מאמץ אמיתי כדי לשכנע.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, מאחר שהשר אינו נמצא פה, שאם הוא מנה: עשינו, בנינו, כמו בטוטו בזמנו, אני מקווה – ולידידי השר בייגה שוחט יש זכויות, אבל אם מישהו רוצה להתרפק על מה שהיה, שיהיה בריא. הממשלה הזאת עוד לא הפנתה מבט לנגב; עוד לא הפנתה מבט. אם מישהו חושב שהנגב זה קודם כול מקום מצבור לרעלים ולזבל, גם של השר יוסי שריד וגם של עוד כמה חברים, יש לו בעיה. זה לא ייגמר בטוב. לא קולטים את המסר הזה.

ואם עיריית באר-שבע, אחרי המאמצים – חבר הכנסת גדליה גל גם הוא ניסה וביקר והתעמת, ויושב-ראש ועדת הפנים חבר הכנסת מצא – – –

גדליה גל (העבודה):

— — —

שמואל אביטל (העבודה):

אחד הדברים הגדולים שקורים עכשיו – ולכן זה חשוב ולכן אני מזכיר את עיריית באר-שבע – הוא שיש פער עצום, מה שקורה באזור התעשייה קריית-יהודית. התפתחות לא נורמלית. וכל הנגב הזה ובאר-שבע בתחושה שהכול זבל. למה? כי אם היו מחליטים שבאר-שבע היא בירת הנגב, ואם לא מייצבים אותה והיא קולטת עולים במספר שהיא קולטת, ואם היא הפכה להיות חצי ממשלה בנושאים שהיא לא צריכה לשאת אותם, והיא לא יכולה, מה נשאר? איז'ו רגר הוא איש הליכוד. הבעיה היא לא

מפלגתית. אם מה שמחפשים זו ועדה קרואה, שיקומו ויעשו. אבל אי-אפשר למוטט את העסק בצורה כזאת. אם באר-שבע לא תתייצב, לא יעזור הרבה לאופקים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה עם היכל התרבות "מופת" בבאר-שבע?

שמואל אביטל (העבודה):

אתה קורא את המכתבים שלי. אני יכול להגיד לך, שבניגוד למה שאתה ועוד חבר'ה שיושבים לידך אומרים על חיים רמון, גם בנושאים של קופת-חולים שדיברת עליהם, כבר לא תוכל לטעון הרבה טענות לחיים רמון, הוא לא כל כך רוצה להיות בעלים. אבל אני מקווה שבפריפריה זה לא יפגע, וימים יגידו. אני חושב שבנושא הזה הממשלה ושר האוצר עשו מאמץ שממשלות היו צריכות לעשות מזמן.

אני מודה ליושב-ראש על הסבלנות ואורך הרוח.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת שמואל אביטל. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני מצר על כך שלא יושב כאן שר האוצר. אני חושב, שאם שר האוצר טרח לבוא הבוקר לוועדת הכנסת ולהסביר עד כמה התקציב הזה בהול ודחוף, וכי אם לא יאשרו אותו בדחיפות לא יהיה כסף לשלם, מן הראוי היה שישב פה וישמע את המתדיינים על מנת שיוכל לענות כשנגיע עם החומר הרלבנטי של ועדת הכספים.

ראשית דבר צריך לומר, שתקציב נוסף במשך השנה פירושו חוסר תכנון נכון של הממשלה. אילו היתה הממשלה יודעת לתכנן נכון, אילו היתה חוזה נכון את ההכנסות שלה – ואין סיבה בעולם שלא יחזו נכון את ההכנסות – היו צריכים לדעת מתחילת שנת התקציב שיש לרשותם עוד 5.6 מיליארדים, כפי שנכנס בפועל בהכנסות. זאת אומרת, יש פה פספוס די רציני בתחזית ההכנסות של הממשלה. לא צריך להתגאות בזה שפתאום נפלו עלינו מהשמים הכנסות. זו טעות בתכנון, טעות בתכנון שנתנה לממשלה תוספת של 5.6 מיליארדי שקל, שאותם הממשלה מבקשת עכשיו להוציא עוד במהלך השנה הזאת.

ואם זה המצב, ברור גם שהשאלה הראשונה שעולה על הפרק, אדוני היושב-ראש, היא האם סדר העדיפויות שבו משתמשים עכשיו בתקציב הנוסף המוצע בפני הכנסת הוא סדר עדיפויות נכון.

אני רוצה להביא לפניכם, רבותי חברי הכנסת, ואני פונה גם לציבור מעל הבמה הזאת, את חוסר ההיגיון בשימוש בכסף הזה ואת השימוש הלא-נכון שהממשלה עושה בכסף הזה, בניגוד לסדרי עדיפויות שהיא התיימרה לעשות במשק הישראלי. הרי הממשלה הזאת התיימרה – אני אחזור ואכה פעם אחר פעם באותו נושא – להפעיל יום חינוך ארוך. הטענה המרכזית של הממשלה, להזכיר לך, ידידי שלמה בוחבוט, כשדנו בהצעת החוק שלי להפעלת יום חינוך ארוך, היתה שאין כסף ליום חינוך ארוך. אין 1.5 מיליארד שקל להפעיל יום חינוך ארוך בכל הארץ, דבר שיכול היה ליצור מהפכה חברתית אמיתית ולתת לכל ילד הזדמנות להגיע למקסימום הפוטנציאל שלו. אין כסף. פתאום, הנה נופלים מהשמים 5.6 מיליארדי שקל.

ממה נפשך, או שיש כסף או שאין כסף. או אולי עושים פה תרגיל, בכוונה, כדי להשתיק את הלובי החברתי שקיים בכנסת ולהגיד: מה אתם מבלבלים את המוח. אני זוכר את הוויכוחים על 30 מיליון שקל. אמרו: אל תבלבלו את המוח, אין כסף לזה. פתאום יש 5.6 מיליארדי שקל.

לדעתי, האוצר קובע בכוונה תחזית הכנסות נמוכה, כדי שלא יהיה פתוח ללחצים למען הקצבת כספים למטרות חברתיות חשובות. לכן הוא בא בסוף השנה, תחת לחץ, לוחץ על הקואליציה ועל האופוזיציה: בואו תאשרו עכשיו מהר מהר מהר, כי אם לא תאשרו לא יהיה כסף לשלם. אילו אמרו בתחילת השנה שיש 5.6 מיליארדי שקל, אני חותם שידדי בוחבוט וגם שמואל אביטל היו מביאים שורה של הצעות כיצד אפשר להשתמש בכסף הזה למטרות חברתיות. אני הייתי מסכים אתם, ואולי היתה להם תמיכה מכל הבית הזה.

לכן יש לי חשש שהאוצר קובע מן ההתחלה רף נמוך. אגב, את התרגיל הזה אני מכיר גם כגזבר הסוכנות לשעבר. בתכנון תקציבי, בסעיפי הכנסות, הרבה פעמים מתכנני התקציב קובעים מראש סכומים נמוכים, כדי שלא יהיה כאילו כסף מצוי לחלוקה. אז יום חינוך ארוך – אין.

היו"ר ר' אדרי:

אפשר גם להוכיח אחר כך שגבו הרבה כסף.

מאיר שטרית (הליכוד):

כן. גבו יותר ממה שתכננו, בוודאי.

אז יום חינוך ארוך – אין. גם בתקציב הנוסף אין הצעה להשתמש בחלק מהכסף לשפר את החינוך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בערי הפיתוח יש יום חינוך ארוך.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא יום חינוך ארוך שאני מתכוון אליו; לא עוד שעה ביום.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לומדים עד השעה 16:00.

מאיר שטרית (הליכוד):

בכיתות היסוד?

שלמה בוחבוט (העבודה):

כן.

מאיר שטרית (הליכוד):

איפה אתה חי? בחי"ך, שלמה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

עד השעה 14:00 לומדים במסגרת החינוך ועד השעה 16:00 זה במסגרת קרן קרב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם כך, זה לא הממשלה. אני הייתי בין מקימי קרן קרב. קרן קרב פועלת ביישובים בודדים בלבד בארץ.

שלמה בוחבוט (העבודה):

היום זה הורחב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני אתן לך את רשימת היישובים. אני חבר בקרן הזאת. אני אומר לך, ביישובים בודדים בלבד בארץ. ברוב היישובים לא קיימת קרן קרב ואין אח עשיר שיתרום כסף. ולמה אני צריך להיות זקוק לאח עשיר שייתן את הכסף הזה? הנה, יש כסף, 5.6 מיליארדי שקל. אדרבה, תבוא הממשלה ותפעיל בזאת יום חינוך ארוך.

שלמה, מה אמרתי בהצעת החוק שלי? בואו נפעיל בשנה הראשונה, שנה זו, רק בערי פיתוח. זה היה עולה 400 מיליון שקל בשנה. הממשלה אמרה: אין כסף, לא יקום ולא יהיה. והנה, עכשיו יש 5.6 מיליארדי שקל.

אני אומר לך את הדברים האלה, כי עוד מעט אני מביא את הצעת החוק שלי להצבעה פעם נוספת, בקריאה ראשונה. אני מקווה שהפעם לא תקבלו את התירוצי של הממשלה שאין כסף ולא יהיה כסף בשנה הבאה.

הדבר השני, עוני. הנה הטיוח שניסו לעשות, אלא שהטייח לא היה טוב כנראה. השפכטל לא עבד. מספר העניים במדינת ישראל גדל. מספר הילדים שנמצאים השנה מתחת לקו העוני, עלה מ-260,000 ילדים ל-280,000 ילדים.

רבותי, מה עוד צריך לקרות כדי להפסיק את מעגל העוני הזה? הרי הדור הזה של הילדים – ממנו יצמחו העבריינים של מחר, מקרי הסעד של מחר, הצרות של מחר. זה הכישלון הנורא ביותר של הממשלה הזאת, הנושא החברתי.

וממדי העוני גדלים. אני התרעתי מעל הבמה הזאת, אדוני היושב-ראש, כשהגישו את תוכניתה של הגברת אורה נמיר לתיקון ממדי העוני, כשרצו לעשות תיקון סטטיסטי, להוסיף קצבאות ביטוח לאומי לזקנים ולהעלות אותם מעל הסף – אמרתי שזה לא יעבוד. זה לא יעבוד מכיוון שהממוצע של כולם יעלה והקו הסטטיסטי הזה יעלה עוד קצת והם ייפלו מתחת לרף. זה מה שקרה, וממדי העוני גדלו.

לי כואב בעיקר על דור העתיד.

גדליה גל (העבודה):

הנתונים האלה, אין להם שום קשר לתוכנית של השרה אורה נמיר.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה חשוב. בלי קשר לתוכנית של אורה נמיר; התוכנית של אורה נמיר כבר עובדת. נכון שאולי היא לא חלה על כל השנה.

גדליה גל (העבודה):

ממדי העוני גדלו בקצב הרבה יותר אטי. אתה יודע שהקצב של 1993 היה אטי יותר מזה שהיה ב-1991 וב-1992.

מאיר שטרית (הליכוד):

מאה אחוז. אבל ממדי העוני בפועל גדלו. אתה מהמר שבשנה הבאה ממדי העוני ירדו.

שמואל אביטל (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד):

זו נחמת עניים.

מספר הילדים שנמצאים מתחת לקו העוני עלה השנה ב-20,000 ילדים. 20,000 ילדים, כמה חטיבות זה? גדליה, כמה אוגדות זה?

גדליה גל (העבודה):

כמה עלה לפני כן בשנה?

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה משנה? גדליה, מה זה משנה.

גדליה גל (העבודה):

אנחנו נכנסים סוף סוף למגמה של עצירה.

מאיר שטרית (הליכוד):

א. אני לא בטוח בזה; ב. עוד נראה, הלוואי. אני הראשון שאברך את הממשלה אם יקטינו את ממדי העוני. אני טענתי, שהתוכנית שהגישו לא נכונה והיא לא תתקן דבר, וצריך לעשות צעדים הרבה יותר רציניים בשביל לעצור את העוני. מה שעשו עם הטיוח הזה של תוספת לקצבאות הקשישים, זה לא יוריד את ממדי העוני של הילדים; על הילדים זה בכלל לא ישפיע.

אני חושב שהדבר מחייב טיפול רציני. ב-5.6 המיליארדים שהגישו לפנינו, אין תוספת של פרוטה אחת למטרות החברתיות האלה.

הממשלה הזאת – להזכיר לך, גדליה – התיימרה לחסוך 3 מיליארדי שקל מההתיישבויות ביהודה ובשומרון, ואותם, כך אמר רבין, נפנה לערי הפיתוח ולחברה; כך הוא אמר. לא ערי פיתוח, לא חברה. הכול קשקוש. כלאם פאדי. לא יצא מזה שום דבר. צר לי לראות את התוצאות העגומות של פעילות הממשלה בתחום הזה. כי חבל, אני לא רוצה, חלילה, לנגח את הממשלה דווקא על גבם של העניים. להיפך, אני הראשון שאברך אם הממשלה תצליח לעצור את העוני ותפעיל יום חינוך ארוך. אני אעמוד ואמחא כפיים פה על הבמה. אבל לא עושים. גם בתוכנית הזאת לא עושים שום דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם הבטיחו יום חינוך ארוך?

מאיר שטרית (הליכוד):

על זה כבר דיברתי. אתה פספסת, מיכאל.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבטיחו?

מאיר שטרית (הליכוד):

הבטיחו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי הבטיח?

מאיר שטרית (הליכוד):

רבין, רבין אישית.

על הגבעה לא רחוק מפה יושבות כבר כמה חודשים עשרות משפחות באוהלים; באוהלים. הייתי רוצה לראות בתקציב הזה פתרון למשפחות האלה, פתרון כלשהו. 5.6 מיליארדי שקל נפלו מן השמים. שיכון לעניים – יוק.

קשישים. בתקציב יש פתרון כלשהו לנושא הקשישים? קצבאות שלהם נשחקו בצורה חריפה ביותר. אין שום תיקון. יוק. לזה אין כסף.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתמול העברנו חוק שמטיל עליהם מס בריאות.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה כן יש כסף בסכום של 5.6 מיליארדים, אדוני היושב-ראש? אני אמנה שורה של נושאים, למה נתנו כסף בתקציב הזה. נתנו כסף למשרד הבריאות כדי לתת לקופת-חולים, 420 מיליון שקל לקופת-חולים; 202 מיליון שקל להסכמי שכר, רזרבה למשרד הבריאות בגין הסכמי השכר שהממשלה עשתה; 200 מיליון שקל תוספת להסכמי שכר להשכלה הגבוהה על בסיס הסכמי השכר שעשו עם המרצים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

1.9 מיליארד לתוספת שכר.

מאיר שטרית (הליכוד):

להנהלת משרד החוץ – 4.1 מיליוני שקל תוספת. מעניין אותי, מה קרה? למה צריך להגדיל את הנהלת משרד החוץ בתקציב הנוסף? למה? מה קרה פתאום? חסרים להם אנשים?

הקצבה לביטוח הלאומי עבור המעסיקים כדי להפחית את עלות העבודה – זה הבלוף הכי גדול.
המדינה שילמה השנה, בתקציב המאושר, 4.7 מיליארדי שקל, ועכשיו מוסיפים על התקציב הזה 313 מיליון – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זמנך תם, אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני כבר מסיים.

– – ומביאים את התקציב ל-5.1 מיליארדי שקל לביטוח הלאומי שמשלמים במקום המעסיקים. אני אומר לכם, שזה קשקוש אחד גדול. כגזבר הסוכנות הרווחתי כל שנה 10 מיליוני דולר מזה שהממשלה שילמה עבור עובדי הסוכנות את הביטוח הלאומי. מה, זה הוסיף עובד אחד לסוכנות? אף אחד לא, להיפך. רק קיצצנו.

צריך להפסיק את הבלוף הזה, זה עולה לשנה 5.1 מיליארדי שקל, חבר הכנסת שמואל אביטל, ואין כסף ליום חינוך ארוך.

דבר אחרון. 243 מיליון שקל לקצבאות יוצאי צבא לערבים. לזה יש כסף. קצבאות יוצאי צבא לערבים. הרי עכשיו הממשלה הזאת אישרה תוספת של קצבאות יוצאי צבא גם לערבים שלא משרתים בצבא. הנה זה עולה בתקציב הנוסף הזה 243 מיליון שקל.

רבותי, אני שואל אתכם באמת, חבר הכנסת שמואל אביטל, זה רציני? זאת התייחסות רצינית לנושאים חברתיים? תוספת של 5.6 מיליארדים – – –

קריאות:

מאיר שטרית (הליכוד):

5.6 מיליארדי שקל תוספת כסף, ואתם לא רואים מזה פרוטה נופלת לעניים. הכול נופל למי שכבר יש לו. מי שכבר קיבל – מקבל יותר, ומי שאין לו – נשאר דפוק עוד יותר.

אני חושב שהממשלה הזאת צריכה להסיק את המסקנות. אילו זה היה תלוי בי, כי אז הייתי אומר לממשלה: תודה רבה, קחי את התקציב בחזרה, תורידו את המסים של 5.6 מיליארדי שקל, תפחיתו את המסים, ואל תוסיפו תקציב. עדיף שתורידו את המסים, לאנשים יהיה יותר טוב, ואם – – –

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

מאיר שטרית (הליכוד):

משפט אחרון. אם יש לממשלה 5.6 מיליארדי שקל תוספת כסף, למה הממשלה נלחצת להטיל מס על הבורסה שייתן לה 500 מיליון שקל תוספת הכנסה?

היו"ר ר' אדרי:

הוא לא ייתן כלום; אל תדאג.

מאיר שטרית (הליכוד):

הרי זה טמטום. זה יהרוג את הבורסה. לא תהיה בורסה בארץ, אתם לא מבינים את זה? הבורסה תיעלם, תזכרו שאני מתריע מעל הבמה הזאת, ונתראו מה יקרה. אם יש לממשלה 5.6 מיליארדי שקל – מה היא צריכה 500 מיליון שקל?

שמואל אביטל (העבודה):

יאשימו אותך, תיזהר.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני, חבר הכנסת מאיר שטרית.

חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן – רשות הדיבור. אתה מוותר?

יעקב שפי (העבודה):

מי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף, ואחרון – חבר הכנסת גדליה גל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני להשתתף בצערך, אדוני היושב-ראש, ובצורה של משפחת הירשזון. שלא תדעו צער, ונזכה להשתתף בשמחות.

חברי חברי הכנסת, אין לי ספק שרבים רבים בציבור שואלים את עצמם, מה קורה היום בכנסת ישראל? על מה מקיימים שם דיון? מה קרה? מה זה היום, 31 בדצמבר? מה ענייני התקציב פתאום? מדוע צריך תקציב נוסף? התשובה פשוטה: צריך תקציב נוסף כי מי שמנהל את ענייני הכלכלה במדינת ישראל, מי שאחראי לארגן תקציב ולעבוד על-פיו נכשל במשימתו.

אי-אפשר לבוא ולומר שלעולם אין צורך בתקציב חדש, נוסף, באותה שנת תקציב. לפעמים יש מצבים של עלייה פתאומית, של מלחמה להבדיל, שמחייבים תקציב נוסף, אבל מה קרה השנה שלא היה אפשר להסתפק ברזרבות?

ידידי חבר הכנסת מאיר שטרית הסביר לאן הולכים הכספים, והם כולם מעידים על כך, שאם היה מצב של ריסון תקציבי, של ידיעה באיזה מצב המשק נמצא, לאן הוא צריך ללכת, לא היינו צריכים תקציב נוסף, ודאי וודאי שלא היינו מגיעים לתוצאות מסוכנות המאיימות על עתיד המשק, שכן היום אין אדם אחד בכל המשק שלא אומר: נמצאים כבר מעבר לקו האדום.

די היה אם היינו מצטטים את דוברי הקואליציה המסכנים שעלו כאן אחד אחד ואמרו שבעצם לא הכול שחור. נו, אם דוברי הקואליציה כבר מדברים בצורה כזאת – לא הכול שחור – אז באיזה מצב שחור נמצא המשק?

שר האוצר מתנחם ואומר: לא נורא, אנחנו מממנים את צד ההוצאה בתקציב הנוסף בתקבולים ממסים. זה מוסיף חטא על פשע.

אנחנו הגענו בשנה האחרונה לרמה של 42% מהיקף התוצר המקומי הגולמי; מקום רביעי בעולם בגובה מס, אז איזה הישג זה? לא רק שזה לא הישג, אלא זה גם מעיד על עונש שמקבלים אנשים

שתורמים, אולי, לגידול בצמיחה, כי שר האוצר מסביר שחלק מהעלייה בנטל המס, בהיקף המס, מגודל התמ"ג, ממה הוא נובע? הוא אומר שאנשים הגיעו לרמות הכנסה יותר גבוהות; חברות, אנשים. זאת אומרת, הגברת הפעילות לווה בעונש על האנשים שהם, בעצם, צריכים לשלם מס יותר גבוה. מדוע זה צריך להיות? הרי זה פוגע בכל עיקרון והיגיון כלכלי.

יש נקודה נוספת שלא מדברים עליה כאן, בבית הזה, זאת אולי אמירה מגונה. אני מסתכל על תקציב המדינה, וכאן מופיע: מלוות ומענקים מחוץ-לארץ – 16.820 מיליארד שקל. אנחנו בתקציב גירעוני. הממשלה הזאת היתה צריכה להמשיך במדיניות מודעי ולרדת מגירעון שיא של 6.2% מהתמ"ג ל-3%, כמו שירדה הממשלה שבה מודעי היה שר האוצר, ובתוואי היורד היתה צריכה לרדת לאפס כעבור שלוש שנים מיום תחילת הגירעון. מה אנחנו עושים עכשיו? השארנו גירעון של 3% בשנה הראשונה לממשלה הזאת, במקום לרדת ל-2.2%; והשנה 2.75% מהתמ"ג – גירעון. עם מה אנחנו מממנים את הגירעון הזה? עם מלוות מחוץ-לארץ.

רבותי, אנחנו עושים מעשה פשע. לוקחים תקציב גירעוני, מביאים הלוואות מחוץ-לארץ, ומממנים את הגירעון. אתם מבינים מה אנחנו עושים?

סאלח טריף (העבודה):

אילו מלוות?

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו מלוות?

סאלח טריף (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, עכשיו לקחו מכספי הערבויות שנועדו כביכול לממן צמיחה, וקיבלו היתר לממן בזה חלק מהגירעונות של תקציב המדינה. הנה, יש לך דוגמה. יש לך מלוות בהלוואות אחרות, יש לך, כאן, שורת המלוות. יש כאן מלוואה העצמאות והפיתוח, אתה יודע מה זה? זה המלוואה המושחת הגדול ביותר שקיים. אתה שואל אותי אילו מלוות? – נדמה לי שראיתי אותך מדבר על זה ביום רביעי, אתה, חבר הכנסת סאלח טריף.

לוקחים מלוות בחוץ-לארץ בריבית מטורפת, נותנים מתנה שם לאנשים, לוקחים מלוות, ואנחנו וילדינו נצטרך לשלם אותן בריבית דריבית, בריבית מופרזת.

היו"ר ר' אדרי:

לא רק ריבית, אדוני – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

הבונדס.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבונדס, זה מה שנקרא מלווה העצמאות והפיתוח.

סאלח טריף (העבודה):

דרושה הצעה שתכניס סדר בעניין הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תסלח לי, תקרא מה שכתוב בספר התקציב. ללכת לאמריקה להציע שם הלוואות בערבות מדינת ישראל, איגרות חוב של מדינת ישראל, שהמדינה אחראית להן, בריבית ב-0.5% מתחת לפריים, שזה עלות גבוהה ממה שאנחנו יכולים להשיג במסלולים אחרים, וחכה, אחרי כל זה לשלם עבור ההוצאות של אלה שמחלקים מתנות שם – 276 מיליון שקל עולות לנו ההוצאות של הפרויקט הזה. כתוב כאן: בניכוי הוצאות הפצה. נותנים לאנשים כסף שילכו לחוץ-לארץ למכור איגרות כאלה. מתוך כמיליארד דולר שמגייסים – 600 מיליון דולר, אדוני שר התעשייה והמסחר, שרוני שלך נמצא שם, 600 מיליון דולר הולכים לבנקים, לתאגידים. רק 400 מיליון הולכים בתנאים, נו, מילא, של זיקה, של יהודים. גם לא כלכלי, אם אתה לוקח את הוצאות ההפצה של שטרות איגרות הבונדס הקטנים, אבל שטרות איגרות הבונדס הגדולים – 150,000 דולר שטר אחד מינימום, 250,000 דולר שטרות בריבית איומה. ככה מממנים את גירעון ישראל? בשביל זה כדאי להיכנס לגירעון? זה מנהג פושטי רגל.

סאלח טריף (העבודה):

זה לא כלול בתקציב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

פושטי יד?

מיכאל איתן (הליכוד):

מה לא כלול בתקציב? מה אתה מדבר? שאלת אותי מאין ההלוואות? אני מראה לך מאין ההלוואות. 3 מיליארדי שקל יהיו הכנסות מלווה העצמאות והפיתוח. הממשלה צריכה להיכנס לגירעון? היא לא צריכה להיכנס לגירעון. 7.6 מיליארדי דולר. הנה 4.6 מיליארדי דולר – הממשלה היתה צריכה לעשות הפרטה. היתה מכסה את 4.6 מיליארדי הדולר; עוד 3 מיליארדי דולר לא צריך לקחת מכאן. היתה מכסה את הגירעון והיינו מוותרים על ההלוואה ולא משלמים ריבית, שהילדים שלנו יצטרכו לשלם. זאת חוכמה קטנה מאוד ליצור חובות ולהביא מחוץ-לארץ כסף, שישלמו את זה בהלוואות. אתה יודע, הלוואות יש להן טבע מגונה, יום אחד צריכים להחזיר אותן. ומי יחזיר אותן? אנחנו, הילדים שלנו, הממשלה הבאה. פה יש אחיזת עיניים. מדוע אנחנו לא חיים וקובעים תקציב בהתאם ליכולת שלנו?

היו"ר ר' אדרי:

אני רק רוצה להוסיף בנושא של הבונדס, אני כבר ציינתי בדיוק, מה שעלה למדינת ישראל – במשך העשור האחרון עלה למדינת ישראל 3 מיליארדים ו-800 מיליון מעל המחיר שהיה קיים בשוק. לא רק שהריבית היתה 8.9%, כאשר הריבית היא 6.5%, 6.8%, אלא 50 מיליון דולר נוספים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הפצה.

היו"ר ר' אדרי:

לא, חוץ מזה. נסיעות, שכר, משרדים וכו'.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מה שאני אומר, אלה עלויות ההפצה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מקווה שהממשלה תגיע למסקנה שצריך להפסיק את הדבר הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תעשה חשבון, ובזה אני אסיים, אם כבר נגעת בנקודה הזאת, שכאשר יש לך 600 מיליון דולר למכור בשטרות של 250,000 דולר בריבית מעל לריבית המקובלת זה הולך בקלות, לא צריך בשביל זה לשלם עוד הוצאות הפצה. נגיד שצריך לפרוט את הוצאות ההפצה לשטרות הקטנים, ל-10,000, 5,000, מה קורה אז? אז על 400 מיליון אתה משלם למעלה מ-40 מיליון דולר על ההוצאה. הוספת עוד אחוזים על תשלום הריבית. זה לא הגיוני, זה לא כדאי.

אבל הכי לא כדאי זה להגיע למצב שצריך לקחת הלוואות, וזה בידיך. תכריזו – שיהיה לכם אומץ, לכם, לממשלה הקודמת, לממשלה שתבוא, להנהגה במדינת ישראל – שאת הגידול בצמיחה, בהשקעות, אנחנו צריכים לעשות לא על-ידי הגדלת הגירעון בתקציב אלא להיפך, לנסות לחסוך מעצמנו, ליצור את המשאבים מחיסכון, מריסון, להשקיע ולהתרחב ממה שאנחנו מסוגלים לגייס. אז המשק יצמח כמו שהוא צריך לצמוח. ולא להגיד: אנחנו רוצים לצמוח – נייבא הון מחוץ-לארץ, בינתיים שכחנו שזה בשביל השקעה כאן לצמיחה ואנחנו מוציאים את זה על תשלומי משכורות ועל הגדלת התקציב הממשלתי, שנועד בסופו של דבר ליבוא ולצריכה ולא להשקעה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן. רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח טריף. אחרון הדוברים – חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אדוני שר התעשייה והמסחר, אני מזדהה הזדהות מלאה עם דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן ואני רוצה להתחיל בהם, משום שאני חושב שנושא הבונדס, נושא איגרות החוב הממשלתיות, ההלוואות שאנחנו עושים בחוץ-לארץ, זה ביזיון אחד גדול.

אתה ציינת שני דברים ואני רוצה להוסיף דבר אחד. אתה ציינת שפעם אחת אנחנו לוקחים את ההלוואות האלה בריבית גבוהה מזו הנהוגה במשק. יש כבר יהודים טובים שגם עושים עסקים עם זה. למה לא?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא רק יהודים.

סאלח טריף (העבודה):

כל הכבוד להם. ולא רק יהודים. אני מציין זאת לטובה, כי יהודים גם רוצים להשקיע בארץ וגם מרוויחים ועושים עסקים.

הביזיון השני – שמשלמים הוצאות נוספות, מעבר לריבית הגבוהה, על אלה שעושים את זה. איך קוראים לזה? – הוצאות הפצה.

ויש דבר נוסף – שאין מה לעשות עם ההלוואות האלה. מה יש לעשות? יותר פזרנות ממשלתית? זה פשוט לעשות נזק עצום למדינה.

שלוש פעמים אנחנו יוצאים מופסדים בעניין הזה, ואנשים ממשיכים לעבוד ולטייל בחוץ-לארץ וכאילו הם עושים משהו טוב למדינה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני שמח שאתם מצטרפים להצעה לסדר-היום שלי ושל רפי, שהועברה לוועדת הכספים.

סאלח טריף (העבודה):

שמעתי שהנושא יעלה כאן במליאה ביום רביעי. אני אומר לך שצריכים להרים קול זעקה. משהו פה צריך להשתנות. איך אמרת? – ילדינו וילדי ילדינו ישלמו את ההלוואות האלה, ואף אחד לא שם לב.

זה מביא אותי למחשבה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים – – –

גדליה גל (העבודה):

יש כאלה שנוסעים לחוץ-לארץ, וזה נותן חיסכון מסוים.

סאלח טריף (העבודה):

אל תנסה לחפש את היציאות לחוץ-לארץ. כל אחד נוסע לחוץ-לארץ מפעם לפעם באיזו צורה, באיזו שליחות. אם ינסה אדוני להצביע על כך שיוצאים לטייל בחוץ-לארץ, זה לא קשור לזה. בוא נהיה הגיוניים פעם אחת.

אני רוצה להגיד, ואני אומר לך בכל הכנות, אני לא מאושר, בלשון המעטה, מהתקציב הנוסף הזה, עם כל הכבוד. משום שלפי סעיפי התקציב הזה, זה מצביע על חוסר שליטה יסודי ותחילתי של האוצר בכל מה שקשור לנושא התקציב השנתי, בהיקף כזה, בגודל כזה. נתחיל מהשכר. חריגה של 1 מיליארד ו-900 מיליון שקל בשכר – זו לא חריגה פשוטה. מישוה שם לא שם טוב את היד על הברז הממשלתי-הממלכתי? מישוה חשב שיהיה כסף? מישוה גם צפה את ההכנסות הנוספות? מישוה צפה שתהיה צמיחה כזאת? יש פה פשוט דברים שמקוממים.

אני כועס על התקציב הזה משום שיש פזרנות ממשלתית בעניין הזה; הסכמי שכר שאנחנו עוד לא השלמנו אותם. חתמנו על הסכמי שכר בלי לשים לב, אדוני היושב-ראש, כמה זה יעלה למשק המדינה. וזה ממשיך. ועכשיו יש על הפרק עוד רבים שרוצים תוספות. היום העליתי את הנושא וביקשתי שגם שופט מחוזי יקבל 8,000 שקל, למשל. אחרי שהממשלה חתמה על הסכמי שכר כל כך נדיבים עם כל כך הרבה סקטורים, השופטים, שלא יכולים לעשות שום חלטורה, שום עבודה נוספת, שום שמירה בלילה, שום חצי שכר כמו שחברי כנסת עושים, למה גם הם לא יקבלו?

גדליה גל (העבודה):

הם לא מקבלים?

סאלח טריף (העבודה):

לא מקבלים. אין שופט מחוזי עם 25 שנות ותק שמקבל 8,000 שקל.

היו"ר ר' אדרי:

ברוטו או נטו?

סאלח טריף (העבודה):

נטו. אין להם אפילו אגורה להוצאות רכב.

גדליה גל (העבודה):

הרי הם צמודים לשכר הממוצע במשק. כל אלה שאמרת שקיבלו תוספות שכר, שאתה מצר על כך, הרימו את השכר של אלה.

סאלח טריף (העבודה):

אז אני באופן בסיסי אומר, שמישהו חתם על הסכמי שכר בלי שעשה חישוב נכון למה הוא הגיע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה נגד העובדים הסוציאליים? נגד האחיות?

סאלח טריף (העבודה):

סליחה, אל תיקחי לדוגמה את העובדים הסוציאליים עכשיו. אני רוצה להגיד לך משהו לא פופולרי. אני נגד זה שנתנו מיליארד ו-200 מיליון שקל למורים בלי שקיבלו תמורה. בסדר? את רוצה תשובה? קיבלת אותה. זה לא פופולרי? כולכם פופוליסטים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את יודעת שמי שמשלם את זה אלה הפנסיונרים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

באמת, למה לא המעבידים שמקבלים 5 מיליארדים?

סאלח טריף (העבודה):

הייתי אומר שבכל זאת 1.5 מיליארד שקלים תמיכה במשברים ענפיים, שזה משרד הביטחון, התעשיות הביטחוניות בעיקר, קופת-חולים, הרשויות המקומיות – גם בעניין הזה יכולנו להגיע לחסכונות, יכולנו להגיע לתקציב קטן יותר, לו שמנו את היד בזמן, לו טיפלנו בהבראה ובפיקוח נכון, גם על הרשויות המקומיות, גם על התעשיות הביטחוניות, גם על קופת-חולים, לו היינו עושים את זה בזמן.

ואינני יכול שלא לברך על תוספות מסוימות, והייתי מקבל את זה בברכה, כמו התוספות של מע"צ. אני אומר את זה לכולנו. כל תוספת בתשתית, כל קידום של פרויקטים תחבורתיים, מחלפים, כבישים, אנחנו נברך על זה. אנחנו נברך גם על סובסידיה לתחבורה הציבורית.

אבל אני חושב שבנושא חשוב מאוד, אנחנו מקבלים היום את הנתונים החדשים על קו העוני, ואנחנו באים כל שנה וחוזרים על ריטואל קבוע של בכי לאומי כאן – בעניין הזה, יכולנו לשפר עם הקצבה הרבה יותר קטנה ממיליארדים רבים שנשפכו. יכולנו לשפר את מצבם של רבים בשכונות מצוקה, בעיירות פיתוח, ביישובי מיעוטים. אבל שם לא היה די כסף. ואני מבין את אורה נמיר, שלא הצביעה בעד התקציב הזה. משום שעם כל הבזבז ועם כל התקציב האדיר הזה, שם אפשר היה להשקיע.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, דיברת על 35 מיליון שקלים תוספת לרשויות המקומיות הערביות. שמת לב איזו תוספת יש? אני הייתי ראש רשות עשר שנים. יש תוספת אדירה לשלטון המקומי, מענקי איזון, מענק כללי, 384 מיליון שקל. ושכחת גם את הרשויות הדרוזיות, 18 מיליון שקלים. אני אומר לכם, שאני אינני יכול להרים את האצבע בעד התקציב הזה. אנחנו נכנסים לחורף קשה. יש 21 שכונות חיילים משוחררים ביישובים הדרוזיים.

אברהם פורז (מרצ):

להרים – לא, אבל ללחוץ – כן.

סאלח טריף (העבודה):

הוא מדבר על שיטה אלקטרונית. אני עדיין מדבר על שיטות ישנות נושנות. כי בכל זאת, הוא גר בתל-אביב, ואנחנו ביישובים נידחים קצת. אבל חבר הכנסת פורז מבין על מה אני מדבר. הוא הסתובב קצת ביישובים. חבר הכנסת פורז, היית פעם בג'וליס בשביל פוליטיקה, תחזור ותבקר ותראה את מצב היישוב. תראה שם משפחות עם ילדים, אין להם שם תשתיות בסיסיות. ואין לזה שום תוספת שנתית. משרד השיכון לא יכול להשלים תשתיות של כבישים, של חשמל. האם אתם מבינים מה זה שיש בתים בלי חשמל במדינת ישראל? קוראים לזה שכונות חיילים משוחררים. זו בושה לאומית. אז באים ואומרים לי: בוא תצביע ותוסיף מיליארדים לכל מיני ענפים, לכל מיני דברים ולכל מיני נושאים שהם חשובים, אבל מה שאני אומר, זה חשוב יותר, לא פחות.

אני רוצה לסכם ולומר, מצער הדבר שהאוצר צריך להביא לנו תקציב נוסף. ויש צער גדול בלב על שהתקציב הנוסף הזה צריך להיות בהיקפים כל כך גדולים, ועל נושאים שהיו צריכים לחזות אותם. והדברים שהוסיפו להם, שצריך לברך עליהם – הם מעטים בתקציב הזה. לממשלה היו צריכות להיות עדיפויות אחרות.

אני מקווה מאוד שהתקציב לשנת 1995 יידון בצורה יותר מעמיקה, ויחשבו עליו הרבה יותר טוב, כדי שלא נגיע לתקציבים נוספים לא רציניים כאלה בעתיד. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סאלח טריף. אחרון הדוברים – חבר הכנסת גדליה גל. בבקשה, אדוני.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשה לי בראשית דברי, אדוני היושב-ראש, להביע את השתתפותי בצערך.

התקציב הנוסף, בהיקפו, מעיב לצערי על ההישגים הנפלאים שהיו בשנת 1994, והלוואי שלא היינו נדרשים לו. נכון, היו הכנסות מעל למצופה, משום שהצמיחה היתה מעל למצופה, הירידה באבטלה היתה מעל למצופה, וההכנסות האלה מאפשרות להביא את התקציב הנוסף. ואומרים, ובצדק, שהגירעון בשנת 1994 לא יעלה, כתוצאה מהתקציב הנוסף, על אותם 3% שעליהם התחייבנו, והם מופיעים בתקציב. אבל עודף ההכנסות יכול היה גם לתרום לכך שיהיה גירעון קטן יותר, וזה לא היה אסון, היתה בזה ברכה, או לחלופין – להקטין את המסים, שגם זה לא היה מזיק לנו. וכבר אמרתי שאני בהחלט מצטער על ההיקף של התקציב הנוסף, והלוואי שלא היינו נדרשים לו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, ברשותך, נוסף על דברי הטעם שלך, הרי זה לא מספיק שאנחנו משעבדים את השנה, אלא כל תוספת תקציב של השנה יש לה השפעה על השנים הבאות, שמי יודע אם תהיה בהן צמיחה באותה מידה כמו השנה, ואם תהיינה הכנסות ממסים כמו השנה. זו רק תוספת על דברי הטעם שאמרת, אדוני.

גדליה גל (העבודה):

התקציב הנוסף מחולק לשלושה חלקים. החלק הראשון, כפי שאמרה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואני מצטרף לזה, הוא תוספת שאפשר לברך עליה: זה החלק של הסכמי השלום, החלק של ההשקעות, הן בתעשייה והן בתשתית, כ-1.5 מיליארד שקלים. זה בהחלט מבורך, והלוואי שהיינו נשארים בתחום הזה.

החלק השני הוא הסכמי שכר. אין ספק שמבחינת המקרו זה היה כישלון; אי-אפשר להציג את זה כהצלחה. אבל אני מציע שלא לשכוח שלא מדובר פה בתוספות שכר של אנשים שמראש השכר שלהם גבוה. גם היום השכר שלהם נמוך יחסית. ובידנו, לפי דעתי, לעקר את השלילה שבתוספת הזאת, אם נדאג לצמצם את מספר העובדים במגזר הציבורי, לשחרר חלק מהם למגזר העסקי, ואז גם היתה נפתרת בעיית המשמעות של התוספת הזו, ובסך הכול היינו גורמים לכך שאלה שנשארים לעבוד יקבלו שכר יותר גבוה, והם בהחלט ראויים לכך.

הדבר השלישי הוא משבר בענפים, ענפי משק, משבר שלא התחיל אתמול ולא שלשום, אלא זה משבר בוודאי בן עשור שנים, והלוואי שנגמור אותו בתקציב הזה ובשנת 1995.

לגבי קופת-חולים, לא יכולה להיות תוכנית הבראה בלי השתתפות העובדים. ואני מקווה שבמשא-ומתן שמתנהל בשעות אלה לא תהיה התקפלות של הממשלה ולא יהיה ויתור, לא בדרכי של הלוואה

ולא בכל דרך אחרת, והממשלה תעמוד על מה שהיא החליטה, שהעובדים יתרמו את חלקם בתוכנית הבראה שדורשת הרבה מאוד כסף.

אני רוצה לומר לידידי סאלח טריף, שראוי שנלמד לקח מאותם דיונים שהיו כאן כאשר כל מגזר בפני עצמו בא וביקש תוספת שכר, ומרבית חברי הכנסת אמרו לכל קבוצה שמגיע, שצריך לתת, ועכשיו אנחנו בוכים על החור שנהיה בקופה.

ההסתדרות – ואמר את זה חבר סיעת רם שמואל אביטל, חבר הוועדה המרכזת – כנראה רוצה להיפטר מקופת-חולים. ההסתדרות החדשה רוצה לצמצם את פעילותה לאיגודים מקצועיים, לתרבות, וכפי שאמר חבר הכנסת אורון – לסולידריות חברתית. אני מבין שרוצים להרחיק את קופת-חולים, ואנחנו נמצא את עצמנו מהר מאוד עם קופה שחברים בה שני-שלישים מאזרחי מדינת ישראל, כאשר לקופת-חולים זו אין בעל בית ואין אבא. הלוואי שמהמשיבר הזה נצא, בין השאר, כשקופת-חולים מצטמצמת במספר המבוטחים שבה.

ראוי לה למדינת ישראל שיהיו בה שלוש או ארבע קופות-חולים מאוזנות פחות או יותר בגודל שלהן, ושלא נמשיך לחיות בסיטואציה שבה כשקופה אחת מזדעזעת, מחצית או שני-שלישים מהמבוטחים של מדינת ישראל מזדעזעים יחד אתה. וכאשר לקופת-חולים זו לא יהיה מחר-מחרתיים אבא – אם כי יש מי שאומרים שהיא היתה יתומה לפני כן – ראוי שמהמשיבר הזה נצא כאשר הקופות מאורגנות בצורה יותר מתקבלת על הדעת.

אברהם פורז (מרצ):

זה לא שהיא היתה יתומה אלא – – –

גדליה גל (העבודה):

אני כבר ציינתי הבוקר, שאם העובדים חושבים שהם ימשכו את המשא-ומתן עם הממשלה ועם הנהלת ההסתדרות והנהלת הקופה עד לרגע האחרון ויניחו שמחר יביאו לוועדת הכספים הסכם ומחרתיים, כתוצאה מזה, יש כסף, אין טעות גדולה מזאת. ועדת הכספים, אם וכאשר תקבל בקשה לתוספת תקציב לקופת-חולים, תדון בזה כמקובל, תיתן לזה את הזמן הדרוש ולא תפעל תחת איום של שביתה או כל איום אחר. אם רוצים לקבל את הכספים בהקדם, ראוי שיקבלו גם את ההחלטה להגיע להסכם, כדי שהממשלה תוכל לבוא לוועדת הכספים וכדי שוועדת הכספים תוכל לדון כנדרש.

יורם לס (העבודה):

האם ראוי שהעובדים יפעלו תחת האיום שאין משכורת? זה ראוי?

שר האוצר א' שוחט:

זה לא איום.

יורם לס (העבודה):

מה זה "זה לא איום"?

שר האוצר א' שוחט:

זה לא איום, פשוט אין.

יורם לס (העבודה):

ואם יחתמו, יהיה?

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להזכיר לכם, שמי שמדבר הוא חבר הכנסת גדליה גל.

יורם לס (העבודה):

בתעשיות הביטחוניות עצרו את המשכורת?

שר האוצר א' שוחט:

זאת לא בעיה של איום.

יורם לס (העבודה):

זאת לא בעיה של איום? בתעשייה הצבאית סגרו משכורת למישהו?

שר האוצר א' שוחט:

אין לקופת-חולים כסף.

גדליה גל (העבודה):

חבר הכנסת לס, גם כאשר ביקשה הממשלה מוועדת הכספים לאשר תוספת תקציב לתעשייה האווירית והופיע פה הוועד וביקש שנעשה זאת מהר, ועדת הכספים דנה בזה בלי האיום של עובדי התעשייה האווירית. אינני מייצג את הנהלת קופת-חולים, אינני מייצג את הממשלה. ועדת הכספים לא תפעל בחיפזון בשום עניין, וגם לא בעניין הזה.

יורם לס (העבודה):

אבל שהעובדים יקבלו משכורת. לא היה תקדים כזה, שיסגרו להם את המשכורת.

גדליה גל (העבודה):

אם אינך יודע, יורם, בכל מפעל שנכנס לקשיים – – –

יורם לס (העבודה):

זה לא מפעל. קופת-חולים היא לא מפעל. זו השגיאה שלכם. היא מייצרת אנשים מבוגרים, זה המוצר שלה. מה אתה רוצה – להרוג אותם? זה יפתור את הבעיה, תאמין לי. זה לא מוצר, זה לא עסק, זה ערך חברתי.

גדליה גל (העבודה):

היות שזה ערך חברתי, כל צד יכול לעשות בזה מה שהוא רוצה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אולי יעשו את הוויכוח בתוך הקואליציה, בתוך מפלגת העבודה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

זו הגדולה של הקואליציה.

גדליה גל (העבודה):

יש לי פה עוד הרבה סעיפים, אבל אני אדלג עליהם. אני רוצה לומר בסיכום לחברי בקואליציה: אפשר לדבר על חברה, אפשר לדבר על אבטלה, אפשר לדבר על עוני ואפשר לדבר על אלף דברים, כולם כאובים. המבחן שלנו בשנת 1995, למיטב הכרתי, הוא בשני דברים: אחד – שנרסן ונחזיר את האינפלציה לשיעור של 10%; והשני – שנמשיך לפעול כך שהאבטלה תהיה בקו של ירידה. אם האינפלציה לא תרד והאבטלה תעלה, כל הדיבורים שלנו על קו העוני, על בעיות חברה, יהיו שווים כקליפת השום. כל מה שנעשה צריך להיגזר משתי המשימות האלה. אם רוצים לעמוד בשני הדברים האלה, אי-אפשר להיות נדיבים, אי-אפשר להגיד לכל תביעה "כן", אי-אפשר להיענות לכל המשאלות, צריך קצת להדק את החגורה. הרחבנו מדי ב-1994, צריך להדק קצת ב-1995 כדי שנחזור להישגים המבורכים שהיו בשנת 1994. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, על דברי הטעם, ואנחנו ניגשים להצבעה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אין לשר תשובה?

היו"ר ר' אדרי:

כן, אדוני חבר הכנסת ויינשטיין? אני מבין שאתה במקום מישהו אחר. אדוני, חבר הכנסת ויינשטיין, עם כל הרצון הטוב, הייתי מאוד רוצה, אבל התקנון לא מאפשר לי, וזאת תהיה חריגה גם מהסמכות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, השר הגיש תקציב נוסף, צעד מהפכני. היו כאן טענות רבות מהקואליציה ומהאופוזיציה. השר אפילו לא מוצא לנכון להשיב?

שר האוצר א' שוחט:

אני אענה בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת יהלום, זו זכותו. השר החליט שלא להשיב, וזו זכותו.

אנחנו ניגשים להצבעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין לך שום תשובה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני עמדתי על הבמה ואמרתי עובדה מסוימת, ושר האוצר אמר: לא נכון. יש לי הוכחות לכך שהדברים שאמרתי הם עובדה. ב-16 באוגוסט 1994 אמר שר האוצר: בהסכמי השכר היו פרטים שנודעו לי לאחר מעשה. אני אמרתי שהוא לא היה עירני. אני צדקתי. הוא אמר שזה לא נכון, ואני מבקש – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, בקריאה ראשונה? ההצבעה החלה. מי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – 4, נמנע אחד. הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994, עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה לחברי הכנסת.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה שר האוצר. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת בפניכם באה לשמש שתי מטרות: א. לפשט את הצד המינהלי; ב. לתקן עיוותים במידת האפשר.

נדמה לי כי יש קונסנסוס כללי, שקרקע המיועדת לחקלאות צריכה להיות פטורה ממס. מאידך גיסא, אין כל סיבה שתחת אצטלה של חקלאות, ייהנו מפטור ממס בעלי קרקע המיועדת לבנייה, שאין להם כל קשר מעשי עם חקלאות.

לפיכך, מוצע כי קרקע המיועדת לחקלאות תיחשב בכל מקרה כקרקע חקלאית, בלי שים לב אם היא מעובדת בחקלאות, או איננה מעובדת מכל סיבה שהיא.

תיקון זה מונע טרחה רבה מהציבור, להוכיח את עבודת עיבוד הקרקע או את העובדה שאיננה ראויה לעיבוד.

כידוע, החוק הקיים חייב הוכחות כאלה, שגרמו לא מעט טרוניות מצד בעלי הקרקעות, ואף גרם לחיוב במס במקרה שהקרקע לא עובדה.

המצב הנוכחי גרם לעיוות נוסף: כדי להיות פטור ממס רכוש נהגו בעלי הקרקע המיועדת לחקלאות, במקרים לא מעטים, לנצל את מכסת המים בצורה לא רציונלית, כדי לזכות בפטור ממס רכוש.

מאידך גיסא, בא תיקון זה למנוע ממי שרוכש היום קרקע המיועדת לבנייה, לזכות בפטור ממס רכוש בשל השימוש לחקלאות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אולי תקרא קצת יותר לאט, כדי שנוכל להבין?

שר האוצר א' שוחט:

הוא הדין לגבי מי שרוכש קרקע המיועדת לבנייה והיא עדיין נטועה במטעים.

אני מניח כי ועדת הכספים תתייחס להצעת החוק על כל פרטיה.

על כן, אני מבקש מהמליאה לאשר את ההצעה בקריאה ראשונה ולהעבירה לדיון בוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר האוצר. נו, נגביל את הזמן לחמש דקות? זה יהיה בסדר? הרשימה ארוכה מאוד.

קריאה:

לא, שלוש דקות.

שר האוצר א' שוחט:

שלוש תספקנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, חמש דקות.

סאלח טריף (העבודה):

מיקי הציע חמש דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה זה חמש דקות? כך מתייחסים ברצינות לעבודה?

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם יודעים שאני איש של פשרות בכל דבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

ארבע דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אווה, ארבע דקות. הנה, חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה הצעת ארבע דקות, אתה ראשון הדוברים. אקפיד על ארבע דקות.

יעקב שפי (העבודה):

הראשון – ארבע דקות, השני – שלוש, השלישי – שתיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אגיד רק את רשימת הדוברים. אחרי מאיר שטרית יהיו לנו הכבוד, הזכות והעונג לשמוע את חבר הכנסת שאול יהלום, שיושב בשקט ומחכה לתורו. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים המונחת בפנינו באה, לכאורה, לתקן מצב הקיים היום, שאדם שיש לו קרקע חקלאית, והיא משנה את ייעודה לבנייה – כל עוד היא מוגדרת בתכנון כקרקע חקלאית הוא בעצם לא משלם עליה מס רכוש. היום החוק בא לתקן את המצב, שאם קרקע שינתה את ייעודה בתכנון מחקלאות לבנייה, הבעלים מתחיל לשלם עליה מס רכוש מייד. אני מבין שהצעה זו באה בעקבות השינויים הפזיזים והמהירים שנעשים בעקבות חוק הול"לים וההסכמים שנעשים בכל מיני יישובים, בינם לבין הקבלנים שקונים את הקרקעות, משנים את ייעודן בהמוניהם במסגרת הול"לים. המטרה היא שהמדינה תחייב אותם לשלם מס רכוש ולא תפטור אותם ממס רכוש.

אני רוצה לומר שלדעתי זהו עיוות מסוים. אני חולק. אני כופר בעיקר. מה פתאום בכלל קרקע חקלאית פטורה ממס רכוש? למה לא יחייבו גם קרקע חקלאית במס רכוש? הרי ממילא מס רכוש נקבע כאחוז מסוים מהערך של הקרקע, וממילא קרקע חקלאית ערכה זול מאוד, ולכן המס עליה יהיה נמוך מאוד. לפי אותו היגיון, אם קרקע חקלאית פטורה ממס רכוש, מדוע הקבלן, שמחזיק קרקע ריקה, לבנייה אומנם, אבל הוא עוד לא מתחיל לבנות עליה, צריך לשלם מס רכוש? הרי אתם יודעים כמוני שקבלנים מחזיקים קרקעות לעתים 10, 15 ו-20 שנה. עכשיו, תעשו חשבון, צא ולמד, אם קבלן כזה מחזיק קרקע 10 ו-15 שנה, הוא כבר שילם מערך הקרקע 2.5% לשנה כפול עשר, שזה 25%.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא הוא, ישלם מי שיקנה את הדירה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מגיע לזה. זה 25%, ואם זה 15 שנה הוא משלם למעלה מ-30%. הזוג הצעיר, המסכן, שקונה את הדירה, מכניסים לו בתחשיב ערך הקרקע, כמובן, גם את כל המסים שהאיש שילם כמס רכוש, גם את מס ערך מוסף עליהם, and on the top of it, מעל הכול, גם מס רכישה על המסים האלה. והממשלה מדברת על הוזלת מחירי הדירות. ממה נפשך? אם קרקע חקלאית ראויה לפטור – הבה תפטרו גם את הקרקעות לבנייה שלא התחילו לבנות עליהן. אני מוכן שמהיום שיתחילו לבנות על קרקע חקלאית – תחייבו אותו במס רכוש. אבל לפני שהתחילו לבנות, אל תחייבו אותו במס רכוש.

יוצא עוד דבר אחד, אבסורדי באמת. בהצעת החוק שמונחת בפנינו גם נאמר, שאדם שממשיך לעבד את הקרקע כקרקע חקלאית, אם הוא החזיק את הקרקע הזאת לפני 1 בינואר 1994, הוא ימשיך להיות פטור ממס רכוש, אפילו שונה ייעודה. זאת אומרת, אם נעשתה תוכנית ול"ל לגבי שטח של מושב, או קיבוץ, שטח גדול, ושונה ייעוד הקרקע לפי תוכנית הול"ל, אבל ממשיכים לעבד אותה כקרקע חקלאית והיא היתה בידיהם לפני 1 בינואר 1994, וזה המצב הנכון בכל הסקטור החקלאי, הם ימשיכו להיות פטורים ממס רכוש. זאת אומרת, כאשר הם ימכרו את הקרקע ויממשו את הבנייה

הם יוצאים ברווח הרבה יותר גדול. לעומת זאת, אם זה אדם פרטי שיש לו בידיו קרקע לבנייה, הוא ממשיך לשלם כל שנה 2.5% מערך הקרקע, שיועמסו בסופו של דבר על הזוג הצעיר. זה פשוט לא הוגן ולא צודק. או שתפטרו את כולם, או שתחייבו את כולם. אז, לדעתי, יהיה צדק בעניין.

הדבר האחרון נוגע ליישובים חקלאיים. עכשיו, כשמשנים ייעודים ומוכרים את הקרקעות, מאחר שהם לא משלמים מס רכוש – הם יצאו ברווח הרבה יותר גדול מאשר קבלנים פרטיים שמחזיקים את הקרקע 10 ו-15 שנה. התוצאה, הם יכולים להתחרות, או לחלופין להכניס לכיסם הון עתק מרווחי המסים האלה. אינני חושב שזו כוונה רצינית של המחוקק.

לכן, אינני מתנגד, כמובן, להעביר את החוק לוועדת הכספים לדיון. שם נרד לפרטי החוק וננסה אולי לתקן אותו. לדעתי, המצב הקיים היום מעוות ומחייב שינוי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הצעת פשרה של ארבע דקות ואמרת את הכול בשלוש דקות. יפה.

חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת גונן שגב. אם הוא לא יהיה – יהיה מי שתמיד ישנו, מיכאל איתן, והוא תמיד ישנו, גם עכשיו.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה עוד מעט צריך לדבר ואתה מרכז עכשיו סביבך 20% מחברי הכנסת הנוכחים.

סאלח טריף (העבודה):

הוא מסביר לנו משהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מנסה לשכנע את מי שמייצגים את מרבית בעלי הקרקע הפרטית במדינת ישראל, או חלקים גדולים ממנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם עכשיו תגיד את מה שיש לך להגיד, מה תגיד כשתקבל את רשות הדיבור? בבקשה.

אבל בכל זאת, אני חוזר, חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן. אומנם אתם לא מדברים בקול רם, אבל אתם עומדים. אני יודע מתוך הרגשה אישית, כשאני מדבר, שכשיש קבוצת חברי כנסת שמדברים, זה נותן הרגשה לא טובה לנואם. בבקשה, אדוני.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, תודה רבה על השלטת הסדר באולם המליאה.

אדוני השר, שלא כל כך מקשיב עכשיו, אבל לפחות נמצא באולם, שלא כמו בחוק הקודם, כשרוב הזמן השר לא היה בשעת הנאומים, דווקא כשהיה מדובר בהצעת התקציב; ילמד אותי, אדוני השר, יש לי אליו שאלה, לכבודו. אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מקשיב.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בסעיף האחרון של החוק הזה נאמר שתחילתו של חוק זה בשנת המס 1994. זאת אומרת, אנחנו מדברים על שנת המס הנוכחית, שהמס יחושב לפי החוק הזה. אבל בדברי ההסבר כתוב כך: "חלק מבעלי הקרקעות משלמים את המס בתחילת השנה, וכדי שלא יהיה צורך בהחזרי מס בעקבות התיקונים בחוק, מוצע לקבוע כי תחולת חוק זה תהיה משנת המס 1994 ואילך". לעניות דעתי, יש פה טעות. תחולת החוק צריכה להיות, אם כך, משנת 1995, שהרי אם אתה אומר שחלק מבעלי הקרקעות משלמים את המס בתחילת שנת המס, זאת אומרת בחודש ינואר, ואתה מעוניין שלא יהיו החזרי מס וחישובים של מס לגביהם, הרי האנשים שילמו בתחילת שנת המס 1994; ואם תחולת החוק היא לגבי שנת 1994, הרי זה ברור שיצטרכו לעשות התחשבנויות לכאן או לכאן.

אם לגבי אנשים שהחוק מקל עמם, יצטרכו להחזיר להם, לגבי אנשים שהחוק מחמיר אתם, הם יצטרכו להחזיר. ובכן, נראה לי שיש טעות מיניה וביה בהגשת החוק. אם צודקים דברי ההסבר, כבוד השר, ללא כל ספק צריך לשנות את החוק, שהוא יחול בשנת 1995. אחרת, אם הוא יחול בשנת 1994, וההנחה אומרת שהוא יתקבל בקריאה שנייה ושלישית, אפילו אם הוא יתקבל עדיין בשנת המס הנוכחית, זה סותר את דברי ההסבר, כי הרי חלק מהנישומים, על-פי עדות השר עצמו בדברי ההסבר, כבר שילמו את המס, ואתה לא רוצה להתחשבן אתם. אם הוא יתקבל בקריאה שנייה ושלישית, באיחור אפילו, האנשים כבר בוודאי מתחשבנים ולגבי כל הנישומים יצטרכו להיעשות קיזוזי מס.

לכן, אדוני השר יואיל בטובו לבדוק זאת ולהגיש לנו הצעת חוק, שדברי ההסבר לה ותחולת החוק וסעיפיו זהים, ולא להטעות את חברי הכנסת ולהגיש הצעת חוק שאומנם אופיינית לממשלה מבולבלת, כפי שאמרתי אתמול, שהשר עצמו "קיבל מקלחת" מכל שרי הממשלה על הצעת התקציב

שהביא לכאן. כל שרי הממשלה הודו, וזה מופיע היום בכל כלי התקשורת, שהממשלה ושר האוצר נכשלו במדיניות הכלכלית כישלון חרוץ, מוחלט. קראתי את הקטעים כשהשר היה כאן בשעת הדיון.

אני חושב שזה אומנם מאוד אופייני לממשלה, אבל בכל אופן צריך להביא לנו דברים יותר מדויקים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון – איננו באולם. חבר הכנסת גונן שגב – איננו באולם. חבר הכנסת מיכאל איתן ישנו. אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת טלב אלסאנע; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חגי מירום, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת סאלח טריף.

אני רק אבקש מחבר הכנסת סאלח טריף, אחרי שהוא יגמור לדבר, שיחליף אותי לארבע דקות כדי שאוכל לדבר. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת היא שקשה מאוד לרדת בקריאה ראשונה, שנייה ואפילו שלישית לנבכיו ולמסתרי ניסוחיו של החוק הזה. הדבר הזה נובע מהעובדה, שמשום-מה במשך כל השנים נקבעו בעצם מפלטי מס על-ידי כך שאנשים יכלו לקחת קרקע, ועל מנת להימנע מתשלום מס, לנצל את ההתייחסות המיוחדת של החוק לקרקע חקלאית ולעשות מה שאנחנו עושים יותר מדי פעמים במדינה הזאת, לומר שהקרקע היא כאילו קרקע חקלאית.

לכן, היו הרבה בעלי קרקעות שבילית ברירה, בגלל גובה מס הרכוש, היו צריכים להפוך את הקרקע שלהם לקרקע חקלאית. היא לא היתה חקלאית, הם לא רצו לעסוק בחקלאות, אבל לא היתה להם ברירה, והם נתנו אותה לפעמים אפילו ללא תשלום, רק שימצאו מישהו שיסכים לגדל עליה משהו, שתהיה כאילו חקלאית. טוב.

אני רק שואל שאלה פשוטה: מה קורה היום מול אלפי בעלי קרקע פרטית שהממשלה מטילה עליהם מס רכוש? זו זכותה של הממשלה. הממשלה אומרת: אנחנו צריכים משאבים תקציביים, אנחנו צריכים לגייס כסף על מנת שנוכל לקיים את צורכי המדינה, לדאוג לחלשים, לדאוג לחינוך, לביטחון. לכן כל העם צריך לשלם מסים, חלק מעבודה וחלק מההון, או מקרקע שיש להם. עד כאן הכול צודק.

אבל אני שואל שאלה פשוטה: אם לממשלה אין תקציבים ואין די משאבים, איך זה ייתכן שהיא לוקחת אדמות ששייכות לה, שהיא נתנה לקיבוצים לעבד אותן, והיום היא נותנת לקיבוצים אפשרות, לאחר שהייעוד שונה, להפוך את האדמות האלה לאדמות בנייה ומאפשרת לקיבוצים לקבל את הכסף כשהיא, המדינה, בעצם הבעלים שלהן?

עכשיו נוצר מצב שאני כבר לא יכול להבין אותו. אדם פרטי שקנה אדמה, מטילים עליו שנה אחר שנה מס רכוש, ואחרי 15-20 שנה הוא כבר שילם את הקרקע שקיבל מאביו בירושה, שילם כבר עליה פעם מס רכוש. לעומת זאת, הקיבוץ שהחזיק את האדמה היה פטור כל השנים מתשלום, מעולם לא שילם עבור הקרקע, מעולם היא לא היתה שלו, עכשיו הוא מקבל הכול.

ולא רק זה, אלא גם זאת. מציע כאן חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שקרקע כזאת תהיה פטורה גם ממס שבח או ממסים אחרים.

רבותי, נמאס כבר לראות מדיניות של איפה ואיפה. נמאס כבר לראות איך ממשלה מעדיפה סקטור שסמוך על שולחנה מסיבות פוליטיות. נמאס כבר לראות איך מטילים מצד אחד מסים על אזרחים, ומצד שני לוקחים את המסים האלה כדי לקיים רמת חיים גבוהה, כדי לסייע לקבוצות מועדפות הרבה מעל ומעבר למה שמתחייב מהצורך לעזור לחלשים.

הנה, היום התבשרנו ש-650,000 איש חיים מתחת לקו העוני, מהם 270,000 ילדים. אחד מהם גר בקיבוץ? האם יש קיבוצניק אחד שחי מתחת לקו העוני? אני מאחל להם שלעולם לא יגיעו למצב הזה. אבל אני שואל: מדוע להטיל מסים ולהעביר אותם דווקא לטובת הקיבוצים ולא לטובת האוכלוסייה שחיה מתחת לקו העוני? איזה צדק יש בכך? ואם מחליטים להטיל מסים, שיטילו מסים על כולם, וודאי וודאי שלא נגיע למצב שאנשים נהנים פעמיים: פעם מקבלים קרקע לא שלהם, ומשום שהיא לא שלהם הם גם לא שילמו עליה מסים, ופעם שנייה מטילים את העול על מי שהקרקע שלהם, או רכשו אותה או קיבלו אותה, אבל היא היתה בבעלותם תמיד. הרי הדעת לא סובלת אפליה כזאת, קיפוח כזה.

ובכלל, אני פונה אל ספסלי הממשלה. מה אתם רוצים כל הזמן לעזור לקיבוצים עוד ועוד? הנה יש היום דוח של הביטוח הלאומי. התחייבתם להקצות משאבים כדי לפתור את בעיות העוני. למה להעביר מיליארדים נוספים לקיבוצים כשיש בעיה כל כך קריטית? מדוע להפלות בין מצוקה לאי-נוחות? מדוע לא לדאוג לכך שעיקר המשאבים לא ילכו לקיבוצים, ששם אין בעיות של עוני אמיתי?

סאלח טריף (העבודה):

תקצר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים בהרגשה מאוד לא נוחה, שבמקום לתת תשובות על השאלות שלי, אתם אומרים לי לסיים. היום השלטון בידיים שלכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל גם אני אומר, כי השעון צלצל. השעון אומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

השעון אומר. אבל כשאני מצדד לפעמים במדיניות הממשלה אני אף פעם לא שומע שאומרים, גם אם השעון מצלצל: תפסיקו אותו.

גדעון שגיא (העבודה):

נהפוך הוא. אני ויתרתי על זכות הדיבור שלי לטובתך, ולכן היו לך שש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שגיא. אני אחזיר לך את שתי הדקות מהנאום הבא שלי, בתנאי אחד – שתיתן תשובה על השאלות שלי והן לא תישארנה שאלות רטוריות. אני מאמין שאתה גם יכול לעשות הרבה יותר ממני, כי הקול שלך היום מחזיק את הממשלה, ואם אתה תשים את היד ותגיד: אני רוצה צדק – אני עם המנוף של האופוזיציה – אתה תוכל לעשות צדק.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לכל חברי הכנסת: אתם אינכם יכולים לתת זמן, מזמנו של זה לזה, וזה מזמנו של זה. אתם, כפי שאומרים, על שנות החותמת – אדיבים. הזמן הוא של הכנסת ולא שלכם.

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף ישנו. אחר כך הוא יואיל בטובו לעשות שירות חברי ולהחליף אותי לארבע דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שהאוצר מביא לנו היום באה, חבר הכנסת איתן, לאחר מחאות רבות ועקביות מאוד של חברי הכנסת הדרוזים וגם הערבים, חברינו, לאור זה ששנים רבות, איך אמרת, פשוט גוזלים, לוקחים כסף, מס רכוש, מבעלי אדמות פרטיות במדינה, בשיעור כזה שתוך 20 שנה היה כל בעל אדמה צריך לשלם את מחיר האדמה שקיבל בירושה. אם הוא מחזיק אותה זמן רב עוד יותר, הוא צריך להכפיל ולשלש את מחיר האדמה ולשלם את זה לאוצר המדינה. זה פשוט עוול, משום שבעת ובעונה אחת, כאשר לקחו כסף למס רכוש, יצרו מין מונחים של מושבים, קיבוצים ותנועות התיישבותיות וחקלאיות, ומהם, בשם החקלאות לא לקחו, ומכאן מצאו איזו נוסחה שאפשרה לגבות מס רכוש. תמיד הסתבכו עם זה ותמיד סבלנו.

אני אומר לך כמי שמטפל בזה המון זמן, והדבר גורם לעוול ולמרירות נוראית, שהאוצר מנסה היום לתקן משהו בחוכמה, אבל מקלקל משהו אחר. אני לא שבע-רצון מהתיקון הנוכחי. לפי דעתי לא יכול להיות שאתה קובע זמן מסוים, אתה אומר: מ-1 בינואר 1994 או מ-1 בינואר 1995, ומישהו קיבל אז את אדמתו בירושה; אבל מה אתי שקיבלתי את אדמתי בירושה לפני עשר שנים? זה לא טוב? וזו אדמה חקלאית. היא כבר הופכת לא-חקלאית בגלל התאריך הזה? טוענים שביחס לאדמה החקלאית אם אינה מעובדת, מתקנים את זה לפי הצעת החוק – לא צריך להוכיח שהיא מעובדת, חבר הכנסת ויינשטיין, או שאינה מעובדת. אבל זה תיקון קטן, זה תיקון לא מהותי. הבעיה העיקרית היא באדמה חקלאית שבתוכנית מתאר התחילו פתאום לשנות; הכניסו אותה כקרקע שיכולה להיות טובה למגורים, ומתחילים לגבות עליה מס רכוש, כאשר היא עדיין משמשת מטע של זיתים או אדמה חקלאית של פלחה וכו', והם רוצים לקחת מזה מס רכוש, כאילו בונים על הקרקע בניינים רב-תכליתיים.

כדי לקצר ולעזור לשר האוצר הפעם, אני רוצה לתמוך בהעברת הצעת החוק הזאת לאחר קבלתה בקריאה ראשונה לוועדת הכספים, כי אני מקווה מאוד שניצור שם את השינויים הדרושים, כדי שלא נמשיך לגזול מס שהוא לא הוגן, לא צודק, שבא לכסות דברים. הלוא למה נועד מס רכוש? – לכסות נזקי טבע. אנחנו רואים שנזקי הטבע קיימים אפילו בתקציב הנוסף. לא לשם כך אנחנו צריכים לקחת מהאזרחים כסף על אדמה שקיבלו בירושה, שהם לא סוחרים בה, שהם לא קונים ומוכרים, שזה לא עניין עסקי. לפעמים זה עניין לבן. הרי מה קורה? אם אתה לא נותן את הקרקע שלך לבן, הרי המדינה תיתן, ותיתן מקרקע מסובסדת בצירוף תשתיות בשכונות חיילים או בפתרון אחר או בשכונות "בנה ביתך" ביישוב הערבי.

לכן, לפי דעתי, זה מס שצריך לעבור מן העולם. צריך להכניס בו בינתיים את התיקונים הדרושים בוועדת הכספים אחרי העברתו בקריאה הראשונה. על כן, אני אתמוך בשלב הזה, כדי להכניס בחוק הזה את השינויים הדרושים. אני מקווה שכך יהיה ולא תהיה אותה עקשנות בלתי מובנת של פקידי מס רכוש והאוצר, כדי שימשיכו לגבות כמה מאות מיליונים, שלפי דעתי הגבייה שלהם עולה לא פחות מהכספים שנגבים.

היו"ר ד' שילנסקי:

עד שחבר הכנסת סאלח טריף יחליף אותי, אני רוצה להגיד שני דברים. הסדר הוא – חבר הכנסת בנימין טמקין; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רן כהן; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסף בא-גד; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלכס גולדפרב – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

יוסף בא-גד יושב כאן.

סאלח טריף (העבודה):

אני בינתיים ליד היושב-ראש, כדי שיוכל לדבר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי הרבה ידידים וגם ידידי נפש שהם חברי קיבוצים. השבוע שאלתי ידידה אחת שלי, חברת קיבוץ ותיקה: יש תופעה משונה מאוד – נושא חנה סנש, העלילה שהטלוויזיה הישראלית עמדה להעליל עליה. איך זה ששום חבר קיבוץ לא פתח את פיו? דב שילנסקי, הבית"ריסט, איש הליכוד, הוא יצא להגן עליה. כי אצלי זה עניין על-מפלגתי. לא רק על חבר קיבוץ. ביום שישי לפני שבוע פורסם המאמר של מוקי צור, וזה היה היחיד, נדמה לי, מבני הקיבוצים. עבר שבוע עד שהשמיעו קול. אף חבר כנסת אחד מהצד הזה – כשהיא צמחה ובאה מהקיבוצים – לא אמר דבר. אצלי היא נכס לאומי. אבל אתם תמיד אמרתם: חנה סנש מהקיבוץ. כולם שתקו. היא אמרה לי: תעזוב אותי עם כל הדברים האלה, יש לי שני בנים והם עסוקים, לא בחנה סנש, הם עסוקים עכשיו ועושים תוכניות כמה וילות יבנו, כמה קוטג'ים יבנו על הקרקע שיקבלו.

אני אומר לכם, אני לא זולל קיבוצים ולא קיבוצניקים. אני יודע את התרומה הגדולה שהם תרמו. לי נדמה שבדבר הזה שאתם עכשיו הולכים להיטיב עם הקיבוצים אתם תעזרו לחסל קיבוצים, וחבל לי.

אמרתי זאת אגב אורחא, אבל מצד שני יש עניין הצדק. דיבר פה חבר כנסת לפני על קבלנים שהחזיקו מגרש. אני רוצה לדבר לא על הקבלנים שהחזיקו מגרש, אם כי גם זה צודק. אני רוצה לדבר על האיש שחסך פרוטה לפרוטה, איש מהמעמד הבינוני, והוא קנה מגרש שיהיה לו לימי זיקנה, שיהיה לו בסיס כלכלי כלשהו לשעה קשה או לשעת הצורך. אותו אין משחררים ממס הרכוש. למה? אם לשחרר, הרי כל העסק הזה נוצר בגלל הקיבוצניקים. בואו נדבר גלויות. אני לא אומר לכם, אל תעשו את זה. זה השיקול שלכם. אני אומר שאתם טועים מבחינתכם. אבל אם כן, למה לא את כולם? גם את הקבלן, זה חיסכון שלו, אבל גם את האיש שקנה מגרש במקום כלשהו וכל השנים שילם מסים. המשכורת שלו היתה קטנה. למה לא אותו?

אבל אני יודע שיש לכם רוב דורס פה בכנסת, ואני יודע שאתם תעבירו את החוק הזה, כי אתם התנכרתם מהעם. אין לכם היום הדאגה לבעיות העוני, זה לא נוגע לכם.

השעון מצלצל, לכן אגיד עוד דבר: אתם תעלו את זה על חשבון הזוג הצעיר שלא יכול היום לרכוש דירה. אתם לעגתם לאריק שרון, אתם מתחתם ביקורת על הבנייה של אריק שרון. לולא הבנייה שהוא השאיר לכם, כבר לפני שנה הייתם עם הלשון בחוץ. בתקופת אריק שרון זוג צעיר יכול היה, עם קושי פה ועם קושי שם, ואין לי זמן לפרט, להגיע לדירה. היום אתם סתמתם את הדרך. יש לי פתרון לזה: תרדו מה שיותר מהר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני נותן לך באופן חריג, לאור הנימוקים שלך, את רשות הדיבור לשלוש דקות.

אני מבקש מסגן היושב-ראש חבר הכנסת דב שילנסקי להחליף אותי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני כבר בדרך. עכשיו אני בא מצד ימין.

היו"ר ס' טריף:

אני מקבל אותך בברכה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לסגן יושב-ראש הכנסת על כך שהרשה לי להתייחס לנושא החשוב מאוד לחקלאים וליישובים רבים, במיוחד במגזר הערבי, בקשר למס רכוש.

מס רכוש הפך מזמן לקנס. ההבדל בין מס לקנס הוא הבדל ענק. מס משולם על-פי הכנסה, בשיעור מסוים מההכנסה שמקבל הנישום או האזרח, ואילו קנס משולם ללא קשר לשום הכנסה וללא שיקול כלכלי. זה הדין וזה המצב בכל הנוגע למס רכוש במגזר הערבי.

אדם שמחזיק מקרקעין נאלץ לשלם מדי שנה 2.5% מערך המקרקעין, ללא קשר לשאלה אם יש עלייה בערך המקרקעין, או יש לו הכנסה, ואפילו אם ירד ערך המקרקעין שהוא מחזיק. אם הוא לא משלם, אם הוא לא מצליח לעמוד בנטל התשלום, סכום המס צובר גם ריבית וגם קנסות, ובחלוף שנים מספר סכום המס עולה לפעמים על ערך המקרקעין שהוא מחזיק. זאת אומרת, אפילו אם הוא מוציא למכירה את המקרקעין, את המגרשים, התמורה שיקבל אין בה כדי לכסות את החוב שצבר במס רכוש. לכן, המס הזה חסר כל היגיון כלכלי.

דבר נוסף. יותר מ-90%, 95% המוחזקים על-ידי רשות הפיתוח ועל-ידי המדינה פטורים ממס. את זה רואים בסוף החוק. אך ורק אותם מקרקעין המוחזקים באופן פרטי והייעוד שלהם הפך מקרקע חקלאית לקרקע שנכללת במסגרת תכנון ובנייה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מי שמחזיק קרקע מינהל חייב במס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כל עוד הקרקע משמשת לייעוד חקלאי, היא פטורה.

במגזר הערבי אדם מחזיק מקרקעין עבור בנו, במצב הקיים הוא לא יכול לבנות, הוא מצפה שבעבור שנים מספר יוכל לבנות, והוא חייב לשלם מס אפילו אם בשלב הזה הוא משתמש בקרקע לצורך גידול חקלאי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא משלם מס על קרקע מינהל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא משלם מס עבור קרקע פרטית שהוא מחזיק, לא קרקע של המינהל. תסתכל בסוף החוק, חבר הכנסת ויינשטיין. המינהל הוא לא אישיות משפטית, המינהל הוא מנגנון שמחזיק את המקרקעין של המדינה. לכן אין אפשרות להגיד שיש מקרקעין של המינהל. אלה מקרקעין של המדינה, והמקרקעין של המדינה פטורים מתשלום מס.

יש בערך 3% מכלל המקרקעין במדינה שמוחזקים בבעלות פרטית במגזר הערבי והם חייבים במס.

מבחינה כלכלית, ההכנסה מהמס הזה אין בה כדי לכסות את הוצאות המנגנון של מס רכוש. לכן גם מבחינת כדאיות כלכלית, לדעתי, אין היגיון בתשלום המס. אולי בשלב מסוים, בתחילת שנות ה-40 או ה-50, על מנת לאלץ אנשים להוציא את המקרקעין למכירה לבנייה, היה בזה היגיון. אבל בשלב הזה, כשאין מקרקעין, אדם מחזיק בקושי לצריכה עצמית או לבנייה עתידית שלו, אין היגיון בהמשך החוק הזה, שבצורה עקיפה גורם להפקעת מקרקעין ומנשל הרבה חקלאים ותושבים מהמקרקעין שלהם על מנת שלא לשלם מדי שנה את הקנס. המס הפך להיות קנס והפך נטל בלתי מוצדק.

לכן אנחנו הגשנו הצעת חוק מטעם מפלגת מד"ע, ובה אנחנו מבקשים לבטל לחלוטין את תשלום הקנס הזה, המס הזה. אבל בשלב זה אנחנו נצביע בעד הצעת החוק הממשלתית על מנת שיתקיים דיון בוועדת הכספים בשתי ההצעות, גם הפרטית שלנו וגם הצעת החוק הממשלתית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רוצה להגיד משהו לחבר הכנסת טלב אלסאנע. ראשית כול, שלחת לי פתק. קראו את שמך ולא היית, ובהתאם לסדר המקובל והטוב מוחקים. אתה כתבת בפתק שאשתך חולה וכו' וכו', ואני רוצה לאחל לאשתך החלמה מהירה ובריאות טובה.

עם זאת כתבת – אבל יש דברים שצריך להקפיד עליהם, יש כללים בכנסת ויש נהגים בכנסת. אבקש לא להפוך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כתבתי לך באופן אישי. חשבתי לקבל גם את התשובה שלך באופן אישי. לא דיברתי לפרוטוקול. אני מוכן לקבל את הדברים שלך באופן אישי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אני מקבל את בקשתך. אולי תשאל את חברך לסיעה, חבר הכנסת דראושה. ברשותך, אני אראה לו והוא יאשר שלא צריך היית לכתוב לי כך. אני אראה לו והוא יראה לך. בתור יושב-ראש, אף פעם אין אצלי סיעה זו או אחרת. להיפך, מאשימים אותי חברי וגם בציבור הרחב אומרים, שאני קשה יותר כלפי חברי ורך יותר כלפי סיעות אחרות. אולי יש לי בתת-הכרה – פן יגידו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מעיד שהדברים נכונים. אני אומר את זה בעיקר לפני שאני עומד לדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה להעיד שהדברים נכונים, ואני לא עומד לדבר מייד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד ישנו. אחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב. אם הוא לא יהיה – חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואם היא לא תהיה – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שישנו, ושכבר נותן לי רמז שאוסיף לו חצי דקה. אבל נמצה את הדין עד הסוף, חבר הכנסת ויינשטיין. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כולם דיברו לפני על פרטי החוק ולא שמו לב לכך שהחוק הזה בא להביע את הטרגדיה של מדינת ישראל. החקלאות עומדת לחלוף ממדינת ישראל. אין יותר חקלאות, אין צורך בעובדי אדמה, ומשום כך מחפשים תחליף, מה לעשות עם אדמה חקלאית שאינה מעובדת, במקום לפתור את עצם העניין. עם שעובד אדמה, שכל עיקרו היה על אדמתו, כל זה הולך ובטל. לכן הצעתי הסתייגות לשם החוק: תיקון – ביטול החקלאות.

אני מקבל את ההערה של חבר הכנסת שאול יהלום. תחילתו של חוק זה בשנת 1995. למה 1994?
למה רטרואקטיבית? אם כבר, התחילה צריכה להיות ב-1995.

ועוד תיקון קטן, תשלום כל מס על קרקע חקלאית שהפכה להיות קרקע לבנייה יבוצע ויוחל רק כאשר משתמשים בה לצורך בנייה. כשאתה רואה שאדם הולך להרוויח על זה כסף, תגבה את חלקך. אבל לא ייתכן לאלץ בני-אדם לעשות מעשה כאילו זה חקלאי, או לשפוך שם כמות מים כדי שייקרא חקלאי, כדי לרמות את החוק. אל תהפכו את כולם לרמאים. יש לנו עם בריא וטוב.

בזה גמרתי את ההערות. אבל מאחר שאיחרתי, רצתי צפונה וחזרתי, אני רוצה לנצל את יתרת הזמן. מה קרה פה? לפתע הוסיפו לנו תקציב של 5.6 מיליארדי שקל להשלים את החודשיים שנשארו. אין כסף – מחפשים כל מיני חוקים דרקוניים ובלבד למצוא את הכסף להשלים, למלא את החסר.

התקציב הוא גירעוני. התקציב מראה על הפרש בין 105 מיליארד הכנסות ל-111 מיליארד הוצאות, עדיין חסרים 7 מיליארדים. אתה אומר בקלות 7 מיליארדים, אבל בואו כעת נתחיל לספור את המיליארד הראשון ונראה שנגמור בעוד שנה.

למה מיועד הכסף? כ-2 מיליארדים לתוספת שכר. אפשר להבין, רצו שקט תעשייתי, אישרו למשרד החינוך וכו' וכו'. הוצאות הנובעות מהסכמי שלום, חגיגות ראווה, חגיגות בערבה, כל היום חגיגות, חגיגות, ולזה העם צריך לשלם את ההפרשים?

הוצאות על ענפים במשבר. מי הם הענפים במשבר? כמובן קופת-חולים הכללית, ההסתדרות, ובצדק צועק חבר הכנסת יורם לס: שביתה. למה דדרתם את המצב עד שהגעתם לאיום שביתה ולהפקרת עובדים שעשו את מלאכתם? הם לא אשמים בשחיתות בצמרת.

יש תעשיות ביטחוניות, אבל במקביל יש תקצוב הוצאה של 270 מיליון לרכש תעשיות ביטחוניות. מה השלומיאליות הזו? למה צריך ענף במשבר, ומצד שני לרכוש תעשיות ביטחוניות? למה אי-אפשר להתאים דבר לדבר בדברים האלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

השעון מצלצל.

יוסף בא-גד (מולדת):

השעון מצלצל, הגיע זמנו של הנביא ישעיהו, פרק ה'. מוכרחים לגמור בדבר תורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני גומר. "אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן – – – מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באשים – – – הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר", שמים הפקרות לתקציב ושמים הרס למדינה. אוי לכם בקרן בן שמן. מי היה מוותר על הסיום הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, כשאתה רוצה לצטט משהו מהתורה, מהתנ"ך, לפחות אל תעשה את זה אחרי שזמנך נגמר, כי אתה מעמיד אותי במצב שמצד אחד אני חייב לשמור על הזמן ומצד שני אתה מעמיד אותי כאילו אני צריך להוריד אותך מעל הבמה באמצע ציטוט מכתבי הקודש. אל תעשה לי את זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, אני חושב שדברי תורה הם מחוץ למכסה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין ישנו. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רענן כהן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יורם לס; הוא ישנו, שקוע במחשבות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם, לפרוטוקול. בדברי על התקציב הנוסף, כשהתייחסתי לתוספות השכר הגדולות, אמרתי ששר האוצר הודה שהוא לא היה ער דיו כשניתנו תוספות השכר. אז היו קריאות ביניים של שר האוצר: לא נכון. אני מבקש לציין, שב-16 באוגוסט 1994 אמר שר האוצר: בהסכמי השכר היו פרטים שנודעו לי לאחר מעשה. אם זו עירנות, אני חוזר בי מדברי. מאחר שזו לא עירנות, דברי אמת היו. דברי שר האוצר – טעות; אני מקווה שלא בכוונה.

אשר להצעת החוק, אנחנו מדברים בחוק מס רכוש. אני, כחבר כנסת זה שנים מספר, חושב שמספר המכתבים והפניות הרב ביותר שקיבלתי היה בנושא מס רכוש. הטענות הן לא לגבי עצם המס אלא לגבי החיוב. מי שיש לו קרקע, צריך לשלם 2.5% לשלטונות מס רכוש. הטענות היו כלפי קביעת שלטונות מס רכוש באשר לערך הרכוש.

מה עושה מס רכוש? מאחר שהוא צריך לשום כל שנה, הוא לוקח מדגמים של מכירות רכוש, של מקרקעין שהיו בסביבה. אם דונם נמכר ב-10,000 דולר, הוא קובע שערך דונם בסביבה באותו ייעוד הוא 10,000 דולר. אבל גם אם נמכר דונם אחד ולמישהו יש 50 או 100 דונם, השומה היא אותה שומה. גם אם זה במושע, כלומר זה שייך לכמה בעלים. לפי שיטות השומה הערך נמוך יותר, אבל המחיר נקבע לפי אותו דונם.

התלונות רבות. היו מקרים שאנשים ירשו רכוש ולקרקע שותפים היורשים. אין להם הכנסות והם לא יכולים למכור את הקרקע. הערך של הקרקע נקבע כאילו זה שייך לאדם אחד, כאילו הוא יכול למכור את זה כמוכר מרצון וקונה מרצון.

זאת ועוד – יש קרקע שהיא מופקעת, שאין אפשרות להשתמש בה. קשה להתווכח על חוק שנקרא מס רכוש. איך אתה יכול להתנגד למס רכוש? אבל עובדה היא שיש לפעמים קרקע שהופקעה והיא עדיין שייכת לבעלים. אי-אפשר לבנות עליה. הבעלים נתבעים לשלם מס. הם באים לשלטונות מס רכוש ואומרים: אני לא יכול למכור את הקרקע, איש לא יקנה אותה ממני, הקרקע הופקעה, היא לא בידי למעשה, ערכה נמוך. אומרים לו: מצטערים.

החוק נוקשה מאוד, ואתה נמצא במצב שאותם אזרחים פונים מדי שנה וקובלים ואינם מוצאים מענה. מה קורה כאן? במשך שנים יש תלונות, והן מגיעות לא רק אל חברי הכנסת, הן מגיעות גם מן הסתם אל אנשי האוצר, אל שלטונות מס רכוש.

מה מביאים לנו היום, לאחר שנים? שינויים בחוק מס רכוש רק לגבי קרקע חקלאית. אני לא מתנגד לשינויים. אמר לי חבר הכנסת מיכאל איתן, שקשה להבין את החוק הזה ומה הוא אומר בכלל. אני מסכים אתו. אני מחכה לשיבת ועדת הכספים, שבה נשמע דברי הסבר, מה החוק הזה אומר. קשה להבין. אבל מדוע מגיעים אלינו עם חוק לאחר כל כך הרבה שינויים והקלות רק לגבי חקלאים? מדוע לא נענים לאותם אנשים שהם בעלי קרקע עירונית, עם אותן בעיות שמנית, עם אותן שומות שאינן שומות? אני לא מאשים את האוצר ואת שלטונות מס רכוש. אין להם כוח אדם כדי להעריך בדיוק מה שוויה של קרקע. אתם יודעים שערך קרקע שנמצאת ליד כביש ראשי שונה מערך קרקע שנמצאת פנימה יותר. ערך קרקע שהיא רצועה ארוכה שונה מערך קרקע ששטחה מרובע. יש עוד הרבה מאוד שיטות לקביעת שווי של קרקע.

מס רכוש נוקשה מאוד והאזרחים סובלים, סובלים מבחינה זו שהם חשים שלפעמים הם צריכים לשלם לפי החוק 2.5% מערך הקרקע, אבל הם משלמים 10% בגלל השומה הנוקשה.

במקום להביא לנו הצעה של רפורמה שבה נענה לאזרחים, ושנוכל לענות על הכול, מביאים לנו הצעה לחקלאים, אני בטוח בלי משים, לאור המדיניות של האוצר, של הממשלה היום, שכל הזמן מביאה לנו הצעות והעברות שיש בהן אפליה.

אני בטוח שגם ההצעה הזאת איננה נקייה מאותו רצון להיטיב עם אלה ששייכים לנו, עם אלה ששייכים לתנועה שלנו, שיושבים על הקרקע והם שייכים לתנועה, למפלגה שלנו, כי כך אנחנו רואים יום בוועדת הכספים. בחוק מיסוי הבורסה באים להפלות לטובה את האנשים שקשורים אתנו. בהחלטת מינהל מקרקעי ישראל 666 מפלים לטובה את האנשים ששייכים לנו. בקופת-חולים כללית אומרים למשלם המסים, אתה תכסה את ההתחייבויות, אף שיש לחצים. יש לנו מדיניות שלמה ומתמשכת של אפליה לרעה של אזרחי המדינה, ואל סקטור קטן מאוד במשק המפלגתי מוזרמים מיליארדי שקלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לנו מדיניות קבועה, אבל יש לנו גם שעון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו עומדים כאן ואוספים את ועדת הכספים וכל הזמן נמצאים במצב שמביאים לעינינו ניירות שבהם הרבה חוקים, שבהם אתה רואה את האפליה. חוק כביש חוצה-ישראל, אני הוכחתי שיש בו אפליה; חוק מיסוי הבורסה – אפליה לטובת המשק המפלגתי; הסדרי הבראה של קופת-חולים, אומרים שזה לטובת המשק.

בחוק הזה אני בטוח שלא דנים באזרחי מדינת ישראל, דנים בסקטור מסוים. נברר בוועדת הכספים.

אני לא אוכל להצביע, כי אני מקוּזָז. אני תומך בהצעת החוק, כדי שבועדת הכספים נוכל לברר את הדברים האלה עד תום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. כפי שאמרנו, חבר הכנסת יורם לס ישנו, אחריו – חבר הכנסת אפרים גור. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם פורז. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רון נחמן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת סילבן שלום, ואם הוא לא יהיה אז חבר הכנסת דראושה יצטרך להפסיק לשמוע את הדברים של חבר הכנסת מיכאל איתן, כי עוד מעט הוא יצטרך לעלות לדבר. אני מבין שזה הפסד לא לשמוע את מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

על "חזית המלחמה של עם ישראל", מאת זאב ז'בוטינסקי, שנכתב ב-1940, אני מלמד את חבר הכנסת דראושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. הם מודים לך שאתה מרבה חוכמה.

בבקשה, עכשיו חבר הכנסת יורם לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צריך לברך את הממשלה על החוק שהניחה הלילה לפנינו. זה חוק שמבהיר את התמונה, זה חוק שמסלק ביורוקרטיה, ובהחלט הכנסת צריכה להצביע עבורו.

אני שולל מכול וכול את דברי ההסתה שנשמעו על-ידי דוברים קודמים, כאילו, כך אפשר היה להבין מהם, הקיבוצים אשמים במצבם של החלשים, אשמים ביוקר הדיור. עובדה היא שאני רואה היום בעיתון מודעות של קיבוצים שמזמינים זוגות צעירים להצטרף אליהם, ועובדה שכנראה לא כל כך מצטרפים. אתם אומרים: המיליונרים. עובדה שלא מצטרפים. זה אולי לא כל כך נעים לגור במדבר או לגור בקו העימות או בכל מיני מקומות שאף אחד מהמלעזים כאן לא גר בהם. קל מאוד להסית. אני שולל את ההסתה מכול וכול.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם יש מקום לקלוט אנשים נוספים, אם יש מקום לצימרים, למה באים אלינו בבקשה לתת מענק לדיור, הלוואות לדיור, הלוואות מדינה? אם יש אפשרות לקלוט אנשים, זאת אומרת שיש שם דיור.

יורם לס (העבודה):

האנשים שאתה מתיימר להגן עליהם, מדוע הם לא באים? אתה טוען שאנשים פה נמצאים, הרי אתם טוענים שזוגות צעירים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

יאנוש בן-גל, חבר מפלגת העבודה, אומר שהמגשימים החלוצים דואגים רק לכיס שלהם.

יורם לס (העבודה):

אני לא מדבר על מה שאומרים. אני מדבר על מה שכתוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת לס – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, קראת קריאות ביניים, מספיק.

יורם לס (העבודה):

אני מדבר על מה שכתוב. אתם מתארים אותם כמפלצות, כמוצצי דם. פחות מזה זה לא נראה. ככה נשמעים הדיבורים שלכם. אבל אתה יכול לראות מודעות שמזמינות. אבל אתם, רק פריימריס יש לכם בראש. הסתה פרועה אתם עושים. שום דבר פחות מזה אי-אפשר לומר על מה שאתם עושים.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי שמדבר על מסיתים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם אתה אומר שהקיבוצים קוראים לאנשים לבוא אליהם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם אתה אומר שהקיבוצים קוראים לאנשים לבוא אליהם – –

יורם לס (העבודה):

אני לא אומר, אני קורא מודעות בעיתון. אני לא אומר, אני קורא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – זאת אומרת שיש להם מקום להלין אנשים. אז למה צריך לתת להם מענק מכספי המדינה?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת לס – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, לא. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה לא מקבל רשות דיבור.

חבר הכנסת יורם לס, אני מעריך את קריאות הביניים ואת העזרה שניתנה לך בשתי דקות. אני מוסיף אותן. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אני מבקש להמשיך ולגעת בסוגיית מס הרכוש. מס הרכוש, שזה עניינו של החוק הזה, יש לו גם היבט חיובי ואי-אפשר להתעלם ממנו. הוא מכריח את בעל הקרקע בסופו של דבר לבנות, אחרת נאחזים בקרקע, ונאחזים, ונאחזים, כי אומרים שבשנה הבאה כל מטר יעלה עוד 100 דולר, ולא בונים.

אם יש סיבה אמיתית ליוקר הדיור בישראל, היא לא הקיבוצים, היא חוסר היצע. כשאין עגבניות, הן עולות 10 שקלים לקילו. כשאין דירות, הן עולות 200,000 דולר. אין היצע. אין היצע מפני שאנשים נצמדים לקרקע.

ואם מדובר כאן על מס רכוש, אני גם רוצה להציע הצעה. הבעיה היא מס הרכוש שמשלמים הקבלנים. אולי צריך להפחית את מס הרכוש שמשלמים היורשים ואנשים שבאמת לא אשמים במס

הזה. קבלנים משלמים שיעורי מס מופחתים, זה אצלם הוצאה מוכרת. מה אמר ראש עיריית יבנה לשעבר, ידידי חבר הכנסת שטרית, שמחזיקים בקרקע 10, 15, 20 שנה. פה הבעיה.

אם המס יהיה כל כך גבוה שיכריח את הקבלן לקנות את הקרקע ומייד לבנות – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה כבר קראת כמה קריאות ביניים היום.

יורם לס (העבודה):

מי שהגה את רעיון מס הרכוש הגה אותו כדי להביא למצב שאנשים לא ייחזו בקרקע עד סוף העולם. אני יכול להראות לך רחובות – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה לא יכול לקרוא קריאות ביניים ללא הפסק.

יורם לס (העבודה):

אני יכול להראות לך רחובות, שהקבלנים בנו פה בית ושם בית, ופתאום, כמו שן חסרה, עומד מגרש. למה? עומד מגרש כי היהודי בעל המגרש לא מוכן למכור אותו. הסיבה היחידה שהיורשים שלו ימכרו אותו, כי הם מקבלים את התלוש של מס רכוש – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה לא יכול, תן לנו לדבר.

יורם לס (העבודה):

תן לי לגמור.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה דיברת, הוא לא הפריע לך.

יורם לס (העבודה):

אני מעלה הצעה, שקבלנים ישלמו מס רכוש פי שלושה מאשר סתם אזרח, כדי שהקבלן יתכבד ויבנה על המגרש שהוא מחזיק בו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחבר הכנסת לס. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה ישנו. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם יחזקאל. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דוד צוקר. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלי דיין. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דוד מגן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת פיני בדש, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת האשם מחאמיד. תעמוד מוכן לזינוק. אתה רוצה לעשן? שיהיה לך לבריאות, אבל מחוץ לאולם. הפטנט הזה של חברי הכנסת, שעומדים בפתח הדלת ומעשנים מחוץ לאולם ואת העשן מכניסים פנימה לתוך האולם, הוא לא קיים יותר. לא רק אתה נוהג כך, גם אחרים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש פרלמנטים שבהם מעשנים באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, לפני זמן-מה הצענו ביטול מס רכוש וקרן פיצויים כמס, מכיוון שראינו שכל המנגנון המנופח במערכת הגבייה לא יכול אפילו להשתלם מבחינת אוצר המדינה, מכיוון שההוצאות על גביית המס הזה גדולות יותר מההכנסות. הצענו לפטור את בעלי הקרקע מהמס הזה ולהקל על המערכת כולה.

היום הממשלה מגישה הצעה לתיקון המס הקיים, שלדעתי לא תפתור את הבעיות. אפילו קריאה בניסיון להבין את החוק הזה איננה קלה, ופקידים שעובדים במס רכוש, שקראו את ההצעה החדשה, את התיקון המוצע, גם אמרו שזאת הצעה שמסבכת את העניין, ואפילו מכבידה על בעלי הקרקעות, ואיננה מקלה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז איך תצביע?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תשמע אותי. אני חושב שהיה צריך לקבוע, בצורה ברורה, שמי שירש קרקע והיא איננה עומדת למסחר, יהיה פטור מתשלום מס. את זה אני יכול להבין, ואז יכולים, לפי הרשימות בטאבו, לבדוק – מי שירש יהיה פטור, או מי שמשתמש בקרקע הזאת למטרות חקלאות כדי לעודד ייצור חקלאי ולעודד שימוש בקרקע למטרות חקלאות, שזה אינטרס לאומי ממדרגה ראשונה, גם קרקע כזאת תהיה פטורה.

יכולתי להבין שמי שירש יהיה פטור, או מי שמעבד את הקרקע לחקלאות או למטעים – יהיה פטור, אבל הצעת החוק הזאת מאוד מסובכת, לא פוטרת לא את זה שירש ולא את זה שמעבד את הקרקע, ומשאירה את המצב כמעט כפי שהוא.

אנחנו שוחחנו עם שר האוצר כמה פעמים בנושא הזה, גם עם פקידי מס רכוש. העלינו את הטיעונים שלנו, שהזכרתי בדברי, בנושאים הללו, והם הבינו, אבל לצערי הרב מה שמוצע לנו בהצעת החוק היום אינו פותר את הבעיה אלא משאיר אותה כפי שהיא.

שר האוצר הבטיח שיהיה דיון בוועדת הכספים גם בהצעות חוק שהוגשו כאן בכנסת בנושא הזה, לרבות הצעה של סיעת מד"ע, לבטל את החוק הזה כליל ולפטור הן את משרד האוצר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יורם לס, את כל הסודות שלך אנחנו שומעים. אני מבקש מכם להתווכח יותר בשקט.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – – לפטור את משרד האוצר ולפטור את בעלי הקרקעות מבעיות סבוכות.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שגם מי שחכר חלקת קרקע ממנהל מקרקעי ישראל, גם הוא משלם, והוא משלם כל הזמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך תצביע?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מתכוון לתמוך בהצעה הזאת כדי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה רואה? אתה נואם נאום שלם – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת שאול יהלום, אני ניתחתי בצורה אמיתית וכנה את הדברים, אבל מתוך רצון טוב, כי יש לנו עוד שתי הצעות שהוגשו שם, שלנו ושל חד"ש, שנמצאות היום בפני ועדת הכספים, כדי שיהיה

דיון כולל בהצעת הממשלה ובהצעות שלנו, ואולי תיווצר איזו סינתזה שאכן תפתור את הסוגיות של הירושה והקרקע החקלאית, שהצעתי מעל הבמה הזאת; כי בלי להביא את ההצעה הזאת בפני ועדת הכספים, אין סיכוי שיתקיים דיון שיקל על הנישומים, על בעלי הקרקעות, וינסה לפתור את הבעיה הזאת אחת ולתמיד.

אליעזר זנדברג (צומת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שאפשר להגיע בוועדת הכספים לסינתזה מסוימת של הצעת הממשלה וההצעות שלנו. בוועדת הכספים יהיה מאבק על הנושאים שהעליתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת דוד צוקר – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת האשם מחאמיד ישנו כרגיל, והוא כבר עומד מוכן. יפה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זאת משום שכבוד שר האוצר אומר כל הזמן: תמהרו, תמהרו, אז אני אמהר הפעם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני נותן לך שלוש דקות במקום ארבע.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני, מה שתעשה – אני תמיד מסכים, אתה יודע.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבע דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה לומר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, לא קראתי את השמות: חבר הכנסת רפאל אלול, ואם הוא לא יהיה – יהיה חבר הכנסת אליעזר זנדברג, שנמצא. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כאשר אדם נפטר והוא מוריש דונם אחד או שניים לילדיו, הם סובלים, זה מה שקורה בשטח. אינני יודע באיזו דרך הם מברכים את הוריהם. לברך, נדמה לי שיש לזה שני פירושים; או לברך באמת, או גם לקלל, משום שהאדמות שהם יורשים, הן אדמות חקלאיות או לבנייה. אדמה חקלאית, על-פי החוק שהיה קיים לפני התיקון המוצע היום, אתה חייב לשלם 2.5% כאילו האדמה היא לבנייה, משום שלא הוכחת ולא ערערת בזמן, ולכן החשיבו אותה כאדמה לבנייה. אם בנית, הורסים לך את הבניין, משום שהאדמה היא חקלאית. לצורך מס – האדמה לבנייה, ולצורך בנייה – היא מיועדת לחקלאות.

הצעת החוק המוצעת פותרת את הבעיה הזאת. לכן, על החצי הזה של ההצעה אני מברך, משום שבאמת בעיה ביורוקרטית באה לקצה. אבל, אדוני היושב-ראש, אדמה לבנייה – אדם שיש לו 2 דונמים ואולי חמישה או שישה או עשרה ילדים, והוא אינו יכול לבנות לילדיו, או שאיננו צריך לבנות להם משום שהם עדיין לומדים בבית-ספר תיכון, ויעברו עוד שלוש-ארבע-חמש-שש שנים עד שיבנה להם, דורשים ממנו 2.5% מערך הקרקע על-פי הערכות של צפון-תל-אביב או של סביון, אפילו כאשר זה באום-אל-פחם או בטייבה או בטירה או בנצרת.

אנחנו בחד"ש, אדוני היושב-ראש, הצענו הצעת חוק שעברה בקריאה טרומית ותכליתה, בקיצור: מי שקיבל קרקע בירושה – לא ישלם, פשוט יהיה פטור מתשלום מס. מי שמשתמש בקרקע לצורכי רווח ומסחר – אדרבה, ישלם לא רק 2.5%, אולי 5%. ישלם.

דרך אגב, אדוני היושב-ראש, לפי חשבון פשוט יוצא כאילו הקרקע שלך היא בשכירות כמו אדמת מינהל, כי בתוך 49 שנה, אם אתה משלם את המס הזה, פחות מ-40 שנה אולי, אתה משלם יותר מאשר ערך הקרקע.

אדוני היושב-ראש, אלפי משפחות חיות היום תחת איומים של עיקולים למיניהם, אותן משפחות שהן מתחת לקו העוני, ואני מדבר על האוכלוסייה הערבית למשל. הבעיה שלה כאובה. נמנים עמה אולי

60% מהאוכלוסייה שנמצאת מתחת לקו העוני, שמקבלת פחות מ-1,500 שקל בחודש; באים לדרוש מהם לשלם עשרות אלפי שקלים בשנה, לכן הם נמצאים במצוקה ואינם יכולים לשלם.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שאסור להפוך אנשים חפים מפשע, שלא פשעו – הפשע היחיד שלהם הוא שהם ירשו אדמה – אסור להפוך אותם לסרבנים, לפושעים ולעבריינים. הם לא יכולים לשלם. הם לא יכולים. תעשו חישוב, 2.5% מערך הבנייה. נניח, מעריכים באום-אל-פחם ובאעבלין ובאכסאל 100,000 שקל לדונם, 2.5% כל שנה על כל דונם, למשפחה שהיא מתחת לקו העוני. מאין היא תשלם? צריכים למכור את האדמה כדי לשלם את המסים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהחוק כפי שהוא היום הוא חוק ש"הולך עם הראש בקיר" – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי הצעה בשבילכם; תהפכו את אעבלין לקיבוץ, תעבירו את – – – למינהל, ואחר כך, כשתרצו לקחת אותה בחזרה, לפי החלטה 661 – – – פטורים, לפי 661 – – – בחזרה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן הוא משפטן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יותר מ-20% חזרה, בלי מסים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה משפטן בהשכלתך, אבל אני רוצה להגיד לך שאסור למשפטן, לפי כללי לשכת עורכי-הדין, לתת עצות בלי לקבל שכר טרחה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון, חבר הכנסת זנדברג, לכן הוא מודה לך, אבל אל תיתן לו עצות – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

שלא ידרוש ממני תשלום; אדוני, אני לא משלם לך עבור ההצעות שלך והעצות שלך; לא משלם.

אדוני היושב-ראש, אנחנו נצביע בעד הצעת החוק הזאת מתוך הבנה ואמונה שהיא תידון בוועדת הכספים יחד עם הצעת החוק של חד"ש, שהיא מאוד סבירה, מאוד הגיונית ומתחשבת במציאות, כדי להגיע לפתרון אשר יחסל את העוול הנגרם לרבים בקרב האוכלוסייה בישראל, אוכלוסייה ערבית ויהודית כאחת. אני מקווה שוועדת הכספים, אדוני שר האוצר – חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה לא מקשיב, אני משכנע אותך ואת חבר הכנסת יהלום, אשר כבר השתכנע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת מיכאל איתן ושאול יהלום, אתם מפסידים כיוון שאתם משוחחים ביניכם ואינכם שומעים את הנואם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשתף אותך – עולים חברי הכנסת בזה אחר זה, מתנגדים לחוק מכול וכול, ובסוף אומרים שיצביעו בעד החוק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רוצה להסביר עוד הפעם לחבר הכנסת יהלום, אני תיקף אשכנע אותו. יש הצעה שלנו, של חד"ש, שמדברת – – –

שר האוצר א' שוחט:

שאול יהלום (מפד"ל):

שר האוצר עייף.

האשם מחאמיד (חד"ש):

שמעת אותה? אם שתי ההצעות תגובשנה יחד כמו בצק באותה מאפייה של ועדת הכספים, אם נאפה זאת יחד, יצא משהו יפה, פיתה יפה עם חומוס טוב, וכך נלך בשקט. תודה רבה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

בצק לא כל כך חזק. כמו פלדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך.

חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חברי הכנסת גדעון שגיא, נואף מסאלחה, עמנואל זיסמן, דליה איציק, תמר גוז'נסקי, שלמה בוחבוט, אברהם בורג, אסתר סלמוביץ, עוזי לנדאו, אסעד אסעד, יוסף עזרן, וליד חאג' יחיא, יהושע מצא, עובדיה עלי, סאלח סלים.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדבר בקיצור; אדוני שר האוצר, רבותי חברי הכנסת, אני מעיר הערה אחת. שר האוצר עייף, ומן הראוי שמחר בבוקר הוא יהיה עירני, יש לו הרבה מטלות ומשימות חשובות, מן הסתם, ויש עוד חוק שהוא צריך להעביר כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר האוצר, הוא רוצה לקצר בדבריו כדי שאתה תשמע.

אליעזר זנדברג (צומת):

תשמע ותהיה עירני מחר בבוקר. אני דואג שמא תושפענה מחר ההחלטות מחוסר שעות השינה.

רציתי להעיר רק הערה אחת, שבעיני היא חשובה. אני מאמין שלממשלה צריך להיות אינטרס להוזיל את מחירי הדירות – לטווח קצר וגם לטווח ארוך. ולמעשה, הצעת החוק הזאת תקבע בעצם הפרדה בין מי שהם בעלי קרקע ולא יחויבו במס, מכיוון שהם בעלים היסטוריים, לבין מי שירכשו אותה החל משנת המס 1994. לתומי חשבתי, שנכון יותר היה לכתוב 1995, ואז התוצאה תהיה, שאלה שישלמו את המס הלוא יחשיבו את התשלומים האלה במחיר הקרקע שהם יבקשו שעה שיבקשו למכור אותה, ויהיה מצב שבו קבוצה אחת תדרוש עבור קרקע מסוימת סכום גבוה, וקבוצה אחרת של אנשים, עבור קרקע זהה, שכנה, תוכל לדרוש מחיר נמוך בהרבה. אינני מאמין שאלה שהוציאו הוצאות על מסים וכדומה במשך שנים יוותרו על ההוצאות האלה. מן הסתם הם יעמדו על שלהם וידרשו את הסכום הגבוה.

הגיוני מאוד לצפות, במצב הזה של תנאי השוק, שבעלי הקרקע ההיסטוריים, שנהנו ממנה במשך שנים ונהנו גם מן הפטור ממסים במשך התקופה הזאת, יעלו את מחיר הקרקע ויתאימו אותו למחיר שידרשו אלה ששילמו את המס. ואז התוצאה תהיה עלייה במחירי הקרקע שמיועדת לבנייה, וכפועל יוצא מכך מי שישלם בסופו של דבר הוא זה שירכוש את הדירה, אותו זוג צעיר שירצה לקנות דירה אליו יגלגלו את כל הסכומים. אבל לא רק זה, אלא תהיה קבוצה מסוימת, שעמה אנחנו הולכים להיטיב במשך השנים על-ידי כך שנפטור אותה ממס, שגם תיהנה מרווח ספקולטיבי הרבה יותר גדול שעה שהיא תמכור את הקרקע, כי היא תתאים אותו לערך הקרקע של אותו אדם שבמשך שנים נאלץ לשלם מס עבור הקרקע רק כיוון שהוא אדם פרטי, ואיננו נמנה עם סקטור מועדף כאן במסגרת הזאת של הצעת החוק.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה אתה עושה אם כל זה אבסורד? הרי זו מדיניות הממשלה זה שנתיים, להעלות את מחירי הדירה. אז ברור שגם זה נכנס.

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת יהלום, אני מסכים אתך. באמת, מדיניות הממשלה כפי שהיא מוכחת בעובדות מלמדת על כך. אבל, אני רוצה להאמין לדברים ששמעתי כאן מעל הדוכן הזה מפי שר הבינוי והשיכון, וכמדומני גם מפי שר האוצר, כשאמרו, פעם אחר פעם: אנחנו רוצים להוזיל את מחירי הדירות. אני לא מאמין, אבל בשעה כזאת של כמעט חצות אני אתן להם דקה של חסד ואומר: אולי הם התכוונו. ואם הם התכוונו, הנה זאת הזדמנות לתקן, לפני שהם מחריפים את המצב ועושים אותו קשה יותר לזוגות צעירים שרוצים להשיג את הדירה שלהם, קשה יותר למי שמשלמים משכנתה ורוצים לפרוע את חובותיהם, וקשה יותר לכל מי שסובלים מעליית מדד המחירים לצרכן כתוצאה מהעלייה במחירי הדירה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – לחבר הכנסת יעקב שפי, שיושב כל הזמן בשקט ומחכה לתורו, אחרון אחרון חביב. הרשימה סגורה.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו לדעתנו החוק הזה הוא חוק גרוע.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך תצביע?

סאלח סלים (חד"ש):

ואף שהוא גרוע, אנחנו נצביע בעדו. למה? כי אנחנו מבדילים בין גרוע לגרוע יותר. המצב כפי שהוא היום יותר גרוע. החוק הזה פחות גרוע מהמצב שקיים היום. לכן, אנחנו נצביע בעד החוק הזה, בתקווה שכאשר הוא יבוא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הוא לא יהיה חוק גרוע אלא חוק מתקבל על הדעת ומשכנע, שאפשר יהיה להגיד עליו שהוא חוק טוב.

המצב הקיים היום – עשרות אנשים שפנו אלי אישית והם סובלים, באו עם ניירות מהאוצר שמבקשים

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יורם לס וחבר הכנסת ויינשטיין. חבר הכנסת מיכאל איתן, או שאתה רוצה לדבר עם כולם או שכולם רוצים לדבר אתך. אינני יודע איך זה. אבל עובדה שאתה כל הזמן בשיחות. אני מציע שתשבו או שתצאו מהאולם. חבר הכנסת סלים, אני מוסיף לך דקה על ההפרעה שהיתה עכשיו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

השעה שתים-עשרה, שעת חצות, זה עניין של זמן.

סאלח סלים (חד"ש):

תודה רבה. הבטחתי לשר האוצר שאקצר בדברי, אבל אין זו אשמתי.

אדוני שר האוצר, יש אנשים שיש להם קרקע שהם לא רוצים למכור, הם לא סוחרים, הם רוצים לתת אותה לבן, לבנות בעוד חמש שנים. הם לא אחראים לכך שהיא הפכה מאדמה חקלאית לאדמת בנייה. אני בתור ראש מועצה לא שואל את בעלי הקרקע כשמרחיבים את תוכנית המתאר ומעבירים או הופכים את האדמה מאדמה חקלאית לאדמת בנייה, אדמה שאפשר לבנות עליה בתים. לכן, אי-אפשר לשמוע מכל אחד ואחד, העירייה מחליטה או המועצה מחליטה.

לכן, אני חושב שמי שרוצה לסחור באדמות – שישלם. אנחנו לא נגד. אבל אם יש אנשים, נדמה לי ש-7% מהאדמות בישראל הן פרטיות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

8%.

סאלח סלים (חד"ש):

8%. מדינת ישראל לא תתעשר עד כדי כך מ-8% מהתושבים, שחלק גדול מהם אינם סוחרים באדמותיהם, אלא הם משתמשים בהן כדי לבנות להם או לבני משפחותיהם או לבניהם או לקרוביהם. לכן, לאנשים האלה אין יכולת להחליט ולהשפיע על העברת האדמה הזאת ממעמד של אדמה חקלאית למעמד של אדמת בנייה.

אדוני השר, באו אלי הביתה עשרות אנשים שהביאו קבלות, שמבקשים מהם היום 300,000, 320,000, 350,000 שקלים. והם בוכים. אילו היו האנשים האלה מוכרים את הקרקעות, הם לא היו מקבלים תמורה בסכומים האלה. לכן אני מציע לדאוג בדיון לקראת הקריאה השנייה והשלישית לעניין החובות האלה, שאנשים לא יכולים לשלם. זה מאוד חשוב, אם הולכים לפתור את הבעיה לעתיד.

אדוני שר האוצר, כמו שאמרתי בהתחלה, אני מקווה שהחוק הזה יגיע אלינו, כפי שהובטח לנו, עוד לפני 31 בדצמבר. כי בשבילנו, סיעת חד"ש, זה קו אדום. אנחנו רוצים שהממשלה הזאת תמשיך לכהן, אנחנו רוצים שהממשלה הזאת תמשיך להתקדם בתהליך השלום, אבל אנחנו גם רוצים להגן על העניים, לא על הסוחרים. ואנחנו רואים בזה הגנה שלנו על בוחרינו, על העניים. הם לא סוחרים אדמות, אלא הם רוצים להשאיר עוד דונם, עוד 2 דונמים, לבנים שלהם, כדי שיבנו ויחיו שם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אם עד 31 בדצמבר לא יעבור החוק כמו שאתה מציע, האם אתם פורשים מהרוב החוסם?

סאלח סלים (חד"ש):

אנחנו נתמוך בכל תהליך שיביא להתקדמות השלום. בזה אנחנו לא סוחרים. אבל בעניין הזה אנחנו רואים עניין עקרוני, כי אנשים סובלים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אחרון אחרון – חבר הכנסת יעקב שפי; בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים דנה במס רכוש בקשר לקרקע חקלאית. נקבע תאריך של היום הקובע, והוא 1 בינואר 1994. תבוטל הוראת סעיף 13(א) לחוק, הקובעת הקטנה של שווי קרקע שעליה מטעים, למי שירכוש קרקע מעבר ליום הקובע.

קרקע שאינה מיועדת לחקלאות ובעליה אינו מתפרנס ממנה תיחשב לקרקע שאינה חקלאית. אך מי שהיה בעלים של מטע לפני התיקון האמור – ייקבע שווי הקרקע ויופחת השווי בסכום שנקבע. הקלה זו תמשיך לחול רק על קרקע שהיתה בידי בעליה ב-1 בינואר 1994, כאמור. אך מי שירכוש את הקרקע לאחר תאריך זה ידע כי הקרקע אינה מיועדת לחקלאות.

שווי הקרקעות הנ"ל גבוה בהרבה, בדרך כלל, משווי הקרקעות לחקלאות.

לדעתי, הצעת החוק באה לתקן עוול שנגרם בעבר, ואתמוך בה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק. אני לא מצביע, כי אני מקוזז עם יושב-ראש הכנסת שבח וייס.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24),

התשנ"ד–1994, לוועדת הכספים נתקבלה.

סאלח סלים (חד"ש):

אני עשיתי טעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח סלים, היתה לך טעות בהצבעה?

סאלח סלים (חד"ש):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נתקן את זה. שמעתי בזמן ההצבעה שאתה אומר שהיתה טעות. ובכן, חבר הכנסת סלים הצביע בעד. אז יש לנו תשעה בעד, שניים נגד ונמנע אחד. אני קובע שהצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד–1994, אושרה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, שר האוצר עומד עכשיו להגיש לנו הצעת חוק מהפכנית בתחום ההשקעות והבנקאות. אני פונה ליושב-ראש: מן הראוי שהצעת חוק זו לא תידון בחצות בנוכחות מניין חברי כנסת. יתר על כן, מה שנתברר לי מהשר זה שהשר הולך להציג את הצעת החוק ולעזוב את הכנסת, לא תהיה היום הצבעה, ואולי הוא לא ישמע את דברי המעירים. אני חושב שבסך הכול זו גם בושה מסוימת למליאה. אי לכך, אני מציע, בייחוד שהגענו לחצות, שחוק זה יידון בנוכחות ובשעה הרבה יותר סבירים, ואני פונה ליושב-ראש לדחות את הצגתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאלו יהלום, אתה כבר פרלמנטר מנוסה, ובוודאי ידוע לך שגם אילו רציתי לקבל את הצעתך, אין לי סמכות לכך. האפשרות היחידה היא, ששר האוצר יפנה ויגיד: חבר הכנסת שאלו יהלום שכנע אותי, קיבלתי את דעתו – אז בבקשה. אבל אני רואה שהוא עומד יציב על שתי הרגליים, ויש לי הרושם שהוא לא מתכוון לבקש את זה. אם הוא יבקש, בבקשה. בכל אופן, הבמה לרשותך.

שר האוצר א' שוחט:

הרושם שלך נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נוכח התפתחות שוק ההון בישראל נועד החוק המוצע להסדיר את העיסוק בניהול תיקים ובייעוץ השקעות, הן מבחינת הכישורים של מי שיומשו לעסוק בייעוץ ובניהול תיקים והן לעניין היחסים בין היועצים ומנהלי התיקים לבין לקוחותיהם, לרבות דרכי הפעולה בתחום העיסוק, חובת הנאמנות, חובת זהירות ומניעת ניגודי עניינים.

הצעת חוק דומה הועברה בכנסת האחת-עשרה לוועדת הכספים של הכנסת. ההצעה היתה מבוססת על המלצות של ועדה לבדיקת הסדרים תחקיתיים בתחום שוק ההון, שמינה שר המשפטים דאז על דעת שר האוצר, וכן על המלצות ועדת החקירה לעניין ויסות מניות הבנקים. על הצעת החוק האמורה הוחל דין רציפות בכנסת השתיים-עשרה, אולם היא לא נדונה גם אז.

החוק המוצע גובש במהלך דיונים ממושכים, שהתקיימו בהשתתפות נציגי משרד המשפטים, רשות ניירות ערך ובנק ישראל, ביחד עם אנשי משרדי, והוא כולל תיקונים ביחס להצעת החוק הממשלתית הקודמת, זאת בין היתר לאור שינויים שחלו בפועל בתחום זה בשנים האחרונות.

לפי המוצע, ייוחד העיסוק בייעוץ תיקים ובניהול תיקי השקעות לבעלי רשיונות מתאימים בלבד. רשיון לניהול תיקים יכלול גם את הרשיון לעסוק בייעוץ השקעות.

הרשיונות לפי החוק המוצע יינתנו בידי רשות ניירות ערך למבקש שנתמלאו בו תנאי כשירות מסוימים, בין היתר גיל מינימלי, עמידה בבחינות, התמחות וביטוח אחריות מקצועית.

החובות העיקריות שיוטלו על בעל הרשיון הן חובת הנאמנות וחובת הזהירות, אשר מהן נגזרות חובות משנה נוספות. בעל רשיון יהיה חייב לפעול לטובת לקוחותיו בלבד, באמונה ובשקיפה, ללא העדפה של לקוח אחד על פני לקוח אחר, וללא העדפת ניירות ערך של בעל הרשיון או של תאגיד הקשור בו.

מתן שירותים בידי מנהל תיקים ללקוח יותנה בעריכת הסכם מפורט בכתב עם הלקוח לעניין סוגי הפעולות שמוסמך מנהל התיקים לבצע, היקף שיקול הדעת המוקנה למנהל התיקים וגובה העמלה שישלם הלקוח.

מוצע לקבוע כי תאגיד בנקאי יהיה רשאי לעסוק בייעוץ השקעות אך לא בניהול תיקים, וכי תאגיד בשליטת תאגיד בנקאי אשר אינו עוסק בחיתום יהיה רשאי לעסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקים אם קיבל רשיון לכך לפי החוק.

מוצע לקבוע, כי רשות ניירות ערך תפקח על ביצוע הוראות החוק. כן מוצע להסמיך את רשות ניירות ערך ליתן רשיון למי שעסק בישראל בייעוץ השקעות או בניהול תיקים לפחות שבע שנים לפני פרסומו של החוק, גם אם אינו ממלא אחר תנאי מן התנאים הנדרשים בחוק.

אבקש מן הכנסת להצביע בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים לצורך הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

מיכאל איתן (הליכוד):

האם אפשר לשאול שאלה?

שר האוצר א' שוחט:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בין השאר אתם מסתמכים כאן על המלצות של ועדת החקירה הידועה בשם ועדת-בייסקי. נדמה לי ששם – תקן אותי אם אני טועה – היתה המלצה להפרדת כל נושא הייעוץ מהבנקים. כאן אולי יש איזו פשרה בעניין, ואני רוצה לדעת מדוע. אם אכן היתה המלצה, וגם אם לא היתה, לא היה טעם בכלל להפריד את נושא הייעוץ. אתם כותבים כאן שהמייעץ יצטרך לא לתת עדיפות לניירות של תאגיד שקשור לבעל העסק, בעל הרשיון, כלומר למקום העבודה שבו הוא עובד. עובד בנק ייתן ייעוץ, בכל אופן, בתוך בנק – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, זה כבר נאום, לא שאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לדעת את סיכום העניין.

שר האוצר א' שוחט:

אני אענה לך. התלבטנו רבות בעניין, ולא אמרנו שקיבלנו את המלצות ועדת-בייסקי כלשונן בעניין הזה. היה בינינו גם ויכוח מקצועי, בין האנשים מהרשות לניירות ערך, בנק ישראל והאוצר, בחלק מהדיונים השתתפתי גם אני. אותו דיון התחדש לאחר מכן בוועדת השרים לחקיקה, ובסופו של דבר לא מצאנו את ההגדרה המתאימה להבחין בין ייעוץ לבין PROMOTION לקרן שעושה בנק מסוים. אני חושב שבדיון בוועדת הכספים תשמע את מגוון הדעות, שכן היו דעות לכאן ולכאן.

ההכרעה נפלה בכיוון הזה, מכיוון שהנחנו שאדם שבא לקבל ייעוץ ונכנס לבנק מסוים יודע איפה הוא נמצא. יש גורמים שנותנים ייעוץ, שאינם יושבים בתוך המערכת הבנקאית והם גורמי ייעוץ נטו. הדברים האלה מאוד סבוכים, אבל, כפי שאתה אומר, הגענו לאיזו פשרה בהצעה שלנו שאנחנו

מביאים לוועדת הכספים; ולוועדת הכספים, אני מניח, יהיה זמן גם לשמוע עמדות שנוגדות את הדברים שבחוק.

אני מודה ומתוודה: בתוך המערכת – בנק ישראל, רשות ניירות ערך והאוצר – היו גם דעות אחרות, שאמרו שצריך לאסור באופן מוחלט וטוטלי ייעוץ. אמרו, לעומת זאת, PROMOTION מותר. אז מי שייכנס לבנק X וישב מולו נציג הבנק ויגיד: תשמע, אני לא מייעץ לך, אבל אני ממליץ מאוד, בבחינת PROMOTION, לקנות את הניירות האלה בקרן הנאמנות שלי או בכל דרך אחרת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה סוחר המעיד על מרכולתו – – –

שר האוצר א' שוחט:

יפה, אז היתה בעיה, אולי כדאי לשים פתק אזהרה. אני מודיע לך שהנושא הזה היה הקשה ביותר בגיבוש החוק.

בסופו של דבר התקבלה ההצעה, כפי שהיא מובאת כאן, אבל אני מניח שבועדת הכספים הדברים יוסברו גם על-ידי מי שתמכו בעניין, ובוודאי יוזמנו לוועדה גם מי שהתנגדו לניסוח הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הועלתה שאלה – אם כי אני זוכר שכן הכרזתי – אם הכרזתי שהצעת החוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד–1994, עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ושלישית. ליתר ביטחון וכדי שכולם ידעו שאכן כך הדבר, אני מכריז על כך עכשיו. אם זאת פעם נוספת, זה לא מזיק.

אנחנו ניגשים עכשיו לדיון. ראשון המשתתפים בדיון – ואני מגביל עכשיו את ההשתתפות בדיון לשלוש דקות, רבותי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לכמה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לשלוש.

מיכאל איתן (הליכוד):

בחוק הקודם, שהיה קצר, נתת חמש דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

היו ארבע דקות.

גדעון שגיא (העבודה):

שלוש.

יעקב שפי (העבודה):

היו שלוש.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשינו פשרה על ארבע דקות. אתה רוצה גם פה פשרה של ארבע דקות?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלו יהלום מתכבד להיות ראשון, אם כי אתה צריך לקבל שתי דקות מקסימום, כי כבר ניצלת עשר דקות לקריאות ביניים. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים אורון. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסף בא-גד. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אסעד אסעד. אם הוא

לא יהיה – חבר הכנסת חגי מירום. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יגאל ביבי. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רון נחמן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלי דיין, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מיכאל איתן, והוא ישנו.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש יודע למה קוראים את עשרת בני המן בלי לנשום?

היו"ר ד' שילנסקי:

נו, נשמע.

אברהם בורג (העבודה):

כדי שלא יספיקו להגיש בג"ץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

אה, הנה למדנו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לך, ברשותך, לתת לי את מלוא הזמן, ולא, אתחיל לקרוא את שירת דבורה ועוד כמה פרקי תהילים, ותהיה בבעיה כמו עם חבר הכנסת בא-גד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני כבר מרים ידיים. ארבע דקות יש לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני מוחה ואומר את אשר אמרתי קודם, ששר האוצר עוזב עכשיו את מליאת הכנסת – –

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא פה, הוא פה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא יעזוב בעוד דקה, הוא רק מתווכח עם חבר הכנסת שפי.

גדעון שגיא (העבודה):

שכנעת אותו לא להצביע היום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני בטוח שהוא יעזוב עוד מעט את מליאת הכנסת, הוא לא ישמע את ההערות. מדובר בחוק עב-כרס, חוק ארוך, חוק רציני, חוק שצריכים להשקיע הרבה בדיון עליו, ואנחנו מזלזלים, מקבלים אותו כבדרך אגב, גם בשעה, גם בנוכחות, גם באי-נוכחות – תיכף תראה – של השר. גם הקואליציה כבר אומרת: די, אני לא מצביעה, אז אפשר להסתלק מהבניין. ואנחנו נמצאים במצב של זלזול חמור של הממשלה והקואליציה באחד החוקים החשובים ביותר – בין שהוא עומד להתקבל ובין שלא – שבאודאי הוא חוק מהפכני, שראוי לדיון.

אני באמת שמתי לב למלים הראשונות של שר האוצר. אדוני היושב-ראש, מה היו מלותיו הראשונות של שר האוצר כשנימק את החוק? הוא אמר: "נוכח ההתפתחות של שוק ההון במדינת ישראל". ישבנו כמה חברי כנסת, גם חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שישב לידי, ונדהמנו: יש היום התפתחות של שוק ההון במדינת ישראל? הרי שוק ההון על הפנים. אנשים התאכזבו משוק ההון, אנשים בורחים משוק ההון, אנשים לא רוצים להסתכל יותר על שוק ההון. יש חברות שצריכות כספים כדי להתפתח ונזהרות עכשיו בכלל מהנפקה. הן אינן מוכנות לצאת עכשיו באמיסיה לשוק ההון, הן יודעות שכל המניות שלהן לא ייקנו וירד ערכן ומחירן, ואנשים שיראו שיש מניות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, סליחה, אני מפסיק אותך.

חברי הכנסת, אני מתייחס ברצינות לשיבות הכנסת. אני יושב כל ישיבה עד הסוף, פרט למקרים בודדים שבהם אני יוצא לפני הסוף. זה מעיד על היחס שלי למליאת הכנסת. לפני דקה, כשחבר הכנסת יהלום אמר: שר האוצר עוד מעט יעזוב, אמרתי: הרי הוא ישנו. ראיתי עכשיו ששר האוצר יוצא, ואני מקבל פתק: השר מבקש לענות בפעם אחרת. אתה עלית על הבמה, תגמור, אבל אם שר האוצר לא ישוב למליאה – אנחנו לא מדברים סתם לקירות. זה לא נכון שאנחנו מדברים רק

לטלוויזיה; אנחנו לא צדיקים, אנחנו מדברים גם לטלוויזיה. אני מבקש למסור את הודעתי לשר האוצר. יש פה נציגי שר האוצר? אפילו נציגי שר האוצר אינם כאן שישמעו – – –

יעקב שפי (העבודה):

אנחנו הנציגים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, ודאי שאני צודק. רציתי לבקש מנציגי שר האוצר, שיודיעו זאת לשר האוצר, אבל גם נציגי שר האוצר אינם. אין אחד מטעם האוצר שישמע את הדברים. אבל מאחר שאתה כבר עלית, אתה חייב לגמור. תרומתך היא בזה שאתה תגרום לכך – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מאחר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם התקנון מחייב דיון, אז מי שרוצה ידבר. אם התקנון מחייב – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, אני מקבל. מי שירצה ידבר, אבל מי שיגיד: אני רוצה לדבר בפעם אחרת, כשיהיה שר האוצר או לפחות משהו שממלא את מקומו – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הרי דיברנו קודם והוא לא השיב לנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אם תרצה לדבר, תדבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דיברנו קודם על התקציב הנוסף והוא לא השיב, דיברנו על החוק הקודם והוא לא השיב. הוא רק רוצה להצביע. אדוני היושב-ראש, בתקציב הנוסף גמרנו לדבר, הוא נשאר להצביע. בחוק הקודם דיברנו, הוא בא להצביע. הוא לא מעוניין להשיב, הוא לא מעוניין לשמוע, אז למה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, השעה מאוחרת, אני קובע: מי שיבקש לדבר בישיבה אחרת, יוכל לעשות זאת.

חבר הכנסת יהלום, אני מעריך שכאשר הפסקתי אותך היו לך שלוש דקות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, לא. אדוני היושב-ראש, תרשה לי. קודם כול, אני מברך אותך על החלטתך האמיצה והנכונה. אבל, מאחר שהצעתי את זה עוד כשהשר היה, ומאחר שהייתי בעיצומו של הרעיון הזה, וכפי שאדוני בעצמו מחשב כמעט שלא הצלחתי לדבר, אני מבקש שגם בי יתחשב אדוני היושב-ראש. אני ארד עכשיו ואדבר כששר האוצר יהיה, בדיון הבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני מודיע לך, שבדיון הבא הדקה שעמדת על הבמה תורד לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, כל טוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. אבל תזכור, שאם אני לא אנהל ישיבה, אני סומך על הגינותך – ואני יודע שאתה הגון – שתפנה את תשומת לב מי שינהל את הישיבה לכך שצריך להוריד לך דקה. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

בסדר גמור, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו.

אברהם בורג (העבודה):

יש לי הצעה לסדר, לסגור את הדיון בנושא הזה. אם השר איננו ואם הדובר ירד – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, חבר הכנסת בורג, זו היתה כוונתי. אבל אם יש חבר הכנסת שאומר: אני ישבתי כמה שעות, חיכיתי לקבל את רשות הדיבור ואני מוכן לדבר גם כשנציג האוצר איננו – זו טענה צודקת.

חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה רוצה לדבר היום או בפעם אחרת?

מיכאל איתן (הליכוד):

היום.

אברהם בורג (העבודה):

גם וגם.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, גם וגם אין.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר ד' שילנסקי:

אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז; איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, האם אתה רוצה לדבר היום או בפעם אחרת?

אליעזר זנדברג (צומת):

היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת יעקב שפי, אתה רוצה לדבר היום או בפעם אחרת?

יעקב שפי (העבודה):

היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – גם היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא, אני רוצה כבר מחר. כבר מחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, עד שיגיע תורך תגיד מה שאתה רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא רוצה אתמול, לפני חצי שעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, יש לך ארבע דקות תמימות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני חייב תשובה לידידי, חבר הכנסת לס. בנאומי הקודם הזכרתי את העובדה שהתפרסם הדוח על ממדי העוני. במסגרת הדוח על ממדי העוני התפרסמו נתונים בדבר 650,000 איש החיים מתחת לקו העוני, ובכללם 270,000 ילדים הנמצאים במצוקה. שאלתי: מדוע הממשלה ונציגיה, לרבות פרופסור לס, אינם פועלים על מנת שלפחות חלק מהתקציבים שמיועדים לתנועה הקיבוצית ילכו לבעיות העוני? הוא אמר: זה לא יפה, זו דמגוגיה, למה אתה פורט על הנימים האלה? למה להגיד כך וכך?

אתם יודעים מה? אני מרגיש שזה לא יפה. אני מרגיש שבתנועה הקיבוצית בוודאי יש עכשיו אנשים שאומרים: מיכאל איתן פוגע בנו. אבל אני שואל אתכם: להפלות בין האוכלוסייה הזאת לאוכלוסייה הזאת זה יפה? אני שואל את פרופסור לס: יש קיבוצניק אחד במדינת ישראל שחי מתחת לקו העוני? למה להקצות מיליארדים לתנועה הקיבוצית, ולא להפנות אותם – – –

אברהם בורג (העבודה):

תגיד לי, לא דיברת על זה כבר כמה פעמיים הערב?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני יודע. זה נשמע לא טוב, אבל אני רוצה לשנות את המצב. למה שאשתוק? שלחו אותי הנה לכנסת, בעיקר האוכלוסייה, אני נבחרתי על-ידי הקולות האלה של האנשים שנמצאים היום מתחת לקו העוני. זכותי לעמוד כאן, לשאול שאלות לא נעימות ולהיראות קצת לא טוב כלפי האנשים שיושבים עכשיו בבתיים טובים בקיבוצים, אוכלים טוב, מקבלים חינוך הכי טוב בארץ לילדים, נוסעים מדי פעם לחוץ-לארץ, ובאים הנה ורוצים כסף מהקופה הציבורית, מיליארדים, ואתם נותנים להם.

יעקב שפי (העבודה):

אנחנו, אנחנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם נותנים להם. אז אולי זה לא יפה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, לצורכי רשיון נהיגה עברתי לפני שבוע בדיקת עיניים וקיבלתי תשובה: 6-6. הראייה שלי מעולה. כל הזמן אני מביט, עם הראייה המעולה, ואני לא רואה את פרופסור לס פה; חבר הכנסת פרופסור לס. האם אני טועה?

מיכאל איתן (הליכוד):

זה גם קושר אותנו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לו הוא היה, הייתי אומר: אתה חייב תשובה. אני ליברלי, לא הייתי מחשיב לך את הזמן. אבל מאחר שהוא איננו, אני מחשיב את הדברים האלה בזמן שלך.

קריאות:

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

האם יש לאדוני ספק בכך שפרופסור לס יושב מול הטלוויזיה ורואה את חבר הכנסת איתן?

היו"ר ד' שילנסקי:

נו, אז אתה רוצה שאחזיר לו את הזמן? לא, פסקתי, פסקתי. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עכשיו נעבור לענייננו. הצעת החוק הזאת, כפי שכבר ציינתי בקריאת הביניים כלפי שר האוצר, אינה עושה את אשר היה צריך לעשות על-פי המלצות ועדת-בייסקי. הבעיה המרכזית שבה אנחנו נתקלים היא שהבנקים, שהם חלק מהשחקנים בשוק ההון, הופכים גם להיות יועצים של הציבור שנדרש להשקיע. כמה פעמים דיברו על כך וכמה פעמים התריעו שנוצר מצב בלתי סביר, שאנשים נכנסים לבנקים, ושם יושבים נציגים של אותו בנק ונותנים ייעוץ, שלא יכול להיות ייעוץ אובייקטיבי, כי הם מקבלים משכורת מגורם שהוא אינטרסנט בייעוץ שהם נותנים.

אחר כך, גם אם הייעוץ הוא כביכול אובייקטיבי וכביכול רוצים את טובת הלקוח, ואומרים לו: קח הלוואה ותקנה נייר כזה או אחר, אזי כאשר אותו נייר כזה או אחר קשור באותו תאגיד בנקאי, יש ללקוח תחושה, במיוחד כשהוא מפסיד, שפה עשו אתו מעשה לא כשר, שהציעו לו תנאים מיוחדים על מנת שהוא יקח דווקא את הנייר הזה. גם היועץ לא יכול להיות יועץ אובייקטיבי. יכול להיות שהוא מיעץ באמת מתחושה סובייקטיבית בנוגע לנייר הספציפי הזה, אבל התחושה הסובייקטיבית שלו נוצרה, בין השאר, בגלל העובדה שהוא עובד עבור אותו בנק שיש לו קשר לאותו נייר שעל רכישתו הוא ממליץ.

לכן, דומני שכאשר דורשים מיועץ לפעול לטובת הלקוחות בלבד, באמונה ובשקידה, ללא העדפת ניירות ערך של בעל הרשיון, או של תאגיד קשור, דורשים דבר קשה. אם המחוקק רצה להגיע למטרה הזאת, הוא היה צריך לומר במפורש, שבבנקים אין אפשרות לתת ייעוץ והבנקים לא נותנים ייעוץ.

מה זה PROMOTION? PROMOTION? הם יכולים לתת. יש הבדל בין סוחר שמעיד על מרכולתו, ואז מותר לו לשבח את הסחורה, ולפעמים גם להגזים קמעה על מנת למכור אותה, לבין אדם שאומר: אני יועץ; במיוחד כשעכשיו הוא יהיה יועץ על-פי חוק, מה שהוא לא היה קודם לכן. עכשיו הוא מקבל גושפנקה ותעודה. אנחנו יודעים יפה מאוד, ששום תעודה ושום גושפנקה לא יכולות להביא אדם להיות אובייקטיבי לחלוטין ולהיראות אובייקטיבי כאשר הוא מקבל את משכורתו ותלוי במשכורתו במעבידו, שהוא בעצם גורם שנמנה עם השחקנים בבורסה, בשוק ניירות הערך.

עכשיו, יש לי כמה הערות נוספות. אני מבין שלא אוכל לעמוד על כולן.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא היתה לך אפילו דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז עוד חצי דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חצי דקה. אני שם את השעון על חצי דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש להתריע. החוק בנוי במתכונת הבאה. חבר הכנסת זנדברג, אתה תדבר אחרי ואני בטוח שתתייחס לכך. אני מבקש שתקשיב למה שאני מדבר. ההגדרה היא: "ייעוץ השקעות" – מתן ייעוץ לאחרים בנוגע לכדאיות של השקעה, החזקה, קנייה או מכירה של ניירות ערך ונכסים פיננסיים". כלומר, מתן ייעוץ לאחרים – זה ייעוץ השקעות. יועץ השקעות זה מי שעוסק בייעוץ השקעות. כאן אנחנו מגיעים לנורמה הבסיסית של החוק, שאומרת: לא יעסוק אדם בייעוץ השקעות אלא אם כן הוא בעל רשיון וכו'. בהמשך נאמר שלא צריך יהיה רשיון אם יש ייעוץ או ניהול תיקים למספר לקוחות שאינו עולה על חמישה.

אני סבור – חבר הכנסת זנדברג, אתה כמשפטן תוכל אולי להיות יותר ער לעניין – שיש כאן לכאורה מצב שאם אני נמצא באירוע חברתי, ויושבים שם יותר מחמישה או עשרה אנשים, חמישה-שישה אנשים, ואני מרצה בפניהם על העדפותי ואומר להם: אני מייעץ לכם לעשות כך ולעשות כך – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – שוק ההון.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – האם אני לא נופל בתוך פרק העונשין כמי שעבר עבירה פלילית? השאלה האם לא היה צריך להכניס את האלמנט, לא של מספר האנשים, כדי להפוך את זה לייעוץ מקצועי, אלא את הייעוץ בשכר או במסגרת תפקיד, עבודה וכו'.

יש שורה ארוכה של נושאים שצריך היה לדבר עליהם, וזה אחד מהם. בגלל אימתו של היושב-ראש, אף שהשעה מאוחרת, וגם הוא מגלה סימני עייפות – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אני לא עייף.

מיכאל איתן (הליכוד):

– אני נאלץ לנטוש כרגע בלי להעיר את שאר ההערות, אבל אנחנו נתראה בדיון בוועדה על הקריאה השנייה והשלישית של החוק הזה, שאני מברך על הבאתו; שם הוא יקבל שיניים ויהיה חוק רציני וחשוב, ולא חוק שיש בו פשרות שאינן משרתות את המטרה של מי שיזם אותו והביא אותו הנה. אני חושב שהמטרה הבסיסית היא ליצור את ענף הייעוץ כענף באמת אובייקטיבי, ולא רק למראית עין.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, עכשיו למדנו שגם כשאתה באירוע חברתי אתה נותן עצות ועוסק בענייני ציבור. תירגע קצת. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אקדים ואומר, שהתלבטתי רבות אם לעלות ולהתייחס מעל הדוכן לגופו של עניין, מכיוון שאין, כפי שאמר חבר הכנסת יהלום, ממשלה, אין מאזין, אין מי שישמע את ההערות, מי שישקול אולי יש בהן משהו, אולי אין בהן מאום. אבל החלטתי לעלות ולדבר מהטעם הפשוט, שגם כאשר יושב נציג של הממשלה, בדרך כלל הוא איננו מאזין. הוא מסתובב, הוא הולך, הוא לא מקשיב. כל מה שמעניין אותו זה להפעיל את המכש הקואליציוני ולהעביר את החוק.

אני לא זכיתי כמעט לתשובות ענייניות של שרים מעל הדוכן הזה. ראיתי היום את שר האוצר, ראיתי אותו במקרים קודמים: תצביעו, להצביע, וזהו. היה דיון לפני כן, דיון חשוב. שמענו את חברי הכנסת הערבים מתלבטים אם לתמוך או לא לתמוך. מביאים סוגיות קשות, בעיות, שר האוצר אפילו לא טרח לעלות ולומר מלה אחת של התייחסות לכל השאלות והקושיות שהועלו במסגרת הדיון.

לכן הגעתי למסקנה, שבין שאדבר בנוכחותו ובין שלא אדבר בנוכחותו, ממילא את ההתייחסות שלו, כמו את ההתייחסות של יתר שרי הממשלה במקרים אחרים, לא נקבל. יש להם ממי ללמוד. ראש ממשלה שקורא לחלק מהאוכלוסייה "פרופלורים", שמתייחס בזלזול לכל דבר ועניין שנוגע לכיבוד חוק – מה אנחנו רוצים מממשלתו, שרואה בו דוגמה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אנחנו יכולים להתייחס זה לזה.

אליעזר זנדברג (צומת):

זה נכון. לכן אתייחס לדברים שאמר חבר הכנסת איתן. אנחנו לא זקוקים לממשלה לצורך הדיון הזה.

ראשית כול אני אומר, שבעיקרון אני רואה בחיוב את הגשת הצעת החוק, מכיוון שהיא הולכת עם המגמה הרצויה, ואני תומך בדברים שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן לגבי העובדה שמירב הייעוץ, לפחות היומיומי, מתבצע לדעתי כלפי הלקוח הקטן, שאנחנו רוצים להגן עליו, מתבצע בבנקים, ולכן חייבים להדגיש ולהרחיב את האיסורים, אם כבר, לגבי אותן פעולות בבנקים.

אני רוצה להתייחס לסוגיה שהעלה חבר הכנסת איתן לפני כן. גם אני סימנתי את הסעיף המדבר על ייעוץ ללקוחות שמספרם אינו עולה על חמישה. אני סבור שהמפתח לתשובה הוא בסעיף ההגדרות: יועץ השקעות או יועץ הוא מי שעוסק בייעוץ השקעות. דהיינו, אם אני ואתה נשב יחדיו באיזה מקום וננהל שיחה ויהיו יותר מחמישה אנשים שלהם אני אומר מה כדאי לעשות – לא שהם יקשיבו לי, אבל בהנחה שכן – הרי זה לא עיסוקי. היום מבחן הוא עיסוקי, יכול להיות שזה מתגבר ולו בדוחק על הבעיה של מתן ייעוץ אקראי.

אבל, אני סבור שטוב יעשו חברי ועדת הכספים שעה שידונו בחוק הזה אם הם יבחינו באופן ברור בין מי שנותן את הייעוץ הזה כחלק מעיסוקו או במובן של שכר שהוא מקבל, לבין מי שנותן עצה כאן ועצה שם, גם אם מדובר ביותר או בפחות מחמישה אנשים שמקשיבים לעצותיו באותו זמן.

ניסיתי להעיר הערה אחת לגבי הטקסט. סעיף 1 עוסק בהגדרות, אבל על מנת להגיע ולמצוא כל הגדרה, אתה צריך לעבור על כולן. מן הראוי היה שנסדר את זה לפי סדר א'-ב', זה פשוט יקל על המשתמשים. ובסך הכול, אומנם זה לא נאמר, אבל על מנת להיות יועץ על-פי החוק הזה, רצוי מאוד שתבין דבר או חצי דבר במשפטים, כי אתה צריך פה להתעמק, להבין וללמוד היטב מה הן חובותיך על-פי החוק.

הערה אחרונה נוגעת לסעיף 3(1), אותו סעיף שמדבר על ההסכם בכתב שבעל רשיון, דהיינו היועץ, יערוך עם הלקוח. יש פה רשימה של עניינים שחייבים להיות מפורטים במסגרת ההסכם הזה ועניינים נוספים שלגביהם כתוב שההסכם יכלול גם אותם.

אני סבור, שמיותר ולא ראוי להביא את הפרטים האלה במסגרת הצעת החוק, ובוודאי לא את סעיף קטן (ג) של אותו סעיף שמדבר על התוספת שתיכלל בהסכם. שהרי תנאים כאלה יכולים להשתנות בבוא היום, כתוצאה משינויים מסוימים באופן ביצוע עסקאות, במהות של עסקאות. זה חלק מהתפתחות החיים.

אני משוכנע, שלפני שנים, הוראה בדבר ייעוץ טלפוני, למשל, לא היתה קיימת כהתניה בהסכם בכתב, ממש כשם שכיום צריכים לבחון מה המשמעות של הוראה באמצעות מכשיר של פקסימיליה.

אם נעגן את ההוראות האלה במסגרת החוק על מנת לתקן אותן ולעדכן אותן בפעם הבאה, ולהתאים את הדרישות שלנו להגנה על הצרכן למציאות, אנחנו ניאלץ לעבור הליך של חקיקה בשלוש קריאות, על כל מה שמשתמע מכך. לעניות דעתי, זה מיותר. טוב נעשה אם נפנה נושאים כאלה לתקנות, ואם בתקנות ייאמר מה הן הדרישות או התנאים שצריך לכלול הסכם בכתב, הרי ניתן יהיה לעדכן אותן, להתאים אותן למציאות בצורה יותר קלה, בצורה יותר פשוטה, ולמעשה בצורה שתגן על אותו משקיע קטן שעליו אנחנו רוצים להגן בעצם בהצעת החוק הזאת. אלה הערותי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, כשאנחנו דנים פה, וכפי שאמרנו אין אף אחד מהאוצר, אל מי אנחנו מדברים? אל הטלוויזיה? בואו נביא בחשבון שיש אנשים שיושבים וצופים בנו גם בשעה מאוחרת.

חבר הכנסת בורג, התכוונתי אליך. בדיוק סגרת את המכשיר. כל הזמן הייתי סקרן לדעת – ידעתי שאתה מומחה לצעצועים האלה – מה אתה משחק פה עם הצעצוע הזה? אבל לא שאלתי. כשמישהו קורא עיתון, אני אומר: במליאה לא קוראים עיתון. ראיתי שאתה עושה כך ושאלתי, במה האיש הזה עוסק? עד שאחד הצופים – הטלוויזיה כנראה הפנתה את העדשה אליך, ואחד הצופים ביקש לשאול מה עושה חבר הכנסת אברהם בורג.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני כותב מסמך שעניינו בקשה ליצירת רשת אוטוטרדת מידע ישראלית.

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו למדנו, שבטכניקה המודרנית ובקידום, הצעצוע הקטן הזה הוא גם מכונת כתיבה מודרנית. אודה לך אם עד סוף הישיבה לא תעסוק בזה עוד. אתה תגמור את המסמך אחרי הישיבה. תודה רבה לך.

חבר הכנסת טלב אלסאנע איננו באולם. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אתה רוצה לדבר היום?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היום.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק באה להסדיר את העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקים.

הצורך בחוק בא עקב התפתחות שוק ההון בישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, רק רגע. התעוררה פה סקרנות, וחבר הכנסת מיכאל איתן כבר בא לראות. חשבתי שגם אני אראה את זה אחרי הישיבה. אבל, חבר הכנסת מיכאל איתן, תהיה בטוח שללא כל ספק הטלוויזיה עכשיו, ודאי כשתפתחו את המכונה, תצלם את זה. אחרי שנגמור את הישיבה, כשהטלוויזיה תפסיק, תראה גם למיכאל איתן וגם לי. תודה רבה. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

יש להסדיר בחוק את עניין בעלי המקצוע שיוורשו לעסוק בנושא, הן על-פי כישוריהם והן לעניין היחסים שבין היועצים ומנהלי התיקים לבין הלקוחות.

כבר בכנסת האחת-עשרה עברה בקריאה ראשונה הצעת חוק בנושא זה, אך בהצעת חוק זו נעשו השינויים הדרושים. מנהלי התיקים והיועצים יהיו חייבים לקבל רשיון מתאים. חובת הרישוי לא תחול על מי שיעסקו רק בביצוע קנייה ומכירה, צעד טכני לכל הדעות. יימצאו הסדרים כדי למנוע מצב של ניגוד עניינים, אך ההגבלה לא תחול ביחס לניירות ערך בהנפקה ממשלתית ותעודות השתתפות של קרן להשקעות משותפות בנאמנות.

החוק מפורט ביותר ומטפל בנושאים נוספים שלא אעמוד עליהם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – אחרון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת דב שילנסקי. לולא היה הכלל שאפשר לדחות גם למועד אחר, הייתי מוותר.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שאני רשום גם לדיון הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא נרשמת.

גדעון שגיא (העבודה):

נרשמתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני זוכר שחבר הכנסת שגיא ביקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

איך אתה יכול לזכור את זה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

משום שהוא בא אלי ואמר "ביקשתי".

היו"ר ד' שילנסקי:

אומנם אינך רשום, אבל חזקה על חבר הכנסת שגיא כשהוא אומר אפילו שהוא התכוון להירשם אלא חלה טעות, אפילו ללא העדות המסייעת הייתי מאמין לך, ותקבל את – – –

גדעון שגיא (העבודה):

הוא גם נרשם, הוא גם הניח הצעת חוק כזאת שנדונה בימים אלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה לא צריך להרחיב, כי אחרת כאילו אינני מאמין לך וצריך לשכנע אותי, כשדי במלה שלך כדי שאאמין לך.

אני מודיע שחבר הכנסת שגיא יהיה הראשון. אפילו הייתי רוצה לדבר היום, אין מי שיחליף אותי, כי אין סגן נוסף בבניין. בפעם הבאה אני מבקש לרשום לפני תשובת השר – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני יכול להזעיק את אחד הסגנים דרך הטלויזיה, כמו שעשה היושב-ראש בליל השימושים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני רוצה לדבר על מה שהיושב-ראש עשה.

נא לרשום שלוש דקות לחבר הכנסת שאול יהלום לפני תשובת השר, כי דקה אחת הורדתי לו, ובצדק ובהסכמתך, ולי ארבע דקות, כי אני בכלל לא דיברתי באותו נושא. ועכשיו ארבע דקות לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין וארבע דקות לחבר הכנסת גדעון שגיא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אתה שאלת האם אנחנו מוכנים להמתין ולדבר על הנושא כששר האוצר יהיה כאן. אנחנו, חברי הכנסת, דיברנו במשך שעות בנושא התקציב ובנושא מס רכוש, ויש לנו ניסיון. שר האוצר היה כאן, וכאשר סיימנו לדבר, ציפינו לתשובה שלו על ההערות, ואז הוא אמר: להצביע, להצביע. לכן, מדוע להמתין? כדי שהוא יבוא ויאמר "להצביע"? אנחנו רוצים שיהיה כאן שר ששייב לנו ולא שיזלזל בנו, וזה מה שהיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי. אני רוצה להוסיף. דרישתי שיהיה לא רק שר שיצביע, שיהיה שר שיאזין. אם הייתי מחמיר, כפי נטיות לבי, צריך הייתי להפסיק את הישיבה. אבל אני רציתי להיות ליברלי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בעיני אין זה משנה אם הוא נמצא כאן או איננו.

היו"ר ד' שילנסקי:

בעיני כן משנה, כי לא חשוב לי לאיזו מפלגה שייר השר. אני צריך לכבד את הממשלה והממשלה חייבת לכבד את הכנסת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן, אבל אני הרי מביע את דעתי שלי ולא את דעתו של היושב-ראש. זו דעתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

הרי אין הבדל בגישה, שנינו רוצים שנציג הממשלה יהיה בדיון. כי אחרת, למי אנחנו מדברים? אחרת יוצא באמת מה שאומרים: הם מדברים רק לטלוויזיה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, החוק הזה הוא באמת חוק מאוד מאוד חשוב, משום שאנחנו מדברים על אלפים רבים של חוסכים שיש להם כסף והם נותנים אמון במישהו שייתן להם את הייעוץ הטוב.

אנחנו חשבנו, שאחרי משבר המניות הגדול, שבו הבנקים אמרו לאזרחים, לחוסכים, תשקיעו כספים באינטרסים שלנו, תשקיעו ותשקיעו, והם הריצו את המניות למעלה, לאחר המשבר הזה, כשרבים הפסידו סכומי עתק, חשבנו שהנה יבוא הגואל. באמת במשך השנים אישרה הכנסת שורה של תקנות, בחוקים, חלקם אומנם לא מהותיים, שבאות להסדיר את העניין.

מה קרה לנו בחודשים האחרונים? הבורסה עלתה, ואז מנהלי סניפים בבנקים ויועצים בבנקים טלפנו לבעלי פיקדונות ואמרו להם: תראה, יהודה, יש לך אצלנו כספים. אתה משקיע את זה בפיקדון שקלי. זה נותן תמורה מעטה יחסית. בוא תשקיע בקרנות נאמנות. הוא אמר: אין לי כסף. אמרו: תראה, יש לך כאן השקעות ב-30,000 שקל, ניתן לך הלוואה. קח 70,000 שקל ותשקיע. האיש השקיע באינטרסים של הבנקים, לפי הייעוץ שלהם, בהלוואות שהם נתנו לו. הם השקיעו, והמניות נפלו כיוון שראש הממשלה הבטיח ולא קיים את הבטחתו שלא להטיל מס, והבורסה נפלה. היום האזרחים האלה, שקיבלו ייעוץ מהבנקים וקיבלו הלוואות כדי להשקיע באינטרסים של הבנקים, היום הם חייבים לבנקים מיליארד וחצי שקל, והם לא יכולים לשלם את הסכום הזה, והם חייבים, והריבית עולה.

חשבנו שהחוק הזה יבוא וימלא כרוחן וכלשונן אחר החלטות ועדת-בייסקי, שישבה חודשים ושמעה עדים. זאת היתה ועדת חקירה. היא אמרה לנתק את הבנקים מהייעוץ. אלו היו מסקנות של ועדת

חקירה, לא של איזו ועדה מייעצת. זו היתה ועדה ששמעה עדים, שדנה במשבר הגדול ביותר בתחום הבנקאות.

מביאים לנו חוק, לא רק שהוא לא מצמצם את חלקם של הבנקים, אלא הוא מכביד על הברוקרים הפרטיים שמקבלים היום כספים של לקוחות ומקבלים את האפשרות ואת ההרשאה להשקיע את הכספים הללו, בלי שיש להם רשות להשתמש בכספים. מי שקורא את הצעת החוק הזאת, חבר הכנסת יהלום, רואה שיש כאן, מצד אחד, שמירה על מעמדם של הבנקים. הם ממשיכים להיות יועצים, הם ממשיכים לקבל את הדומיננטיות שיש להם בשוק הייעוץ – כמה תיקונים שהם לדעתי לא מהותיים, ואני לא רוצה לעמוד עליהם. החוק הוא רחב מאוד, נדון בו בוועדת הכספים. אם כן, הבנקים ממשיכים להיות דומיננטיים, הם ימשיכו לייעץ ללקוחות, הם ימשיכו להיות אלה שימשיכו לייעץ ללקוחות באינטרסים שלהם, גם אם זה לא על-ידי חברות ישירות של הבנקים אלא על-ידי חברות קשורות, וראינו את זה בחודשים האחרונים. אף שסיפרו לנו שמפרידים, הם למעשה אלה שיעצו.

אם כן, מצד אחד הבנקים ממשיכים להיות דומיננטיים בשוק הזה, שכורע היום בגלל מס על הבורסה, שוק קטן בחשיבותו, אבל אנחנו מחוקקים חוק לדורות, עם שינויים, כמובן. היום הבורסה במפולת, במפולת מהותית, והבנקים ממשיכים, כשעל הברוקרים הפרטיים יש הגבלות אדירות בחוק הזה, שאני לא מבין אותן. אני לא מבין מדוע ברוקר, שלא יכול לעשות שימוש בכספי הלקוחות, צריך שיהיה לו הון עצמי. האם לא מספיק ביטוח שהוא יעשה? יש כאן סעיפים שרק מכבידים הרבה יותר לעומת מה שהיה בעבר.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, ובזה אני מסיים: לא הברוקרים הם האוכלוסייה הגדולה והדומיננטית שנחקרה על-ידי הרשות לניירות ערך. מי שנותן דעתו למה שקרה בתקופה האחרונה בחקירות על מכשלות שהיו, רואה שרבים היו עובדי בנקים. ההכבדות באות על הברוקרים. לכן אני חושב שהחוק הזה מגדיל את הריכוזיות של הבנקים, ולא רק שאינו ממלא אחר המלצות ועדת-ביסקי, הוא עומד בניגוד להמלצות, ועל כך נצטרך לדון בוועדת הכספים ולראות איך אנחנו חוסמים את המכשלה הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בינתיים הודיע חבר הכנסת גדעון שגיא כי גם הוא רוצה לדבר בפעם הבאה. זו זכותך, הכרזתי ונתתי את האפשרות. גם חבר הכנסת גדעון שגיא נשאר לפעם הבאה. כפי שהודעתי, שר האוצר ביקש לענות במועד אחר, זו זכותו. תם הדיון בסעיף הזה.

הצעת חוק הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות, התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אברהם בורג, בקריאה ראשונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כמו שפנית לשר האוצר אני פונה לחבר הכנסת אברהם בורג, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות. אנחנו כאן, אבל אתה, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך, עומד להציע חוק שמי כמוך יודע שהוא מהפכה בעולם התרבות, הצגת תוכנית חדשה להקצאת כספים לתרבות לא מטעם אלא בצורה עצמאית. הדבר יביא בוודאי שינוי עמוק בכל מהותנו התרבותית. דבר כזה ראוי שיובא לקריאה ראשונה לא בנוכחות כזאת. לפחות תהיה כאן שרת התרבות והתיאטרון והתקשורת ומומחית לענייני תנ"ך. מדוע אדוני מתעקש להביא עכשיו את החוק?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אברהם בורג, האפשרות בידך – – –

אברהם בורג (העבודה):

אני רוצה להעלות את החוק ולהצביע עליו היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

הרשה לי רק לגמור את המשפט. אני עונה גם לחבר הכנסת שאלו יהלום. הסמכות אינה שלי. אני אינני יכול לשנות את סדר-היום שנקבע על-ידי יושב-ראש הכנסת. החוק אומנם חשוב. אתה יודע כמה החוק חשוב? אני רואה שאפילו חבר הכנסת יצחק רבין נרשם לרשות הדיבור. סגנית מזכיר הכנסת ראתה וכבר מחקה את שמו בשעה שעלית לדוכן, אבל תבין עד כמה החוק חשוב. הסמכות היא בידך. מה שאתה מחליט – בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לענות על שאלת ידידי וחברי חבר הכנסת שאלו יהלום. שאלו, אנחנו כבר זמן מנסים להעלות את החוק הזה, יותר מאשר שנה. מסיבות כאלה ואחרות הוא כל פעם נופל, לא באשמתנו, פעם סיבות טכניות, פעם סיבות תוכניות. אני לא יודע מתי תהיה ההזדמנות הבאה להעלות את החוק, אני לא יודע מה יהיה הפורום. חיכינו עד השעה הזאת. בגלל הדיון הפנימי שלנו בוועדת החינוך, בגלל סדר-היום שאנחנו רוצים לקבוע, אני רוצה להכין את החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ההנחה שלי, יסלחו לי חברי הכנסת הנוכחים, שאותם חברי כנסת יהיו גם אם הדיון ייקבע לשעה 12:00 ביום שני ובכל זמן אחר, פלוס מינוס שניים-שלושה משתתפים. נראה לי שחבר הכנסת שהוזכר כאן לפני כמה דקות ממילא לא היה נוטל חלק בדיון באופן אקטיבי.

אשר לעמדת השרה, השרה לא ידעה שהדיון יהיה בשעה כזאת, אבל היא ביקשה ממני להגיד את הדברים הבאים למליאת הכנסת, ודומני שבדברים של השרה, שאמורים היו להיות דברי תשובה, אסתפק בשל דופי השעה, אסתפק בהם גם בתור הצגת עמדות בנושא החוק המוצע, שעניינו הקמת רשות לאומית לתרבות ולאמנות.

אומרת השרה: "אני מברכת על הצעת החוק ושותפה לקידומה. חשוב שבתחום האמנות והתרבות תהא מעורבות קטנה ככל האפשר של גורמים שלטוניים, ושפיתוחם וקידומם של מוסדות תרבות ושל יצירות ואירועים יקבלו תמיכה ועידוד על-פי ערכם האמנותי ועל-פי חוות דעתם של אנשים הקרואים לחוות דעה בנושאים אלה, מתוך האזנה לצורכי הציבור והעדפותיו. הצעת החוק הוכנה בעצה אחת אתנו, ואני מקווה שהוועדה תוציא מסמך שיאפשר לנו לקדם את היצירה המקורית והתרבות הישראלית על כל גווניה, מקורותיה, צבעיה וצליליה".

אגיד מלה אחת על מה שהיה עד היום. בין הקריאה הטרוםית לקריאה הראשונה לא עסקה הוועדה בתכנים ובמהויות של החוק. היא עסקה בנושא אחד – במעורבות מאוד פעילה של חבר הכנסת שאול יהלום – במבנה, בתפקודים ובאופן המינוי של הרשות, על מנת למנוע כל פוליטיזציה של תחום התרבות. ולאחר אישורה של הצעת החוק, כך אני מקווה, בקריאה זו, נבוא לדון בעיון בשאר סעיפי החוק לקראת הכנתם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית במהרה בימינו.

אבקש מהכנסת ומחבריה הנוכחים להצביע בעד הצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אנחנו ניגשים לדיון. רשימת המשתתפים בדיון נסגרת בדקה זו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רשום?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן.

נקבע הגבלה לשלוש דקות?

אברהם בורג (העבודה):

שתיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

שלוש. טוב שלא אמרו עכשיו חמש דקות, כי אחרת הייתי עושה פשרה של ארבע דקות, כפי שאני עושה כל הערב. שלוש דקות.

חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – ישנו. אחריו – חברי הכנסת חגי מירום, אלכס גולדפרב, בנימין טמקין, עוזי לנדאו, רחבעם זאבי, אריאל ויינשטיין, רענן כהן, משה גפני, אברהם יחזקאל, אלי דיין, אלי גולדשמידט, אסעד אסעד, סאלח טריף, רון נחמן, יורם לס, חיים אורון, נעמי בלומנטל, מיכאל איתן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מבקש להצטרף לרשימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חושב שאתה רשום. בינתיים אבדוק. אם אתה לא רשום, אכניס אותך לרשימה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כשעיינתי בהצעת החוק הזאת בתחילתו של ערב זה, תהיתי לשם מה אנו זקוקים לרשות. הבנתי שיש רצון לשחרר או להרחיק את התלות שבין כל מיני גופים וארגונים שאמורים לקבל תמיכה במסגרת התרבות והאמנות מן הממשלה והשלטון. ואז הגעתי לסעיף 6 לחוק, שמדבר על חברי מועצת הרשות, אותם אנשים שלמעשה ינהלו את העסק הזה שיקראו לו רשות לאומית לתרבות ואמנות. ספרתי וראיתי שיש שם חמישה נציגים שמתמנים על-ידי השר, פוליטרוקים של השלטון. יש חמישה נציגי ממשלה שהם עובדי מדינה.

אברהם בורג (העבודה):

לא "פייר" להגיד.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש לפחות סיכוי שהם יהיו כאלה. אני לא רוצה להטיל דופי באנשים שטרם מונו, אבל בעיקרון אלה עושי דברו של השלטון, במידה כזאת או אחרת, או משקפי רצונו.

אברהם בורג (העבודה):

הפקידים הם אנשים פונקציונליים מתחום השירות הציבורי.

אליעזר זנדברג (צומת):

חמישה נציגי ממשלה שהם עובדי מדינה. עדיין הממשלה משחקת כאן תפקיד מכריע. יש לנו כבר עשרה מתוך 21 חברי המועצה.

אברהם בורג (העבודה):

המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות, הממונה על התקציבים במשרד האוצר, החשב הכללי, נציג של משרד התיירות שימנה שר התיירות, נציג של השר הממונה על ביצוע החוק.

אליעזר זנדברג (צומת):

כולם נציגי ממשלה. למעשה כולם אמורים לבטא מדיניות של הממשלה, אין מחלוקת על הדבר הזה, או לפחות לבטא קו מסוים.

גם בקרב הנציגים האחרים, רבים מומלצים בצורה כזאת או אחרת על-ידי המרכז לשלטון מקומי או על-ידי שר. כך שאם רצינו לנתק נתק מוחלט את התרבות והאמנות, או אלה שנתמכים במסגרת הזאת, מן הממשלה והשלטון, אינני סבור שמועצה שכזו, בהרכב הזה – אני נוטה לחשוש אם אומנם הפעילות של מועצה שכזו תשיג את המטרה הזאת. יש לפחות סיכוי, שאם רוצים להשפיע בעניין, אפשר לעשות זאת בכלים ובמבנה הקיימים היום.

לכן אני מציע לחברי הוועדה, במסגרת הדיונים לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית, בואו נחשוב על דרך שבה גם על פניו לא יהיה קשר כל כך הדוק בין השלטון והממשל ובין התרבות והאמנות. הרי זו כוונתנו.

אני רואה נקודת אור בהצעת החוק הזאת בכיוון אחר לגמרי. אני טוען זה תקופה ארוכה, שניתן או ראוי וצריך לבטל את אגרת הטלוויזיה. אחד הטיעונים הוא, שבדרך זאת אנחנו שומרים על ערוץ איכותי. מה זה אומר? זה אומר שבערוץ-1 משדרים תוכניות שהן לא פופולריות ולכן הן איכותיות. אני

לא יודע איך מסבירים את זה בדרך אחרת. אומרים, בשביל לשמור על התוכניות האיכותיות האלה חייב להיות מכשיר שיממן אותן, והמכשיר הוא האגרה. כל הציבור בישראל – בעצם אני חוטא לאמת כשאני אומר כל הציבור בישראל, ידוע שהאוכלוסייה הערבית לא משלמת את האגרה, לפחות הרוב המכריע שלה, וכל תחשיב האגרה מתבסס על כך שרק האוכלוסייה היהודית, כמעט רק האוכלוסייה היהודית מממנת את האגרה הזאת – הציבור מממן אגרת טלוויזיה שנותנת לו טלוויזיה איכותית. יכול להיות שבבוא היום הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות תוכל – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

איך תתקיים הרשות אם לא תהיה אגרה? .

אליעזר זנדברג (צומת):

ממילא הכסף הזה הוא סוג של מס. מכיוון שאנחנו עוסקים במיסוי, מן הראוי היה שהמיסוי הזה יוטל לפי הכנסתו של משלם המס, ולא מס גולגולת, שהוא אחיד למשפחה שהכנסתה נמוכה מאוד ולמשפחה שהכנסתה גבוהה. האגרה היא סוג של מס היום. אני אומר, נטיל את זה במסגרת המיסוי הרגיל, בוא נתקצב שידורים שהם שידורים איכותיים במסגרת התקציב הרגיל של תקציב המדינה. יועבר סכום לרשות הלאומית לתרבות ולאמנות, זאת תוכל לרכוש שעות שידור מסוימות בערוץ שיהיה יותר מסחרי בבסיסו, וכך אנחנו נפעל רבות להאדרת התרבות במדינת ישראל וערכים של תרבות במסגרת הזאת.

אולי מעז יצא מתוק ובבוא היום, מי יודע, אם ממשלת ישראל תיענה לתפילתם ולבקשתם של אזרחי המדינה הזאת ותחליט לבטל את המס הלא-מוצדק הזה שקוראים לו אגרה, שהוא מס מנופח וכרוך במנגנון גבייה מיותר וכפול, ותחליט לתקצב פעולות תרבות גם במסגרת שידורים, באופן ישיר על-ידי תקציב המדינה, הכלי הזה של רשות לאומית לתרבות ולאמנות יכול להיות כלי מצוין לבצע את זה. ואם בכך יהיה שכר החוק הזה, נוכל לומר ובא לציון גואל, ולו בתחום של אגרת הטלוויזיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת משה גפני – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן, הוא ישנו. אחריו – חברי הכנסת יגאל ביבי, רענן כהן, שאול יהלום. בלי שתצטרך לבקש שאני אוסיף אותך, אתה כבר נמצא ברשימה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אברהם בורג, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת ויוזם הצעת החוק – האמת, אני רוצה לומר שיש לפנינו באמת חוק מתקדם, אבל נפלו בו כמה טעויות, כנראה מה שנקרא פליטת קולמוס. מדוע בחוק כל כך מתקדם צריך להכניס את הביטוי "הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות"? הרי מה יש לתרבות ולאמנות עם לאומיות? לאומיות זה דבר מיושן, שכבר אבד עליו כלח – – –

אברהם בורג (העבודה):

נעים להיזכר.

מיכאל איתן (הליכוד):

נעים להיזכר, אבל למה לקלקל הצעת חוק מתקדמת כל כך על-ידי הכנסת מלה כל כך מגונה – "הלאומית"? מה זה "לאומית", מי צריך את זה בכלל? מה לנו ולעניין זה בחוק שדוגל בדברים שהם הרבה מעל ומעבר? תרבות, אמנות, אלו דברים אוניברסליים, הם חוצים לאומים, הם דברים נשגבים שמשאירים את הלאומיות הרבה מאחור, במיוחד בעידן החדש הפוסט-ציוני, בעידן החדש שבו אנחנו נלמד את בנינו שבעצם מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית חילונית, לא מה שהיתה פעם, מדינתו של העם היהודי – מדינתם של כל תושביה. ואז החוק הזה בא.

אם כבר מדברים על "לאומית", היה מתבקש חוק הרשות לתרבות ולאמנות לאומית. בשביל מה צריך "לאומי"? זה לא מתאים. החוק הזה, חבר הכנסת בורג, הוא חוק מהפכני, כמו שאומר חבר הכנסת יהלום. אתה יודע במה הוא מהפכני, חבר הכנסת יהלום? בכך שעד היום כל החוקים שנגעו לתרבות, לאמנות, לחינוך, הזכירו את המורשת, את הייחוד שלנו כעם, את היהדות, את היצירה המיוחדת שלנו. יוק, אין. אין כאן מלה. חוק חדש, עידן חדש, הכול נייטרלי. תרבות ואמנות ואין בלתן. ערכים נקיים, סינתטיים, לקוחים אולי מבית-מדרשו של האוונגרד האינטרנציונלי.

עם כל הכבוד, אני מתפלא. אני מתפלא, אדם שבהופעתו החיצונית מקפיד לשאת אולי את אחד הסממנים הייחודיים ביותר – –

אברהם בורג (העבודה):

וודור.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – מביא הצעת חוק זאת. אני אמנע מהצבעה. אבל אני מבקש, עם כל הכבוד לעבודה הרבה שהוקדשה לעניין הטכני, לעניין של איך לחלק את הכסף ומי יהיה ברשות ומי יקבל את ההחלטות וידאג שזה יהיה כך ואחרת, להכניס כאן קצת נשמה ישראלית יהודית. אני מאמין שחלק מחילוקי הדעות בעניין הזה לא קיימים. אני מאמין שגם חבר הכנסת אברהם בורג, יוזם הצעת החוק, וגם חבר

הכנסת שאול יהלום, שמשמש כאן עוזרו לעניין הזה או העזר כנגדו או המסייע בידו, שניהם לא התכוונו לרגע אחד להעביר חוק שתפקידו להקים רשות לאומית לתרבות ולאמנות, ושלא יהיה בחוק הזה איזה כיוון, דרך, איזה סממן שבו יינתנו ייחוד, מחשבה, תשומת לב וכמיהה, אני מאמין, מה צריכה הרשות הזאת לעשות, מה יהיו תפקידיה, מה יהיו מטרותיה.

כמובן, אני לא שולל ואני לא פוסל ואני לא רוצה שאנחנו נתנתק מהתרבות המתקדמת, התרבות העולמית, מערכים של התרבות המערבית. אבל לא במחיר אובדן הזהות העצמית שלנו.

מול כל אלה יש לנו דבר שלהם אין – מורשת של אלפי שנים; אוצר, נכס של תרבות ושל אמנות שצריך להתחדש תוך יניקה מהשורשים שלנו. חבל שאין מלה על כל זה בהצעת החוק הזו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו.

חבר הכנסת אברהם בורג, יש לי שאלה אליך, למען הסדר הטוב: אתה מתכוון לענות היום?

אברהם בורג (העבודה):

לגמור ולהצביע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יוצא המפסיד. אתה יודע למה אני יוצא המפסיד? – כי אני רשום לדבר. אבל איך נאמר? – בשביל כבוד צריך לשלם, וכבוד לשבת על הכיסא הזה ולנהל ישיבה.

אברהם בורג (העבודה):

אולי אני אשיב מלה אחת מהמקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

יותר ממלה אחת. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום ישנו. אחריו אני קורא את רשימת הרשומים: חברי הכנסת דליה איציק, פני בדש, גונן שגב, עמיר פרץ, טלב אלסאנע, נעמי חזן, רפאל אלול, אברהם שפירא, יוסף עזרן, יהושע מצא, תמר גוז'נסקי, עובדיה עלי ויעקב שפי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מברך את חבר הכנסת אברהם בורג על ההצעה שהיא, כפי שאמרתי, מהפכנית בגישתה העצמאית על-ידי נתינת מעמד אחר לחיי התרבות המסובסדים על-ידי המדינה, ומעמד של שוויוניות באמות מידה ובקריטריונים, שאין הדבר נעשה בחדרי חדרים, בלשכות שרים, אלא בצורה ברורה ובדוקה, כאשר סעיף בחוק קובע, שהמועצה תקבע אמות מידה וקריטריונים.

אני בהחלט מסכים לדבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, שכאחת ממטרות החוק צריך להוסיף את אופי היצירה היהודית לדורותיה. אני מדבר היום על נושא שהסעיר במידה מסוימת את מדינת ישראל, היה היום בבג"ץ, היה היום בטלויזיה, נדון בכנסת הזו, ההצגה על חנה סנש. זה אומנם טלוויזיה, אבל הצגה – והיא היתה, דרך אגב, באחד מתחומי התרבות – בנושא משפט קסטנר, צריכה לקבל עידוד יותר מגבוה; לפחות צריך להיות ממטרות החוק, בעדיפות, עיסוק בבעיות היסטוריות, תרבותיות, בעימותים ערכיים שהעסיקו את העם היהודי ואת מדינת ישראל. אני חושב שזו אחת הדוגמאות שצריך, כשם שזה קיים בחוק רשות השידור, שהוא חלק מהתרבות שלנו, בין מטרותיו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בכל החוקים זה קיים. בחוק חינוך חובה זה קיים. ברשות השידור זה קיים. בכל חוקי התקציב שמצינים מה הן מטרות התרבות בישראל והחינוך בישראל, תמיד המשרדים דאגו להוסיף גם את העניין של המסורת וגם את העניין של היצירה הישראלית כמשהו נוסף על הערכים הכלליים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת איתן, הרי אמרתי מייד שאני מסכים. אינך צריך להתפרץ לדלת פתוחה. הערתך נכונה מאוד. בהמשך למה שאתה אומר, אחת ההצעות שאני הצעתי בעת גיבוש החוק, בין הקריאה הטרוםית לקריאה הראשונה, הצעה שהתקבלה על-ידי המציע ועל-ידי חברי הוועדה שעסקו בזה, היתה שאחד מ-21 האנשים יהיה חבר באקדמיה הלאומית למדעים בתחום מדעי היהדות. אמרתי, מתוך אותו גוף של 21 יהיה אחד מתחום היהדות – יכולים כל ה-21 להיות קרובים – כמו עובד הוראה, אף אחד לא אומר איזה עובד הוראה, יכול להיות עובד הוראה בתחום של יהדות, אבל ללא כל ספק אחד צריך להיות מתחום היהדות באופן מוחלט, והוא יאיר את הנושא הזה מזווית הראייה שלו וינסה להשפיע על עמדותיו של הגוף המונה 21. אני חושב שזה אותו כיוון שאתה ציינת, אלא בדרך של מבנה המועצה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, השאלה של חבר הכנסת מיכאל איתן הוסיפה לך חצי דקה. התשובה היתה על חשבונך.

שאול יהלום (מפד"ל):

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר עוד משפט אחד. אני רוצה לענות כאן לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. אני אומר כך: 21 החברים – מובן שאי-אפשר לעשות מהפכות של שחור-לבן. אם אתה רוצה את סיוע הממשלה, אתה צריך ללכת במהפכה, אולי בשני שלבים. אבל באופן עקרוני, מתוך 21 החברים, כמחצית מהם הם חברים בלתי תלויים לחלוטין.

אם מדובר על שבעה נציגי ציבור שלהם נגיעה לנושא האמנויות, שיוצעו על-ידי האגודות וההתאחדויות המקצועיות הנוגעות בדבר – עיתונאי, עורך-דין, נציג לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, רואה-חשבון, חבר באקדמיה הלאומית למדעים בתחום מדעי היהדות, עובד הוראה, נציג מועצת התלמידים הארצית – הם לא תלויים באיש. האגודות שולחות אותן. האגודות הן דמוקרטיות. אם מדובר על נציג מרכז השלטון המקומי, לפעמים, כפי שהוא היום, אם הוא מומלץ על-ידי היושב-ראש, וגם נציג של אחת הערים הגדולות – במקרה שלנו יושב-ראש מרכז השלטון המקומי חבר במפלגה שאינה דווקא בשלטון, הוא יושב באופוזיציה, ואין לי ספק שזה יכול להימשך גם בדברים האחרים; נציג רשות מקומית ערבי, שזה בוודאי מאוד מאוד אובייקטיבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא כתוב ערבי.

אברהם בורג (העבודה):

שרוב תושביה אינם יהודים. הלכנו בזהירות.

שאול יהלום (מפד"ל):

נכון.

נציג איגוד היוצרים והמפיקים. בסך הכול אלה שבעה אנשים – – –

אברהם בורג (העבודה):

תוסיף את מועצת התלמידים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כבר אמרתי. קראתי. זה שבעה ועוד ארבעה, בסך הכול 11 אנשים בלתי תלויים. משאר העשרה, נכון שחמישה הם נציגי הממשלה. לנו היה חשוב שיהיו כאן נציגי הממשלה, מגוונים, גם מצד האוצר וגם נציג של שר החינוך והתרבות, ובמקרה שלנו גם אם ממונה על זה שר אחר – בסך הכול חמישה מתוך 21. שאר החמישה הם נציגים שאומנם השר ממליץ עליהם והנשיא ממנה. הנשיא יכול להחזיר לשר את המלצתו. השר לא יכול להמליץ סתם, אלא הוא צריך להתייעץ עם הגופים מתחומי האמנות והתרבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה כבר מיצית את מחצית הדקה שהוספתי לך בגלל חבר הכנסת מיכאל איתן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. בטעות חשבתי שעכשיו השעה הראשונה של היום השני ואנחנו בבוקר. אחר כך הבנתי שזה המשך של היום הקודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

השעה 01:00 כבר עברה. זה אחרי 01:00.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כשהסתכלתי על השעון השעה היתה 01:00.

אני אומר שניקח את החמישה האלה מחצית על מחצית, משהו כזה, ביניים.

אנחנו אומרים, שהנשיא הוא זרוע ממנה ומפקחת והוא יכול להחזיר המלצות שלא נראות לו, הנשיא ממנה את היושב-ראש וממלא-מקומו מתוך ה-21. זאת אומרת, יש כמה דברים שנותנים לעניין הזה, הייתי אומר, בין המהפכה המוחלטת, שמדובר באנשים לגמרי בלתי תלויים, לבין מה שקיים היום, קצת יותר ממחצית הדרך, וייתכן מאוד שבעוד כמה שנים ואחרי לקחים שנסיק מהחוק הזה, ואולי גם בקריאה השנייה והקריאה השלישית יהיו עוד שינויים, נוכל גם להגיע למהפכה המוחלטת.

אני חושב, שבשלב זה יש להסתפק במהפכה הזאת אם רוצים את שיתוף רשויות הממשלה, שמוציאים מהן תחום שהן עוסקות בו בלעדית היום, ולא כפי שהחוק מציע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך, אדוני.

יש לנו רשימה. את מי אנחנו מוחקים? – את חברי הכנסת דליה איציק, פני בדש, גונן שגב, עמיר פרץ, טלב אלסאנע, נעמי חזן, רפאל אלול, אברהם שפירא, יוסף עזרן, יהושע מצא, תמר גוז'נסקי עובדיה עלי.

את חבר הכנסת יעקב שפי אנחנו לא מוחקים. הוא ישנו. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו באה להסדיר מעמד אוטונומי למערכת התרבות והאמנות ותבטיח קיום מסגרת של מקורות תקציביים על-פי קביעת הרשות.

כמו-כן מבטיח החוק, כי התמיכות הכספיות במפעלי התרבות והאמנות יחולקו על-פי שיקולים מקצועיים, נוסף על אפשרות של קבלת תרומות ומענקים מגופים שונים. ייקבע שתקציב הרשות יכלל בתקציב משרד החינוך והתרבות.

כמו כן, על מנת להבטיח לרשות עצמאות יצירתית, יוענק לה מעמד של אישיות משפטית.

תוקמנה ועדות משנה שיתמנו על-ידי מועצת הרשות מבין חבריה, שיטפלו בתפקידים השונים על-פי הצעת חוק זו.

מועצת הרשות תכלול 21 חברים שימונו על-ידי נשיא המדינה. הרכב המועצה נקבע על-פי חלוקה מראש. חלק מהנציגים יומלצו על-ידי השר הממונה, חלק אחר יומלץ על-ידי האגודות וההתאחדויות המקצועיות הנוגעות בדבר. יושב-ראש המרכז לשלטון מקומי ימליץ על מועמדו וכן הלאה.

כמו-כן עוסק החוק בתפקוד חברי המועצה וקובע את סדרי עבודתה ותפקידם של חבריה.

כמו-כן רשאי השר הממונה על ביצוע החוק להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

כחבר ועדת החינוך והתרבות אני רואה את החוק כחוק חשוב ואתמוך בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. כפי שאמרתי, לי אין מחליף.

חבר הכנסת בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פחות מ-90 שניות ושלושה משפטים.

1. תודה ליושב-ראש על סבלנותו, ולצוות על אורך הרוח.

2. תודה לחבר הכנסת מיקי איתן על שהסב את תשומת לבנו לנקודה שהעלה. על החוק הזה יחולו כל אותם כללים ויעדים שחלים על החוקים שמהם הוא נובע או שמהם הוא יוצא, לאמור, החוק הזה יוצא מתוך משרד החינוך, מתוך מינהל החינוך והתרבות, מה שחל עליו היום בתור מינהל יחול עליו להבא ולעתיד בתור רשות עצמאית.

3. נקודה שלישית ואחרונה שלא עלתה ושעליה אני רוצה להודות לשותפי חבר הכנסת שאול יהלום – זה נושא שלראשונה, דומני, בחוקי מדינת ישראל, יש בו שותפות של נציג מועצת התלמידים והנוער ברשות ממלכתית כלשהי. אני שמח שזה במקרה הזה, בקדנציה הזאת ובוועדה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. כבר הפעלתי את השעון. אם זה יעבור, זה יעבור לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות, התשנ"ד–1994,
לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבעה בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שהצעת חוק הרשות הלאומית לתרבות ולאמנות,
התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אברהם בורג, נתקבלה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת החינוך
והתרבות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, מחר – – –

קריאה:

היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, טעות, באמת היום; היום, יום שליש, ה' בכסליו התשנ"ה, 8 בנובמבר 1994, בשעה 16:00.
כשתהיה המכה בפטיש – זה סימן שהישיבה הזאת הסתיימה. הנה היא. תודה רבה לכולם. בוקר
טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 01:11.